

Община Сливен

**Програма
за опазване на околната среда
2021-2028 г.**

Приета от Общински съвет-Сливен с решение №от2021 г.

Съдържание

№	Описание	стр.
I.	ВЪВЕДЕНИЕ	5
II.	НОРМАТИВНА УРЕДБА	6
III.	АНАЛИЗ НА СРЕДАТА	18
1.	Природо-географска и териториално-административна характеристика	18
1.1.	<i>Географско положение спрямо територията на страната</i>	18
1.2.	<i>Съседни общини</i>	19
1.3.	<i>Релеф</i>	20
1.4.	<i>Климат</i>	21
1.5.	<i>Води</i>	25
1.6.	<i>Почви</i>	26
1.7.	<i>Полезни изкопаеми</i>	26
1.8.	<i>Горски територии</i>	26
1.9.	<i>Населени места в общината и брой население.</i>	27
2.	Социално-икономически фактори	27
2.1.	<i>Демографско развитие</i>	27
2.2.	<i>Образователна структура</i>	28
2.3.	<i>Етническа структура</i>	29
2.4.	<i>Икономически активно население</i>	29
2.5.	<i>Състояние на местната икономика</i>	29
2.6.	<i>Култура, културно-историческо наследство и туризъм</i>	33
2.7.	<i>Транспортна и техническа инфраструктура</i>	35
3.	Анализ на компонентите на околната среда и факторите, които им въздействат	39
3.1.	Атмосферен въздух	39
3.1.1.	<i>Система за мониторинг</i>	41
3.1.2.	<i>Източници на емисии</i>	41
3.1.3.	<i>Оценка влиянието на групата източници</i>	43
3.1.4.	<i>Анализ на ситуацията. Основни изводи и препоръки за подобряване на КАВ - по отношение на ФПЧ₁₀</i>	47
3.2.	Води	55
3.2.1.	<i>Повърхностни</i>	57
3.2.2.	<i>Подземни</i>	63
3.2.3.	<i>Минерални</i>	65
3.2.4.	<i>Водоснабдяване</i>	68
3.2.5.	<i>Отвеждане и пречистване на отпадните води</i>	70
3.3.	Почви и нарушени терени	73
3.3.1.	<i>Почвени типове</i>	73
3.3.2.	<i>Въздействие на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление</i>	74
3.3.2.1.	<i>Ерозия</i>	74
3.3.2.2.	<i>Вкисляване и засоляване</i>	75
3.3.2.3.	<i>Замърсяване на почвите</i>	75
3.3.2.4.	<i>Свлачища</i>	75
3.3.2.5.	<i>Нарушени терени</i>	75

3.4	Биологично разнообразие и защитетни територии	78
3.4.1	Лечебни растения	78
3.4.2	Национална екологична мрежа. Натура 2000. Защитени територии	79
3.5.	Зелени площи	117
3.6.	Безопасностни животни и домашни любимци	121
3.7.	Отпадъци	126
3.7.1.	Количество и състав на отпадъците	127
3.7.2.	Инфраструктура за управление на отпадъците	129
3.7.3.	Закриване и рекултивация на депа с преустановена експлоатация и нерегламентирани сметища	132
3.7.4.	Съществуващи схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците	132
3.7.5	Финансиране на управление на отпадъците	132
3.7.6.	Прогнози	133
3.8.	Шум	134
3.8.1.	Нормативна уредба в областта на шума в околната среда	135
3.8.2.	Оценката на шумовото натоварване в урбанизираната територия	136
3.8.3.	Контрол на промишлените източници по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда.	140
3.9.	Радиационна обстановка и влияние на нейонизирани лъчения	143
3.9.1.	Йонизирани лъчения	143
3.9.2.	Нейонизирани лъчения	145
2.10.	Влияние на глобалните климатични промени, природни рискове, рискови територии и зони	161
3.	Управленски фактори	164
4.	Информираност на обществото по въпросите на опазване на околната среда	170
5.	Финансово състояние	170
IV.	АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT/	190
V.	ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА СЛИВЕН	193
VI.	ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА	194
VII.	ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	197
VIII.	ОРГАНИЗАЦИЯ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	215
IX.	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	215

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

БДС	Брутна добавена стойност
ВГ	Водоснабителна група
ГИС	Географска информационна система
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗМСМА	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗУО	Закон управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗПЧП	Закон за публично-частното партньорство
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИЕ	Министерство на икономиката и енергетиката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МОН	Министерство на образованието и науката
МП	Министерство на правосъдието
МРР	Министерство на регионалното развитие
МСП	Малки и средни предприятия
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
НСИ	Национален статистически институт
НПО	Неправителствена организация
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОПИП	Оперативна програма „Иновации и предприемачество”
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж”
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда”
ОПРСР	Оперативна програма „Развитие на селските региони”
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж”
ОУП	Общ устройствен план
ПБЗН	Пожарна безопасност и защита на населението
ПОС	Програма за управление на околната среда
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУП	Подробен устройствен план
ПЧП	Публично-частно партньорство
РД	Рамкова директива
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
СКФ	Структурни и Кохезионен фонд

I. Въведение

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За запазване на природните богатства на страната и осигуряването на здравословна околна среда за живот, труд и отдих на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата. Нейни задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленски решения и тяхната реализация.

Законовите разпоредби в сферата на опазване на околната среда имат многопосочен характер, поради което те са практически ефективни само когато са подкрепени с конкретни форми на реализация. Една от тези конкретни форми е изготвянето на програма за опазване на околната среда приложима на местно ниво, като се интегрират икономическите и социалните цели при планиране на дейностите в тази област.

Въпросът за Общинска програма за опазване на околната среда се поставя на Първата конференция на министрите на околната среда през 1991г, на която е взето решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните от Европа, която да служи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Концепцията за устойчиво развитие, приета на Конференцията на ООН за околна среда и развитие в Рио де Жанейро през 1992г., формулира новите принципи за организиране на дейностите в обществото. Приет е “Дневен ред 21” - план за действие на ООН, който в процеса на вземане на решения за околната среда отрежда много важна роля на местните власти – те са най-близо до хората, до проблемите и в много случаи най-близо до решенията.

Задачата на общинските програми за опазване на околна среда (ОПООС) е да спомогне за създаване на оптимална екологична обстановка, която да осигурява здравословна жизнена среда на населението в региона.

Общинската програма за опазване на околната среда се разработва на основание чл. 79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), приема се от Общинския съвет и е основен инструмент за реализиране на Националната екологична политика на местно ниво. Общинската програма за опазване на околната среда е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми в общината с цел запазване на доброто състояние на околната среда. С помощта на тази програма ще се формира адекватна екологична политика на общината и постигане на най-ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси.

Основните задачи, които се поставят с програмата, са свързани с настоящите проблеми по опазване на средата, бъдещите мероприятия за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и

организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности.

Настоящата Програма е разработена и се базира на анализа и изводите в предходни разработки на общински екологични, стопански, финансови и други проучвания и документи за Община Сливен (Програма за управление на отпадъците 2021-2028 г., Програма за намаляване нивата на замърсителите за достигане на утвърдените норми за наличие на вредни вещества в атмосферния въздух, Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен за периода 2021-2028 г., Доклади за оценка на въздействието на околната среда, План за интегрирано развитие 2020-2027г., Програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета, Общ устройствен план и др.), както и доклади на ИАОС, РИОСВ, БДИБР, РЗИ и др.

На базата на конкретните дадености ОПООС предлага оптимални възможности за решаване на проблемите, свързани с качеството на околната среда.

Общинската програма и плана за действие следва да се считат като отворена система, в която периодично да бъдат отразявани промените произтичащи от промяна на законодателството и приоритетите в региона.

При определяне на приоритетите в настоящия план за различните сектори на околната среда са съблюдавани насоките на съответните национални програми и стратегии, в съответствие с Инструкцията на МОСВ за изработване на ОПООС.

Предвидени са също и мерките, чрез които община Сливен следва да изпълни задълженията си и реализира правомощията си, делегирани от нормативните актове в областта на околната среда.

II. НОРМАТИВНА УРЕДБА

1. Анализ на международно и национално екологично законодателство

Структура на правото на Европейския съюз в областта на околната среда.

Правото на ЕС се състои от три различни, но взаимосвързани типа от законодателство.

1.1. “Първично законодателство”, което включва Договорите за създаване на Европейските общности (Договорът от Маастрихт, 1992г. за ЕС) и което е резултат от директните преговори между правителствата на Държавите - членки. Договорите изискват последваща ратификация от националните парламенти и очертават основните принципни положения, които се доразвиват и регламентират в пълнота от т.нар. “вторично законодателство” - Директиви, Регулации, Решения. Член 2,3, ал.К и 130 г-т от Договора на Европейската общност са нормативната база в сферата на околната среда.

1.2. “Вторично законодателство”, е резултат от законотворческата дейност на институциите на ЕС и се издава въз основа на Договорите и доразвива и регламентира в пълнота установените в тях общи положения. Вторичното законодателство може да бъде под формата на:

- **Регулации** (Регламенти), които се прилагат директно и са обвързващи за Държавите - членки, без да е необходимо те да пренасят техните разпоредби в своето национално законодателство.
- **Директиви**, които обвързват Държавите членки по отношение на резултата, който трябва да бъде постигнат в определен срок, като оставят националните власти да изберат формата и метода за постигането му. Важно място в областта на околната среда заемат Рамковите директиви. Те поставят общи принципи, процедури и изисквания към законодателството на ЕС в различните сектори от областта на околната среда, на които трябва да отговарят всички останали директиви в съответната област.
- **Решения**, които са задължителни за страните до които са адресирани: (Държава членка, физическо или юридическо лице). Те също не изискват въвеждане в националното законодателство.
- **Препоръки и мнения**, които нямат обвързващ характер.

1.3. Решения на Европейския съд. Тяхната функция е да тълкуват текстове на първичното и вторичното законодателство и да разрешават възникналите спорове по тяхното прилагане.

От своя страна Европейското законодателство в областта на околната среда се подразделя в няколко сектора:

- хоризонтално законодателство;
- качество на въздуха;
- управление на отпадъците;
- качество на водите;
- контрол на промишленото замърсяване и управление на риска;
- химически вещества и генетично модифицирани организми;
- шум от машини и превозни средства;
- ядрена безопасност и защита от радиация.

2. Хармонизация на националното законодателство в областта на околната среда с това на Европейския съюз.

Законодателството в областта на околната среда предвижда специфични видове нормативни, административни и инвестиционни мерки, в зависимост от секторния му обхват. Наред с това има и значителен брой хоризонтални мерки, касаещи въпросите на екологичното управление, които са изключително важни за постигането на една от най-значимите цели в съвременното управление на околната среда в Европа - интегрираното предотвратяване и контрол на замърсяването на околната среда по всички компоненти едновременно.

2.1. Основен екологичен закон - Закон за опазване на околната среда (ЗООС).

Рамката на съвременното екологично законодателство в България се поставя от Закона за опазване на околната среда (ЗООС – обн. ДВ бр.91/2002 г. посл. изм.и доп. ДВ бр.21/12.03.2021 г.). Той ревизира системата от екологичните стандарти и въвежда принципите: „Замърсителят плаща”, „Правото на обществеността да бъде информирана” и „Превенция на замърсяването”. Освен това законът урежда въпросите

с опазването и ползването на компонентите на околната среда, процедурата по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС), финансирането на дейностите, правата и задълженията на отговорните институции. Съгласно чл.81 от ЗООС се оценява въздействието върху околната среда на планове, програми и на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии или на техни изменения или разширения, при осъществяването, на които са възможни значителни въздействия върху околната среда.

2.2. Законодателство.

В процеса на хармонизация на националното законодателство с европейското екологично право, през последните години Министерството на околната среда и водите в сътрудничество с други министерства е разработило редица нормативни акта, хармонизиращи българското законодателство със съответни актове на законодателството на ЕС. Изготвените нормативни актове, съгласно ранга си са приети от Народното събрание и Министерски съвет на Р. България. Във всички нормативни актове, приети през последните години, специално внимание се отделя на определянето на компетенциите, правата и задълженията на администрацията на централно, регионално и местно ниво за прилагането и налагането на изискванията, произтичащи от постиженията на правото на ЕС.

Основните изисквания за опазване на околната среда, респективно функциите на различните администрации, са въведени чрез следните секторни закони:

- **Закон за опазване на околната среда (ЗООС);**
- **Закон за опазване на чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ);**
- **Закон за управление на отпадъците (ЗУО);**
- **Закон за водите (ЗВ);**
- **Закон за почвите (ЗП);**
- **Закон за защитените територии (ЗЗТ);**
- **Закон за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД);**
- **Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси;**
- **Закон за лечебните растения (ЗЛР);**
- **Закон за биологичното разнообразие (ЗБР);**
- **Закон за ограничаване изменението на климата.**

2.2.1. Хоризонтално законодателство

- *Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/ от 25.09.2002 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 21/13.03.2021 г.)*
- *Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ, бр. 25/18.03.2003 г. посл. изм. и доп. ДВ. бр. 67 от 23.08.2019 г.)*
- *Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ, бр. 57/2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 67 от 23.08.2019 г.)*

2.2.2. Качество на въздуха

- Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух (обн. ДВ бр.45/28.05.1996 г., посл.изм. и доп. ДВ., бр. 8115.10.2019 г.). Прилага се към стационарните и подвижни източници на замърсяване. Урежда изисквания към емисии от източниците, към качеството на атмосферния въздух, изисквания към продукти и процеси, събиране и предоставяне на информация, санкции за нарушителите, задължения на държавата, общините, физическите и юридическите лица.

- Наредба №1/2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители) изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии (обн. в ДВ.бр.64/2005 г.);

- Наредба №6/1999 г. за реда и начина за измерване на емисиите от вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници (обн. ДВ.бр.31/1999 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.61/28.07.2017 г.);

- Наредба №7/1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.45/1999 г.);

- Наредба №10/2003г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации (обн. в ДВ.бр.93/21.10.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.63/31.07.2018 г.);

- Наредба №12/2010г. за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.58/30.07.2010 г.).

2.2.3. Управление на отпадъците

- Закон за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр. 53/13.07.2012 г., посл. изм. И доп.ДВ., бр.19/05.03.2021г). Законът за управление на отпадъците (ЗУО) урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права, задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и различни форми на контрол. Със ЗУО е въведена йерархия за управление на отпадъците с първи приоритет предотвратяване на образуването на отпадъците, следвано от оползотворяването им и на последно място екологосъобразното им обезвреждане. Законът регламентира задълженията на лицата, извършващи дейности по третиране и транспониране на отпадъците, въвежда изискване и за представяне на документи относно отчета и информацията за дейностите с отпадъци. Определени са контролните органи и обхвата на тяхната компетентност.

- Закон за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничния превоз на опасни отпадъци и тяхното третиране (обн. ДВ. бр.8 от 26.01.1996 г.);

- Наредба №2 за класификация на отпадъците (обн. ДВ, бр.46 /01.06.2018 г.);

- Наредба №4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ, бр. 36 /2013 г. изм. и доп. ДВ.бр.82/05.10.2018 г.);

- Наредба №7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 81/2004 г.);

- Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (обн. ДВ, бр. 80/2013 г., посл. изм. ДВ.,бр.13/07.02.2017г.);

- Наредба № 1/2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри(обн., ДВ, бр. 51/2014 г. изм. и доп. ДВ.бр30/31.03.2020 г.);

- Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.7/20.01.2017г.)

- Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 275 от 06.12.2013 г. (обн. ДВ, бр. 107 от 13.12.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.47/05.06.2018 г.)

- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г. (обн. ДВ, бр. 11 от 31.1.2017 г.).

- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 277 от 5.11.2012 г. (обн., ДВ, бр. 89 от 13.11.2012 г., в сила от 13.11.2012 г.)

- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (приета с ПМС № 53 от 1999 г., ДВ, бр.29/1999 г.)

- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (обн., ДВ, бр. 85/06.11.2012 г., изм. и доп., бр. 60/20.07.2018 г.)

- Наредба № 3 за изискванията към инсталации, произвеждащи титанов диоксид (обн. ДВ, бр. 49/04.06.2013 г.)

- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС № 11 от 15.01.2013 г., обн., ДВ, бр. 7 от 25.01.2013 г., в сила от 25.01.2013 г., изм. и доп., бр. 95 от 1.11.2013 г., в сила от 1.11.2013 г., изм., бр. 60 от 22.07.2014 г., в сила от 22.07.2014 г., бр. 57 от 28.07.2015 г., в сила от 28.07.2015 г., изм. и доп. ДВ.бр.60/20.07.2018 г.)

- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС № 201 от 4.08.2016 г., обн., ДВ, бр. 63 от 12.08.2016 г.).

- Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (Приета с ПМС № 351 от 27.12.2012 г., обн., ДВ, бр. 2 от 8.01.2013 г., в сила от 8.01.2013 г., попр., бр. 6 от 22.01.2013 г., изм. и доп., бр. 51 от 11.06.2013 г., в сила от 11.06.2013 г.)

- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.)

- Наредба за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн., ДВ, бр. 70 от 22.08.2014 г.)

- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (обн. ДВ, бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 01.01.2014 г., изм. и доп. ДВ.бр.60/20.07.2018 г.)

- Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (обн., ДВ, бр. 53 от 10.06.2008 г., посл. изм. бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.).

- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС № 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г., изм. и доп. ДВ.бр.60/20.07.2018 г.)

2.2.4. Качество на водите

- Закон за водите (обн.ДВ, бр. 67 / 27.07.1999г., в сила от 28.01.2000г., посл. изм. и доп., бр. 12 от 3.02.2017 г. изм. и доп. ДВ.бр213/13.03.2020 г.). Определя условията за опазването и използването на водите и водните обекти. Целта на ЗВ е осигуряване на единно и балансирано управление на водите в интерес на обществото, защита на здравето на населението и устойчивото развитие на страната;

- Наредба №1/10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (ДВ, бр. 87/30.10.2007 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.102/23.12.2016г.);

- Наредба №1/11.04.2011 г. за мониторинг на водите (ДВ, бр.34/29.04.2011 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 20/15.03.2016 г.);

- Наредба №2 за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (ДВ, бр. 27/11.03.2008 г.,посл. изм. и доп. ДВ. бр.97/09.12.2011 г.);

- Наредба № 2/08.06.2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точковите източници на замърсяване (обн. ДВ., бр. 47/21.06.2011 г.,посл. изм. и доп. ДВ. бр.48/27.06.2015 г.);

- Наредба №3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно – битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за профилактични, питейни и хигиенни нужди (обн.ДВ, бр. 88/27.10.2000 г.);

- Наредба №4 за изискванията към качеството на води, предназначени за обитаване от риби и черупкови организми (ДВ бр. 88/27.10.2000 г.);

- Наредба №5/30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане (обн. ДВ.бр. 53/10.06.2008 г.,изм. и доп. ДВ. бр.5/18.01.2013 г.);

- Наредба №6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (ДВ, бр.97/2000 г.,посл. изм. и доп. ДВ. бр.24/23.03.2004 г.);

- Наредба №7/14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места (ДВ, бр. 98/01.12.2000 г.);
- Наредба № 9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (обн. ДВ., бр. 30/2001 г., посл. изм. и доп. ДВ., бр.102/12.12.2014 г.);
- Наредба за реда и начина на оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (приета с ПМС № 201/04.08.2016 г., обн., ДВ., бр.63/12.08.2016 г.).

2.2.5. Защита на природата

Националното законодателство покрива опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти, като фокуса е поставен основно върху опазването, отколкото върху устойчивото използване. Общите принципи и мерки за опазване на биологичното разнообразие са описани в ЗООС. Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в страната е регламентирано в следните закони:

- Закон за биологичното разнообразие (ДВ, бр. 77/ 09.08.2002 г., посл. изм. ДВ, бр.98/27.11.2018 г.);
- Закон за защитените територии (ДВ, бр. 133/ 11.11.1998 г., посл. изм. ДВ, бр. 1/03.01.2019 г.);
- Закон за лечебните растения (ДВ, бр. 29/ 07.04.2000 г., посл. изм. ДВ, бр. 96/01.12.2017 г.);
- Закон за лова и опазване на дивеча (ДВ, бр. 78/2000 г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.74 /20.09.2019 г.);
- Закон за рибарството и аквакултурите (ДВ, бр. 41/2001г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.98/13.12.2019 г.) и подзаконовите нормативни актове към тях:
- Наредба за условията и реда за разработване на планове за управление на защитени територии (ДВ, бр.13/2000 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.55/07.07.2017 г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (ДВ, бр. 73/11.09.2007 г., посл.изм. и доп.ДВ.бр.94/30.11.2012 г.);
- Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите (ДВ бр.14/20.02.2004 г.);

2.2.6. Индустриално замърсяване и управление на риска

Транспонирането на изискванията се осигурява от следните нормативни актове:

- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ДВ.бр.43/ 29.04.2008 г., посл. изм. и доп.ДВ. бр.58/18.07.2017 г.);

- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ,бр.25/18.03.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67/23.08.2019 г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ. бр.57/02.07.2004 г., посл.изм. и доп.ДВ. бр. 67/23.08.2019 г.);
- Наредба за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия при приватизация (ДВ,бр.66/30.07.2004 г., посл.изм. и доп. ДВ. бр.96/06.12.2011 г.);
- Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни (ДВ. бр. 80/09.10.2009 г., посл.изм. и доп. ДВ. бр.67/23.08.2019 г.);

Страната успешно приключи изпълнението на поетите ангажименти в процеса на транспониране на Европейското законодателство по химикалите и предотвратяването на големи промишлени аварии, в хармонизирано национално законодателство за управление на химичните вещества и препарати, и предотвратяване на големи промишлени аварии.

2.2.7. Химикали

Обществените отношения в страната, свързани с контрола и управлението на химичните вещества и препарати, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, са регулирани в редица нормативни актове с различен ранг - закони, наредби, правилници и др.

- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (обн., ДВ, бр. 10/ 04.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр. 17/26.02.2019 г.). Той урежда условията и реда за пускането на пазара, търговията, вноса, износа и употребата на химични вещества и смеси, държавния контрол върху тях, както и правата и задълженията на физическите и юридическите лица, осъществяващи горепосочените дейности, с цел защита на здравето и живота на хората и опазване на околната среда и в съответствие с изискванията на европейското законодателство. ЗЗВВХВС създава правно основание за приемане на редица подзаконови нормативни актове по прилагането му.

2.2.8. Генетично модифицирани организми

- Закон за генетично модифицирани организми (обн. ДВ бр.27/29.03.2005 г., посл.изм. ДВ, бр.58 от18 Юли 2017 г.).

2.2.9. Шум

Контролът и управлението на шума, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, се регулират частично в редица, недостатъчно обвързани помежду си нормативни актове с различен ранг - от закон до ведомствени наредби и нормативи.

- Закон за защита от шума в околната среда (ДВ, бр. 74 / 13.09.2005 г., в сила от 01.01.2006 г., посл. изм. и доп. бр. 101 от 27.11.2020 г.).

- Наредба № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението;

- Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха. (обн.ДВ, бр. 11/2004 г., посл. изм. ДВ. бр.37/08.05.2007г.).

2.2.10. Ядрена безопасност и защита от радиация

С приемането на Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ДВ, бр.63/28.06.2002 г., посл. изм. ДВ, бр. 17/25.02.2020 г.) се въвежда Член 33 и Член 37 от Договора Евратом и се позволява въвеждане в българското законодателство на достиженията на правото на ЕС в областта на ядрената безопасност и радиационна защита.

Приети и влезли в сила са следните подзаконовни актове:

- Наредба за условията и реда за определяне на зони с особен статут около ядрени съоръжения и обекти с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС №187/2004 г., (посл. изм. ДВ, бр.55/07.07.2017 г.)

- Наредба за основните норми на радиационна защита, приета с ПМС № 190/2004 г. (обн.ДВ. бр.76/05.10.2012 г.).

- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС 200/2004 г. (обн.ДВ,бр.74/24.08.2004 г., посл. изм. ДВ, бр.76/05.10.2012 г.).

2.2.11. Защита на почвите

Закон за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2018 г.). Законът урежда обществените отношения, свързани с опазването на почвите и техните функции, както и тяхното устойчиво ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда.

Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн. ДВ, бр. 43 от 29.04.2008 г.)

Закон за опазване на земеделските земи (обн. ДВ, бр. 35 от 24.04.1996 г., изм. и доп., бр. 39 от 20.05.2011 г.)

Закон за защита на растенията, (обн., ДВ, бр. 91 от 10.10.1997 г., изм. и доп., бр. 28 от 5.04.2011 г.)

Наредба № 26 от 2.10.1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, (обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996 г., изм. и доп. – бр. 30 от 2002 г.)

Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ. бр.71 от 12 Август 2008 г.)

Наредба № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите (обн. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009 г.)

Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (обн., ДВ, бр. 15 от 16.02.2007 г., в сила от 17.08.2007 г.)

Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви (обн. ДВ. бр.62 от 4 Август 2009 г.)

Наредба № 36 от 18.08.2004 г. за условията и реда за биологично изпитване, регистрация, използване и контрол на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати. Издадена от министъра на земеделието и горите, (обн., ДВ, бр. 87 от 5.10.2004 г.)

2.2.12. Адаптация към климатичните промени.

Закон за ограничаване изменението на климата (Обн. ДВ. бр.22 от 11 Март 2014г.)
Законът има за цел чрез предприемането на национални мерки и въвеждането на европейски и международни механизми да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени.

3. Мерки за осъществяване на политиките в областта на околната среда.

3.1. Превантивни мерки

3.1.1. ОВОС за инвестиционни намерения

Процедурата по ОВОС в България е въведена през 1991г. със Закона за опазване на околната среда. Регламентираната процедура е съобразена с Директива на ЕС (85/337/ЕЕС) и въвежда превантивната дейност, като основен принцип на управление на околната среда.

Пълно транспониране на изискванията на Директива 85/337/ЕЕС, изменена и допълнена с Директива 97/11/ЕС е постигнато с новия ЗООС и с Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии, приета през 2003г. (обн. ДВ. бр.25/18.03.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23.08.2019 г.) Приложение № 1 на ЗООС съдържа списък на инвестиционните предложения, които са предмет на задължителна ОВОС, а Приложение № 2 - инвестиционни предложения, за които се извършва преценяване на необходимостта от ОВОС.

Общините/кметствата са пряко ангажирани в процеса на ОВОС чрез подпомагане на провеждането на консултации със засегнатото население и

общественост и създаване на организация за провеждане на общественото обсъждане на доклада за ОВОС.

Оценката на въздействие върху околната среда се извършва в най-ранния етап на инвестиционния процес. Предвид някои допълнителни етапи в процедурата се издават два вида решения – решение за преценяване на необходимостта от ОВОС и решение по ОВОС.

През последните години ОВОС се утвърди като важен инструмент за идентифициране на неприемливите и неблагоприятните въздействия върху околната среда и мерките за тяхното предотвратяване или смекчаване. Тези цели се постигат чрез прилагането на систематичен анализ на предложената дейност по отношение на последствията върху съществуващата околна среда, като чрез промени в проекта могат да бъдат предвидени и отстранени неблагоприятните екологични въздействия.

3.1.2. Екологична оценка (ЕО) на планове и програми

Изискванията на Директива 2001/42/ЕС са транспонирани в ЗООС. Предвидено е преценяване на необходимостта от изготвяне на ЕО на планове и програми, провеждане на консултации с компетентните органи по околна среда и засегнатата общественост, регламентирана е процедура при предположения за трансгранично въздействие, мерки за наблюдение и контрол при прилагането на плана или програмата.

Тази директива се базира на принципа на предотвратяване на вредните въздействия. Изяснено е за кои планове и програми следва да се извършва ЕО в България, а именно в следните области: селско стопанство, горско стопанство, рибарство, транспорт, енергетика, управление на отпадъците, управление на водните ресурси и промишленост, включително добив на подземни богатства, далекосъобщения, туризъм, устройствено планиране и земеползване, когато тези планове и програми очертават рамката за бъдещото развитие на инвестиционни предложения, включени в Приложения № 1 и 2 на ЗООС.

ОВОС и ЕО са инструменти за превантивен контрол, подпомагащи вземането на крайно решение за одобряване или отхвърляне съответно на инвестиционни предложения, планове и програми. Разликите между ОВОС и ЕО са свързани основно с вида на предмета на оценката, което е предпоставка за различния в подхода, методологията и процедурата.

3.1.3. Комплексните разрешителни (КР)

Комплексните разрешителни ефективно се прилагат от началото на м. април 2003 г., като основен инструмент за предотвратяване и контрол на замърсяването на околната среда, предизвикано от работата на определени промишлени инсталации.

С приемането на ЗООС и Наредбата за условията и реда за издаване на КР за изграждането и експлоатацията на нови и експлоатация на действащи промишлени инсталации и съоръжения е постигнато пълно транспониране на изискванията на Директива 96/61/ЕС в българското законодателство.

Министърът на околната среда и водите или упълномощено от него лице е компетентен орган за издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения в обхвата на ЗООС, поддръжка на информация за най-добри налични техники (НДНТ); поддръжка на информация за Методики за прилагане на НДНТ; методическо подпомагане на ИАОС и РИОСВ; поддръжане на регистър с данните от издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР; създаване и поддръжане база данни за емисионните норми за различните промишлени дейности, за които се издават КР. ИАОС отговаря за: изготвяне проектите за КР; поддръжане публична информация за резултатите от изисквания с КР, мониторинг; изпращане на информация в Европейския регистър на емисиите на вредни вещества. Директорът на съответната РИОСВ е компетентен орган за издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения извън обхвата на Приложение 4 на ЗООС, при подаване на заявление по инициатива от съответния оператор.

3.1.4. Пазарно - ориентирани мерки

ЗООС определя рамката на политиката по опазване на околната среда, в т.ч. прилагането на икономически инструменти и финансови механизми за управление на околната среда, които намират конкретно изражение в специалните екологични закони:

- Екологични продуктови такси

В ЗУО са въведени такси за пневматични гуми, за батерии и акумулатори, и за автомобили. Таксите се заплащат от производителите и вносителите на такива продукти. От 2004 г. е въведена такса върху опаковки, като инструмент за прилагане на Директивата за опаковки и отпадъци от опаковки.

- Потребителски такси

Домакинствата и фирмите заплащат такси за твърди битови отпадъци, водоснабдяване, канализация и пречистване на водите. Таксите за битови отпадъци постъпват в общинските бюджети, а таксите за водоснабдяване, канализация и пречистване на водите се заплащат на В и К дружествата.

- Такси за използване на природни ресурси

Таксите за правото на водоползване и/или разрешено ползване на воден обект са дефинирани в ЗВ. За разрешителните които се издават от кмета на общината, таксите постъпват в общинския бюджет.

Със Закона за лечебните растения се регламентира заплащането на такси за ползване за събиране на билки и генетичен материал от диворастящи и за култивирани лечебни растения. Таксите постъпват в съответния общински бюджет или Държавно горско стопанство в зависимост от терена от който са събрани лечебните растения.

Със Закона за концесиите и специалните закони, се регламентира предоставянето на концесия на редица природни ресурси: гори, минерални води, подземни природни богатства и др. изключително държавна собственост. Концесионерите заплащат на държавата концесионни такси.

Основна форма е финансиране на общински публични екологични проекти - основно в областта на водоснабдяване, канализация и пречистване на водите и

управление на отпадъците. Източници на финансирането са държавния бюджет (ДБ), Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и в известна степен - общинските бюджети. Финансират се от ПУДООС и екологични проекти на фирми под формата на кредити при облекчени условия.

3.1.5. Доброволни ангажменти на предприятията

Това са най-новите инструменти за управление на околната среда в България. От една страна, те не са задължителни за прилагане от съответните организации, а от друга, са в състояние съществено да подпомогнат предприятията при въвеждането и спазването на „задължителни” изисквания.

В България след приемането на стандарта ISO 14001 (1998 г.) постепенно започна процес на въвеждане на системи за управление по околната среда и тяхното сертифициране.

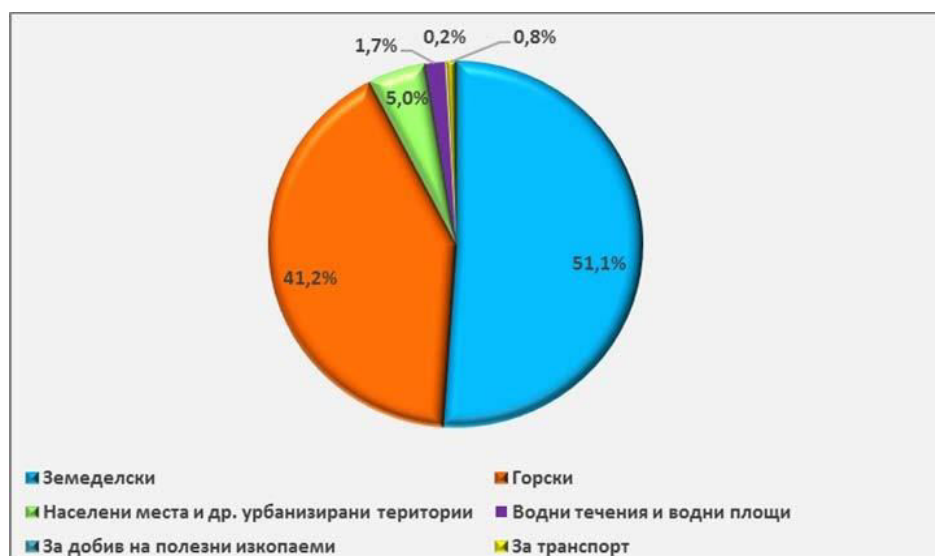
III. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО - АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.1. Географско положение спрямо територията на страната

Община Сливен се намира в Югоизточна България и заема площ от 1 366,6 км². По този показател тя се нарежда на първо място сред четирите общини от област Сливен. Площта на общината формира 38,6% от тази на областта, 6,9% от площта на Югоизточен район от ниво 2 и 1,2% от територията на България.

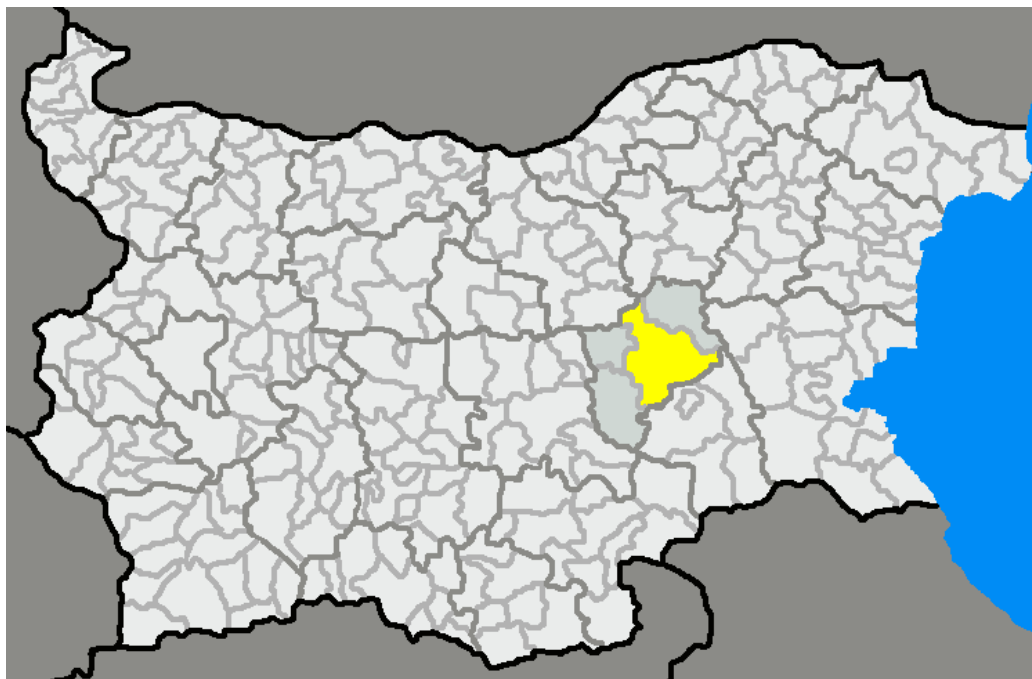
По данни на НСИ, най-голям дял от площта на общината - 51,1% /698 986 дка/ заемат земеделските територии, следвани от горските, които формират 41,2% /563 698 дка/ от територията на община Сливен. Населените места и другите урбанизирани територии, съставляват 5% /67 927 дка/ от площта на общината.

Източник: НСИ

Последно място по разглеждания показател, заемат териториите за добив на полезни изкопаеми - едва 0,15% /2 087 дка/, и за транспорт - 0,8% /11 031 дка/.

В административно отношение общината се намира в Район от ниво 2 - Югоизточен /NUTS II/, административна област - Сливен /NUTS III/, а самата община отговаря на европейската класификация LAU 1. Характерна особеност от административна гледна точка, е че общинският център - гр. Сливен, е център на едноименната област.

1.2. Съседни общини

На север община Сливен граничи с община Антоново /област Търговище/ и община Котел /област Сливен/, на изток-югоизток - с общините Стралжда и Тунджа от област Ямбол. В посока юг-югозапад има обща граница с община Нова Загора /област Сливен/, а в посока запад - с общините Твърдица /област Сливен/ и Елена /област Велико Търново/.

1.3. Инженерно-геоложки условия. Релеф

Релефът на общината е разнообразен – равнинен и ниско хълмист в южната ѝ част, ниско и средно планински в северната. Поради голямата си територия тя заема части от пет физикогеографски области на България – Стара планина, Сливенската котловина, Средна гора, Горнотракийската низина, а крайният ѝ северозападен район в Предбалкана.

Към Старопланинската физикогеографска област в община Сливен попадат части от 5 орографски единици. Крайните ѝ западни райони, на запад от прохода Вратник се заемат от най-източните части на Елено-Твърдишка планина (най-източната част на Средна Стара планина). В нея, на около 3 km западно от местността Агликина поляна се издига връх **Соуджака 1213 m**, най-високата точка на цялата община. На изток от прохода Вратник се простира Източна Стара планина. В пределите на община Сливен попадат части от 4 нейни планини. Първата и най-високата е Сливенска планина с връх Българка 1180,5 m (най-високата точка на цялата Източна Стара планина), извисяващ се северно от град Сливен. Планината с много малко изключение изцяло влиза в пределите на общината. На север тя се простира до дълбоката и тясна долина на река Луда Камчия, на изток – до Сливенския проход, на юг със стръмни склонове се спуска към Сливенското поле, а на запад дълбоката долина на Беленска река я отделя от Елено-Твърдишка планина. На север от долината на Луда Камчия на територията на община Сливен се простират крайните южни най-високи части на Котленска планина – 1106,6 m до прохода Вратник. Районът източно от Сливенския проход и южно от долината на се заема от най-западната част на Стидовска планина с връх Калинка 938,1 m. Югоизточно от Сливенския проход се простира планината Гребенец, която на изток

достига до Марашки проход. С изключение на част от северните ѝ склонове тя изцяло попада в пределите на община Сливен, а на юг се спуска стръмно към Сливенската котловина. Най-високата ѝ точка връх Гаваните 1034,3 m се намира североизточно от село Сотиря.

Крайния северозапад на общината (землищата на селата Зайчари, Стара река и Средорек) попада в пределите на Предбалкана, като тук релефът е предимно хълмист.

Южно от Стара планина се простира обширната (830 km²) Сливенска котловина, чиято западна и средна част влиза в пределите на община Сливен. От ниското вътрешнокотловинно възвишение Хамамбаир (югоизточно от Сливен) котловината се разделя на две части – Сливенско поле на запад, което е по-високо и което изцяло е на територията на община Сливен и Стралджанско поле на изток, което е по-ниско и, на което западната му част е в нейните предели. В него югоизточно от село Желю войвода, в коритото на река Тунджа се намира най-ниската точка на община Сливен – 130 m н.в.

Южно от долината на река Тунджа и Сливенската котловина се простират крайните източни, най-ниски части на Сърнена Средна гора, която завършва в завоя на река Тунджа с уединеното възвишение Таушантепе (Зайчи връх, 256,7 m). Най-високата точка на Сърнена Средна гора на територията на община Сливен е връх Чаталджа 561,9 m, разположен югозападно от село Струпец, на границата с община Нова Загора.

Крайните южни райони на община Сливен, на юг от Сърнена Средна гора се заемат от най-североизточната част на Горнотракийската низина – източната част на Новозагорското поле.

1.4. Климат

Климатични и метеорологични особености на района, оказващи влияние върху разпространението на атмосферните замърсители

Територията на община Сливен попада в областта на преходно-континенталния климат. Основни фактори за неговото формиране са географското положение, особеностите на надморската височина и релефа, елементите на атмосферната циркулация, радиационните условия. Климатът в района се определя от въздействието на континентални и средиземноморски въздушни маси, както и от спецификата на релефа. През ниската орографска бариера на Източна Стара планина, нахлуват континентални въздушни маси от умерените и полярните географски ширини.

Обикновено проникването на тези въздушни маси, се съпровожда от силни ветрове и слабо проявени валежи. При продължително задържане на студен въздух в обсега на низинно-котловинния релеф, се създават устойчиви термични инверсии, придружени с мъгли и ниска слоеста облачност. Нахлуването на средиземноморските въздушни маси до известна степен е ограничено от Родопския масив.

Поради по-малката надморска височина, вертикалната климатична поясност в Източна Стара планина е слабо изразена.

Продължителността на слънчево греене за низинно-хълмистата част от територията на община Сливен, е средногодишно между 2200 и 2300 h с максимум през юли /300-320 h/ и минимум през декември /80-85 h/. Годишната сума на радиационния баланс в района на станция Сливен е 51,52 kcal/cm² с максимум през юли /9,08 kcal/cm²/ и минимум през януари /0,18 kcal/cm²/, с много близка ниска стойност и през декември /0,2 kcal/cm²/. Прави впечатление липсата на отрицателни стойности, което е характерно за територии с по-голяма продължителност на слънчевото греене. Дори през зимата, когато ъгълът на падане на слънчевите лъчи е малък и денят е къс, стойностите са близки до 0, но остават положителни. Тези условия създават благоприятни предпоставки за отглеждането на редица земеделски култури.

Средногодишният брой на дните с мъгла в станция Сливен е 45,7, като най-много такива дни, се отчитат през месец декември - средно 9,2 дни. Във височина стойностите се увеличават - в местността „Карандила”, средногодишно дните са 63,3, с максимумът през ноември - средно 11,1 дни. Средната годишна облачност в Сливен е 5,4 бала, с най-високи средни стойности през месец декември /7,0/, и най-ниски - през месец август /2,8 бала/. В местността „Карандила” /ок. 1000 m н. в./ облачността е по-голяма: средногодишната стойност е 5,7 бала, максимумът е през януари /7,1 бала/, а минимумът - през август /4,0 бала/.

Радиационните условия на територията на Сливенското поле са добра предпоставка за производство на соларна електроенергия.

Средната годишна температура на въздуха за станция Сливен е 12,4° С, като най-ниската средномесечна е през месец януари /+1,2° С/, а най-високата - през месец юли /+23,2° С/. Абсолютната максимална температура е измерена през месец август /+40,8° С/, а абсолютната минимална - през месец януари /-20,0° С/.

Ако проследим климатичните изменения на територията на община Сливен, от гледна точка промяната в температурата на въздуха, установяваме, че в периода 1979-2008 г., за ст. Сливен са отчетени следните средни стойности: най-ниска температура - януари +1,8°С, най-висока - юли +23,2° С, годишна +12,5° С. На база тези стойности, можем да посочим, че по-големи различия, се отчитат през зимния период, който е станал относително „по-топъл”. В резултат на това, средната годишна температура се е повишила с 0,1° С, а средната годишна температурна амплитуда е намаляла от 22° С на 21,4° С.

От агроклиматична гледна точка, са важни периодите на устойчиво задържане на температурите над 0, 5, 10 и 15° С. В течение на цялата година, температурата на въздуха се задържа устойчиво над 0° С. В 274 дни тя е над 5° С /между 7 март и 7 декември/, в 210 дни - над 10° С /между 3 април и 31 октомври/ и в 155 дни - над 15° С /между 3 май и 6 октомври/. Важни са температурните суми през активния вегетационен период /над 10° С/, които за станция Сливен са 3 865 °С /средна стойност за периода 1931-1985 г./.

Предвид тенденцията на повишение на средните месечни температури, особено през зимния период, можем да предположим, че за последните 30-40 години, стойността на показателя бележи ръст. Посочената стойност се отнася към една от високите за страната, с изключение на районите по поречието на р. Струма на юг Кресненския пролом, части от Източните Родопи, Горнотракийската низина по поречието на р. Марица и Южното

Черноморско крайбрежие.

Извънпланинската част на преходно-континенталната климатична област, към която се включва територията на общината, в агроклиматично отношение прилича на Дунавската равнина. В Горнотракийската низина и източните Задбалкански котловини климатът е умерено горещ /с температурни суми за активния вегетационен период от 3700 до 4100° C/ и засушлив. В Източна Стара планина климатът е топъл /с температурни суми от 3100 до 3700° C/ и слабо засушлив.

Средните суми на годишните валежи, също могат да бъдат сравнени за различни периоди. В периода 1931-1985 г. средната годишна валежна сума в станция Сливен е 587 mm. Главният максимум на валежите е през май-юни /66-67 mm/, а главният минимум - през март /31 mm/. Отбелязват се и вторични максимум и минимум, съответно през ноември /61 mm/ и септември /32 mm/. Сезонното разпределение показва изравнени суми през пролетта и зимата, най-малко са валежите през есента, а най-много - през лятото. Прави впечатление типичната характеристика на преходността на климата, подчертана от разпределението на валежите - 2 максимума и 2 минимума, които са с почти изравнени месечни суми. Годишната сума не е висока, което според някои изследователи се дължи на ефекта на валежната сянка в южното подножие на Стара планина, който се проявява в цялата област на Задбалканските котловини. Във височина валежната сума се увеличава закономерно и в местността „Карандила” /1000 m н. в./ тя е 830 mm, с открояващ се главен максимум през май /112 mm/ и главен минимум през август /46 mm/. Преходността в режима на валежите, се запазва - добре проявени са вторични максимум /ноември/ и минимум /март/.

За периода 1979-2008 г. средната годишна сума за станция Сливен е 575 mm, най-ниската средна месечна сума е през октомври /34 mm/, а най-високата - през май /68 mm/, почти изравнена с тази през юни /67 mm/. Вторичният минимум е през март /35 mm/, а вторичният максимум - през декември /61 mm/. Тенденцията на почти изравнени месечни суми на максимумите и особено на минимумите се запазва, но се наблюдава изместване на вторичния максимум /от ноември към декември/, и на главния минимум /от зимата към есента/. Тъй като разликите в сумите не са значителни, можем да предположим, че се наблюдава слаба тенденция на увеличаване на преходно-средиземноморското климатично влияние върху режима на валежите. Налице е слаба тенденция на намаляване на годишната сума, която частично е резултат от намаляване на средномесечните суми през януари и февруари.

Съчетанието на по-високи зимни температури и сравнително малкото количество валежи, води до намаляване на водните запаси през този сезон. От друга страна, се засилва честотата на поройните валежи през годината, което води до редица неблагоприятни последици, свързани с процесите на ерозия, свличания, наводнения и други. За периода 1999-2008 г. се наблюдават много по-често големи денонощни валежни суми в различни части на страната, в т.ч. и на територията на община Сливен. За станцията, се регистрират 10 дни от този период, в които за едно денонощие се изваляват повече от 10% от годишната сума.

Максималният денонощен валеж в станцията е 73,8 mm, отчетен през месец

юни 1932 г. В местността „Карандила” тази стойност е по-висока - 97,6 mm и е измерена през април 1972 г. В течение на годината, преобладават дните с течни валежи, които са регистрирани през всички месеци. Най-много дни с дъжд има през пролетта, като максимумът е през месец май - средно 15 дни. Най-малко са през януари, февруари, август и септември - средно 6 дни. През студеното полугодие се регистрират повече дни с твърди валежи. За станция Сливен те са отчетени през месеците от октомври до април, като в четири от тях - от декември до март валежи от сняг има в над 50% от годините в периода 1931-1985 г. Най-много дни със снеговалеж има през януари - средно 5 дни. Продължителността на задържане на снежната покривка има важно климатично и стопанско значение. Средната продължителност на задържане на снежна покривка в станция Сливен за годината, е само 2 дни. Те се отчитат през второто десетдневие на месец януари.

Положителните средни месечни температури, тенденцията на тяхното повишение през последните 30 години, както и намаляването на валежните количества през зимните месеци, води до намаляване на среднестатистически брой дни със снежна покривка. Тази особеност е характерна и за съседни територии в Горнотракийската низина и Тунджанската хълмиста област.

Периодите без валеж с максимална продължителност на територията на общината, са средно 14 дни през юли и октомври, като с близки стойности са август /13 дни/ и септември /13 дни/. През лятото и началото на есента, се оформя период на засушаване, свързан с намаляване в честотата и количеството на валежите, и отчитането на максимални стойности в хода на температурата. Това е важно условие за необходимостта от напояване на земеделските култури.

Важна е информацията за рискови метеорологични явления, като гръмотевичните бури и градушките. Районът на източните части на Средна гора и Задбалканските котловини, се отличава с по-голям брой бури и градушки годишно. Това се дължи на специфичната орография и на термодинамичния контраст по студените фронтове, които нахлуват от северозапад в следствие на по-силното нагриване на приземния въздух над Горнотракийската низина. Между 2 и 4 са случаите с градушка средногодишно в Задбалканските котловини. На територията на община Сливен, в Старо село, е разположен един от командните пунктове на изпълнителна агенция „Борба с градушките”. Той защитава територия от 2 150 km², 67% от която, са заети от зърнени култури, 20% - от технически култури, 9% - от лозя, и др.

Ветровата дейност е важна характеристика на климата в дадена територия. Средната годишна скорост на вятъра в ст. Сливен, е 2,5 m/s. С най-високи средни скорости са ветровете през зимата - януари и февруари /3,2–3,1 m/s/. Тяхната скорост отслабва през есенния период до 1,8 m/s. Преобладават северозападние ветрове. През студеното полугодие, когато ветровете духат с най-голяма скорост, придобиват т.нар. „падащ” характер, подобен на борá. При нахлуване на студени въздушни маси от североизток, се образува голям хоризонтален баричен градиент между северните и южните склонове на Стара планина. Студеният въздух се задържа от орографската преграда и „прелива” през нея с голяма скорост. Продължителността на тези ветрове за ст. Сливен, е 2 денонощия, но има години и случаи, когато продължителността достига 4 денонощия и скорост над 20 m/s. Отчитани са ветрове и със скорост над 40

m/s. Характерна особеност е рязкото застудяване. Средногодишно за ст. Сливен се регистрират 17 дни с бороподобен вятър.

Отчитането на посоката и скоростта на вятъра, следва да намерят пряко отношение при създаването на устройствени планове на територията, изграждането на индустриални и добивни площадки и съоръжения, жилищни райони, сметища и др. Сливенската котловина и прилежащата верига на Източна Стара планина, са подходяща територия за производство на електроенергия на базата на ветровата дейност. Трябва да се има предвид и броят на дните с тихо време, при което във въздуха се задържат различни замърсители. Запрашаването на въздуха при тихо време е свързано и с активната земеделска дейност.

Климатичните и метеорологични фактори оказват сериозно влияние върху степента на замърсяване на въздушния басейн. Те пряко допринасят за по-доброто или по-лошо разсейване на емитираните вредни вещества. Най-общо могат да се разделят на две основни групи показатели – благоприятни климатични фактори, които способстват за самопречистването на атмосферния въздух и неблагоприятни климатични фактори, които са пречка за самоочистване на атмосферата.

1.5. Води

В северната част на община Сливен, по билото на Елено-Твърдишка, Сливенска и Сидовска планина преминава участък от главния вододел на България. По този начин около 85% от територията ѝ принадлежат към Беломорския водосборен басейн, а останалите 15% – към Черноморския водосборен басейн.

Към Черноморския водосборен басейн на територията на общината протичат две основни реки. В северната и част преминава участък от най-горното течение на река Луда Камчия (дясна съставяща на река Камчия). Тя води началото си от Котленска планина в непосредствена близост до прохода Вратник и тече на изток в дълбока, тясна и гориста долина. Минава през село Раково, за кратко навлиза в община Котел и отново се връща на територията на община Сливен. Преминава през село Ичера и на около 4 km североизточно от него навлиза в община Котел. В най-северозападната част на община Сливен протича най-горното течение на Стара река (десен приток на Янтра, която е десен приток на Дунав). Тя извира от местността Агликина поляна и до село Стара река тече на север в дълбока и залесена долина. След това навлиза в пределите на Предбалкана, където долината ѝ се разширява и северно от село Зайчари навлиза в област Търговище.

Основната водна артерия в община Сливен е река Тунджа (ляв приток на Марица), която принадлежи към Беломорския водосборен басейн и, която протича през нея на протежение от около 70 km с част от средното си течение водосборен басейн около 7 800 кв.км. Тя навлиза в общината югозападно от село Бинкос с последния си 3-километров участък от Межденишкия пролом. Източно от селото навлиза в най-западната част на Сливенската котловина и протича по нейната южна периферия. Минава покрай селата Струпец, Мечкарево, Самуилово, Крушаре и Желю войвода и югоизточно от последното навлиза в област Ямбол. На територията на община Сливен река Тунджа получава отляво два по-големи притока. Първият от тях е Беленска река. Тя води началото си южно от връх Вратник и тече на юг в дълбока долина. При село Бяла прави малко долинно разширение, остро завива на запад, като долината ѝ отново

става тясна и дълбока и на около 3 km западно от селото навлиза в община Твърдица. Северозападно от село Бинкос реката отново се връща на територията на община Сливен, преминава през късия Шивачевски пролом и югоизточно от селото се влива отляво в Тунджа. Другият голям приток на Тунджа в община Сливен е Асеновска река (Куруча, 36 km). Тя извира източно от прохода Вратник и до град Сливен тече на юг и югоизток в много дълбока, на места каньоновидна и силно залесена долина. Навлиза в Сливенското поле, минава през центъра на града, след него завива на юг и югозападно от село Самуилово се влива отляво в Тунджа. В нейното горно течение, в най-тясната, каньоновидна част от долината ѝ, в близост до село Въглен е изграден големият язовир Асеновец, водите на който се използват основно за водоснабдяване на град Сливен и околните населени места. На р.Тунджа, на 25 км от Сливен, е изграден язовир “Жребчево”, който е с обем над 400 млн. м3 и се използва предимно за напояване.

1.6. Почви

От почвените типове най-характерни са карбонатните черноземни смолници, черноземните смолници и излужените черноземни смолници. Климатичните и почвените характеристики на района около Сливен, Блатец, Тополчане, Калояново, Глушник, цялата средна зона на общината, са изключително благоприятни за развитието на лозарството, което е един традиционен поминък на населението в тези райони. Най-голям дял от площта на общината – 51.1% (698 986 дка) заемат земеделските територии, като на човек от населението от общината се падат 5,8 дка обработваема земя.

1.7. Полезни изкопаеми

Община Сливен област е сравнително бедна на рудни природни богатства. Досега както в общината , така и в цялата страна те бяха обект на интензивен добив, но в момента са в процес на преоценка и реструктуриране.

Докато перспективата за развитие на рудодобива в този период е силно ограничен поради нискосортните руди, перспективата пред нерудните полезни изкопаеми и декоративно-облицовъчните е сравнително добра при наличие на инвестиции и нова законова уредба. Те биха представлявали интерес за частния и чужд капитал.

В землището на село Струпец, Община Сливен е единственото находище на кварцит за динасов огнеупор. Съществува техническа и технологична възможност за производство на тухли от отпаците при редовното му производство. Доломитни варовици се добиват в землищата на селата Бинкос. На територията на общ.Сливен, в землището на с.Голямо Чочовен е проучен кварцит за феросилиций. Добив не се извършва.

1.8. Горски територии

Горските територии са 56 3698 дка или 41.2% от територията на община Сливен, Горите обхващат 33 080 ха, като 86.7 % от тях са с естествен произход. Защитните и

рекреационни гори и земи и защитени територии обхващат 29 089.8 ха площ, от която 25 901.5 ха са залесени.

1.9. Населени места в общината и брой население.

Към териториалния обхват на общината се включват 45 населени места, от които 2 града - Сливен и Кермен, и 43 села.

Общинският център гр. Сливен е разположен на 308 км от столичния град София /АМ Тракия/, на 178 км от гр. Пловдив, и на 117 км от най-голямото пристанище в България - Пристанище Бургас.

В международен план гр. Сливен се намира на 138 км от Одрин, 370 км от Истанбул, 509 км от Солун и на 290 км от Букурещ. Географското разположение на общината в югоизточната част на страната предопределя близостта на общинския център до разположения в област Ямбол /община Елхово/ нов ГКПП Лесово - Хамзабейли /92 км/, който свързва Р. България с територията на Р. Турция. Транспортната достъпност и отвореност на общинския център се потвърждава и от неговата близост до Р. Гърция - гр. Сливен отстои на 134 км от ГКПП капитан Петко Войвода - Орменион. Благоприятното транспортно-географско положение на областния и общинския център създават добри предпоставки за неговото обособяване като транспортен и промишлен възел в югоизточната част на страната.

По брой на населението (117579 души - 31.12.2019 г.) общината е на 8-мо място сред 265-те общини (след общините на големите седем града в страната от първо и второ йерархично ниво - Столична, Варна, Пловдив, Бургас, Русе, Стара Загора и Плевен), с по-добри показатели за естествен прираст на населението спрямо средните.

2. Социално-икономически фактори.

2.1. Демографско развитие.

Населението на община Сливен към 31.12.2019 г. е 117 579 души, от които мъжете са 56 751 д., а жените – 60 828 д. (съответно 48 и 52%). Броят на мъжете преобладава във възрастите до 50 години. С нарастването на възрастта се увеличава броят и относителният дял на жените от общото население на общината. Населението на общината съставлява 63.9% от населението на областта и 1.7% от страната.

В град Сливен живеят 85 хил. души, или 72.3% от населението на общината. Съотношението между мъжете и жените в град Сливен е приблизително същото както в общината (47.6% са мъже, останалите 52.4% са жени).

Наблюдава се неблагоприятна тенденция на намаление на населението, като след 2011 г. намалението е с по-малък интензитет. На фона на общия демографски спад се регистрира намаление на населението и в центъра на общината – град Сливен, както и в град Кермен. За селата на общината е характерно, че през последните години интензитетът в динамиката на населението е с по-ниски темпове.

Население в община Сливен и област Сливен 2001-2019 г.

Населени места	2001 г.	2011 г.	2019 г.	Прираст 2001-2019 г.	
	бр.	бр.	бр.	бр.	ср.год, %
Община Сливен	135 701	125 268	117 579	-18 122	-0.9
Град Сливен	100 134	91 620	84 985	-15 149	-1
Град Кермен	2 182	1 801	1 520	-662	-2.3
Села	33 385	31 847	31 074	-2 311	-0.4
Област Сливен	217 226	197 473	184 119	-33 107	-1
В градовете	144 166	131 041	121 033	-23 133	-1.1
В селата	73 060	66 432	63 086	-9 974	-0.9

Източник: НСИ

Коефициентът на раждаемост средногодишно през периода 2011-2019 г. е 11.90‰, който е значително по-висок от този за страната - 9.22‰. По-високата раждаемост и равнище на плодовитост в общината до голяма степен се дължи на относително по-големия дял на ромското население. Независимо от по-високата раждаемост общината има отрицателен прираст на населението (минус 2.20‰).

В близо половината от селата раждаемостта на населението е над средното равнище за общината, но в някои от тях тя е значително над средната за селското население на общината (Сотиря, Тополчане, Трапоклово, Злати войвода, Селиминово, Чинтулово и др.).

В общината средногодишно за периода 2011-2019 г. се заселват около 1 800 и се изселват около 2 300 души. Интензивността на двата миграционни потока е съответно 14.59‰ и 19.47‰. В резултат на миграцията общината намалява своето население средногодишно с 500 души, или механичният прираст е минус 4.88‰.

Общината е с възрастова структура на населението, по-благоприятна от тази на страната. Процесът на демографско остаряване, характерен за страната, при населението на община Сливен е по-слабо изразен.

	Общо население	0 - 14 г.	15 - 64 г.	65+ г.	0 - 14 г.	15 - 64 г.	65+ г.
	Брой				Относителен дял - %		
Община Сливен	117 579	21 498	72 275	23 806	18.3	61.5	20.2
Област Сливен	184 119	34 028	112 866	37 225	18.5	61.3	20.2
Югоизточен регион	1 024 115	162 670	643 234	218 211	15.9	62.8	21.3
Р България	6 951 482	1 002 258	4 445 136	1 504 088	14.4	64.0	21.6

Източник: НСИ

Трудоспособното население по данни на НСИ през 2019 г. общо в общината е 67217 д., или 57.2% от цялото население. Броят и относителният дял на мъжете в тази възрастова група е 34970 или 52%, на жените – 32247 или 48%. Населението във възрастовата група в под трудоспособна възраст е 22897 д. – 19.5% и 27465 д. – 23.3% в над трудоспособна възраст (НСИ). В сравнение със страната, различия се наблюдават по отношение и на трите възрастови групи: за трудоспособните контингенти (които са с по-малък дял в сравнение със средния за страната); над трудоспособното население (което е с относителен дял по-нисък в сравнение със страната); населението в под трудоспособна възраст (което е значително с по-висок дял от 2.2 процентни пункта от

средния за страната). Налице е намаление на родилните контингенти и на най-репродуктивната възрастова група (15-34 г.).

2.2. Образователна структура

Налице е трайна тенденция за запазване и увеличаване на дела на ниско образованото население през последните години в област Сливен. Областта са със стойности на ниско образованото население над средните за страната, което определя незадоволителни характеристики на работната сила в тях. Населението на общинския център – Сливен е с по-високо образователно равнище в сравнение със средното за общината (точните данни по общини ще са налични след предвиденото за м.септември 2021 г. преброяване на населението).

2.3. Етническа структура

При преброяването на населението през 2011 г., от българската етническа общност се самоопределят 82.7% от населението на общината (76.6% за област Сливен и 84.8% за страната). От турската етническа група към 1.02.2011 г. са се самоопределили 3.9% (9.7% за област Сливен и 8.8% за страната). Ромският етнос е с относителен дял 11.3%, според самоопределението на лицата (съсредоточени както в гр. Сливен, така също и в селата). За област Сливен делът на ромите е 11.8%, за страната 4.9% (област Сливен е на второ място в страната по относителен дял на самоопределилите се от ромската етническа група след област Монтана (12.7%). Два от жилищните квартали на град Сливен (Надежда и Комлука) са с концентрация на малцинствени групи (роми).

2.4. Икономически активно население.

Икономически активното население определя параметрите на работната сила. На територията на общината е концентрирано 67.6% от активното население на областта. Към 2019 г. измененията в икономическата активност на населението са в посока на нарастване и тя достига 55%, докато икономически неактивните лица (не са нито заети, нито безработни) са 45%

Разпределението на безработните лица на възраст под 29 години (по-широко разпространена в общината) е не толкова безработицата, колкото неактивността - младежите остават както изцяло извън пазара на труда, така и извън системата на образование. Много висок дял от младежите 19-24 години, които нито учат, нито работят (2019г. - ЕС -10.1%, България - 13.7%, ЮИР – 21.2, област Сливен – 25%. Тази група младежи са сериозен резерв на пазара на труда и е необходимо да бъде активирана.

2.5. Състояние на местната икономика

Община Сливен е важно икономическо ядро в Югоизточна България и цялата страна. През 2018 г. произведената продукция е 1689151 хил.лв. През последните 10 години общината запазва дял от 0.93% в приноса си към произведената продукция в страната, което показва, че нейните темпове на икономически растеж са близки до средните. В рамките на Югоизточен район (ЮИР) община Сливен увеличава своя дял от 5.6% през 2014 г. на 6.5% през 2018 г., което до голяма степен се дължи на по-забавения растеж на община Бургас в този период, в резултат на което община Бургас намалява дела си

на 42.1% през 2018 г. в сравнение с 47.7% през 2014 г.

Община Сливен претърпя съществено реструктуриране на своята производствена структура, което не е завършило и предстои в рамката на новите предизвикателства на т.нар. „Зелена сделка” и възстановяването след кризата „Ковид-19”. Доминиращ е секторът на индустрията (с изкл. на строителството), в който през 2018 г. стойността на произведената продукция е 941 155 хил.лв. (55.7% от общата за общината), заетите лица са 10 818 (38.1%), дълготрайните материални активи (ДМА) – 541 800 хил.лв. (52.7%). На второ място е отрасъл „Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство” – с принос в произведената продукция от 16.7%, в заетостта – 30.7% и ДМА – 14.7%. Селското стопанство е с ограничен дял в произведената продукция - 9.1%, но с важно значение за една значителна част от населените места в общината, в който по данни на НСИ са ангажирани 2 721 д. или 9.7% от общата заетост. През периода 2014 - 2018 г. се наблюдава относително висок общ икономически растеж, характерен за българската икономика. Данните на НСИ потвърждават тенденцията на нарастване на произведената продукция и приходите от дейността през този период. Нарастването е най-високо в сектора на отрасъл „Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство” - 30.7% на бруто продукцията и 4.2% на заетите лица, както и в индустрията – 22.5% и 1.3%. С над 50% се повишава произведената продукция от дейностите „Информация и творчески продукти; далекосъобщения”, както и „Култура, спорт и развлечения, ремонт”. В промишлеността индексът на нарастване е 22.5% на бруто продукцията, 27.4% - на приходите от дейността, 1.3% на заетите лица

Икономическият комплекс на общината има следните характеристики:

- В икономическия профил на общината са представени сектори и икономически дейности (отрасли), за които са налице определени ресурси и традиции в развитието им. Най-голям е броят на предприятията в сектора на услугите, следван от индустрията.
- Промислеността включва предприятия на преработващата и добивната промишленост. Структуроопределящи отрасли и производства са: хранително-вкусова; текстилна; електропромишленост; машиностроене; информационни технологии; производство на мебели; строителство; химическа промишленост; дървопреработване.
- Селското стопанство е традиционна икономическа дейност за населените места в общината, основен отрасъл в селата. Представено е от подотраслите растениевъдство и животновъдство, като растениевъдното направление е с по-голям дял. Големият размер на земеделските територии – над 50% от площта на общината (от които над 80% обработваеми - 560987 дка) е фактор за развитие на земеделието. От обработваемата земя 33416 дка е общинска. На територията на общината се отглеждат предимно зърнено-житни култури, трайни насаждения, маслодайни, технически, фуражни култури, зеленчуци и др. Съществуват условия за развитие на животновъдството като фуражна база, наличие на постоянно затревени площи, естествени ливади, мери и пасища, както и съществуващите традиции в тази област. Застъпено е главно говедовъдство, овцевъдството, свиневъдство. Изграждане на модерни масиви за интензивно зеленчукопроизводство се изпълняват чрез частните инициативи на земеделски производители в рамките на ПРСР.
- Недостатъчно развита предприемаческа инициатива. За периода 2014- 2018 г. броят на предприятията в общината нараства от 4909 на 5134 или с 225 (4.4%), основно микрофирми. Предприемаческата активност в община 20 Сливен (40 регистрирани

предприятия на 1000 жители през 2014 г.) е над средните показатели за областта (35), но под тези за страната (52). През 2018 г. нейната стойност се е повишила до 43%. Наблюдава се по-голямо активизиране на предприемачеството в сектора на услугите, където броят на предприятията нараства с 200, докато в промишлеността тенденцията е неблагоприятна - броят им намалява с 40 или с 15%

Полагат се мерки за развитие на предприемачеството. С финансиране по ОПДУ функционира Областен информационен център Сливен, който предоставя информация на гражданите и бизнеса за възможностите на ЕСИФ, вкл. за социално-икономическо развитие на местно ниво. Продължават информационните дейности и обучителни мероприятия, провеждани от офис - Сливен на Национална служба съвети в земеделието, включително чрез предоставянето на безплатни консултации и обучения на земеделски стопани в областта на растениевъдството, животновъдството, аграрната икономика и ПРСР. - Инвестиционната активност през анализирания период в общината нараства с около 10%. Разходите за ДМА се увеличават и достигат до 1.3% от общата за страната през 2018 г., спрямо 1.1% през 2014 г. Тази активност е най-висока в сектора на Селското, горското и рибното стопанство, вероятната причина за което е подкрепата по линия на Програмата за развитие на селските райони. Модернизирането на съществуващата и изграждането на нова инфраструктура е важно за социално-икономическото развитие на община Сливен. Това дава възможност за осигуряване на предпоставки за растеж на икономиката. От съществено значение в това отношение са инвестициите в публичния сектор, които подобряват образованието и здравеопазването, културата, транспортните, енергийните, комуникационните и ВиК мрежите и създават по-добри условия на живот на населението, но не са директно свързани с получаване на максимален доход и възвръщаемост. През този период тези инвестиции запазват относително постоянен дял в рамките на 25% от общите. Община Сливен има действаща наредба за насърчаване на инвеститори клас В.

Стойността на чуждестранните преки инвестиции за община Сливен възлиза на 33960.8 хил.евро, което съставлява 36.6% от общите ЧПИ за областта (2014 г.). Най-високи са тези инвестиции в „производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия“. Те са сравнително високи и в икономическите дейности „производство на текстил и облекло; обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“; „производство на основни метали и метални изделия, без машини и оборудване“; „производство и разпределение на ел. и топлинна енергия и на газообразни горива“ и др. - Равнището на икономическо развитие на община Сливен, измерено с показателя Произведена продукция на човек от населението (Брутен вътрешен продукт не се определя на териториалното равнище община), показва по-високо от средното за ЮИР нарастване в периода 2014-2018, като показателят достига стойност 14,13 хил.лв. през 2018 г. спрямо 9,52 хил.лв. през 2014 г. или увеличение с близо с 50%

- Териториалното разпределение на икономиката е неравномерно, основно концентрирано в град Сливен. Това е продиктувано както от концентрацията на население в града, така и от неговото значение като икономически и обслужващ център на общината и областта. Производствените и логистични дейности са основно в града, като се наблюдава процес на тяхното нарастващо локализиране по основни пътни артерии, но все още дифузията на икономическо развитие от центъра (град Сливен) към

периферията е много слаба. - Ниско е равнището на НИРД в област Сливен и общината (едно от най-ниските в страната след област Видин);

- Делът на малките и средните иновативни предприятия - % от всички МСП в област Сливен, е 28.5%, при 25.2% средно за страната; - Делът на МСП, реализирали нови или усъвършенствани продукти, нови за пазара - % от всички малки и средни предприятия, в област Сливен е един от най-високите в страната – като нараства с 3% през 2010, 5% - през 2014 до 9% - 2017 г.;

- Ниски умения на населението и работната сила, които не удовлетворяват изискванията на пазара на труда и привличането на нови инвестиции, независимо от реализираните инициативи и проекти (основно по оперативни програми) за подобряване на квалификацията и уменията на заетите и безработните лица, включително на тези от уязвимите групи.

- Развитието на бизнес подкрепяща инфраструктура е от важно значение за нарастване на инвестиционната привлекателност на територията. Община Сливен е структурирала ясна концепция за създаване на общинско дружество за развитие на „Индуриална зона Бършен“, с площ от 2600 дка. Предстои да се изградят всички комуникации и техническа инфраструктура, за да може да се предлагат на потенциалните инвеститори готови за строеж терени на достъпна цена срещу ангажимент за инвестиции и работни места. На територията на общината съществува ЮЛНСЦ, регистрирано през 2000 година като бизнес инкубатор, част от проекта „Заетост чрез подкрепа на бизнеса“ (JOBS). Важна инициатива, подкрепяща предприемачеството и привличането на нови инвестиции, е проектът за създаване на Индуриална зона „Сливен и Ямбол“ - първото съвместно дългосрочно партньорство за развитие на региона. Направени са 10-те най-важни стъпки от страна на Община Сливен за създаване на обща икономическа зона с Ямбол. Изработен е общ устройствен план на Общината, в който се урежда статутът на зоната на територията на Община Сливен. Сключен е меморандум за сътрудничество между Община Сливен и Българската агенция за инвестиции. Изработен е общ бизнес каталог за инвеститори „Инвестиционна дестинация Сливен и Ямбол“.

- Коефициентът (равнището) на регистрираната безработица към 31.12.2020 г. (7.9%) поставя община Сливен в по-благоприятна позиция от средното ниво за област Сливен (9.9%), но с 1.2 процентни пункта над средното равнище за страната (6.7%). Средногодишният брой на регистрираните в бюро по труда безработни лица в общината за същия период е 4165 д., което е предпоставка за миграция на континенти в активна възраст за търсене на работа, както и социална изолация и бедност по отношение на безработните лица и в най-голяма степен на трайно безработните.

По данни на Агенцията по заетостта през 2020 г. от м. март в резултат на световната пандемия от COVID-19 е регистрирано нарастване на безработицата, като през м. юни 2020 г. за община Сливен равнището на безработица е 9.44% (4987 безработни лица). Основните структури на безработните лица в общината се характеризират с: в структурата на безработните по образование – най-висок е делът на безработните с нисък или без образователен ценз; в професионалната структура – на лицата без специалност, в структурата по пол – на жените; висок е делът на безработните младежи и на продължително безработните лица.

2.6. Култура, културно-историческо наследство и туризъм.

Община Сливен разполага с добре действаща културна инфраструктура. Създаваният от културните организации продукт е в състояние да задоволи духовните потребности на населението от общината. Общината притежава потенциал за развитие на различните жанрове изкуства, местната традиция и любителско творчество и възможност за неговото разпространение в страната и чужбина. Към настоящия момент на нейна територия дейност осъществяват следните културни институти: Драматичен театър „Стефан Киров”, Държавен куклен театър, Регионална библиотека „Сава Доброплодни”, Регионален исторически музей „Д-р Симеон Табаков“, Художествена галерия „Димитър Добрович”, Ансамбъл за народни песни и танци, Симфоничен оркестър, Национален музей на текстилната индустрия /филиал на Национален политехнически музей – София/, Национална художествена гимназия „Димитър Добрович”. Регионален исторически музей „Д-р Симеон Табаков“ разполага с няколко обекта: основна сграда на бул. „Цар Освободител“, къща-музей „Хаджи Димитър“, Къща-музей на сливения бит от XIX и XX в. , музейна сбирка „Добри Чинтулов“ и Държавна сукнена фабрика. Художествена галерия „Димитър Добрович“ също се състои от няколко обекта: основна сграда на бул. „Цар Освободител“, където е разположена постоянна експозиция „Чуждестранно изкуство“, изложбена зала „Сирак Скитник“ и къща „Миркович“. Основните музейни фондове са изключително богати, разнообразни и притежават висока стойност. Културният календар на Община Сливен е богат и разнообразен – международни и национални фестивали и конкурси, честване на официални празници и кръгли годишнини на исторически личности, житейски и творчески свързани с нашия град, представяне на разнообразни, нови и нетрадиционни форми на изкуството и културата и др. Календарът включва и множество прояви, свързани със съхраняването на традиционната култура и нейното възпроизвеждане чрез организирането на фолклорни събори, местни празници и др. Особено място е отделено на приобщаването на децата и младите хора към творчеството посредством участието им в инициативи, развиващи техните способности и потенциал. Важно място заемат също така и проявите, свързани с културата и традициите на местните етнически общности – каракачани, роми и др.

В община Сливен има 54 читалища, от които 16 се намират в град Сливен, по едно - в останалите населени места. В селата и гр. Кермен няма други културни институти, освен читалищата. Базата на читалищата е остаряла. Почти всички имат нужда от основни ремонти, обновяване и осъвременяване. Особено тежко е състоянието на покривите на читалището в с. Злати войвода. На следващ етап би могло да се помисли за ремонт на покривите на читалищата в с. Жельо войвода, с. Блатец и гр. Кермен. Почти всички зали за концерти /където има такива/ са неизползваеми и недостъпни, отдавна са затворени за експлоатация и се рушат. Всички имат нужда от пълна и частична смяна на дограма, ремонт на санитарни възли и цялостен вътрешен ремонт. Четири от читалищата в град Сливен нямат сгради, а други две от тях (в отдалечените квартали „Речица“ и „Дебелата кория“), използват по две стаи в сградите на кварталните кметства. Антична крепост „Туида“ се утвърди като алтернативно културно пространство и място за провеждане на различни събития. Обекти на културата са и храмовете на територията на общината. Сливен е център на една от 13-те епархии на българската православна църква (БПЦ). Сливенската епархия, създадена

през 1873 г. обхваща Сливенска, Бургаска, Ямболска и част от Хасковска област. Дели се на седем духовни околии (Сливенска, Котелска, Бургаска, Ямболска, Карноботска, Малкотърновска и Тополовградска), където има седалища на архиерейски наместничества. В град Сливен са изградени православни църкви, разположени в старите квартали на града („Св. Николай Чудотворец” в кв. „Клуцохор” – 1834 г.; „Света София” в кв. „Ново село” – 1836 г.; Св. „Троица” в кв. „Речица” – 1924 г.; „Св. Богородица” – 1896 г.; „Св. Петка”). В центъра на гр. Сливен е катедралният храм „Свети Димитър”, изграден през 1831 г. Православни храмове има още в 24 населени места. Епархийски манастири в община Сливен са манастир „Св. Петка” – с. Сотиря, XIII-XVI век, храмов празник - 14 октомври и манастир „Св. Илия” - с. Чинтулово, XIII-XVI век, храмов празник – 20 юли – Илинден. Изградени са и молитвени домове на други вероизповедания. Останки от тракийски надгробни могили, крепости, манастири, църкви, аязма, древни пътища от римското владичество и средновековието; легенди за хайдути и войводи; първите стъпки за развитие на текстилната индустрия на Балкански полуостров; традиционни празници, обичаи, културни и спортни събития, организирани сред невероятната природа на Природен парк “Сините камъни” и селата, намиращи се в района на горско стопанство Сливен разкриват богатото културно историческо развитие на този район. Община Сливен разполага с много културно-исторически дадености, които са предпоставка за създаване на привлекателен туристически продукт. По данни от интернет страницата на Община Сливен, на нейна територия има регистрирани 475 паметника на културата, от които 84 - археологически, 90 исторически и над 300 архитектурни. Двадесет са със статут на национални паметници, като девет от тях са в град Сливен. Груповите недвижими културни ценности са концентрирани в централната градска част и кварталите Клуцохор и Комлука, в които има и множество традиционни улични фронтове за запазване. В последните години липсва финансиране за цялостна реставрация и консервация на нуждаещи се обекти, предимно частна собственост. Почти всички обекти в този обхват са недостатъчно проучени, с ниска степен на социализация.

Богатото културно-историческо и природно наследство не е валоризирано и не допринася за стопанското развитие на общината и заетостта. Приходите от нощувки през 2019 г. са 2465 хил.лв., което е 0.16% от общия оборот на туризма в страната. През 2015 г. този дял е бил 0.28%, през 2010 - 0.60%, което очертава неизползван потенциал. Ниската посещаемост и липсата на икономическа ефективност са довели до намаляване на местата за настаняване в общината от 38 бр. през 2010 г. до 23 бр. в края на 2019 г., като преобладават тези с по-ниски категории. Броят на леглата за същия период е намалял с 23 % и достига 1210 през 2019 г. От стойността на показателите за броя на пренощуващите лица и реализираните нощувки, както и реализираните приходи, се очертава изводът за липсата на положителна динамика в развитието на този отрасъл от общинската икономика

Оценяването на потенциала на местното културно-историческо и природно наследство и превръщането му в един от факторите на растеж на общинската икономика, при спазване на принципите на неговото устойчиво развитие, в последните години се очертава като важна цел. Понастоящем Дирекция на Природен Парк Сините Камъни

разполага с два информационно-посетителски центрове - „Хайдушка пътека“ и „Карандила“. Функционира сайтът www.infotourism.sliven.bg на Туристическия информационен център на Сливен, като притежава богата и практически насочена към нуждите на туристите информация за културно-историческото наследство на Общината, за текущите събития, местата за настаняване, природните забележителности, местните атракции и дори предложения за организация на тимбилдинги в Сливен. През 2015 г. е разработена Концепция за развитие на туризма в Община Сливен, доразвита и силно практически насочена като мерки с изработената през 2019 г. Концепция за интегриран туристически продукт на община Сливен. Целта на проекта е да развие интегриран туристически продукт на територията на общината чрез инвестиционни мерки на туристически обекти, дигитализация на туристическо наследство и налагане на туристически маршрути, включително и рехабилитация на лифт Сливен-Карандила. В края на ноември 2020 г. бе подписан договор с Управляващия орган на Оперативна програма „Региони в растеж“ за безвъзмездно финансиране и изпълнение на проект „Интегриран проект за развитие на туризма и подобряване на културната и историческа инфраструктура в Община Сливен“. Проектът е на обща стойност от 7 929 591 лева и се финансира с комбинирана подкрепа – заемно финансиране от Фонд за устойчиви градове в ролята му на Фонд за градско развитие за регион Южна България и безвъзмездни финансова помощ от оперативната програма. В рамките на Интегрирания туристически проект, разработен от община Сливен, се включва ремонт на лифта, присъстват част от актуални тенденции, като: Създаване на мобилни приложения за целевия маршрут/продукт/услуга; Дигитализация на наследството включително с VR и AR; Обвързване на съответните продукти със системата на градския транспорт и дефиниране на отстъпки за определени пакети. Проектът адресира основните културно-исторически атракции и културно-историческото наследство в град Сливен. Това са къщата-музей „Хаджи Димитър“, къщата-музей „Сливенски бит“, къща-музей „Добри Чинтулов“, Първата текстилна фабрика и крепостта „Туида“, на които ще се извършват консервационни и реставрационни дейности, както и социализация на обектите. Реализацията на разработения проект за Интегриран туристически продукт на община Сливен ще допринесе за донадграждане на изградените партньорства със съседни общини - Котел, Твърдица, Ямбол за предлагане на регионален туристически продукт.

2.7. Транспортна и техническа инфраструктура

Пътищата от по-висок клас ситуират определена община в по-високо териториално ниво, определяйки възможностите за пространствена организация на икономическите, социалните и административните комуникации в по-голям мащаб, респ. с повече други общини и центрове от по-висок ранг. Обратно, обслужването с по-нисък клас пътна мрежа „свива“ комуникациите в по-малък периметър на територията и ограничава възможностите за развитие, особено свързаните с ежедневния достъп до местата за труд и най-належащи услуги за населението. Групата на пътищата с международно и национално значение включва автомагистралите, пътищата I клас и някои от второкласните пътища, категоризирани в европейската мрежа, по които се провежда значителен трафик, включително транзитен. Повечето от пътищата от тази група са част от инфраструктурата на TEN-T мрежата и осигуряват интеграцията на пътната

мрежа на страната с тази на съседните страни. В пространствено отношение те имат важно значение за интегрирането на територията, както в национален, така и в европейски план. Чрез тях се осигурява достъпът до пристанищата, летищата с международно значение, както и връзките между големите градски центрове, вкл. българската столица.

Групата на пътищата с регионално значение се формира от пътищата втори и трети клас. Главните функции на този вид пътища са да осигуряват връзките между големите административни и икономически центрове в регионите, както и между самите региони, като съдействат за интеграцията им. Връзките на по-голямата част от общинските центрове с областните градове също са част от функциите на пътищата II и III клас. Същевременно те имат задача да доведат трафика до автомагистралите и пътищата I клас и служат като преразпределители на трафика по пътните артерии с национално и международно значение. Община Сливен има предимството през територията ѝ да преминава (макар и периферно през най-южната ѝ част) АМ „Тракия“, която формира клон от направлението на коридора от основната трансевропейска транспортна мрежа (TEN-T) - „Ориент/Източно-Средиземноморски“. Като главна пътна артерия в България и част от основната TEN-T мрежа, автомагистралата осигурява лесна и бърза комуникация на общината с основните транспортни центрове, включително извън страната. Реализацията на предвидения за изграждане (възложени са предпроектни проучвания) четирилентов път между Сливен и Ямбол ще „скъси“ разстоянието от областния център до АМ „Тракия“ и още повече ще улесни транспортните комуникации в района и Ямбол. Все в тази връзка се предвижда и изграждане на пътен възел от АМ "Тракия" към град Кермен, така че община Сливен да получи по-пряко обслужване от пътищата с национално и наднационално значение. Дължината на изградената републиканска пътна мрежа на територията на област Сливен е 581 км, от които 232 км (40%) попадат на територията на община Сливен, което е доказателство за доброто ѝ ситуиране в пространствената организация на РПМ в страната.

- В национален план основният обслужващ път за област и община Сливен се явява Първокласен път I-6 -граница Македония-Гюешево-Кюстендил-Радомир- София- Карлово-Казанлък-Бургас (т. нар. “подбалканска линия”) като връзка между Столицата и Черно море. В участъка СливенБургас пътят има европейска категоризация E773, чието натоварване след построяването на АМ „Тракия“ намалява значително.
- Минаващият тангенциално на област Сливен(без пряко отношение към община Сливен) Първокласен път I-7 граница Румъния/ГКПП “Силистра” – Шумен –Ямбол – Елхово – ГКПП “Лесово-Хамзъбейли”/граница Турция е важно направление, обслужващо източната част на страната и провеждащо транзитните международни потоци между Р. Румъния, Р. България и Р. Турция. Дължината на първокласните пътища на територията на община Сливен е 47км, което представлява 20,2% от общата дължина на РПМ в общината. Във вътрешнорегионален план, по-пряко транспортно обслужване на община Сливен осигуряват двата второкласни пътища:
- Второкласен път II-53 (Полски Тръмбеш-В. Търново) Поликраище-Горна Оряховица-

оп Лясковец –Елена-Стара река –Бяла –оп Сливен-оп Ямбол – Калчево –Средец-междурегионален път, свързващ Северна и Южна България през прохода „Вратник”.

- Второкласен път II-66 оп Сливен-Нова Загора-оп Стара Загора-оп ЧирпанПоповица се явява връзка между Югоизточния и Южния централен регион. Пътят има европейска категоризация E773, чиято значимост след построяването на АМ „Тракия“ намалява значително и той изпълнява предимно регионалните си функции. Второкласните пътища в общината са с дължина 84 км и заемат 36,3 % от общата РПМ.

- Третокласният път III-488 Сливен-Котел допълва транспортното обслужване на община Сливен в рамките на областта. С дължина 81 км на територията на общината, пътят заема 34,9% от общата дължина на РПМ. Степента на изграденост на РПМ се определя с нейната гъстота –км/ 1000 км² .

ЮИР се откроява с най-добро транспортно обслужване от всички региони в страната. Относителният дял на пътищата с национално и международно значение (автомагистрали и първокласни пътища), както и този на второкласните пътища е най-висок за страната. Това, което прави впечатление, обаче, е по-ниският относителен дял на третокласната пътна мрежа в ЮИ регион и още по-ниският за област Сливен, което има най-пряко отношение към същинското транспортно обслужване /наред с общинската пътна мрежа/ на населените места в общината. Средната стойност на относителния дял на пътищата с национално и международно значение (автомагистрали и първи клас) за страната е 18,6% и община Сливен попада в групата на общините с показател, много над средния за страната. Това дава възможност транспортните връзки по направленията, водещи от областния и общинските центрове към населените места в областта, да се осъществяват по пътища от републиканската и общинска мрежа в рамките на 1-часовия изохрон. Необходимо е доизграждане на довеждащите пътни направления с оглед подобряване на достъпа на по-отдалечените територии и балансиране на транспортното обслужване. С цел подобряване на технико-експлоатационните качества на част от републиканските пътища, които са в лошо и средно състояние на територията на ОПУ Сливен, е планирано да се извърши превантивен ремонт на следните пътища, минаващи през територията на община Сливен:

- Път II-66 (Сливен- Нова Загора) –от км 0+000 до км 15+700, с дължина 15,7 км
- Ремонт на свлачищен процес на път II-53 (Елена-Слевен-Ямбол) при км 107+200
- Рехабилитация на път II-53 (Поликрайще-Елена-Сливен) от км 72+200 до км 87+301
- Път III-488 (Градец –Ичера –Сливен –Сотиря -/оп Сливен-Лозенец) от км 31+615 до км 39+670, с дължина 8,055 км.

Същинското транспортно обслужване на общината се осигурява чрез общинската пътна мрежа. Общата дължина на общинската пътна мрежа, обслужваща община Сливен, е 321,2 км, с гъстота 154 км/ 1000 км² , равна на средната за страната. Състоянието на близо 70% от пътната настилката се определя като задоволително

Поради системно недофинансиране за периода 2014 - 2020 г. са изпълнявани частични ремонтно-възстановителни дейности (предимно неотложни) на пътни участъци с обща дължина приблизително 74.400 км. Особено тревожно е състоянието на общинските пътища в планинските и полупланински райони : Стара река - Средорек - Божевци;

гран. общ. (Елена - Сливен) - Божевци - /II-53; Ст.река - Сливен/; /II-53, п.к. Майско - Зайчари; Сливен - в. Българка - Раково; /III-488, Чуката/ - Меча поляна - лет. Карандила; /II-53/ Бяла - Въглен; гран. общ. (Твърдица - Сливен) - Селиминово - Чинтулово - /Сливен/; /Селиминово-Сливен/ - /II-53/; Кермен - Младово; /II-53, Крушаре/ - Чокоба - Бозаджии; Чокоба - Глуфишево - /Панаретовци - Самуилово/; Камен-Желю войвода; Желю войвода - Блатец и др. За провеждане на планови ремонти (рехабилитация) за надеждно възстановяване на проектните показатели и системно поддържане за безопасно движение по общинските пътища, през следващите 2021 - 2025 г., община Сливен се нуждае от целево финансиране в средногодишен размер на 3 - 3.5 млн. лева. Железопътна инфраструктура През територията на община Сливен преминават две от най-важните железопътни линии в страната:

- жп линия 3-София/Илиянци-Карлово-Тулово-Дъбово-Зимница и Карнобат-Комунари- Синдел разпределителна-Варна фериботна- Разделна /т.н. „подбалканска линия“/ осъществява жп връзка между Столицата и Северното Черноморие. Жп линията обслужва най-северната част на Югоизточния регион, свързвайки го с вътрешността на страната. В участъка Карнобат-Варна линията е включена в широкообхватната TEN-T мрежа на територията на страната и свързва ЮИР със Североизточния регион. Жп линията е единична, електрифицирана и обслужва община Сливен посредством 5 гари и 3 спирки.

- жп линия 8- Пловдив-Филипово-Скуtare и Пловдив-Разпределителна изток -Стара Загора-Зимница-Карнобат-Бургас формира част от коридора на основната TEN-T мрежа - „Ориент/ИзточноСредиземноморски” с участъка Пловдив- Разпределителна изток-Бургас. Това е основната жп линия, обслужваща Югоизточен регион, свързвайки го с Южния централен регион и столицата София. Тази жп линия също е единична, електрифицирана и минавайки периферно, обслужва общината посредством една гара и една спирка. Двете жп линии следват направление “запад-изток“ и се отличават както с промишлено-транспортна, така и с туристическа функция. Гъстотата на жп мрежата в област Сливен е 37,8 км/ 1000 км² , по-висока от средната за страната /36,3 км/ 1000 км² / и още повече от средната за ЮИ регион /31,6 км/ 1000 км² /, което напълно отговаря на потребностите на населението от този вид транспорт

Преминаването на две от главните железопътни линии в страната, създава благоприятни предпоставки за осъществяване на комбиниран тип превози. Община Сливен изпълнява проект „Интегриран градски транспорт, гр. Сливен“, финансиран по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Една от дейностите, предвидена за изпълнение в края на проекта, е въвеждането на нова, оптимизирана транспортна схема. Проектът на новата схема е изготвен съгласно Наредба № РД-02-20-2 от 20.12.2017 г. за планиране и проектиране на комуникационно-транспортната система на урбанизираните територии. Маршрутите са разработени в зависимост от настоящия пътничкопоток, наличните нови фирми и производства в индустриалните зони, както и констатираните от „Пътнически превози“ ЕООД нужди от обществен транспорт в различни точки на града. Транспортната схема отговаря едновременно на следните изисквания: - осигуряване на обществен транспорт в кварталите „Комлука“ и „Клуцохор“; - гарантиране на преки и удобни връзки между всички зони на Сливен, според нуждите на потоците; -избягване на пренатрупване на предлагането на услугата по някои от градските артерии и много

слабо или изцяло липсващо транспортно обслужване в други райони; - съобразяване на часовете за тръгване с нуждите на пътничкопотока и осигуряване на повече транспортни средства в сутрешните и следобедните часове на работните дни

Внедряването на Интегрирана билетна система с билети за еднократно пътуване, билети за пътуване по време и абонаментни карти цели улесняване на гражданите и водачите. Основна дейност на проекта е цялостното подновяване на автобусния парк, чрез закупуване на 27 нови дизелови автобуси.

3. АНАЛИЗ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ФАКТОРИТЕ, КОИТО ИМ ВЪЗДЕЙСТВАТ

3.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

Атмосферният въздух е елемент на околната среда, който оказва пряко и косвено въздействие върху здравословното състояние на човека. Атмосферното замърсяване е проблем на модерното общество, актуален най-вече за големите градове и индустриалните райони.

Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по - чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области.

Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

Тези проблеми действително са много тревожни, но изглеждат отдалечени от ежедневиия живот на хората. За много здравни експерти и гражданите по - важното е директната връзка между качеството на въздуха в населените места и човешкото здраве.

В градските територии са концентрирани голяма част от промишлените дейности, интензивен трафик, но тук са разположени и жилищата на хората. В резултат на това огромното нарастване на замърсяването на въздуха е проблем, който рефлектира върху всеки от нас. И всички ние имаме ролята да участваме в намирането на решение.

Рамковата директива 96/62/ЕС за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух.

Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

Във връзка с ограничаване на антропогенното въздействие са издавани различни нормативни актове, имащи за цел защитата здравето на човека и на околната среда от отрицателни последици. С тези закони и норми се ограничават:

- ✓ емисии – въз основа на видовете източници се определят допустимите концентрации вредни вещества в т. н. димни газове, които могат да бъдат изпускани в атмосферния въздух – Норми за допустими емисии (НДЕ);
- ✓ имисии – определят се допустимите (граничните) концентрации на вредните вещества, чието наличие в атмосферния въздух не е свързано със здравен риск за населението – Пределно допустими концентрации (ПДК). Пределно допустима концентрация (ПДК) е максималната концентрация на вредно вещество, която за определен период от време не оказва нито пряко, нито косвено вредно въздействие върху човека.

Контролът и оценката на показателите за качеството на атмосферния въздух в приземния слой се извършват в съответствие със Закона за чистотата на атмосферния въздух (*обн. ДВ бр.45/28.05.1996 г., посл.изм. и доп. ДВ., бр. 8115.10.2019 г.*), Наредба № 7 за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (ДВ бр.45/1999г.), Наредба №12/2010 за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух и Наредба № 14 за норми за пределно допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населени места (ДВ бр.88/1997г.).

Пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух са:

- Максимална еднократна - допустимата краткосрочна концентрация в продължение на 30 или 60 минутна експозиция;
- Средноденонощна - допустимата концентрация в продължение на 24 часова експозиция. Получава се като средноаритметична величина от единичните измервания в продължение на 24 часа;
- Средногодишна - допустимата концентрация в продължение на едногодишна експозиция. Получава се като средноаритметична стойност от средноденонощните концентрации, регистрирани в продължение на една година.
- Алармен праг е всяко ниво, чието превишаване е свързано с риск за здравето на населението, включително при кратковременна експозиция и при превишаването на което се предприемат съответните мерки за информиране и предупреждаване на населението в съответните райони.

На основание чл. 27 ал.1 от Закона за чистотата на атмосферния въздух Община Сливен е разработила „Програма за намаляване нивата на замърсителите в атмосферния въздух и достигане на установените норми за вредни вещества на територията на Община Сливен“ 2014 – 2020г.

Програмата е секторна програма и е неразделна част от настоящата програма за опазване на околната среда на община Сливен. По-долу са представени основните констатации, изводи и препоръки. Подробна информация се съдържа в „Програма за

намаляване нивата на замърсителите в атмосферния въздух и достигане на установените норми за вредни вещества на територията на Община Сливен“

3.1.1. Действаща система за мониторинг – Пунктове за мониторинг (карта, географски координати)

Наблюдението върху качеството на атмосферния въздух и неговия контрол се осъществява от Национална система за мониторинг на КАВ, част от НСМОС. Тя се обслужва от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) към Министерството на околната среда и водите (МОСВ). Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита и спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол.

Регистрираните концентрации на показателя ФПЧ₁₀ от АИС, чрез система за пренос на данни в реално време постъпват в регионален диспечерски пункт в РИОСВ и в централния диспечерски пункт в ИАОС София, където се намира Националната база данни за КАВ. Системата осигурява навременно предоставяне на информацията за качеството на въздуха на обществеността и отговорните институции.

Понастоящем тези измервания се извършват с „Автоматичната измервателна станция (АИС) Сливен, която е класифицирана като градски фонов пункт, съгласно Заповед № РД – 1088/20.12.2010 г. на Министъра на околната среда и водите. Обхват на Пункта за мониторинг 100 м. – 2 км. Контролирани замърсители – серен диоксид и фини прахови частици под 10 микрометра; Стандартен набор от метеорологични параметри - скорост и посока на вятъра, температура, налягане, слънчево греене, влажност. Година на въвеждане в експлоатация – 2009 г. Географски координати - 42°40'26.43"С ; 26°20'17.96"И,

3.1.2. Източници на емисии за град Сливен

Източниците на емисии на ФПЧ₁₀ в град Сливен са дефинирани в три отделни групи:

- Битово отопление;
- Транспорт;
- Промисленост.

Резултатите от мониторинга в АИС Сливен показват, че основно концентрациите превишаващи СДН ОЧЗ са регистрирани през отоплителния сезон, което определя и битовото отопление като основен източник на ФПЧ₁₀ на територията на град Сливен.

Различават се два основни вида източници на атмосферно замърсяване: стационарни и линейни.

- Стационарните източници от своя страна са точкови и площни.
 - Точкови са димоходите (комини) на горивни инсталации, изпускателните устройства на производствени вентилации и аспирации и др.
 - Площни източници - комините на битовото отопление на населението и отоплението в административните сгради на територията.
- Линейни - Транспортният поток и отделяните от двигателите вредни

вещества

в състава на изгорелите газове (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, сажди, леки органични съединения), както и фини прахови частици са

в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в градската част на територията.

- Неорганизиран - Това са дихателите на горивни резервоари в предприятията и обектите за съхраняване и търговия с горива, леярни цехове, открити площи за насипни материали, депа за отпадъци, кариери за добив на инертни материали и пр.

Основните групи антропогенни дейности, имащи отношение към замърсяване на атмосферния въздух са:

- Промислени дейности
- Автомобилен трафик
- Комунално-битов сектор – използване на твърди и течни горива за отопление през зимния сезон
- Строителни и ремонтни дейности – в различни райони (изразено в градовете основно) от този вид дейности допълнително се повишават нивата на суспендиран прах и вредни газове от изгаряне на горивата
- Други – селско стопанство, съоръжения за съхраняване на отпадъци (депа, хвостохранилища)

Фини прахови частици /ФПЧ₁₀/.

Фините прахови частици са фракция на общия суспендиран прах. Вредният здравен ефект се определя от възможността за задържане на повърхността им на физични, химични и биологични фактори, които могат да предизвикат генетични изменения в засегнатите клетки на организма. Повечето от тези фактори /мутагенни/ предизвикват злокачествени образувания. Основни източници на прах са промишлеността, транспортът, енергетиката и битовото отопление.

Прахът постъпва в организма предимно чрез дихателната система, при което по-едриите частици се задържат в горните дихателни пътища, а по-фините частици (под 10 μm – ФПЧ₁₀) достигат до по-ниските отдели на дихателната система/алвеолите/,като водят до увреждане на тъканите в белия дроб. Особено чувствителни към високите стойности на ФПЧ₁₀ са ранимите групи, а именно деца, възрастни и хора с хронични белодробни заболявания.

Вредният ефект от замърсяването с прах е по-силно изразен при едновременно присъствие на серен диоксид в атмосферния въздух. Установено е тяхното синергично действие по отношение на дихателните органи и откритите лигавици. То се проявява сдразнещо действие и зависи от продължителността на експозицията. Най-уязвими на комбинираното въздействие на праха и серния диоксид са хронично болните от бронхиална астма, сърдечно-съдови заболявания и децата.

Норми:

- средноденонощната норма /СДН/ за опазване на човешкото здраве - 50

- БО – Битово отопление;
- ТР – Транспорт;
- ПР – Промишленост.

Тези резултати дават реалистична картина, както за влиянието на отделните групи източници като цяло, така и за специфичното им влияние в различните райони от град Сливен. В Таблицата по-долу са показаните най-високи СД концентрации на ФПЧ₁₀, които отделните групи източници могат да създадат самостоятелно в конкретния рецептор. За всеки рецептор, получените концентрации от отделните групи източници се създават в различни моменти от време (различни дни в годината). В колона 4 е представена максимална концентрация, получена при въздействието на всички източници.

Абсолютни максимални стойности на 24-часови концентрации на ФПЧ₁₀ за 2013 г. по групи източници, $\mu\text{g}/\text{m}^3$

	Жилищни райони	БО	ТР	ПР	Общо от всички източници
		1	2	3	4
1	ж.к. Клуцохор	114.8	3.85	1.77	117.79
2	ЦГЧ	37.62	12.09	1.02	53.46
3	ж.к. Ново село	89.12	6.53	0.92	94.5
4	ж.к. Сини Камъни	40.43	5.81	0.68	45.13
5	ж.к. Дружба	32.56	8.33	0.97	36.82
6	ж.к. Република и К. Фитчето	49.33	2.48	0.56	53.6
7	ж.к. Даме Груев	30.57	9.49	2.34	39.7
	Средна стойност	56.35	6.94	1.18	63.00

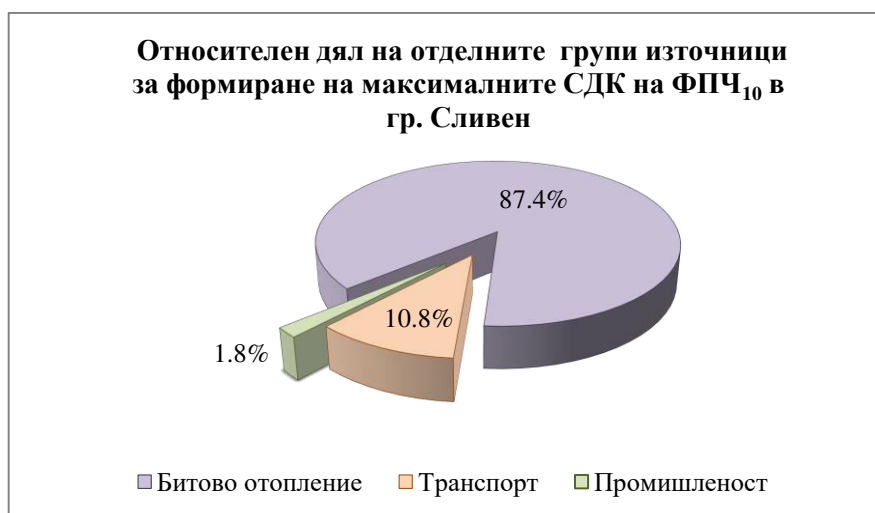
От данните в таблицата се вижда, че влиянието на битовото отопление за формиране на 24-часови концентрации на ФПЧ₁₀ през 2013г. е определящо за всички жилищни райони в град Сливен. Най-значително е то за ж.к. Клуцохор и ж.к. Ново село, където е в състояние самостоятелно да доведе до СД концентрации от над $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$, превишаващи 2 пъти ПС на СДН от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Докато в топлофицираните жилищни комплекси на гр. Сливен, битовото отопление може самостоятелно да доведе до приземни концентрации между $30\text{-}35 \mu\text{g}/\text{m}^3$, без да превишават ПС на СДНОЧЗ.

Влиянието на транспорта е умерено за град Сливен. В ЦГЧ, около най-натоварени кръстовища той може самостоятелно да доведе до СД концентрации от $10\text{-}15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и по този начин да допринесе за допълнително увеличаване на максималните 24-часови

концентрации. В останалите рецепторни точки транспортът създава самостоятелно максимални СД концентрации в границите от $2-5\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Влиянието на промишлеността е слабо до незначително за всички жилищните райони на Сливен в рамките на $1 - 2 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Относителното разпределение на максималните СД концентрации на ФПЧ_{10} по групи източници, средно за град Сливен (осреднена стойност от всичките 7 рецептора) е показано на следващата фигура.

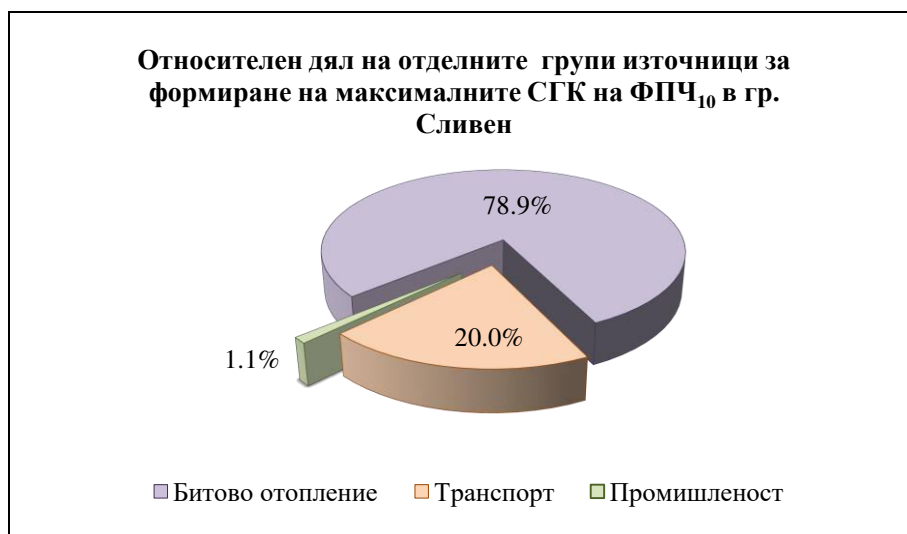
За района на Сливен битовото отопление се налага като основен източник, предизвикващ превишаване на СДН, с относителен дял от 87.4%.

Към 2013г. относителният дял на транспортното замърсяване за формиране на СД концентрации е 10.8%. Влиянието на транспорта е по-силно за районите, разположени в близост до натоварени транспортни артерии (около бул. „Бургаско шосе“, бул. „Братя Миладинови“ и бул. „Панайот Хитов“), където относителният му дял достига 70-80%. В по-отдалечените от основните булеварди жилищни райони относителният дял на транспорта е около 10%. Относителния дял на промишлените източници при формиране на максимални СДК на ФПЧ_{10} е 1.8%.

Абсолютните стойности на средногодишните концентрации на ФПЧ_{10} за жилищните райони в гр. Сливен са показани в таблицата по-долу. От данните е видно, че към 2013 година източниците на ФПЧ_{10} в град Сливен не са в състояние да доведат до превишаване на СГН от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Най-високи стойности се регистрират в нетоплофицираните жилищни комплекси ($20-30\mu\text{g}/\text{m}^3$), но те остават под праговата стойност на СГН. За топлофицираните комплекси СГ концентрации на ФПЧ_{10} , които се отчитат от модела са в границите до $10-15 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

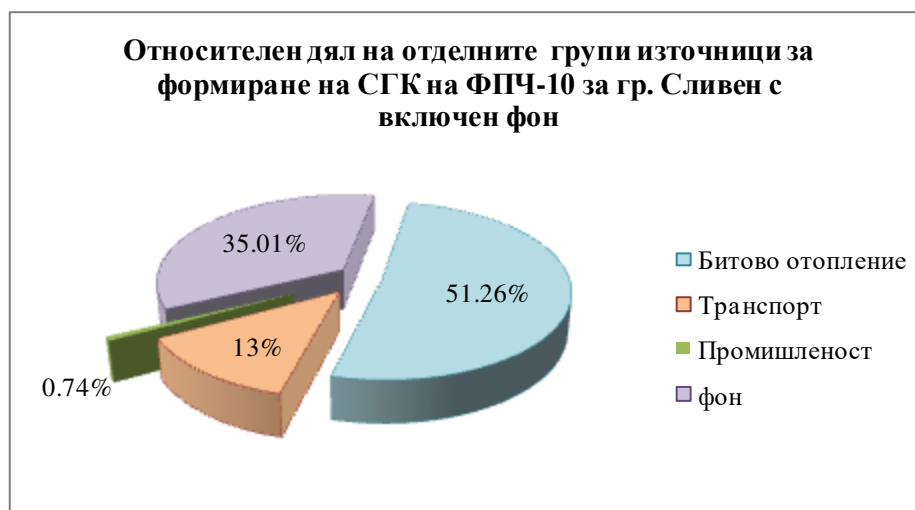
	Жилищни райони	БО	ТР	ПР	Общо от всички източници
		1	2	3	4
1	ж.к. Клуцохор	30.96	1.04	0.19	32.19
2	ЦГЧ	9.09	5.83	0.12	13.29
3	ж.к. Ново село	26.85	2.53	0.06	20.8
4	ж.к. Сини Камъни	5.91	6.04	0.05	12.91
5	ж.к. Дружба	5.64	4.85	0.1	11.8
6	ж.к. Република и К. Фичето	15.65	0.96	0.04	16.65
7	ж.к. Даме Груев	8.35	4.75	0.25	13.5
	Средна стойност	14.64	3.71	0.12	17.31

Относителният принос на отделните групи източници при формиране на СГ концентрации на ФПЧ_{10} за град Сливен (средно за всичките 7 рецептора) е показан на следващата фигура. От нея се вижда, че за формиране на средногодишна концентрация на ФПЧ_{10} най-висок дял има битовото отопление (78.9%). Влиянието на транспорта също е значимо (20.0%), а влиянието на промишлеността е незначително – 1.1%. Тези резултати имат най-висок коефициент на надеждност, тъй като са формирани чрез осредняване на 365 СД концентрации за всеки рецептор поотделно и за всяка група източници.

При извършване на моделирането не е отчетено фоновото замърсяване с ФПЧ_{10} . За такова се оценява нивото на ФПЧ_{10} във въздуха, което възниква в дадена точка, при отсъствието на източници на емисии на този замършител. Това ниво може да е

формирано в резултат на влиянието общо на антропогенни източници на територията на страната и трансграничен пренос, на природни източници и др. За фонове концентрации и определяне на техния принос към нивата на ФПЧ₁₀, са използвани данните от националната фоновая станция КФС “Рожен”. Прибавянето на фоновото замърсяване променя картината значително. През 2013г., в КФС „Рожен“ е регистрирана средногодишната концентрация на ФПЧ₁₀ от 10µg/m³. В този баланс дялът на фоновото замърсяване е 35%, при 51.26% дял на битовото отопление и 13% транспорт за град Сливен.

3.1.4. Анализ на ситуацията. Основни изводи и препоръки за подобряване на КАВ - по отношение на ФПЧ₁₀

Въз основа на извършения дисперсионен анализ е констатирано, че водеща роля в замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ₁₀, с 51.26% дял, се пада на група източници „Битовото отопление“, в резултат от изгарянето на твърди горива в домакинствата. Това е основен проблем за всички по-големи градове в страната, което води до поддържане на високо фоново ниво, чийто принос при формиране на средногодишните концентрации за територията на Община Сливен също е значителен – 35%.

За територията на Сливен като цяло, влиянието на автомобилния транспорт върху замърсяването на атмосферния въздух с прах и ФПЧ₁₀ е 13%. В същото време за зоните в непосредствена близост до натоварени пътни артерии то може да достигне до 80%, което се дължи на вторично разпрашаване на натрупаният пътен нанос по уличната мрежа. Влиянието на промишлеността е незначително, предвид високата степен на газификация в сектора и спазването на НДНТ.

По важните мерки които община Сливен изпълнява по плана за действие на общинската програма 2014 - 2020 г. са:

➤ *Намаляване на емисиите на $ФПЧ_{10}$ от битовото отопление*

1. В община Сливен общо 278 сгради отговарят на критериите на националната програма за енергийна ефективност. До този момент в Сливен са регистрирани 70 сдружения на собствениците. Подадени са 56 заявления за финансов интерес, от тях са одобрени 51.
2. През 2019г. е газифицирана обществена концертна сграда „Зала Сливен“ и 37 бр. Жилищни сгради.
3. През 2020 г. към газоразпределителната мрежа са присъединени 190 битови обекти и 68 промишлени обекти. Данните са предоставени от „Газтрейд Сливен“ ЕООД.

➤ *Намаляване на емисиите на $ФПЧ_{10}$ от транспорта*

1. Системно машинно миене на основната пътна мрежа на града и на улиците, по които се движи общинския транспорт
2. Зимно снегочистване със специализирани препарати за третиране на снежната покривка, без използване на пясък.

➤ *Намаляване на емитираните $ФПЧ_{10}$ в атмосферния въздух от битовия сектор*

1. През 2020г. по проведени процедури и са сключени общо 23бр. договора с предмет: „Изпълнение на инженеринг - проектиране, извършване на авторски надзор и изпълнение на СМР във връзка с реализацията на националната програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради на територията на Община Сливен. Към декември 2020 г. е издаден Акт 15 на всички 51 одобрени жилищни сгради, от които 49 сас издадено Удостоверение за въвеждане в експлоатация. За останалите две се подготвят документи.

➤ *Намаляване на емитираните $ФПЧ_{10}$ в атмосферния въздух от транспорта*

1. През 2018 г. са доставени и закупени 27 нови дизелови автобуса, обслужващи градските линии, които са пуснати в градски транспорт, гр. Сливен“, финансиран по ОПРР 2014-2020 г. движение през април на отчетната година. Автобусите отговарят на екологично изискване: EURO VI, съгласно изискванията на Регламент (ЕО) No 595/2009 и Регламент (ЕО) No 582/2011 на Комисията от 25 май 2011 година за прилагане и изменение на Регламент (ЕО) No 595/2009 и Регламент (ЕС) No 627/2014 г за изменение на Регламент (ЕС) No 582/2011, б. С от Табл. 1. В Интегриран проект за градския транспорт и проект Подобряване на градската среда на гр. Сливен се предвижда изграждане на нови велоалеи. През 2018 г. е изпратено писмо от община Сливен за съгласуване на работния проект за изграждане на велоалеи до Агенция пътна инфраструктура. По проект „Подобряване на градската среда на Сливен“, финансиран по ОПРР

2014-2020 са изградени две еднопосочни велоалеи с обща дължина 900 м, по поречията на р. Асеновска, между кварталите „Клуцохор“ и „Комлука“.

2. На 02.12.2019 г. е сключен договор за безвъзмездна финансова помощ по ОПОС 2014-2020 за изпълнение на проекта "Мерки за адресиране на транспорта като източник на замърсяване на атмосферния въздух в община Сливен". Финансирането е 100 % безвъзмездна помощ. С проектното предложение се предвижда обновяване на превозните средства, обслужващи обществения градски транспорт в Община Сливен, чрез закупуване на 4 бр. нови електрически автобуса, които се приемат за най-екологичния вид превозни средства и 6 бр. нови тролейбуса с подобрена енергийна ефективност. Новите електробуси и тролейбуси ще заменят най-остарелите и амортизирани превозни средства от съществуващия автопарк на общинския превозвач, като електробусите ще обслужват най-натоварените 3 броя крайградски линии. Предвижда се да бъдат изведени от експлоатация общо 11 бр. превозни средства. В проекта е предвидено обновяване и ремонт на съществуващата инфраструктура, осигуряваща експлоатацията на тролейбусния транспорт в града. Подготвени са процедури за доставка на електроавтобусите, зарядни станции и тролейбусите.
3. С Наредба за реда и условията за платено и безплатно почасово паркиране на МПС на територията на община Сливен, се определят границите на „Синята зона“ за платено паркиране на територията на общината и се определя дейността на ОП „Градска мобилност“.
4. Дейностите свързани с озеленяването и поддържането на зелените площи от април 2018 г. се извършва от ОП „Озеленяване и гробищни паркове“. са извършвани залесителни кампании. През 2018 г. По Проект „Подобряване на градската среда на Сливен“, финансиран по ОПРР2014-2020 е извършено благоустройство и озеленяване на парк по поречията на р. Асеновска, между кварталите „Клуцохор“ и „Комлука“. Засадени общо 559 бр. иглолистни и широколистни храсти и дървета; Извършена е доставка на хумусна почва и затревяване на целия обект – 24,6 дка; Новоизградената растителност се поддържа чрез поливна система.
5. За 2019г. са извършени засаждания с дървесна растителност /60 бр/ по главен булевард с 50 % прихващане. На 09.09.2019 г. е подадено проектно предложение "Подобряване на градската среда на Сливен -етап 2". Финансирането е 100 % безвъзмездна помощ. Проектът предвижда рехабилитация и благоустрояване на междублокови пространства в кварталите "Дружба", "Сини камъни" и "Българка" с обща площ на терените - 73 510 м². Чрез изпълнението на предвидените дейности ще се изградят атрактивни зелени пространства, места за отдых, детски и спортни площадки.
6. За 2020 г. е извършено засаждане на 130 броя дървета в района на бул. „Христо Ботев“ – запад, в района на Дамарски мост и междублокова градинка в района на

площад „Левски“, от видовете ясен, липа и явор. На 09.09.2019 г. е подадено проектно предложение "Подобряване на градската среда на Сливен -етап 2 по ОП Региони в растеж 2014-2020" . Финансираното е 100 % безвъзмездна помощ. На 01.02 2020 г. е подписан договор за безвъзмездна финансова помощ. Сформиран е екип. В процес е подготовка за обявяване на процедури за външно възлагане .Проектът предвижда рехабилитация и благоустрояване на междублокови пространства в кварталите "Дружба", "Сини камъни" и "Българка" с обща площ на терените -73 510 м2. Чрез изпълнението на предвидените дейности ще се изградят атрактивни зелени пространства, места за отдих, детски и спортни площадки.

7. Периодично метене и миене на основните пътни артерии в града и поддържането им в добро състояние.

Анализ на броя превишения ФПЧ₁₀ и SO₂ за периода 2009г. – 2020 г. на Община Сливен

Община Сливен е извършила анализ на броя превишения ФПЧ₁₀ и SO₂ за периода 2009г. – 2020 г., по данни от АИС Сливен.

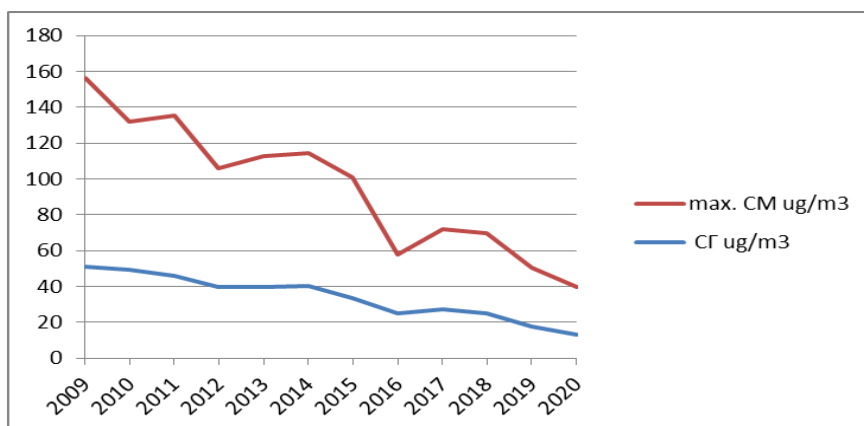
Таблица за броя на среднодневните /СДН/превишения на ФПЧ₁₀ по години и по месеци. Норма за СДН 24 часа 50 µg/m³, допустимо отклонение в рамките на една година 35 бр. СГН 40 µg/m³

година	общ бр.	СГ µg/m ³	max. СМ µg/m ³	януари	февруари	март	април	май	юни	юли	август	септември	октомври	ноември	декември
2009	120	51.17	104.96	25	15	11	9	3	1	3		3	8	22	20
2010	115	49.23	82.96	21	20	13	4		1		3	3	4	27	19
2011	102	45.72	89.87	25	14	13		1		1	1	1	5	20	21
2012	64	39.91	65.88	14	14	11	1		1		1		3	7	12
2013	81	39.43	73.47	18	8	8		3			2	1	11	10	20
2014	71	40.10	74.18	23	15	3	2						3	15	10
2015	45	33.63	67.22	19	8	6		5						3	4
2016	12	24.65	32.98	4	1	2								4	1
2017	34	27.24	44.47	10	11	1							1	4	6
2018	23	23,72	44.73	11	1	2									9
2019	8	17.80	32.38	4	2										2
2020	3	12.97	26.49	3											

Източник: АИС Сливен.

Графика брой превишения на ФПЧ₁₀ по години

Графика средногодишни (СГ) и max. средномесечни стойности на ФПЧ₁₀ по години.

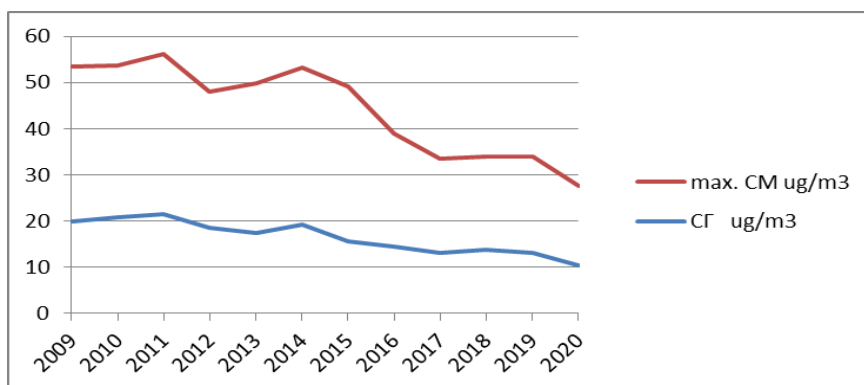
Таблица за броя на средночасовите /СДЧ/ и средnodневните /СДН/ превишения на SO₂ по години и по месец. За месеците са посочени данни за СДЧ. Норма за СДЧ SO₂ - 350 ug/m³, СДН 125 ug/m³.

година	бр. СЧ	бр. СД	СГ ug/m ³	max. CM ug/m ³	януари	февруари	март	април	май	юни	юли	август	септември	октомври	ноември	декември
2009	16		19.86	33.6		4	5					1	3	3		
2010	14		20.84	32.7	2	3	2	1		1				4	3	
2011	34	1	21.4	34.8	8	2	8			1	1	1	2	2	5	2
2012	22	2	18.45	29.6	1	1	2	4	1	2		3		2	5	
2013	15		17.42	32.3	1	3	1					1	1	6	1	2
2014	25		19.23	33.9	1		4	2	4		1	1	1	8		
2015	5		15.53	33.6	1		1		1			1	1			
2016	6		14.4	24.5	5											1
2017	2		13.01	20.4							1		1			
2018	1		13.83	20.2			1									
2019	2		13.72	20.9										2		
2020	1		10.40	17.3				1								

Източник: АИС Сливен

Графика броя на средночасовите /СДЧ/ превишения на SO2 по години.

Графика средногодишни /СГ/ и max средномесечни стойности на SO2 по години.

Графиките в анализа показват тенденция към намаляване на броя на превишенията на среднодневните и средночасовите стойности и на двата показателя. Също така намаляват и средногодишните и средномесечните стойности за серен диоксид и ФПЧ₁₀.

Качеството на атмосферния въздух е силно зависимо, както от метеорологичните особености на дадена територия, така и от индустрията, производството на топла вода и енергия, битовото отопление, строително-ремонтните дейности, депониране на отпадъците и др. За наблюдавания рязък спад на стойностите на серен диоксид и ФПЧ₁₀ най-вероятно има принос и постоянната работа на сероочистващата инсталация на „Топлофикация - Сливен“ ЕАД.

Анализ на броя превишения ФПЧ₁₀ и SO₂ за периода 2018г. – 2020 г. на РИОСВ Стара Загора.

С писмо изх.№РД-05-2300(2) от 19.04.2021 г. директора на РИОСВ Стара Загора уведомява кмета на община Сливен и МОСВ, че на основание разпоредбата на чл.27, ал.7 във връзка с ал.6 от Закона за чистотата на атмосферния въздух, влизаща в сила от 01.01.2020 г. е извършена оценка за намаляването на броя на превишенията на нормите за вредни вещества, за пункта за мониторинг Автоматична измервателна станция (АИС) в гр.Сливен.

Оценката на данните от мониторинга на качеството на атмосферния въздух и актуалното състояние на общинската програма по чл.27 от Закона за чистотата на

атмосферния въздух показва постигнати резултати, в изпълнение на мерките заложиени в плана за действие към програмата:

2018 г.

Пункт за мониторинг	Замърсители	Брой превишения на ПС на СЧН	Брой превишения на ПС на СДН	Средна годишна концентрация
АИС Сливен	SO ₂	1	0	13,83
	ФПЧ ₁₀	-	23	23,72

Оценката на резултатите от измерванията в АИС „Сливен“, гр.Сливен (градски фонов/транспортен пункт за мониторинг) показва, че е постигнато съответствие с нормите за качество на атмосферния въздух за посочените показатели през 2018 г.

2019 г.

Пункт за мониторинг	Замърсители	Брой превишения на ПС на СЧН	Брой превишения на ПС на СДН	Средна годишна концентрация
АИС Сливен	SO ₂	2	0	13,72
	ФПЧ ₁₀	-	8	17,80

Оценката на резултатите от измерванията в АИС „Сливен“, гр.Сливен (градски фонов/транспортен пункт за мониторинг) показва, че е постигнато съответствие с нормите за качество на атмосферния въздух за посочените показатели през 2019 г.

2020 г.

Пункт за мониторинг	Замърсители	Брой превишения на ПС на СЧН	Брой превишения на ПС на СДН	Средна годишна концентрация
АИС Сливен	SO ₂	1	0	10,40
	ФПЧ ₁₀	-	3	12,97

Оценката на резултатите от измерванията в АИС „Сливен“, гр.Сливен (градски фонов/транспортен пункт за мониторинг) показва, че е постигнато съответствие с нормите за качество на атмосферния въздух за посочените показатели през 2020 г.

Заклучение: Въз основа на посочените данни, в община Сливен е постигнато намаление на броя на превишенията по показател ФПЧ₁₀, за който основно е актуализирана програмата.

Постигнато е съответствие с нормите за вредни вещества, както и на средногодишните нива на замърсителите. Поддържането на съответствието на показател ФПЧ₁₀ е процес, свързан с изпълнението на мерките от Плана за действие към общинската програма. През 2021 г. не се предвижда актуализация на същата.

Това определя бъдещите действия, които да бъдат насочени към продължаване изпълнението на мерките от плана на общинската програма, а именно:

➤ **Намаляване емисиите на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) от битовото отопление:**

1. *Повишаването на енергийната ефективност на сградите* – продължаване политиката за саниране на многофамилните жилищни сгради и достигане на 60% санирани сгради. Тази мярка следва да бъде насочена към жилищните райони с висока гъстота на населението и преобладаващо многоетажно жилищно строителство.
2. *Поетапно газифициране на битовия сектор* – приоритетно изграждане на газопреносна мрежа в нетоплофицираните квартали на гр. Сливен (Клуцохор, Комлука, Ново село, Речица и др.).
3. Увеличаване броя на домакинствата в гр. Сливен, които са обхванати от системата за *централна топлофикация*.
4. *Подмяна на печките за твърди горива с по-ефективни.*

Количеството на емитираните ФПЧ₁₀ при изгарянето на дърва в домашни печки зависи както от количеството, така и от качеството на изгаряната дървесина. Показателят влажност е основен, тъй като той влияе пряко върху енергийното съдържание, респективно до повишаване на емисиите. Установено е, че горивната мощност на дървесината се увеличава два пъти при намаляване на влажността ѝ под 25%. Използването на горивни уредби с висок коефициент на полезно действие и дървесина с ниска влажност може да повиши до два пъти полезното количество топлина, получавано от дървата за огрев, което е равностойно на двукратно увеличаване на потенциала, без да се увеличава потреблението.

➤ **Намаляване емисиите на ФПЧ₁₀ от транспорта**

За намаляване емисиите от транспорта е необходимо да се предприемат дейности, насочени към снижаване на средното ниво на нанос върху пътните платна в границите на транспортната схема на гр. Сливен. Основните мероприятия следва да са в четири направления:

1. *Прилагане на действия, с които да се предотврати внасянето на нанос върху пътните платна*, в това число:
 - Благоустрояване на съществуващите зелени площи, чрез допълнително затревяване и поставяне на бордюри, които да възпрепятстват физически паркирането върху тях;

- Ремонт и възстановяване на повредени тротоарни настилки;
- Изграждане на нови места за паркиране;
- Контрол на изпълнителите при подмяна и ремонт на канализационни мрежи, улици и др. инфраструктура за възстановяване целостта на пътното покритие, недопускане на емитиране на прах, замърсяване на прилежащите площи и територии, водещи до увеличаване на пътния нанос или ветрово запрашаване;
- Системен контрол към всички строителни обекти, за недопускане емитиране на прах и замърсяване от строителни отпадъци и земни маси.

2. Системно почистване и миене на пътните платна, в т.ч.

- Системно машинно миене на основната улична мрежа на града;
- Периодично ръчно измиване на зони или части от улици, по които по някаква причина се е натрупал пътен нанос;

3. Обновяване и поддържане в добро състояние на пътна инфраструктура, както и подобряване организацията на движението в градски условия;

- Развитие и благоустройство на транспортната инфраструктура в Сливен.;
- Реконструкция и поддържане на добро състояние на уличната мрежа.
- Насърчаване ограничаването на ползването на лични МПС чрез популяризиране на масовия обществен транспорт;
- Изграждане и рехабилитация на пешеходни алеи и тротоари.

4. Обновяване на автомобилния парк, в т.ч. на организирания автобусен градски и междуселищен транспорт.

3.2. ВОДИ

В основата на управление на водите в България е залегнал Басейновият принцип, съгласно изискванията на Рамковата директива за водите. Управлението се извършва от МОСВ, а тяхно подразделение и компетентен орган са басейновите дирекции. Известни функции имат и Регионалните инспекции по околната среда и водите (предимно контрол върху емисиите на отпадъчни води). Община Сливен попада опсновно в територията на Басейнова дирекция за управление на водите на Източнореломорски район с център Пловдив (БДУВИБР). Малка част от общината в землищата на с. Ичера и с.Раково попадат в територията на Басейнова дирекция за управление на водите на Черноморски район с център Варна, а землищата на с.Стара река, с.Зайчари и територията на Басейнова дирекция за управление на водите на Дунавски район с център Плевен. Основният документ, който дава насоки за реалното прилагане на Закона за водите е Плана за управлението на речните басейни (ПУРБ). Настоящият ПУРБ в БДУВИБР, който се прилага е със срок на действие 2016 – 2021 год и е утвърден с Решение №1106/29.12.2016 г на Министерски съвет на Р България. Най-малката единица за управление на водите е водното тяло.

Рамковата Директива за водите въвежда нов подход в управлението на водите, като въвежда екологични норми и цели за качеството, обезпечавачи структурата и функционирането на водните екосистеми.

Основните принципи при опазване на водите са:

1. Недопускане заустването на непречистени отпадъчни води във водни обекти – изкуствени и естествени водоприемници, което се постига чрез:

- чрез интегрирано управление на водите в съчетание с останалите компоненти на околната среда
- осъществяване на ефективен контрол при управление на отпадъчните води и прекратяване на замърсяванията
- недопускане на нови източници на отпадъчни води да се въвеждат в експлоатация и заустват без пречиствателни съоръжения и непречистени
- провеждане политика на реконструкция на стари и неефективни пречиствателни съоръжения на предприятията, заустващи отпадъчни води с качества над определените норми
- спазване условията в разрешителните

2. Усъвършенстване и спазване институционалната система за мониторинг и контрол, гарантиращо добро състояние на отпадъчните води и повърхностните водни обекти, което се постига чрез подобряване на контролния мониторинг на обектите с отпадъчни води и повишен капацитет на екологичния статус;

3. Реализиране задълженията на Плановете за управление на речните басейни – ПУРБ, като основен планов документ за интегрирано управление на водите, което се постига чрез:

- Участие на РИОСВ-Стара Загора, при разработване, съгласуване и утвърждаване на Плановете за управление риска от наводнение – намаляване щетите от замърсяване с отпадъчни води при наводнения и високи води;
- Изпълнение на мерките с отговорност на РИОСВ Стара Загора;
- Подпомагане и съдействие на дейностите и процедурите по планиране, финансиране и изграждане, чрез съгласуване и съдействие реализацията на нови и реконструкция на ГПСОВ и канализационни мрежи на населените места;

В национален план Закона за водите (ЗВ) определя условията за опазването и използването на водите и водните обекти. Целта на ЗВ е осигуряване на единно и балансирано управление на водите в интерес на обществото, защита на здравето на населението и устойчивото развитие на страната. Във връзка с това в ЗВ са разгледани по-широко въпросите на собствеността върху водите, водните обекти и водостопанските системи и съоръжения; режимите на ползване на водите и водните обекти; опазването на водите и водните обекти; структурата и органите за управление на водите; формите за участие на частния сектор във водостопанската дейност; финансовата организация и икономическото регулиране и т.н. ЗВ изигра съществена роля за регулиране на обществените отношения в областта на водния сектор по един съвременен начин, адекватен на настъпилите през последното десетилетие промени в общественото устройство.

3.2.1. Повърхностни води

Категориите повърхностни води са определени съгласно Приложение II т.1.1 на РДВ2000/60/ЕС. Категориите водни тела (ВТ) съгласно РДВ са: реки, езера, преходни води, крайбрежни води, силномодифицирани и изкуствени водни тела.

Силномодифицираните водни тела са водни тела, подложени на значително изменение на физическите характеристики, вследствие на човешката дейност. В зависимост от вида на водните обекти, от които са формирани те се подразделят на „силномодифицирани реки” (преди модифицирането водния обект е бил река) и „силномодифицирани езера” (преди модифицирането водния обект е бил езеро).

Изкуствените водни тела са създадени в резултат на човешката дейност, тоест преди това те не са били водни обекти. По своите физически характеристики те могат да бъдат в категориите: повърхностни води “реки” или “езера”. Язовирните водни тела са създадени в резултат на човешката дейност и са само силно модифицирани или изкуствени, което зависи от степента и характера на модификация. Същите биват:

- Силно модифицирани ВТ (СМВТ)- когато са модифицирани реки или модифицирани естествени езера;
- Изкуствени ВТ (ИВТ)- когато са изградени на места, където не е имало повърхностно ВТ или ВТ е било незначително.

Силно модифицираните язовирни ВТ се категоризират в две категории повърхностни

води:

Категория „река”:

- Когато язовирът е построен на река (т.е. има друго водно тяло – „река” преди и след язовира) и се захранва от нея.
- Когато над язовира има само малък участък река (част от речен сегмент, който не е определен като отделно водно тяло) и няма други източници на захранване с води.

Категория „езеро”:

- Когато язовирът е построен чрез модифициране (надграждане) на естествено езеро.

Изкуствените язовирни ВТ се отнасят само в категория повърхностни води „езеро”. Когато един язовир е изграден на място с подходяща конфигурация, но почти липсва собствен водосбор и подхранване и неговото завиряване се извършва чрез прехвърляне на води от други водни обекти, той също се определя като изкуствено ВТ. Понякога границата между силно модифицирани и изкуствени ВТ е недостатъчно ясна. Определянето на типовете за реките, езерата и крайбрежните води е в съответствие със система “Б”, дефинирана в Приложение II на РДВ 2000/60/ЕС и премина през два етапа:

- първоначално определяне на типовете води по категории езера и реки;
- последващо прецизиране на типовете

Водните тела от категориите реки, езера, преходни води и крайбрежни води се типологизират като се използва набор от задължителни и нездължителни (допълнителни) критерии (фактори). Силномодифицираните и изкуствените водни тела се типологизират като се уподобяват на най-близките по характер и особености на екосистемата естествени водни обекти.

Водните тела категория „силномодифицирани реки” биват 2 вида:

- Силномодифицирани речни участъци, при които след човешката намеса се запазва характерът на течение: естествени течащи води са превърнати в силномодифицирани течащи води (запазва се характерът на течение и основните особености на екосистемата). Те се типологизират като „реки”.
- Силномодифицирани речни участъци, при които след човешката намеса се променя характерът на течение: естествени течащи води са превърнати в силномодифицирани стоящи води (променят се характерът на течение и основните особености на екосистемата) – това са язовирите. Язовирите, поради това, че хидроморфологичните характеристики и особеностите на екосистемата наподобяват тези на езера (и са несъпоставими с тези на реки), са типологизирани като „езера”.

Водните тела категория „силномодифицираните езера” са естествени езера, при които след човешка намеса има значителни промени във физическите характеристики, но се запазват основните особености на екосистемата (естествени стоящи води са превърнати в силномодифицирани стоящи води).

Повърхностни води

Основният воден източник и водосъбирателен обект на територията на общината е река Тунджа и нейните притоци Селишка река (Аблановско дере), Новоселска река, Асеновска река и Дюлева река текат през Сливен. През територията на общината минават и реките Сотирска, Каменица, Беленска, Луда Камчия и Старорешка.

Районът на Община Сливен принадлежи към басейна на река Тунджа, който е част от под-басейна Марица/Еврос/Мерик и представлява една от големите речни системи в източните Балкани. Дължината на река Тунджа до границата с Турция е 350 км.

Водосборният басейн е 7884 кв.км., а средната му надморска височина е 386 м. Река Тунджа извира от Калофеската част на Стара планина и формира оттока си от централната част на източна Стара планина и северните склонове на Средна гора. Реката тече от запад на изток между планинските вериги на Стара планина на север и Средна гора на юг. В горното си течение реката тече на юг и, след като премине с извивки край Калофер, се насочва на изток като тече през равнините на Казанлък, Сливен и Стралджа.

Река Тунджа има 50 притока – най-големите са река Мочурица (водосборен басейн 1278 кв.км. и дължина 86 км.), Синаповска река (водосборен басейн около 871 кв.км. и дължина 55 км.) и Поповска река. Важни притоци са и реките Сотирска, Каменица, Беленска, Луда Камчия, Старорешка и Селишка.

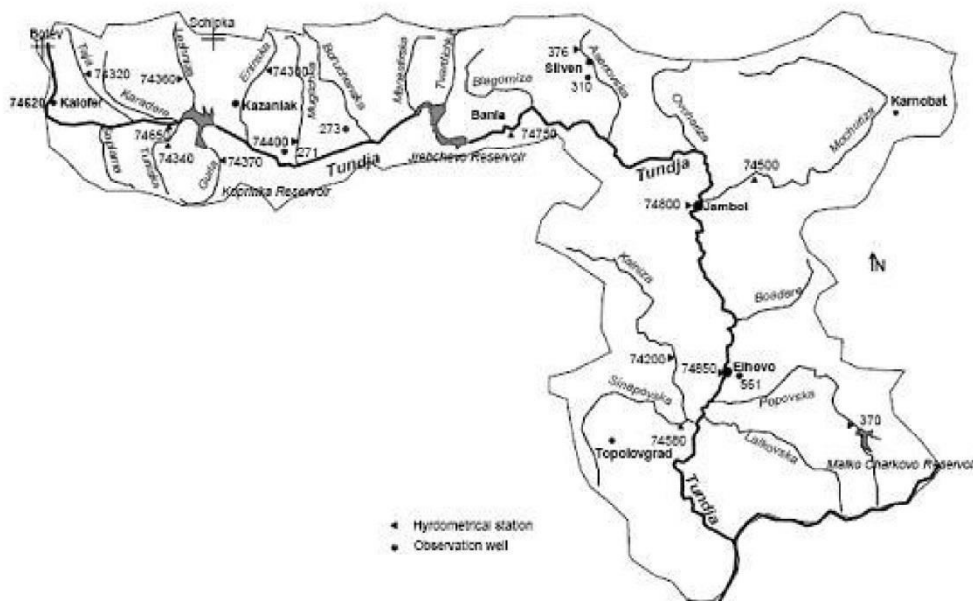
Река Асеновска е ляв приток на река Тунджа – в района на село Самуилово, и започва от южния склон на Стара планина. Естественият хидроложки режим на реката е изменен чрез язовир Асеновец с обем 26 милиона куб.м., което представлява приблизително 60% от производството на вода (останалите 40% се произвеждат от подпочвени източници).

Язовирът е разположен в долината на Асеновска река, на около 9 км. от града, на входа на тесен пролом, където се сливат реките Асеновска и Магарешка. Теренът е

планински със стръмни брегове. Склоновете са стръмни, скалисти и на места почти вертикални. Този язовир се използва като източник на питейна вода за община Сливен.

Мониторингът и контролът на състоянието на повърхностите води се извършва от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), подсистемата „Контрол и опазване чистотата на водите” към Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), а мониторинг на хидроложките данни се извършва от Националния институт по метеорология и хидрология (НИМХ). Басейнова дирекция-Пловдив управлява четири автоматични хидроложки станции – в Пловдив, Елхово, Свиленград и Беден, една автоматична хидроложка станция в Бачково и хидросекции в Радуил, Мирово, Белово, Пирдоп, Пазарджик, Велинград, Първомай, Бачково, Настан, Момчиловци, Кърджали, Ямбол и Свиленград.

Басейн на река Тунджа

Качеството на повърхностите води в Източнобеломорския район се наблюдава чрез 73 точки, 22 от които са базисни, 40 за справка, 4 гранични и 7 в язовири (включително язовир Асеновец).

Общият брой на пунктовете за контролен мониторинг на територията на Източнобеломорски район през 2019г. е 30 пункта-18 пункта на реки и 12 пункта на язовири. Във връзка с определяне на екологичното и химично състояние на повърхностните водни тела в тези пунктове се извършва мониторинг на биологични и физико-химични елементи, като еднократно в периода на ПУРБ е предвидено да се извърши и мониторинг на хидроморфологични елементи за качество. Честотата на контролния мониторинг е съобразена с минималната честота, която се препоръчва в Приложение V на РДВ за отделните показатели:

- Биологични елементи

- фитобентос в реки –1 път на 3 години
- макрофити в реки и езера/ язовири -1 път на 3 години
- макрозообентос в реки –1 път годишно-риби в реки и езера/ язовири-1 път на 3 години
- фитопланктон/хлорофил А в язовири (заедно с прозрачност, разтворен

кислород, активна реакция/рН и електропроводимост) –2-4 пъти годишно, като мониторингът се извършва 2-6 пъти в периода на ПУРБ.

•Физико-химични елементи

- основни показатели – 4 пъти годишно
- специфични замърсители – 4 пъти годишно
- приоритетни вещества – 12 пъти годишно

Мрежата за оперативен мониторинг на повърхностни води включва 120 пункта във водни тела от категория „река” и 12 пункта във водни тела от категория „езеро”.

Резултатите от мониторинга на река Тунджа показват следното:

3.2.1.1.Химичното състояние на повърхностните водни тела (ПВТ) и категория „РЕКИ“ – р.Тунджа е добро, което се вижда от следващите таблици.

Брой повърхностни Водни тела по химично състояние през 2019г.

	ВТ	Арда	Тунджа	Бяла	Марица
Химично състояние	Добро	32	50	1	161
	Лошо	2	0	0	15
	Неизвестно	9	13	1	27
	общо ВТ	43	63	2	203

Източник: БД ИБР-Пловдив

3.2.1.2. Екологично състояние/потенциал

В таблицата по-долу са дадени резултатите от оценката на екологичното състояние/потенциал на повърхностните водни тела за Източнобеломорски район по басейни.

Брой водни тела разпределени по екологично състояние/потенциал за ИБР през 2019г.

	Общо ВТ	Марица	Тунджа	Арда	Бяла	ИБР
Екологично състояние/ потенциал	Отлично	9	1	0	0	10
	Добро	61	16	21	2	100
	Умерено	92	38	22	0	152
	Лошо	27	6	0	0	33
	Много лошо	13	2	0	0	15
	Неизвестно	1	0	0	0	1
	ВТ	203	63	43	2	311

Източник: БД ИБР-Пловдив

Екологичното състояние/потенциал и химично състояние на повърхностните водните тела на територията на ИБР в частност за р.Тунджа и р. Асеновска на територията на община Сливен е следното:

**ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ/ПОТЕНЦИАЛ И ХИМИЧНО СЪСТОЯНИЕ НА ПОВЪРХНОСТНИТЕ ВОДНИ ТЕЛА
ПРЕЗ 2019 Г.**

№	Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Типология	Характеристика на ВТ	Категория	ПБВ ПУРБ 2	СМ/ ИВТ ПУРБ 2	Биологични показатели 2019	Физико-химични показатели 2019	Екологично състояние/ потенциал 2019	Химично състояние 2019	Изместващи показатели 2019
230	Тунджа	BG3TU700R033	Река Беленска от вливане на Боровдолска до устие, р.Боровдолска, р.Блягорница	R3	река	река			умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO3, NO2, Нобщ, PO4, Робщ
231	Тунджа	BG3TU700R032	Река Тунджа от яз. Жребчево до вливане на р. Асеновска	R5	река	река		СМВТ	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос
232	Тунджа	BG3TU700R031	Река Асеновска преди яз. Асеновец	R3	река	река			добро		добро	неизвестно	
233	Тунджа	BG3TU700R029	Река Асеновска след яз. Асеновец до гр.Сливен	R3	река	река		СМВТ	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Робщ (ХС с ниска степен на достоверност)
234	Тунджа	BG3TU700R028	Река Асеновска от гр.Сливен до устие	R5	река	река			умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, БПК, NH4, NO2, Нобщ, PO4, Робщ
235	Тунджа	BG3TU700R027	Река Овчарица от извори до с.Сотирия	R3	река	река			умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос (ХС с ниска степен на достоверност)
236	Тунджа	BG3TU700R026	Река Овчарица от с.Сотирия до вливане в р. Тунджа	R13	река	река			умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, еднократно превишаване на СКОС по хлорпирифос (ХС с ниска степен на достоверност)
237	Тунджа	BG3TU700R025	Ляв приток на р. Тунджа минаващ през с. Блатец	R13	река	река		СМВТ	лошо		лошо	неизвестно	Макрозообентос
238	Тунджа	BG3TU700L036	Язовир Жребчево	L11	яз	река		СМВТ	Добър ЕП	добро	добро	добро	
239	Тунджа	BG3TU700L030	Язовир Асеновец - ПБВ	L13	яз	река	ПБВ	СМВТ	Максимален ЕП	добро	добро	добро	A1

Източник: БД ИБР-Пловдив

Екологичното състояние на повърхностните води на територията на община Сливен е добро.

В лошо екологично състояние по биологични елементи за качество-дънна макробезгръбначна фауна е река Овчарица от с.Сотирия до вливане в р.Тунджа-водното тяло е.

Река Асеновска след гр.Сливен до устие – тук се вливат градските отпадъчни води от гр. Сливен след пречистването им в ГПСОВ-гр.Сливен. През 2018-2019 г. се наблюдава подобряване на екологичното състояние-от лошо през 2017 г. до умерено екологично състояние през 2018-2019 г. Показателите, по които се установява умерено екологично състояние са дънна макробезгръбначна фауна, БПК, амониев азот, азот нитритен, общ азот, ортофосфати и общ фосфор.

3.2.2. Подземни води

В съответствие с изискванията на Европейската рамкова директива по водите, подпочвените водни източници (ПВИ) са идентифицирани и описани заедно с техните първоначални характеристики. Повечето, но не всички ПВИ, са разположени изцяло в границите на речния басейн.

Вътрешноплаинските котловини по поречието на Тунджа, запълнени с неогенно-квартернерни наноси, включват високопродуктивна пореста среда за подпочвените води. По-важните са:

- Казанлъшката котловина в западната част;
- Сливенско-Стралджанска зона в централната част;
- Ямболско-Елховска зона в южната част на речния басейн.

Естественото повторно запълване на водопрпускливия пласт в басейна на река Тунджа става главно чрез оттичане, последвано от инфилтрация на дъждовна вода. Реката и нейните притоци, пресичащи напречно речния басейн, се оттичат в порестата структура. От друга страна, реките се пълнят от подпочвените води. Като цяло, обменът между подпочвени и повърхностни води е нещо обичайно в този речен басейн и варира по място и време.

Повторното напълване, дължащо се на водата от пукнатините, обикновено няма особено значение с някои изключения, например котловината Сунгурларе-Карнобат.

Оттичането на водата от водопрпускливия пласт към речното корито става по нивото на зоната на непрпускливост, като реките представляват основния източник за напълване на този пласт. Друг начин за загуба на подпочвени води е чрез тяхното изпаряване.

Карстовите терени обикновено генерират големи подпочвени ресурси. В басейна на река Тунджа са идентифицирани няколко карстови масива, в това число Марагидик, Шипка, Твърдица-Сливен и Тополовград

Нископродуктивните образувания обхващат 2145 кв.км. от речния басейн и могат да се използват само на местно водоснабдяване. Като цяло образуванията без вода обхващат 3875 кв.км. (49,2%) от речния басейн. Те не осигуряват приток на реките, които преминават през тях, и така реките са пресъхващи или с минимален воден поток.

Режимът на подпочвените води в пролувиалния пласт има специфични характеристики. Например на някои места водопрпускливите пластове се презареждат чрез

оттичане на вода от непресъхващи реки.

Подпочвените води са основен компонент на генерирането на повърхностни води в горното течение на реките и определят тяхното ниво. Обикновено обаче, реките от планините губят вода при навлизането в равнините, като така зареждат отново подпочвените води.

Националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води на територията на БД „Източнобеломорски район” през 2019 год. включва общо 165 хидрогеоложки пункта в 41 ПВТ.

Резултатите от извършената обща оценка на химичното състояние на ПВТ на територията на БД „Източнобеломорски район” за 2019г. е представен в таблица:

Код на ПВТ	Наименование	Тест: Обща оценка на химичното състояние на ПВТ (добро/лошо)	Тест: Влошаване на качествата на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (добро/лошо)	Обща оценка химично състояние на ПВТ	Вещества или показатели с констатирани отклонения
BG3G00000NQ015	Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско-Стралджанска област	лошо	лошо	лошо	Нитрати - 50,25 mg/l
BG3G00000K2031	Пукнатинни води - Сливенско-Сунгурларска зона	добро	добро	добро	

Химичното състояние на подземните води на територията на община Сливен е лошо. Идентифицирани са завишени количества на нитрати и флуориди.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ - наблюдава концентрации на РС (релевантна стойност) за 2019 год. над стандарт за показателя нитрати -50,25mg/l (стандарт - 50mg/l). Влошено е качеството на подземните води, ползвани за питейно-битово водоснабдяване - повишен е стандарта за качество на питейните води за показателя нитрати в МП при с. Чокоба (Шахтов кладенец) - съдържанията са в границите от 45 mg/l до 57 mg/l, средноаритметична стойност -50,25 mg/l.

В МП при с. Желю Войвода (Сондаж) – се наблюдава средноаритметична стойност над стандарт за показателя флуориди -3,2333mg/l(стандарт –1,5mg/l). Използване на пункта - промишлени цели.

Влошаване на качествата на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване-концентрации над стандарт за качество на питейни води се наблюдават при показателя нитрати (стандарт -50 mg/l) -средногодишни концентрации в МП при с. Чокоба.

Състоянието на водните ресурси на територията на Община Сливен оказва влияние върху проблема за осигуряването на чиста питейна вода за населението в района.

Подпочвените вода осигуряват около 40% от водоснабдяването на Сливен, помпени (тръбни и шахтови кладенци) системи при Тунджа, Мечкарево и Гергевец и на Сливенските минерални бани.

Сред основните причини за влошаване на химичното състояние на подземните води в общината се открояват: липсата на канализация в населените места, земеделието,

индустриалните площадки, нерегламентираните сметища и минната дейност.

Нарушената хидродинамика на подземните води в община Сливен се дължи на извършваните подземни минни работи. Влошеното състояние на водните тела се изразява в понижаване на тяхното водно ниво, причинено от дренажни дейности, както и от изливането на подземни води в повърхности водни тела.

Всички подземни водни тела на територията на ИБР са оценени в добро количествено състояние, в т.ч. и за община Сливен

№ по РИЧ	Код на ПВТ съгласно приетата кодировка	Наименование на водното тяло	Естествени ресурси	Необходимо за ЕКО, л/сек	Разрешаване на ресурси, л/сек	Водочерпене, л/сек			Свободни води по количествата по чл.48а на Наредба №3, л/сек	Експлоатационен индекс, %	Количествено състояние	Риск по количествено състояние
						По разрешения	От планираните за собствени потребности	Общ черпене				
13	BG3G00000NQ015	Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско-Страпджанска област	2876	174	2702	757,159	56,90812	814,067115	1888	30,12	добро	

3.2.3. Минерални води

Минералните води се считат за едни от най-ценните природни ресурси на България. Има около 500 хидротермални източника в страната.

Законът за водите описва много от правните въпроси, свързани с минералните води. Законът за опазване на природата предоставя допълнително законодателство в сферата.

По отношение на минералните води в община Сливен, има находище „Сливенски минерални бани”, с. Мечкарево, община Сливен, област Сливен - изключителна държавна собственост.

Находището на минерална вода е предоставено за управление и безвъзмездно ползване за срок от 25 години на ОБЩИНА СЛИВЕН с Решение на МОСВ № 70 от 23.02.2011 г. на Министъра на Околната среда и Водите.

За находището има изготвен проект за оразмеряване на санитарно-охранителни зони (СОЗ).

Проектът е изготвен в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди (ДВ, бр. 88/2000).

Оразмеряването на I-ви пояс на СОЗ около водоземните съоръжения на находището на минерална вода е съобразено с разпоредбите на чл. 22, ал. 3 на Наредба №3 от 16.10.2000 г. Границите на II-ри и III-ти пояси на СОЗ са определени и оразмерени чрез математическо моделиране

Местоположение

Находище на минерална вода „Сливенски минерални бани” се намира на 12 km югозападно от гр. Сливен, непосредствено южно от първокласния път Е773 София – Бургас.

Дренажната зона на минералните води попада в землището на с. Злати войвода, община Сливен, област Сливен. В Закона за водите, находището е приобщено към землището на с. Мечкарево.

Таблица 1

Съоръжение	Координатна система – 1970 г.		Кота устие
	X, m	Y, m	m
Сондаж № 2 „Наклонен”	4653506.29	9484128.35	164.38
Сондаж № 3	4653505.99	9484129.57	164.39
Сондаж № 22	4653494.67	9484155.70	163.80
Сондаж № 23	4653237.47	9484130.03	164.03

Експлоатационните водоземни съоръжения на находището - Сондаж № 2 „Наклонен”, Сондаж № 3 и Сондаж № 22 са разположени в рамките на участък с площ от около 500 m², между общинската баня и отделението за рехабилитация и физиотерапия на Сливенската МБАЛ „Д-р Иван Селимински”. Сондаж № 2 „Наклонен” и Сондаж № 3 се намират в обща каптажна шахта на около 2,0 m един от друг по линия изток-запад. Сондаж № 22 се намира на около 30 m източно от тях, в отделна каптажна камера. Сондаж № 23 се намира на около 260 m южно от Сондаж № 22.

Експлоатационни ресурси от минерална вода

Експлоатационните ресурси от минерална вода и хидрогеотермална енергия на находището са утвърдени със **Заповед № РД 369 от 06.04.2013 г.** на Министерство на Околната Среда и Водите. Утвърдените експлоатационни параметри са представени в следните таблици:

Таблица 3

Водовземно съоръжение	$Q_{EP1} + Q_{EP2}$, l/s	$G_{екс}$ (kJ/s)	Темп., °C
Сондаж № 2 „Наклонен” + Сондаж №3	7,14	957	47
Сондаж № 22	4,69	629	47

Таблица 4

Водовземно съоръжение	Кота ПВН, m	Допустимо понижение $S_{доп.}$, m	Допустима кота н динамичното водно ниво, m
Сондаж № 2 „Наклонен” + Сондаж № 3	174,39	8,0	Самоизлив на експлоатационна кота 166.39
Сондаж № 22	173,80	10,0	Самоизлив на кота устие 163.80

Химически състав

Оценката на химическия състав и качества на водата от находище „Сливенски минерални бани” е извършена въз основа на анализ и интерпретация, както на извършени в миналото анализи, така и въз основа на актуални химически анализи, проведени в периода 2012 г. – 2014 г. За минералната вода от находището могат да се направят следните изводи:

- Водата е с минерализация 1,87 – 2.00 g/l, хипертермална (47,0 °C), хидрокарбонатно-сулфатна натриево-калциева по състав, без санитарнохимични и микробиологични признаци на замърсяване. Съдържанието на метасилициевата киселина (общо $HSiO_3 + H_2SiO_3$) е в границите 36,0 – 43,0 mg/l. Съдържанието на флуорид е от 4,0 до 4,4 mg/l, което характеризира водата като леко флуорна. Съдържанието на изследваните микрокомпоненти и стойностите на радиологичните показатели са в границите на нормите за минерални води. Според съдържанието на разтворени природни газове водата се отнася към т. нар въглекисело- азотни води, с повишено съдържание на въглероден диоксид – 287,0 mg/l и преобладаващо съдържание на азот – около 70 %.
- Минералната вода не отговаря на изискванията на Наредба № 9 на МЗ, МРРБ и МОСВ (ДВ, бр.30/2001) по показателите „Сулфати”, „Натрий”, „Флуориди” и „Арсен” не може да се ползва за питейно-битово водоснабдяване.
- Минералните води от находището са без признаци на микробиологично замърсяване, като стойностите на микробиологичните показатели („Общ брой мезофилни аеробни микроорганизми”, „Ешерихия коли и коли форми”, „Фекални стрептококи”, „Сулфат-редуциращи клостридии” и „Псеудомонас аеротиноза”) имат нулеви стойности спрямо нормираните в Наредба № 9.

- Радиологичните изследвания на водите по показателите: „Естествен уран“, „Обща α -активност“, „Обща β -активност“, „Радий – 226 (Ra-226)“ и „Обща индикативна доза“, показват, че те отговарят на изискванията на НАРЕДБА № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.
- Водата може да се използва за лечебни и профилактични нужди. Тя е подходяща за лечение на стомашно-чревни, чернодробно-жлъчни, обменно-ендокринни, ревматични, травматични и др. заболявания.

3.2.4. Водостопанска инфраструктура. Водоснабдяване

Основен водоизточник на питейна вода за община Сливен е язовир „Асеновец“, изграден на площ от около 1 100 декара по поречието на р. Асеновска. Освен от язовир „Асеновец“, гр. Сливен се водоснабдява и посредством подпочвени води, които се черпят от шахтови и тръбни кладенци в терасата на р. Тунджа (водоснабдителни системи „Тунджа“, „Мечкарево“ и „Гергевец“).

Полезният обем на язовир „Асеновец“ е 28 млн. м³ вода, но към средата на 2020 г. (втора поредна година без валежи) наличните количества са по-малко от половината от капацитета му. При сравнение на отношението на обема на ползваните води от яз. Асеновец през периода 2011– 2015 г. (около 22 000 000 м³) със средногодишния приток в язовира, е установено, че делът на общо използваните води спрямо средногодишния естествен отток на реката е около 59%, което поставя водното тяло във висок воден стрес. Планът за управление на речните басейни в Източноромански район отбелязва, че ако яз. Асеновец е единствения водоизточник, водното тяло се поставя във висок воден стрес, т.е. използваната от язовир Асеновец вода е на границата на допустимото водоползване.

Водоснабдителна система „Тунджа“ включва 24 броя тръбни и шахтови кладенци, разположени в три реда с проектен дебит $q = 525$ l/s. Вододайната зона Мечкарево представлява система от 21 броя кладенци (с очакван дебит - 387 l/s), обособени в 3 групи. Водоснабдителната зона Гергевец се състои от 11 броя тръбни кладенци с дебит – 200 l/s. Съпоставяйки дебитите на водоизточниците и необходимото водно количество се налага извода, че използваната от подземните водоизточници „Тунджа“, „Мечкарево“ и „Гергевец“ вода не е в състояние да захрани цялата водоснабдителна система (ВС) Сливен, което потвърждава необходимостта от рехабилитация и повишаване ефективността на експлоатацията на съществуващите вододобивни системи от подземни източници.

Всички населени места в община Сливен са водоснабдени, но на територията на някои от тях се наблюдава недостиг на питейна вода. Този проблем е най-силно изразен в селата Новачево, Градско, Бяла, Раково и Ичера. По последни данни на НСИ, през 2018 г. **относителният дял на водоснабденото население** в община Сливен е 99.94%, при средна стойност за страната 99.95%, а с **режим на водоснабдяване** са били 1.95% от населението на общината, което е по-високо от средния процент за страната (1.07%).

Проблем във водоснабдяването на общината са констатираните трайни отклонения в **качеството на водата** за питейни нужди по показателя "мътност". Превишенията по показателите "мътност" и манган имат сезонен характер. Получават се при интензивен приток на сурова вода в чашата на язовирното езеро при валежи и снеготопене. Причина за това е, че водата за питейни нужди от язовир Асеновец се подава във водопроводната мрежа без пречистване. Пречиствателната станция за питейни води (ПСПВ) Сливен е незавършена, не функционира и не е въведена в експлоатация. Причината за това е, че не са изградени

довеждащи водопроводи до нея и от пречиствателната станция до съществуващите резервоари на ВС Сливен. В селата Панаретово, Камен, Бозаджи, Чокоба, са регистрирани и наднормени концентрации на нитрати. Показателите с отклонения основно се дължат на неефективността на обеззаразяването на водата в тези зони, на недоброто състояние на СОЗ, както и на остарялата водопроводна мрежа.

Водопроводите са полагани през 60 - 70-те години. Както състоянието, така и материала, от който са изработени тръбите, са причина за чести аварии, големи загуби и влошено качество на питейната вода. Необходимостта от реконструкция и модернизация на остарялата водопроводна мрежа с цел намаляване на големите загуби на питейни води и повишаване ефективността на водоснабдителните системи не търпи отлагане.

По-задълбочените проучвания на водопроводната мрежа, изготвените прединвестиционни проучвания и най-вече при изготвянето на Генерални планове за агломерации над 10 хил. екв. жители, където са били изработени и хидравлични модели на водопроводната и канализационната мрежа, дават основание да се твърди, че около 80% от загубите на вода се дължат на физически и технологични загуби, а 20% от загубите са търговски загуби (кражби, неотчитане и грешно измерване).

Изводи и препоръки

Водоснабдителната инфраструктура в община Сливен е добре изградена като обхват (всички населени места са водоснабдени, с висок дял на водоснабденото население), но качеството на предоставяните услуги не отговаря на съвременните изисквания. Констатира се: Несъответствие с Директива 98/83/ЕО – отклонение в качеството на водата за питейни нужди; Риск от недостатъчност на подаденото водно количество - голям брой аварии, водещи до прекъсване на водоподаването и вероятен воден стрес на водното тяло (яз. Асеновец); Несъответствие с Директива 2000/60/ЕО, член 4 - водопроводи, генериращи големи водни загуби, причинени от състоянието на тръбите.

Необходимо е реализиране на Проекта за ВС Сливен, предложен в „Регионалното прединвестиционно проучване (РПИП) за обособената територия, обслужвана от ВиК Сливен“:

- Завършване и пускане в експлоатация на пречиствателната станция за питейни води (ПСПВ) Сливен -проектен обем 850 l/s; Изграждане на нови довеждащи водопроводи до ПСПВ и връзки от ПСПВ до съществуващите резервоари, вкл. изграждане на преливна система от резервоара до съществуваща канализационна шахта - НВ 10 000 m³ - общо 4 278 m; Доизграждане на НВ 10 000 m³ до ПСПВ Сливен; Реконструкция на тръбните връзки в сухите камери на резервоарите -общо 2 броя;
- Реконструкции на довеждащи водопроводи, вкл. 560 m до и от удароубиватели шахтови гасители и реконструкция на довеждащ водопровод от система Мечкарево - общо 9 140 m;
- Реконструкция на съществуващи помпени станции – подмяна на помпени агрегати в системите „Тунджа“, „Мечкарево“ и „Гергевец“ - общо 70 броя;
- Частична реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа на гр. Сливен, вкл. кв. „Речица“ - общо 27 491 m и реконструкция на сградни водопроводни отклонения- 733 броя.
- Изградено и въведено в експлоатация е водоснабдяване на кв. „Ново село“.

Изпълнението на представените инвестиционни намерения ще доведе до пълно съответствие с Директива 98/83 ЕО, Директива 2000/60/ЕО и Националното законодателство и до намаляване на загубите на вода във водоснабдителната система, с което може да се постигне

по-нисък воден стрес от използването на язовира като водоизточник. Изграждането на нови и реконструкция на съществуващите довеждащи водопроводи до ПСПВ и връзки от ПСПВ до съществуващите резервоари ще окаже пряко влияние върху водните загуби; ще се намалят разходите за отстраняване на аварии и постигане на целите за опазване на водните ресурси в района и страната.

Предложената реконструкция на съществуващите помпени станции чрез подмяна на помпени агрегати в системите „Тунджа“, „Мечкарево“ и „Гергевец“ ще доведат до по-висока ефективност на водния ресурс и справяне с последствията върху водите от изменението на климата и адаптация към риска от засушаване; ще се постигне оптимизиране на процеса на водоподаване като се ограничат случаите на аварии и същевременно постигане на намаляване на енергопотреблението (разхода квтч/ м³) и намаляване на емисиите на CO₂; намаляването на загубите на вода в системата рефлектира пряко върху повишаване на устойчивостта на водоизточниците и ефективността на системата. С реализирането на инвестиционната програма ще се осигури равномерно водоподаване, както при настъпване на климатични промени, така и при свлачищни и земетръсни явления.

Освен така предложените инвестиционни намерения за ВС - реконструкция на мрежите, резервоарите и ПС, се предвижда и проект за повишаване ефективността на системите. Проектът включва доизграждане на системата „СКАДА“, с което ще се осигури непрекъснатост на водоснабдяването за град Сливен и общината и ще окаже пряко влияние върху водните загуби; ще се намалят разходите за отстраняване на аварии и опазване на водните ресурси на планетата. Предложените инвестиционни проекти са устойчиви на рисковете от климатичните промени. При засушаване има възможност да се осигури непрекъснато водоподаване на необходимото количество питейна вода с качество, съгласно Директивите на ЕС

3.2.5. Отвеждане и пречистване на отпадъчните води

Изградеността на канализационната мрежа в община Сливен изостава в сравнение с водопроводната мрежа, сходно със ситуацията в цялата страна. По последни данни на НСИ, през 2018 г. населението, свързано с обществена канализация е 72.5% от населението на общината, по-високо от средния показател за областта /65.3%/ , но по-ниско от степента на отвеждане на отпадъчните води средно за страната /76.2%/ , която в сравнение с други европейски страни е една от най-ниските. **Всички отведени отпадъчни води се пречистват** и населението, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) в община Сливен е 72.5%, което е по-високо от средния показател за страната (63.9%) и още повече от този за областта (57.4%).

Канализационна мрежа е изградена само в гр. Сливен и 93,50 % от населението на агломерация Сливен са присъединени към нея. По-малко от 1% ползват водоплътни изгребни ями, като отпадъчните води от тях се пречистват в ПСОВ Сливен. В останалите населени места на общината няма изградена канализация и те са на септични ями.

Изградената канализационна система на гр. Сливен е смесена - отпадните битови, дъждовни и индустриални води, се отвеждат в общ канал. Поради малките диаметри на канализационната мрежа при интензивни валежи се случват наводнения на сутерените на прилежащите сгради, породени от невъзможността мрежата да поеме количествата оттичащи се дъждовни води. Състоянието на канализационната мрежа е задоволително, но експлоатационният срок на материалите, от които е изградена, изтича. Преобладаващите тръби са бетонни като във всички мрежи процентът им е повече от 50% от общата дължина

на мрежата. Голяма част от старите канализационни отклонения за гр. Сливен са от бетонови тръби, което налага необходимостта от поэтапната подмяна на бетонните профили на канализационната мрежа, както и от нейното доизграждане и реконструкция. Новите се изпълняват от пластмасови тръби и фасонни части.

С добро състояние на канализационната мрежа се отличават кварталите „Сините камъни“ и „Дружба“, където мрежата е изградена съобразно съвременните условия и изисквания.

В допълнение е стартирало изпълнението на **голям инфраструктурен ВиК проект, обхващащ и община Сливен. „Водоснабдяване и канализация - Сливен“** ООД през септември 2019 година по процедура „Изграждане на ВиК инфраструктура“ на обща стойност 133 326 939,91 лв. със срок 51 месеца. Проектът ще се реализира на обособената територия на „Водоснабдяване и канализация- Сливен“ ООД, която съвпада с административните граници на област Сливен и в частност - на териториите на следните агломерации и водоснабдителни системи към тях: Агломерация Сливен, вкл. кв. Речица (BGAG67338_00) и Агломерация Нова Загора (BGAG51809_00).

Проектът предвижда рехабилитация, ремонт и изграждане на 58,15 км водопроводна мрежа и 44,79 км канализационна мрежа, реконструкция на пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) Сливен на Агломерация Сливен и ПСОВ-Нова Загора на Агломерация Нова Загора.

Дейностите в рамките на Агломерация Сливен, вкл. кв. Речица включват:

Водоснабдяване:

- Изграждане на нови довеждащи/хранителни водопроводи;
- Реконструкция на довеждащи водопроводи;
- Основен ремонт на съществуващи помпени станции и други съоръжения;
- Подмяна на помпите и включването им към СКАДА;
- Основен ремонт на водопроводна мрежа.

Канализация:

- Изграждане на главни колектори и второстепенна мрежа, канализационна помпена станция (КПС) и тласкател в кв. Речица;
- Доизграждане и реконструкция на канализационна мрежа с висока инфилтрация в гр. Сливен.

Пречистване:

- Реконструкция на ПСОВ-Сливен.

Проектът ще допринесе за повишаване ефективността на ползване на водите, намаляване загубите на вода във водопреносните мрежи и изпълнение на задълженията по Директива 98/83/ЕО на Съвет от 3 ноември 1998 г. относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека, на обособената територия, обслужвана от „ВиК „Сливен“ ООД.

Чрез изпълнението на определените мерки по компоненти Водоснабдяване, Отвеждане на отпадъчните води и Пречистване на отпадъчните води ще бъдат постигнати следните резултати:

- Намаляване загубите на вода по довеждащи и разпределителни водопроводи и постигане на устойчивост на водоснабдителната система;
- Подобряване на качеството на водата, предназначена за питейни нужди, съгласно Директива 98/83/ЕО;

- Подобряване качеството на повърхностните води;
- Опазване на водните ресурси;
- Постигане на съответствие с Директива 91/271 ЕИО за пречистване на градски отпадъчни води.

През 2020 г. „Водоснабдяване и канализация — Сливен“ ООД е обявило обществена поръчка за Изпълнение на инженеринг — проектиране, строителство и авторски надзор, на обект „Реконструкция на ПСОВ — Сливен на агломерация Сливен и ПСОВ — Нова Загора на агломерация Н. Загора“ съгласно условията на ФИДИК — Жълта книга с 2 ОП.

Започва се реконструкция на утайково стопанство на ПСОВ Сливен, която следва да приключи през 2022 г. Предвижда се: Изграждане на сграда за обработка на утайки. Доставка и монтаж на 2 бр. (1+1) механични съгъстители за ИАУ, 3 бр. (2+1) центрофуги за обезводняване на анаеробно стабилизирана утайка, 2 бр. инсталации за приготвяне и дозиране на полиелектролит, помпи и шнекове за транспорт на утайки Реконструкция на Утайкоуплътнител, доставка и монтаж на утайкоочистач D=20м. Изграждане на силос за стабилизирана утайка. Доставка и монтаж на ко-генератор - 160 kW Ел.табла, кабелни трасета, КИП и А, връзка със SCADA на ПСОВ. Площадкови комуникации – частично към новите съоръжения. Площадкови пътища - частично към новите съоръжения Реконструкция на довеждащ път до ПСОВ - Сливен с дължина 800 м и ширина 6 м. Нова ограда на ПСОВ Сливен с дължина 1360 м. Изсушаване на обезводнената утайка от ПСОВ Сливен. Изграждане на Парникова конструкция за соларна изсушителна инсталация. Реконструкция на изсушителни полета с цел използването им за временно депо за изсушена утайка. Доставка и монтаж на соларен изсушител за 10 000 т/г. с 25 % СВ (шламообръщачи, вентилатори, климатични сензори, електроразпределителна и командна инсталация). Доставка на Челен товарач (за зареждане на соларния изсушител и изнасяне на изсушената утайка) .

С извършване на реконструкцията ще се промени характеристиката на утайките, с цел

- да се намали обема им
- да се улесни по-нататъшното им третиране
- да се повиши оползотворяемостта им

Изводи и препоръки

Инфраструктурата за отвеждане и пречистване на отпадъчните води в община Сливен е недостатъчно изградена. В кв. „Речица“ няма изградена канализационна система. Той се намира в близост до вододайните зони на системата - „Тунджа” и „Мечкарево”, които са основен източник на питейна вода за град Сливен при критични водни нива на язовир Асеновец. И двете зони са разположени на 1,3 до 1,7 km южно от квартала, и на един воден хоризонт на подпочвените води. Замърсените подпочвени води от квартала влошават качествата на питейната вода за гр. Сливен и са основна причина за несъответствие с Директива 98/83/ЕО.

Предложените инвестиционни предложения целят постигане на пълно съответствие с Директива 91/271 ЕИО, по-добро управление на водите, постигане на по-добър екологичен статус, по-висока ефективност на водния ресурс и справяне с последствията върху водите от изменението на климата, както и с оглед постигане на съответствие с нормативната база на ЕС.

3.3. ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ

На основание чл. 26. ал.1 от *Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2018 г.)*. Община Сливен е разработила Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021-2028 г. Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен е секторна програма и е неразделна част от настоящата програма за опазване на околната среда на община Сливен. По-долу са представени основните констатации и изводи. Подробна информация се съдържа в Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен 2021-2028 г.

3.3.1. Почвени типове

В община Сливен са идентифицирани следните почвени типове:

Канелени горски почви – те са най-големият по заемана площ почвен тип в България. Разположени са основно към низините и котловинните полета. Граничат със смолниците, а към предпланините — с псевдоподзолистите почви.

Образувани са в условията на преходноконтинентален климат, върху различни скали и под влияние главно на широколистни гори. В граничните райони със смолниците се чувства влиянието на тревистата растителност.

Канелените горски почви се делят на: **типични и излужени**.

С определено значение по тази тема са излужените канелени горски почви.

Смолници - За разлика от черноземните и сивите горски почви, смолниците са образувани в условията на преходно-континенталния климат върху тежки глинести материали и тревисто-блатна растителност.

Подобно на черноземите, смолниците се делят на *карбонатни, излужени и деградирани*. За условията на България най-характерни, с най-голямо разпространение и стопанско значение, са излужените смолници.

Излужени смолници - Почвеният профил е подобен на черноземите под влияние на тревистата растителност — мощен хумусен хоризонт (60–80 см) и преходен хоризонт с мощност 50–60 см. Хумусният хоризонт е двупластов — по-рохкава и дребнозърнеста орница и глинест подорен пласт.

Съдържанието на хумус в горния пласт е 3–4 % и постепенно намалява в дълбочина на профила. Карбонатите са измити на дълбочина под 80–90 см. Реакцията на почвата е неутрална до слабо кисела в безкарбонатния слой и слабо алкална в карбонатния. Тези почви са недостатъчно запасени с азот и фосфор, но имат благоприятен калиев режим.

Смолниците са най-тежките почви в България и имат неблагоприятни водно-физични свойства — при навлажняване силно набъбват, а при изсъхване се свиват и напукват; проявяват лепливост и пластичност; при оран на суха почва се накъртват на буци. Поради тези особености при тях обикновено се закъснява с пролетните механизирани работи.

Смолниците, които се наблюдават на територията на община Сливен са от четири подвида: карбонати, типични, излужени и нарушени;

Излужените смолници са широко разпространени на територията на общината;

Кафявите горски почви са пясъчливо-глинести. Те са най-широко разпространените почви в планинските райони с над 600 м надморска височина.

Тези почви са богати на хумус — до 12%, но хумусното вещество не е много качествено — не е завършен процесът на хумификация. Реакцията е слабо кисела — рН 5,5-6. Средно

запасени са с усвоим азот и усвоим фосфор. Нуждаят се от комбинирано торене. На тях обикновено има горска растителност, рядко се използват за земеделие (най-често картофи).

В по-високите части на планините кафявите горски почви преминават в тъмноцветни горски и планинско-ливадни. На повърхността обикновено има до 5см горска постилка от мъртви органични остатъци, след което — 10 до 60см — хумусно-акумулативен хоризонт. Фрагментирани са — съдържат островърхи камъни в целия профил.

Хумусът е много важна органична част на почвата, която до голяма степен определя естественото почвено плодородие. Той се образува от разлагането на органичните остатъци в почвата — умрели растения, животни и микроорганизми.

Най-голямо количество органична материя в почвата постъпва от многогодишната тревиста растителност — 700–1500 kg/дка годишно, следвана от горската растителност — 300–700 kg/дка годишно. Останките от живелите в почвата животни са 20–50 kg/дка, а от микроорганизмите — около 7 kg/дка годишно.

Образуването на хумуса е сложен биохимичен процес и протича под влияние на микроорганизмите.

Алувиално-ливадните почви са плодородни почви, които се образуват по поречията на големи реки върху неспоени чакълесто пясъчливи алувиални наноси, при различен климат. Разпространени са върху I и II надзаливни тераси на реките на страната. Имат само един тънък повърхностен хоризонт – по-тъмен, до 10см, след което има само слоеве, различаващи се по вида на фракцията. Те са със сиво-жълт цвят и са много плодородни (зеленчуци, ориз, коноп и други). Основните дейности за повишаване на плодородието им, освен торене, са насочени към предпазването им от заливане, заблацияване и засоляване. Алувият представлява материал, който се формира от постоянно течащи води. Той се натрупва по речната тераса като фин материал с богато органично и минерално съдържание, което му предава изключителна плодородност. Пример за такива почви са почвите, близко разположение по теченията на българските реки Искър, Марица, Струма, Тунджа. Алувиално-ливадните почви са с дебел почвен хоризонт и високо съдържание на хумус.

ж) Алувиално-ливадни почви

з) Силно ерозирали почви и скали

3.3.2. Въздействие на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление

Почвата е ограничен, незаменим и практически невъзобновим природен ресурс, който изпълнява редица функции, които играят важна роля за поддържане на равновесието в природата и съществуването на човешкото общество.

Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите: ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища.

3.3.2.1. Ерозия

Община Сливен се характеризира със слаба до умерена интензивност на ерозионните процеси между 1 и 5,0 t/ha/y в земеделските земи до висока интензивност на ерозионните процеси в горските 10- 20 t/ha/y

Според почвено-ерозионното райониране (Атлас на НРБ, 1973 год.) територията на ТП ДГС "Сливен" попада в районите със средно и силно ерозиран почви.

В по-голямата си част горските почви са лесно податливи на разрушаване и благоприятстват за развитието на интензивни ерозионни процеси, когато са лишени от защитата на растителна покривка.

Материнската скала в района на стопанството се състои основно от мергели и шисти, които не са достатъчно устойчиви на разрушения и се поддават на ерозия. В някои части от територията на стопанството основната скала е представена предимно от пясъци и варовици, които се поддават лесно на изветряване и измиване.

3.3.2.2. Вкисляване и засоляване

В община Сливен последен почвен мониторинг от националната мониторингова мрежа II ниво - функционални подсистеми „Контрол и опазване на почвите от засоляване” и „Контрол и опазване на почвите от вкисляване” е проведен през 2020 г. Във връзка с контрола и опазването на почвите от вкисняване е включен пункт с. Ковачите. Вкисляване и засоляване на почвите не е констатирано.

3.3.2.3. Замърсяване на почвите.

- Тежки метали

На територията на Община Сливен са разположени 3 пункта от Националната система за почвен мониторинг на община Сливен:

- пункт 313 (Гавраилово)
- пункт 330 (Бозаджии)
- пункт 331 (Гергевец)

Последен почвен мониторинг от мрежата на I ниво за съдържание на тежки метали и металоиди на трите пункта е проведен през 2020 г. Изпитването е извършено от Регионална лаборатория – Стара Загора по показатели Cu (мед), Zn(цинк), Pb(олово), Cd(кадмий), Ni(никел), Cr(хром), Co(кобалт), As(арсен) и Hg(живак) относно максимално допустимите концентрации. Проследявайки динамиката на контролираните индикатори е установено, че те са в границите на нормите, под МДК (максимално допустимите концентрации), съгласно Наредба №3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите.

В тези три пункта за мониторинг на тежки метали е проведено и изпитване по отношение на остатъчни количества органохлорни пестициди, полихлорирани бифенили и полициклични ароматни въглеводороди в почвите. Установено е, че те също са в границите много под МДК.

- Радиоактивни елементи

Регионът на община Сливен включва територии с обекти от бившия уранодобив. Извършена е техническа ликвидация и техническа рекултивация.

Компетентен орган имащ отношение към радиологичния мониторинг на повърхностни и подземни води и почви в района на гр.Сливен е Изпълнителната агенция по околна среда към МОСВ (ИАОС).

По отношение мониторинга на питейните води, компетентни органи са ВиК Сливен и РЗИ Сливен.

Резултатите от радиологичния мониторинг, извършен от Изпълнителна агенция по околна среда, показват, че стойностите на специфичните активности на естествените радионуклиди в повърхностния почвен слой, в отделните мониторингови

пунктове непревишават характерните за всеки пункт стойности (НДСООСРБ, 2019).

- *Устойчиви органични замърсители*

Едни от основните устойчиви органични замърсители са хлорорганичните пестициди, които масово са използвани в селското стопанство през 60-те години на миналия век.

Препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност и такива с неустановен характер с общ обем 704 м3 се съхраняват в 88 бр. стоманенобетонни кубове тип “Б-Б” куб, на площадката на бившето селскостопанско летище до с.Злати Войвода, Сливенска община. Дейността е финансирана от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и от Министерството на земеделието и храните.

На територията на общината няма изоставени стари складове с препарати за растителна защита.

- *Отпадъци*

Община Сливен е сред общините в България, които към момента изхвърлят отпадъците си на регионално депо. Има изградени системи за разделно събиране на масово разпространени отпадъци – от опаковки, опасни от домакинствата, текстилни, излезло от употреба електрическо и електронно оборудване, негодни за употреба батерии и др.

С въвеждане на организирано сметосъбиране на 100%, в общината изхвърлянето на битови отпадъци на нерегламентирани места е сведено до минимум. Периодично се формират частични замърсявания от битови, строителни и селскостопански отпадъци около населените места. Същите се почиства своевременно.

Община Сливен има одобрен работен проект за изграждане на компостираща инсталация за зелени отпадъци,

Извършена е техническа и биологична рекултивация на бившето общинско депо за неопасни отпадъци.

На територията на община Сливен има една частна площадка за третиране на строителни отпадъци.

3.3.2.4. Свлачища.

На територията на община Сливен са регистрирани 19 свлачища от които са ликвидирани 9 бр., укрепени – 2 бр., под наблюдение – 8 бр.

3.3.2.5. Нрушени терени.

➤ **Нарушени терени в следствие на изкопните работи в уранов рудник “Сливен”**

На територията на бившата мина “Сливен” е приключила техническата ликвидация.

➤ **Нарушени терени Мини “Качулка”**

На територията на бившата мина “Качулка” е приключила техническата рекултивация.

➤ **Нарушени терени бивше депо за неопасни отпадъци с.Сотиря**

През 2015 г. е извършена техническа и биологическа рекултивация на Депо за неопасни отпадъци с. Сотиря.

➤ **Депо за неопасни производствени отпадъци, „Топлофикация Сливен” ЕАД, гр. Сливен.**

„Топлофикация Сливен” ЕАД има издадено Комплексното разрешително за Депо за неопасни производствени отпадъци, № 492-Н0/2014г. Депото е изградено върху част от територията на

ПИ с идентификатор 67338.102.6 по КК на гр. Сливен. Площта на имота е 120,79 дка, а на депото (след няколко надграждания на бившия сгуроотвал) - около 43 дка.

Депото е разделено на 4 малки секции с общ полезен обем 200 000 m³, които се изграждат и запълват последователно.

- Карieri

В землището на село Струпец, Община Сливен е единственото находище на кварцит за динасов огнеупор. Долomitни варовици се добиват в землищата на селата Бинкос. В землището на с.Голямо Чочовен е проучен кварцит за феросилиций. Добив не се извършва. В землището на с. Панаретовци и в землището на с. Блатец в миналото е добивана глина. Добив не се извършва. Добивът на подземни богатства на територията на община Сливен се осъществява с държавни концесии

По отношение на почвите на територията на община Сливен може да се обобщи следното:

- Почвите на територията на общината се характеризират с високо естествено плодородие;
- На територията на общината не са налични почви, замърсени с тежки метали;
- На територията на общината не са регистрирани замърсявания на почвата в следствие на употребата на пестициди;
- Няма информация за заблатени почви;
- Ерозионни процеси са слабо развити и се дължат на различната гъстота на речната мрежа, характерът на основните скали и почвата, както и нерационалното използване на пасищата и горите;
- Вкисляване на почвите не е констатирано;
- Няма информация за наличие на засолени почви на територията на общината
- Стойностите на специфичните активности на естествените радионуклиди в повърхностния почвен слой, в отделните мониторингови пунктове не превишават характерните за всеки пункт стойности;
- Въведено е организирано сметосъбиране на 100%, в общината. Изхвърлянето на битови отпадъци на нерегламентирани места е сведено до минимум. Периодично се формират частични нерегламентирани замърсявания с отпадъци в землищата на населените места.
- На територията на община Сливен са регистрирани 19 свлачища от които са ликвидирани 9 бр., укрепени – 2 бр., под наблюдение – 8 бр.
- Извършени са технически рекултивации на 2 рудника и техническа и биологическа рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци с.Сотиря.
- Добивът на подземни богатства на територията на община Сливен се осъществява с държавни концесии.

3.4.БИОРАЗНООБРАЗИЕ И ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

3.4.1. Лечебни растения

Известно е, че растителният свят представлява незаменим източник на нови лекарства. развитието на научните изследвания в областта на фармацевтиката и фармакологията биха били немислими без използването на природните дадености, в частност растенията, които продължават да са неизчерпаем ресурс за получаване на биоактивни вещества. В днешния индустриализиран и замърсен свят все по-голямо внимание се обръща на екологично чистите райони, в които могат да се открият растения, притежаващи неизвестни досега пробиотични и биоактивни съставки. Съвременната наука открива нови приложения и употреба на тези вещества, заместващи с успех традиционните лекарствени средства и методи.

Лечебните растения в естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фон със сегашна или бъдеща ценност.

Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от видове лечебни растения.

Община Сливен съвместно с РИОСВ Стара Загора и екологични обществени организации трябва да организира контрола при добиване на лечебните растения, съгласно изискванията на Закона за лечебните растения.

На територията на ПП „Сините камъни” са установени **333 вида лечебни растения**

Те представляват **44,8%** от броя на видовете, **включени в приложения списък към “Закона за лечебните растения” (2000)**. Лечебното действие на тези растения се дължи на съдържащите се в тях биологично активни вещества: алкалоиди, гликозиди, сапонини, витамини, етерични масла, фитонциди, дъбилни вещества.

Най-много лечебни видове са регистрирани в м. “Карандила“, м. “Горнака” и м. “Меча поляна”. Популациите на по-голямата част от лечебните растения, които не са сред най-събираните и нямат декоративна стойност са в добро състояние. Наблюдавано беше известно нарушаване в тяхното развитие, както и следи от утъпкване в м. “Даула”, м. “Бармука”, м. “Марин дол”, по течението на Сотирска река близо до селото и около вилите, хотелите и заведенията за обществено хранене по цялата паркова територия.

Най-често събираните видове в Парка са: **жълт кантарион, мащерка, маточина, риган, мента, камшик, еньовче, смрадлика, коприва, бял равнец, живовляк.**

В най-добро състояние са популациите на планинската чубрица и мащерката, но количествата са недостатъчни за промишлено експлоатиране.

В заитена местност „Дебелата кория“ западно от с.Блатец се намира естествено находище на блатно кокиче /*Leucosjum aestivum*/.

Заплахи

I. За пряко унищожаване

Естествени

1.Рязка промяна в условията на живот - природни бедствия - пожари, ветровали, снеголоми и др.

2.Ерозията на почвата и подвижен субстрат - сипеен характер.

3.Глобалното затопляне на климата

Антропогенни

1.Унищожаване и разреждане на горите

2.Туристическата инвазия - замърсяване с битови отпадъци и утъпкване

3.Браконьерството

4.Прекомерна паша и утъпкване на почвата

5.Палене на огън

6.Неконтролирано и прекомерно събиране на цветя, лечебни растения, плодове и др.

7.Неправилен начин за събиране на лечебни растения

II. За промяна на хабитатите

Естествени

1.Рязка промяна в екологичните условията на живот - природни бедствия - пожари, ветровали, снеголоми и др.

2.Ерозията на почвата и подвижен субстрат - сипеен характер.

3.Глобалното затопляне на климата

Антропогенни

1.Унищожаване и разреждане на горите и внасяне или подмяна на широколистната с иглолистна растителност

2.Строителство на пътища

3.Курортно строителство

4.Прекомерна паша и утъпкване на почвата

5.Палене на огън

3.4.2. Националната екологична мрежа

Националната екологична мрежа е регламентирана в Р.България със Закона за биологичното разнообразие. Някои от елементите ѝ имат над 100 годишна история – паркове и резервати. Други са нови за практиката ни и тепърва ще бъдат изградени.

Елементите на националната екологична мрежа са:

1. защитени зони, обявени по ЗБР;

2. защитени територии, които попадат в защитените зони;

3. буферни зони около защитени територии, които са част от защитени зони.

В Националната екологична мрежа приоритетно се включват:

- КОРИНЕ места като територии, описани по стандартната международна методика на проекта на Съвета на Европа "КОРИНЕ биотопи".

- Рамсарски места като влажни зони, които отговарят на критериите на Конвенцията по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбивы птици (Рамсарска конвенция);

- орнитологични важни места - територии от международна значимост за опазване на птиците, описани по стандартната международна методика на Бърд Лайф Интернешънъл.

Националната екологична мрежа цели дългосрочно опазване на биологичното, геологичното и ландшафтното разнообразие; осигуряване на достатъчни по площ и качество места за размножаване, хранене и почивка, включително при миграция, линеене и зимуване на дивите животни; създаване на условия за генетичен обмен между разделени популации и

видове; участие на Република България в европейските и световните екологични мрежи; ограничаване на негативното антропогенно въздействие върху защитени територии.

От тук произтичат и отговорностите на общинската администрация както за съхранение на обявените по Закона за защитените територии, така и за изграждането на останалите компоненти на нейната територия.

Защитени територии и Натура 2000.

Природни паркове

Природен парк “Сините камъни”

Природен парк Сините камъни, намиращ се северно от гр. Сливен, е част от планинската верига Стара планина. Голяма част от неговата територия представлява причудливи и интересни скални образувания, подходящи за преходи, алтернативен и орнитологичен /наблюдение на интересни видове птици/ туризъм. В Природния парк има маркирани маршрути, които обхождат голяма част от територията му. От гр. Сливен до м. Карандила има изградена открита въжена линия, която предлага възможност за пътуване с пейзажна фотосесия. Природният парк е с голямо биологично разнообразие, което предоставя алтернативи за различни видове научни, образователни и туристически обходи. На територията на парка има изградени информационни центрове и фото-укрития за сесии на различни интересни хищни птици – белоглав лешояд, скален орел, гарвани и др. Интересни реки в парка са – Давидова, Магарешка, Селишка, Новоселска, Асеновска, Джендем дере и др. До 2019 г. включително все още не е одобрен План за управление на ПП Сините камъни. Върхове и местности в ПП Сините камъни: вр. Българка /1181 м - N 42.747012, E 26.321526/, вр. Кутелка /1084 м - N 42.732135, E 26.324272/, вр. Голяма Чаталка /1054 м 1000 м - N 42.723497, E 26.350654/, вр. Малка Чаталка /1010 м 1000 м - N 42.724104, E 26.360289/, вр. Меча поляна /1112 м - N 42.741465, E 26.356888/, вр. Прозореца /1132 м 1000 м - N 42.751314, E 26.352489/, вр. Песченик /871 м - N 42.723292, E 26.386328/, м. Руйна /1028 м - N 42.738755, E 26.392550/, м. Даулите /1045 м - N 42.756198, E 26.324058/, , м. Карандила /1000 м - N 42.716750, E 26.368046/, ПЗ Халката /560 м - N 42.708331, E 26.349399/.

Част от чешмите в ПП Сините камъни с координати: Драгиева чешма /1080 м - N 42.752582, E 26.346685/, Бялата вода /N 42.733807, E 26.313350/, Костова чешма /N 42.737462, E 26.308222/, чешма на фурната на Карандила /N 42.717732, E 26.374751/, извор м. Кушбунар /1000 м - N 42.723048, E 26.373045/, извор Архангела /760 м - N 42.729424, E 26.383098/, извор Белите кайнаци /960 м - N 42.728699, E 26.352060/ В интернет сайта www.kade.si има основните туристически маршрути, местности, извори, чешми и забележителности в ПП Сините камъни. Има още много пътеки и маршрути , но за подробности и контакти е необходимо да се потърси информация от Дирекция Природен парк Сините камъни с интернет адрес: www.dppsk.org.

Площ: 11380.8 хектара

Местоположение: 42°43'11.1"N, 26°21'21.5"E

Област: Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** гр. Сливен, с. Блатец, с. Глушник, с. Ичера, с. Калояново, с. Сотиря, с. Тополчане
Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ): **Стара Загора** - бул."Стара Планина " № 2

Документи за обявяване:

Заповед No.РД-893 от 28.11.1980 г., бр. 1/1981 на ДВ

Документи за промяна:

1. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-410 от 07.05.1982 г., бр. 43/1982 на ДВ
2. Прекатегоризация със Заповед No.РД-351 от 14.07.2000 г., бр. 66/2000 на ДВ
3. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-763 от 05.08.2002 г., бр. 86/2002 на ДВ
4. Заповед No.РД-16 от 17.01.2011 г., бр. 13/2011 на ДВ

Цели на обявяване:

1. Опазване на редки, застрашени и изчезващи видове от флората и фауната, както и техните местообитания.

Режим на дейности:

1. Забранява се ловуването и преследването на животни, събиране и унищожаване на яйцата на птиците, както и повреждане на гнездата им, събиране на костенурки и други видове животни;
2. Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни и отгледни до приемането на устройствения проект;
3. Забранява се използването на каквито и да е взривни вещества;
4. Забранява се провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се изменя ландшафта;
5. Забранява се късането и изкореняването на растения в цялата територия на парка;

Поради липса на специални теренни проучвания и План за управление на територията на парка няма и достатъчна база данни за разпространените видове от флората и фауната. Голяма част от срещаните видове в Резерват Кутелка се срещат и на територията на ПП Сините камъни. Многообразие от дребни и едри животински видове са разпространени в границите на Природен парк Сините камъни. Всички видове са с национално и международно значение при тяхното опазване, за това е необходимо да се следят с постоянен мониторинг на биоразнообразието и да се намалят отрицателно действащите фактори върху техните популации.

Местообитания – дъбово-габъррови гори, хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, хазмофитна растителност по силикатни скални склонове източни гори от космат дъб, мизийски гори от сребролистна липа, букови гори, термофилни букови гори, церово-горунови гори, съобщества от хвойна, мизийски букови гори и др.

Флора

Представители от видовете: обикновен бук *Fagus sylvatica*, източен бук *F. orientalis*, зимен дъб *Quercus petraea*, благун *Quercus frainetto*, космат дъб *Quercus pubescens*, цер *Quercus cerris*, пърнар *Quercus coccifera*, полски ясен *Fraxinus oxycarpa*, планински ясен *Fraxinus excelsior*, обикновен явор *Acer pseudoplatanus*, обикновен габър *Carpinus betulus*, сребролистна липа *Tilia tomentosa* и др., на някои места се срещат и иглолистни култури. Пърнарът е открит 2008 г. в ПП Сините камъни, като това е най-северната точка на разпространение на вида в България. Той е единствения вечнозелен дъб у нас, като основно се среща по долините на р. Струма и Места, обича припечни и сухи, южни месторастения. Среща се под формата на храст или ниско дърво. В ПП „Сините камъни“ има единични и групи храстови индивиди разпространени около м. Каракитюк. Други видове от многообразието на флората в парка са : тракийски клин *Astracantha thracica*, арабска етионема *Aethionema arabicum* - изключително редки и значими за опазване видове от българската флора; български ранилист *Betonica bulgarica*, мизийска овсига *Bromus moesiacus*, Сераделовидно клеоме *Cleome ornithopodioides*, Давидов

мразовец /*Colchicum davidovii*/, родопска телчарка /*Polygala rhodopea*/, българска машерка /*Thymus longedentatus*/, урумово лале /*Tulipa urumoffii*/, червен божур /*Paeonia peregrina*/, планинска чубрица /*Satureja montana*/, оливиеров минзухар /*Crocus olivieri*/, планинско котенце /*Pulsatilla Montana*/, камбанка /*Campanula jordanovii*/, Елвезиево кокиче /*Galanthus elwesii*/, горска съсънка /*Anemone sylvestris*/ и красивите орхидеи: паяковидна пчелица /*Ophrys mammosa*/, боров салеп /*Orchis pinetorum*/, маймунски салеп /*Orchis simia*/, недоразвит лимодорум /*Limodorum abortivum*/, тризъбест салеп /*Orchis tridentata*/, балкански ендемит Калописиева дактилориза /*Dactylorhiza kalopissii*/, блатен салеп /*Orchis laxiflora*/, Обикновена пърчовка /*Himantoglossum caprinum*/, янкиева кутявка /*Moehringia jankael*/.

Фауна

Безгръбначни - Тревистите формации са местообитания на 1153 вида **безгръбначни** (*Invertebrata*), като само пеперудите са 826 вида. От тях 51 вида са ендемични, 36 вида от всеядните твърдокрили са редки за България, 2 вида са вписани в Европейския Червен списък на IUCN, 8 вида са защитени от Бернската конвенция, 13 вида пеперуди са вписани в Европейската Червена книга, а 420 вида от тях са приети за редки. Част от тях са – червена горска мравка /*Formica rufa*/, космата горска мравка /*Formica lugubris*/, бръмбар рогач /*Lucanus cervus*/, голям сечко /*Cerambyx cerdo*/, буков сечко /*Morimus funereus*/, алпийска розалия /*Rosalia alpina*/, син бегач /*Carabus scabrosus*/, *Osmoderma eremita*, ручеен рак /*Austropotamobius torrentium*/, пеперуди - *Eriogaster catax*, молец на Джърси /*Euplagia quadripunctaria*/, *Triodia amasinus dobrogensis*, *Korsheltellus lupulina dacicus*, *Zygaena laeta*, *Zygaena sedi sliwenensis*, *Dipchaspacia lanipes*, *Catopta thrips*, *Malacosoma franconica*, *Lasiocampa grandis*, *Pachypasa otus*, *Saturnia spini*, *Perisomena caecigena*, *Lemonia balcanica*, *Hemaris croatica*, *Proserpinus proserpina*, *Zerynthia cerisy*, *Lycaena candens*, *Kirinia climene*, *Brenthis ino*, *Schistostegede decussata*, *Erannis declinans*, *Nychiodes amigdalaria*, *Acronicta alni*, *Acronicta strigosa*, *Acronicta orientalis*, *Simyra dentinosa*, *Cryphia burgeffi*, *Hypena munitalis*, *Acontia titania*, *Calocucullia celsiae*, *Behounekia freyeri*, *Cleonymia opposita*, *Epimecia ustula*, *Amphipyra micans*, *Asteroscopus syriaca decipulae*, *Pyrrhia victorina*, *Pyrrhia treitschkei*, *Agrochola wolfschlaegeri*, *Conistra ragusae macedonica*, *Polymixis trisignata*, *Gortyna moesiaca*, *Perigrapha rorida*, *Standfussiana lucerneae illyrica*, *Xestia speciosa*, *Chelis maculosa slivnoensis*, *Thymelicus acteon*, *Pyrgus cinarae*, *Zerynthia polyxena*, *Parnassius mnemosyne*, *P. apollo*, *Pieris ergane*, *Pontia chloridice*, *Lycaena dispar*, *Pseudophilotes vicrama*, *Scolitantides orion*, *Glaucopsyche alexis*, *Maculinea alcon*, *M. arion*, *Plebejus sephirus*, *Polyommatus eroides*, *P. aroaniensis*, *Erebia medusa*, *Hipparchia senthes*, *Apatura iris*, *Limenitis populi*, *Nymphalis xanthomelas*, *Melitaea trivialis*, *M. aurelia*, *M. britomartis*, *Brenthis hecate* и много други.

Земноводни и влечуги – На територията на природния парк се срещат и размножават два вида сухоземни костенурки – шипоопашата и шипобедрена, като шипоопашатата е с по-голяма численост при отчитане резултата от картиране 2012-2014 г. на територията на парка. Други видове са: жаба дървесница /*Hyla arborea*/, голяма крастава жаба /*Bufo bufo*/, голяма водна жаба /*Pelophylax ridibundus*/, жълтокоремна бумка /*Bombina variegata*/, горска жаба /*Rana dalmatina*/, дъждовник /*Salamandra salamandra*/, зелен гущер /*Lacerta viridis*/, кримски гущер /*Podarcis taurica*/, голям стрелец /*Dolichophis caspius*/, смок мишкар /*Zamenis longissimus*/, стенен гущер /*Podarcis muralis*/, слепок /*Anguis fragilis*/, медянка /*Coronella austriaca*/, пепелянка /*Vipera ammodytes*/.

Орнитофауна – представена от десетки видове, някои от тях световно застрашени, други включени в Закона за биологичното разнообразие. Всички представители на орнитофауната представляват любителски и фотографски интерес за много български и чуждестранни туристи. В границите на защитената територия могат да се срещнат изброените по-долу видове /непълнен списък/: дроздове /*Turdus*/, кос /*Turdus merula*/, червеногърба сврачка /*Lanius collurio*/, горска чучулига /*Lullula arborea*/, обикновена чинка /*Fringilla coelebs*/, планинска чинка /*Fringilla montifringilla*/, пъстър скален дрозд /*Monticola saxatilis*/, елов певец /*Phylloscopus collybita*/, буков певец /*Phylloscopus sibilatrix*/, сойка /*Garrulus glandarius*/, зеленика /*Chloris chloris*/, сиво каменарче /*Oenanthe oenanthe*/, червеногръдка /*Erithacus rubecula*/, черешарка /*Coccothraustes coccothraustes*/, голям синигер /*Parus major*/,

син синигер */Cyanistes caeruleus/*, полубеловрата мухоловка */Ficedula semitorquata/*, червеногуша мухоловка */Ficedula parva/*, градинска червеноопашка */Phoenicurus phoenicurus/*, домашна червеноопашка */Phoenicurus ochruros/*, воден кос */Cinclus cinclus/*, полска бърбица */Anthus campestris/*, горска зидарка */Sitta europaea/*, горска дърволазка */Certhia familiaris/*, голям пъстър кълвач */Dendrocopos major/*, черен кълвач */Dryocopus martius/*, зелен кълвач */Picus viridis/*, белогръб кълвач */Dendrocopos leucotos/*, сирийски пъстър кълвач */Dendrocopos syriacus/*, среден пъстър кълвач */Leipicus medius/*, скален орел */Aquila chrysaetos/*, гарван */Corvus corax/*, обикновен мишелов */Buteo buteo/*, белоопашат мишелов */Buteo rufinus/*, голям ястреб */Accipiter gentilis/*, малък ястреб */Accipiter nisus/*, осояд */Pernis apivorus/*, сокол скитник */Falco peregrinus/*, ношен вид - горска улулица */Strix aluco/*. Възстановяване на популацията на белоглав лешояд */Gyps fulvus/* и черен лешояд */Aegypius monachus/* на територията на парка.

Бозайници – вълк */Canis lupus/*, лисица */Vulpes vulpes/*, дива котка */Felis silvestris/*, дива свиня */Sus scrofa/*, сърна */Capreolus capreolus/*, благороден елен */Cervus elaphus/*, златка */Martes martes/*, белка */Martes foina/*, видра */Lutra lutra/*, чакал */Canis aureus/*, лалугер */Spermophilus citellus/*, катерица */Sciurus vulgaris/*, таралеж */Erinaceus roumanicus/*, невестулка */Mustela nivalis/*, язовец */Meles meles/*, див заек */Lepus europaeus/*, къртица */Talpa europaea/*, кафявозъбки */Soricidae/*, белозъбки */Crocidura/*, сънливци */Gliridae/* и др. Най-разпространени из цялата територия на парка са сърна, лисица, дива свиня, бялка. С локално разпространение са видрата, вълка, благородния елен. Златката и вълка са редки видове за територията на ПП Сините камъни, а индивиди на вида благороден елен вероятно са скитащи.

Прилепи – 18 вида са установени при проучвания 2013-2014 г. – южен подковонос */Rh. euryale/*, голям подковонос */Rh. ferrumequinum/*, малък подковонос */Rh. hipposideros/*, кафяво прилепче */Pipistrellus pipistrellus/*, *Pipistrellus pygmaeus*, прилеп на Сави */Hypsugo savii/*, остроух нощник */M. blythii/*, голям нощник */Myotis myotis/*, воден нощник */Myotis myotis/*, Трицветен нощник */M. emarginatus/*, Натереров нощник */Myotis nattereri/*, Широкоух прилеп */V. Barbastellus/*, Дългокрил прилеп */M. schreibersii/*, булдогов прилеп */Tadarida teniotis/*, двуцветен прилеп */Vespertilio murinus/*, сив дългоух прилеп */Plecotus austriacus/*, ръждив вечерник */Nyctalus noctula/*.

Заплахи, които указват отрицателно въздействие върху биоразнообразието в парка са: събиране на животни /костенурки, птици и др./ скитащи кучета и котки, браконьерски лов, обрастване на ливади, поради липса на пашуване; несъобразени сечи, поради неодобрен План за управление на природния парк. Отрицателно действащи фактори, върху популацията на значими растителни видове са: ерозия, утъпкване, късане, паша и антропогенен натиск.

Резервати

Резерват „Сини бряг“

Поддържан резерват “Сини Бряг” носи името на местността и е разположен е в землището на с. Божевци, общ. Сливен. Създаден е с цел запазване на вековната букова гора на възраст над 150 г. Резерватът е заобиколен от горски територии. Запазено биологично разнообразие без антропогенна намеса, като дълги години не са провеждани възобновителни сечи на територията му. Изключителна държавна собственост, попада в обхвата на ДГС Стара река. Заплахите са браконьерство, лов в резервата, както и интензивна сеч в съседните територии – ЗМ „Букова гора“.

Площ: 39,514 ха

Местоположение: 42.867450N, 26.041935E

Област: Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** с. Божевци и с. Изгрев

Цели на обявяване:

1. Вековна букова гора

Документи за обявяване: Заповед № 508 от 28.03.1968 г. на МГПП

Документи за промяна:

1. Прекатегоризация със Заповед № 374 от 15.10.1999 г., бр. 97/1999 на ДВ

2. Промяна в площта - актуализация със Заповед № РД-641 от 05.09.2006 г., бр. 85/2006 на ДВ

3. Приемане на План за управление със Заповед № РД-283 от 26.05.2016 г., бр. 48/2016 на ДВ

Контролен орган: РИОСВ-Стара Загора

Флора и Фауна /по Плана за управление/ Проучвания на флората и фауната датират от 2013-2014 г. по време на работата за изготвяне на плана за управлението му, преди тези години няма данни от теренни обходи за уточняване на видовия състав и популациите им.

Флора По данни от Плана за управление на резервата на негова територия се срещат 100 вида Висши растения. Над 80 % от територията е заета от букови гори *Fagus sylvatica*, други съпътстващи видове са дървовидна леска *Corylus colurna*, къпина *Rubus hirtus*, горска власатка *Festuca drymeja*, бреза, бряст, явор, шестил, габър и планински ясен. Други видове са повет, обикновена леска, бръшлян. На територията на резервата са установени 3 вида с консервационна значимост. Един вид – *Atropa belladonna* (Беладона, наричана още лудо биле или старо биле) е включен в Червения списък на висшите растения в България (Petrova & Vladimirov 2009), а в приложение 4 на Закона за биологичното разнообразие (2007) попадат *Ruscus hypoglossum* (подезичен залист) и *Lilium martagon* (петров кръст). Във флората на резервата са установени 61 вида лечебни растения, от тях са картирани *Sambucus racemosa* (Червен бъз), *Carpinus betulus* (Обикновен габър), *Geranium robertianum* (Зловонен здравец), *Mercurialis perennis* (многогодишен пролез, горска живолина), *Coryllus avellana* (Обикновена леска), *Galium odoratum* (миризливо еньовче), *Euphorbia amygdaloides* (горска млечка), *Polygonatum multiflorum* (Многоцветна момкова сълза) и *Acer platanoides* (шестил).

Фауна – представена е от 7 вида земноводни, 8 вида влечуги, 11 вида наземни безгръбначни животни; 15 вида прилепи, както и 35 вида други бозайници; 63 вида птици.

Безгръбначната фауна на резерват „Сини бряг“ не е проучена. Като приоритетни за резервата се считат всички защитени, ендемични, реликтни и редки видове безгръбначни: *Cordulegaster heros* (Балканско воденичарче), *Cerambyx cerdo* (Голям сечко), *Morimus funereus* (Буков сечко), *Rosalia alpina* (Алпийска розалия), *Lucanus cervus* (Бръмбар рогач), *Apatura iris* (Ирисова апатура), *Apatura metis* (Южна лилава апатура), *Erebia medusa* (Кадифянка), *Formica rufa* (Червена горска мравка) и други. От значение е изучаването на индикаторните видове бръмбари бегачи (*Carabidae*).

Земноводни и влечуги - *Salamandra salamandra* (Дъждовник), *Bufo bufo* (Кафява крастава жаба), *Hyla arborea* (Жаба дъвесница), *Rana dalmatina* (Дългокрака Горска жаба), *Lacerta viridis* (Зелен гушер), *Zamenis longissimus* (Смок мишкар). Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие като защитени на територията на цялата страна са включени установените дъждовник (*Salamandra salamandra*), жълтокомна бумка (*Bombina variegata*), кафява крастава жаба (*Bufo bufo*), дъвесница (*Hyla arborea*) горска дългокрака жаба (*Rana dalmatina*) от земноводните, а от влечугите късокрак гушер (*Ablepharus kitaibelii*), слепок /крехар/ (*Anguis fragilis/colchica*), зелен гушер (*Lacerta viridis*), стенен гушер (*Podarcis muralis*), смок мишкар (*Zamenis longissimus*), медянка (*Coronella austriaca*) и сива водна змия

(*Natrix tessellata*). В Приложение 2 на ЗБР е жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*). Орнитофауна – От 63 вида птици, сигурно гнездящи са 29 от тях, а една е вероятно гнездящ. За 9 от установените видове се срещат в резервата само по време на миграция, зимуване или скитане. Като приоритетни за опазване видове птици в поддържан резерват „Сини бряг“ са определени 38 вида, от тях са малък ястреб /*A. nisus*/, скален орел /*A. chrysaetos*/, обикновен мишелов /*B. buteo*/, осояд /*P. apivorus*/, горска улулица /*S. aluco*/, горска дърволазка /*C. familiaris*/, гривяк /*C. palumbus*/, черен кълвач /*D. martius*/, полубеловрата мухоловка /*F. semitorquata*/, чухал /*O. scops*/, , горска зидарка /*S. europaea*/, папуняк /*U. eops*/, Екотонни видове са орехче /*T. troglodytes*/, сива мухоловка /*M. striata*/, малко белогушо коприварче /*S. curvica*/, голямо черноглаво коприварче /*S. atricapilla*/, Мигрираги видове са горски бекас /*S. rusticola*/, черен щъркел /*C. ciconia*/, пчелояд /*M. apiaster*/. Бозайници – в резервата могат да се срещнат видовете – глиган, вълк, лисица, сърна, благороден елен, малка кафявозъбка, горска мишка, белозъбка, полевка, таралеж, заек, катерица, сънливец и др. Прилепи – остроух нощник, голям нощник, дългопръст нощник, трицветен нощник, нощник на Бекщайн, малко кафяво прилепче, малък вечерник, прилепче на Натузий, широкоух прилеп.

Режимът е посочен в плана за управление, изготвен 2016 г. Това са:

1. Спазване на всички ограничения и забрани, действащи в момента на територията на резервата.
2. Съхраняване на естествените местообитания в непроменен вид.
3. Осигуряване на възможност за протичане на естествените сукцесионни изменения.
4. Контрол и ограничаване на извършваните горскостопански дейности в буферните територии.
5. Целенасочено оставяне на големи мъртви дървета (паднали и стоящи) с оглед поддържане на популациите на приоритетните видове, свързани с мъртвата дървесина.
6. Мониторинг върху състоянието на популациите на видовете
7. Извършване на дългосрочни и задълбочени проучвания върху флората и фауната в резервата, с цел допълване на видовете списъци и потенциално установяване на нови консервационно значими видове.

Резерват Кутелка

Обявен за резерват през 1983 г. за опазване на вековни букови съобщества. В района на резерват Кутелка има множество ендемични видове растения и животни. Резерватът носи името на връх Кутелка, намиращ се в неговия обхват. Резерватът се намира на около 1000 м н.в. Върхът е на 1084 м н.в. Резерват „Кутелка“ и прилежащите му територии попадат в границите на защитена зона по Директивата за местообитанията BG0000164 „Сините камъни“. Резерватът предоставя възможности за разгръщане на редица образователни и научно изследователски програми като мониторинг на приоритетни видове и местообитания, организиране на ученически, студентски и любителски експедиции с образователна цел, включване на любители в мониторинговите програми, подготовка на печатни материали за популяризиране стойността на резервата като ценен природен обект.

Площ: 645.1 хектара

Местоположение: ПП Сините камъни 42°43'28.8"N, 26°20'18.0"E

Област: Сливен, Община: Сливен, Населено място: гр. Сливен

Цели на обявяване:

1. Съобщества от мизийски бук

Документи за обявяване:

Заповед No.1253 от 22.12.1983 г., бр. 6/1984 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Приемане на План за управление със Заповед No.РД-799 от 02.12.2015 г., бр. 100/2015 на Държавен вестник

Контролен орган: РИОСВ-Стара Загора

Флора

С най-големи площи в резервата и прилежащите му територии е установено местообитание 9150 Термофилни букови гори */Cephalanthero-Fagion/*. То заема северните части на територията. Два вида са с незадоволително присъствие на територията на резервата - кутявка */Moehringia jankae/*, пърчовка */Himantoglossum caprinum/*. Като проблеми за оптималното ПС на природното местообитание са идентифицирани засилената антропогенна дейност, както и че насажденията извън резервата са сравнително млади и нямат необходимото количество мъртва дървесина. Пърчовката */Himantoglossum caprinum/* е безспорно най-атраktivния и с най-висока консервационна стойност растителен вид, сред обектите на картирането. За територията на резервата неговите местообитания са посочени в резултат от приложения индуктивен модел за установяване на подходящи местообитания за вида и са потенциални. Конкретните находища, в които е регистриран вида са извън резерватната територия. Най-близо разположено реално установено находище е в местн. Каракютюк, но и то е значително отдалечено от резервата и не може да се включи и в прилежащите територии. Общата оценка на природозащитното състояние на вида в защитената зона е неблагоприятно-незадоволително състояние. Видът е оценен с благоприятен ПС по параметрите за състоянието на популацията му (брой находища, численост/плътност на индивидите, съотношение генеративни-вегетативни екземпляри, заемана площ). Степента му на ПС намалява основно заради загуба на подходящи местообитания, в резултат от намаляване на площта на откритите местообитания в горите в зоната, заради липсата на паша или коситба и прогресивно обрастване на откритите площи с храсталаци от глог, хвойна и постепенно настаняване на дървесни видове. За янкиевата кутявка */Moehringia jankae/* в границите или в близост до резервата са посочени също само потенциални местообитания. Те са свързани със скалите в района на връх Голяма Чаталка. За този вид в защитена зона „Сините камъни” оптималните местообитания са по скалите в района на мест. Карандила. Видът е в благоприятно ПС в зоната.

Характерът на скалите в района (основно кварцпорфири, конгломерати със сложен състав и структура) създава условия в големите скални пукнатини да се настаняват отделни дървесни и храстови видове, като *Fraxinus ornus*, *Syringa vulgaris*, *Carpinus orientalis*, и тревни видове като *Silene larchenfeldiana*, *Silene saxifraga*, *Silene compacta*, *Solidago virga-aurea*, *Lerchenfeldia flexiosa*, *Seseli rigidum* и др. Скалният масив Сините камъни е обособен като отделна хабитатна единица в Класификацията на Палеарктическите местообитания – „Сливенски сини скали“.

При проведените теренни проучвания на проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” за първи път за защитената зона е установено и местообитание 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик. Природно местообитание 5130 в ЗЗ „Сините камъни” по всички показатели е

оценено с благоприятно природозащитно състояние. То е разположено на територията на природен парк „Сините камъни” и резерват „Кутелка”. Вероятно поради това антропогенната дейност в него е силно ограничена – единствено преминаване на туристическа пътека през един от полигоните му. В полигоните му са установени популации на видове от семейство Orchidaceae, които придават консервационна значимост на местообитанието.

Общият брой на таксоните (видове и подвидове) наброява 483 вида. Това флористично разнообразие представлява 49% от флористичното разнообразие на съседните територии – ПП „Сините камъни”. Консервационно значими видове в резерват „Кутелка” са 27 вида, като 9 от тях са балкански ендемити. На територията на резервата се срещат 167 вида лечебни растения.

Видове на територията на резервата са: Обикновен анакампис /*Anacamptis pyramidalis*/, Елвезиево кокиче /*Galanthus elwesii*/, Бодлив залист /*Ruscus aculeatus L.*/, Салеп /*Orchis sp. diversa*/, Червен божур /*Paeonia peregrina Mill.*/, Лечебна иглика /*Primula veris L.*/, Лечебен ранилист /*Stachys officinalis (L.) Trev.*/, Безстъблена решетка /*Carlina acanthifolia All.*/, Лютикова тлъстига /*Sedum acre L.*/, Минзухар /*Crocus sp. div.–*/, Петльово перо /*Gladiolus sp. div.*/, Петров кръст /*Lilium martagon L.*/, Медицинска момкова сълза /*Polygonatum odoratum (Mill.) Druce.*/, Бодлив залист /*Ruscus aculeatus L.*/, Обикновен синчец /*Scilla bifolia L.*/, Дактилориза /*Dactylorhiza sp. Div.*/, Лечебна иглика /*Primula veris L.*/, бръшлян /*Hedera helix*/, бял и жълт равнец /*Achillea millefolium, Achillea clypeolata*/, обикновена леска /*Coryllus avellana*/, прасковелистна камбанка /*Campanula persicifolia*/, пролетно секирче /*Lathyrus vernus*/, есенен мразовец /*Colchicum autumnale*/ и други.

Фауна

Безгръбначни животни - Установени са 21 вида безгръбначни животни, като с най-широко разпространение и устойчиви популации се явява епигеобионтния вид мравка *Formica pratensis*, който е установен повсеместно в изследваната територия. ПП Сините камъни и резерват Кутелка са известни с много голямо разнообразие на пеперуди, срещат се и ендемични видове от тях.

Пеперуди – Червен аполон /*Parnassius apollo*/, Черен аполон /*Parnassius mnemosyne*/, пеперуда /*Lycaena dispar*/, пеперуда /*Phengaris arion*/, пеперуда /*Eriogaster catax*/, Тигров молец /*Euplagia quadripunctaria*/, пеперуда /*Polyommatus eroides*/, ирисова пеперуда /*Apatura iris*/, голяма тополова пеперуда /*Limenitis populi*/, пеперуда /*Melitaea trivialis*/, пеперуда /*Phengaris alcon*/, пеперуда /*Phengaris arion*/, пеперуда /*Scolitantides orion*/, /*Catopta thrips*/.

Други - Голям сечко /*Cerambyx cerdo*/, обикновен паракалоптенус /*Paracaloptenus caloptenoides*/, бръмбар рогач /*Lucanus cervus*/, алпийска розалия /*Rosalia alpina*/, Бръмбар рогач /*Lucanus cervus*/.

Земноводни и влечуги – на територията на резервата са констатирани 10 вида земноводни и 12 вида влечуги. Това са – шипобедрена костенурка /*Testudo graeca*/, шипоопашата костенурка /*Testudo hermanni*/, горски гушер /*Darevskia praticola*/, южен гребенест тритон /*Triturus karelinii*/, жълтокоремна бумка /*Bombina variegata*/, късокрак гушер /*Ablepharus kitaibelii*/, източен слепок /*Anguis colchica*/, ивичест гушер /*Lacerta trilineata*/, зелен гушер /*Lacerta viridis*/, дъждовник /*S. salamandra*/, стенен гушер /*P. muralis*/, пепелянка /*Vipera ammodytes*/, смок мишкар /*Z. longissimus*/ и др.

Птици – На територията на резервата са установени 85 вида. Част от тях са изчезнали – египетски лешояд /*N. percnopterus*/, брадат лешояд /*Gypaetus barbatus*/, ловен сокол /*Falco*

cherrug/ и др. Интересни видове, които се срещат на територията на резервата и в ПП Сините камъни са скален орел */Aquila chrysaetos/*, сокол скитник */Falco peregrinus/*, белоопашат мишелов */Buteo rufinus/*, обикновен мишелов */Buteo buteo/*, черен щъркел */Ciconia nigra/*, орел змияр */Circaetus gallicus/*, гарван */Corvus corax/*. В старите букови гори може да се срещнат и чуят видовете полубеловрата мухоловка */Ficedula semitorquata/*, черен кълвач */Dryocopus martius/*, белогръб кълвач */Dendrocopos leucotos/*, голям пъстър кълвач */Dendrocopos major/*, горска дърволазка */Certhia familiaris/*, горска зидарка */Sitta europaea/*, чинка */Fringilla coelebs/*, орехче */Troglodytes troglodytes/*, гривяк */Columba palumbus/*, гълъб хралупар */Columba oenas/*, както и нощни представители живеещи в хралупите на стари дървета – горска улулица */Strix aluco/*, чухал */Otus scops/* и др. Районът е част от проект за възстановяване на популацията от белоглави лешояд */Gyps fulvus/* и черен лешояд */Aegypius monachus/* на места, където видът е изчезнал. Срещат се и много други видове характерни за района, които са описани в Плана за управление на Резервата.

Бозайници – дива свиня */Sus scrofa/*, дива котка */Felis silvestris/*, сърна */Capreolus capreolus/*, благороден елен */Cervus elaphus/* – рядко срещащ се, лисица */Vulpes vulpes/*, чакал */Canis aureus/*, вълк */Canis lupus/* – преминаващ през територията на резервата, таралеж */Erinaceus roumanicus/*, къртица */Talpa europaea/*, заек */Lepus capensis/*, катерица */Sciurus vulgaris/*, сънливци */Gliridae/*. Семейство земеровки */Soricidae/* е представено от 6 вида от общо 7 в България. По два вида от кафявозъбките */Sorex/* и белозъбките */Crocidura/* се срещат на територията на резерват Кутелка. Едрите бозайници често стават жертва на браконьерски лов.

Прилени – голям подковонос */Rhinolophus ferrumequinum/*, голям нощник */Myotis myotis/*, *Plecotus austriacus*, *Barbastella barbastellus*, *Hypsugo savii*, *Pipistrellus pipistrellus*. Важни местообитания за горско живеещите видове са старите гори (основно букови) в северната му и по-високопланинска част. Скалните масиви с цепки и ниши са подходящи за убежище на много видове през топлите сезони.

Режим на дейности:

1. В резервата се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

- тяхната охрана;
- посещения с научна цел;
- преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
- събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите;

Забранява се събирането на лечебни и други растения, дори за лични цели, лова, пашата, както и други дейности не разрешени по Плана за управлението му

Заплахи - Основните проблеми, установени при теренните проучвания са свързани с:

- Антропогенно влияние главно в близост до границите на резервата;
- Прояви на браконьерство – дива свиня, сърна. В рамките на резервата са регистрирани множество гилзи от патрони, вероятно от браконьерски лов на различен вид дивеч (птици и бозайници);
- Безпокойство – навлизане в резервата извън утвърдените посетителски маршрути, палене на огън в границите на резервата;
- Из резервата са регистрирани няколко огнища, които са потенциална заплаха за възникване на пожари;

- Естествени причини – слаба репродуктивна способност за някои видове; обрастване на тревните съобщества с храстова растителност;
- Необходимост от кадри и техника за охрана на резервата, вкл. пожарна охрана;
- Необходимост от повишаване на интереса към защитената територия от страна на местното население – чрез образователни програми и информационни материали;
- Необходимост от продължителни научни изследвания за оценка на състоянието на популациите на приоритетни видове и природозащитното състояние на природните местообитания.

Защитена местности

Защитена местност „Агликина поляна“

Агликина поляна е историческа местност разположена северозападно от Сливен. Представлява просторна поляна, заобиколена от вековна букова гора. Старопланинският проход Вратник се намира на около 1 – 2 km западно от това планинско пасище. В българската история по време на османската власт тази местност е позната като сборно място на хайдутите Хаджи Димитър, Стефан Караджа и техните чети. Агликина поляна се свързва с името на легендарната Еленка войвода и с други бунтовници през 18 – 19 век. Споменава се в спомените на Панайот Хитов, в творчеството на Йордан Йовков и в хайдушките народни песни.

Местоположение: 42°48'57.0"N 26°08'50.3"E, намира се на 1020 м н.в.

Площ: 120.0 хектара

Документи за обявяване: Заповед №2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Прекатегоризация със Заповед №РД-856 от 18.09.2002 г., бр. 108/2002 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на вековна букова гора.

Режим на дейности:

1. Забранява се провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти.
2. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината.
3. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

Защитена местност „Букова гора“,

Защитена местност „Букова гора“, представлява буферна зона на поддържан резерват „Сини бряг“. Целта е да се увеличи територията на резервата и да се опазят ценни дървесни местообитания и съобщества. Резерватът и защитената местност представляват стара букова гора и е подходящо местообитание на много видове като благороден елен, сърна, вълк, мишелов, кълвачи и много други. Насажденията в нея са високостъблени на различна възраст, от 25 до 120 години от видовете бук, зимен дъб и габър. Проектирани отгледни и възобновителни сечи, чиято интензивност не превишава 20% и отговаря на статута на защитената местност. Проведените до този момент /2014 г./ сечи не оказват влияние върху растителността в резерват „Сини бряг“. Застрашаващи фактори за буковите гори са интензивно горско стопанство, твърде кратък турнус на сеч, изкореняване, внасяне на

вредни вещества по въздуха, вреди от дивеч, би следвало да се обърне сериозно внимание на този проблем. При теренни обходи 2014 г. са констатирани интензивни сечи в защитената местност.

Площ: 151.9 хектара

Местоположение: 42°51'57.8"N 26°02'13.2"E с. Божевци, община Сливен.

Биоразнообразие:

Документи за обявяване:

Заповед No.РД-528 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник

Режим на дейности:

- 1.Забранява се строителството на сгради и пътища от републиканската пътна мрежа;
- 2.Забранява се разкриване на кариери, промяна на водния режим и на естествения облик на местността;
- 3.Забранява се използване на химически средства за растителна защита;
- 4.Забранява се лагеруване и палене на огън извън определените места;
- 5.Забранява се ловуване;
- 6.Забранява се залесяване с неприсъщи за района дървесни видове;
7. Разрешава се извеждане на сечи, предвидени в горите със специално предназначение;
- 8.Разрешава се провеждане на ловностопански мероприятия;
- 9.Разрешава се паша на домашни животни /без кози/ в определените с лесоустройствения проект пасищни площи;
10. Разрешава се косене на сено и селскостопанска дейност традиционно провеждана в района.

Защитена местност „Дебелата кория“

Площ: 15.74 хектара

Местоположение: западно от с. Блатец, община Сливен, 42°37'44.5"N 26°31'36.6"E, намира се на 140 м н.в.

Документи за обявяване:

Заповед No.РД240 от 07.06.1996 г., бр. 55/1996 на Държавен вестник

Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-263 от 16.03.2010 г., бр. 32/2010 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на естествено находище на блатно кокиче /*Leucosjum aestivum*/. Многогодишно луковично растение, високо 65 см. Листата линейни, приосновно разположени, 2 – 6 на брой, широки 5 – 13 mm. Цветовете 3 – 7 на брой разположени на върха на стъблото с нееднакво дълги дръжки (снимка 3). Цветът е съставен от шест еднакви, бели, със зелени върхове, дълги 10 – 15 cm околоцветни листчета. Цъфти април-май. Цветовете излъчват силна приятна миризма.

Растението е отровно!

Местообитание- По влажни ливади и мочурища и в крайречни гори.

Разпространение в България: В България е разпространен в следните фитогеографски район: Дунавска равнина, Североизточна България, Черноморско крайбрежие, Тунджанска хълмиста равнина, Тракийска низина, Западни Родопи, Струмска долина, Софийски район и Витоша.

Общо разпространение – Европейски вид.

Значение – Растението е лечебно и декоративно. Употребяема част (дрога) – Надземните части на растението, които се събират по време на цъфтежа.

Съдържание – Съдържа алакалоида галантамин, от който се произвеждат различни лекарствени препарати.

Лечебно действие и приложение – Използва се като суровина за фармацевтичната промишленост.

Видът не е защитен от Закона за биологичното разнообразие, но е под специален режим на ползване съгласно заповед на министъра на околната среда и водите. Включен е в Червена книга на република България – том 1 – с категория „застрашен“.

Режим на дейности:

- 1.Забранява се строителство, отводняване и други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или се влошава водния режим
- 2.Забранява се разораване или използване на земите по начин, който води до увреждане или унищожаване на блатното кокиче
- 3.Забранява се паша на домашни животни
- 4.Забранява се събиране на листо-стъблена маса от блатно кокиче чрез изскубване или изрязване на височина, по-малка от 5 -7 см от повърхността на земята
- 5.Забранява се косене на тревата преди узряване на семената на блатното кокиче
- 6.Забранява се опожаряване на растителността
- 7.Разрешава се вземане на подходящи мерки за подобряване на водния режим и състоянието на блатното кокиче, след съгласуване с Министерството на околната среда
- 8.Разрешава се съгласуване на блатно кокиче в определени от Министерството на околната среда количества

Защитена местност „Железни врата“

Площ: 39.0 хектара

Местоположение: с. Раково, Община Сливен, 42°49'02.9"N 26°13'02.1"E

Документи за обявяване:

Заповед No.2122 от 21.01.1964 г., бр. 6/1964 на ДВ

Документи за промяна:

Прекатегоризация със Заповед No.РД-857 от 18.09.2002 г., бр. 108/2002 на ДВ

Цели на обявяване:

1. Опазване на вековна букова гора.

Режим на дейности:

1. Забранява се провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и украсно значение на горите около тези обекти.
2. Забранява се пашата на добитък, през всяко време на годината.
3. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на сгурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

Защитена местност „Хайдут дере“

Площ: 30.0 хектара

Местоположение: с. Раково, община Сливен, 42°48'28.0"N 26°14'06.7"E, намира се на 1000 м н.в.

Документи за обявяване:

Заповед No.257 от 25.02.1969 г., бр. 37/1969 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Прекатегоризация със Заповед No.РД-855 от 18.09.2002 г., бр. 108/2002 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на вековна букова гора.

Режим на дейности:

1. Забранява се провеждането на сечи, освен санитарни и ландшафтни такива, с оглед подобряване санитарното и защитно украсното значение на горите около тези обекти.
2. Забранява се пашата на добитък през всяко време;
3. Забранява се разкриването на кариери, вадене на пясък, къртене на камъни, изхвърляне на стурия и други промишлени отпадъци, както и всякакви действия, които загрозяват или нарушават природната обстановка около тях.

Защитена местност „Лале баир“

Местност „Лале баир“ е разположена източно от с. Сотирия, на 600 м н.в. в източната част на ПП Сините камъни. Местността е обявена с цел опазване на терциерен реликт – арабска етионема, който се среща на 1-2 места в България. Ценен вид за опазване на българската флора и биоразнообразието в района.

Площ: 10.2 хектара

Местоположение с координати: N 42.68725; E 26.42378

Област: Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** с. Сотирия

Документи за обявяване: Заповед No.РД-937 от 20.12.2011 г., бр. 10/2012 на ДВ

Цели на обявяване:

1. Опазване на растителен вид арабска етионема (*Aethionema arabicum*) и неговото местообитание.

Отрицателно действащи фактори. Малката площ на находището в страната, малочислената популация и локализацията ѝ в район на активна пряка и косвена антропогенна дейност, заплашват вида от пълно унищожаване. Предприети мерки за защита. Защитен вид съгласно Закона за биологичното разнообразие.

Режим на дейности:

1. Забранява се промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
2. Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства;
3. Забранява се внасяне на неместни растителни видове;
4. Забранява се паша на домашни животни в периода от 15 април до 15 юли;
5. Забранява се палене на огън.

Защитена местност „Орлите“

Местоположение:

Област: Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** гр. Сливен

Попада на територията на РИОСВ Стара Загора - бул."Стара Планина " № 2

Документи за обявяване:

Заповед No.РД-519 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на ДВ, не отменя Заповед № 1253/22.12.1983 г.

Защитена местност „Тракийски клин“

Защитена местност „Тракийски клин“ се намира източно от с. Сотирия, близо до ЗМ „Лале баир“. Идеята и целта на защитената местност е да се опази местообитанието на балкански ендемит и терциерен реликт, а именно вида тракийски клин *Astracantha thracica*. Има изработен и одобрен Плаз за действие за опазване на вида 2014-2023 г. Той е включен в Закона за биологичното разнообразие, като „уязвим“, както и в Червената книга на България като „застрашен“. Среща се само на четири места в България като голяма част са в защитени територии и зони. Разпространява се на открити скалисти места, често ерозирани. Видът представлява бодлив храст от семейство Бобови *Fabaceae* с дълги и мощни корени, които са вдървенели в основата. Цъфти през юни-юли.

Площ: 30 ха

Местоположение: 42.681893N 26.417140E с. Сотирия, община Сливен. Имоти с № 68117.106.027, 68117.106.028, стопанисвани от ДГС Сливен.

Цели на обявяване:

1. Опазване на растителен вид тракийски клин *Astracantha thracica* (Griseb.) Podl., и неговото местообитание.

Режим на дейности:

1. Забранява се промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
2. Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства;
3. Забранява се паша на домашни животни от месец май до началото на месец юли;
4. Забранява се залесяване;
5. Забранява се палене на огън.

Заплахите са: опожаряване, пасуване, смяна на предназначението на земята, промяна на местообитанието и др.

Природна забележителности

Природна забележителност „Долна Мааза“

Площ: 4.7 хектара

Местоположение: с. Бяла, община Сливен, 42°44'58.3"N 26°12'12.1"E

Документи за обявяване:

Заповед No.995 от 21.04.1971 г., бр. 41/1971 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-567 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на пещера с обща дължина 262 м, денивация 40 м.

Режим на дейности:

1. Забраняват се всякакви действия, с които се уврежда тяхното природно състояние и облик
2. Забранява се откриването на кариери, къртене, копане и драскане по скалите

3. Забранява се отбиване на водните течения
4. Забранява се сечене или чупене на дърветата и храстите, изкореняване или бране на цветя и др.

Природна забележителност „Змееви дупки“

ПЗ „Змееви дупки“ представляват карстови образувания с малка дълбочина, около 200 м дължина. В момента пещерата е затворена за достъп, поради опазването на защитени и редки видове прилепи. Много често пещерата е използвана за зимуване на прилепи, като например малък подковонос */Rhinolophus hipposideros/*, за това е необходимо тя да бъде опазена и да се защити от прекомерното посещение на туристи.

Площ: 0.78 хектара

Местоположение: гр. Сливен, координати N42.69881 E26.35774, намират се на 350 м н.в.

Документи за обявяване:

Заповед No.1422 от 10.10.1969 г., бр. 79/1969 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-572 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на пещера

Режим на дейности:

1. Забранява се да се секат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения
2. Забранява се пашата на добитък през всяко време
3. Забранява се да се преследват и убиват дивите животни и техните малки или да се развалят гнездата и леговищата на същите
4. Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък и пръст, с което се провежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения
5. Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин, сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите
6. Забранява се воденето на интензивни и голи главни сечи
7. Разрешава се воденето на санитарна сеч и изваждане престарелите дървета с влошени декоративни качества.

Природна забележителност „Вековна букова гора в м. Кушбунар“

Рядко живописен, изворът Кушбунар е известен още от траките, прочут с лековитите си свойства далеч от Сливен още преди много години. На запад, в близост до него е била съградена малка църква, посветена на "Преображение господне", останки от която е имало до края на XIX век.

В този ден идвали болни и здрави, за да се потопят във водите му с надеждата за здраве и дълъг живот. За извора е писано в хрониките на летописеца Махмуд Герей, който придружавал през 1702 г. кримския Султан Селим Герей, дошъл тук да търси целебна сила. Изворът и местността се свързват и с хайдушкото движение – тук са се събирали славните хайдути Злати Кокарчоолу, Кара Колю, Никола Аджема, войводите Панайот Хитов и Хаджи Димитър, Васил Левски като знаменосец в четата на П.Хитов. На 6 май 1876 г., пред развятото знаме полагат клетва четниците с предводители Стоил

войвода и апостолът Иларион Драгостинов, преди жестоките битки край селата Нейково и Жеравна и гибелта на повечето от тях. За Кушбунар се носят и легенди. Чудодейните свойства на водата подмладявали заболелите орли, малките орлета превръщали в мощни, силни птици, а на старите, изнемощели господари на небето придавали за последно сили, за да се издигнат, понесат и намерят утеха в смъртта си удряйки се в зъберите на Сините камъни.

Площ: 0.44 хектара

Местоположение: ПП „Сините камъни“, м. Карандила, 42°43'21.3"N 26°22'24.9"E, намира се на 1050 м. н.в.

Документи за обявяване:

Заповед No.1422 от 10.10.1969 г., бр. 79/1969 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-266 от 16.03.2010 г., бр. 32/2010 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на вековна букова гора;

Режим на дейности:

1. Забранява се да се сечат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения;

2. Забранява се пашата на добитъка през всяко време;

3. Забранява се да се преследват и убиват дивите животни и техните малки или да се развалят гнездата и леговищата на същите;

4. Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък или пръст, с което се поврежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения;

5. Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е било начин на сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите;

6. Забранява се воденето на интензивни и голи главни сечи;

7. Разрешава се воденето на санитарна сеч и изваждане престарелите дървета с влошени декоративни качества;

Природна забележителност „Трите пещери – Хайдушката, Бъчвата, Песченик“

"Бъчвата" е пещера, намираща се в централната част на парка, от северната страна на известната скала Бъчвата. Изключително природно явление е. Разположена е на около 1,5 м над нивото на околния терен, в самата скала. Формата ѝ наподобява пещ с размери 2 на 2 и височина 2 м, вдаваща се нагоре към двата комина. Има и четвърти отвор, приличащ на прозорец. Обявена е за природна забележителност. Координати - N 42.720896, E 26.391628

Пещерата „Песченик“ е обявена също за природна забележителност. Тя е малка пещера, в скалите на едноименния връх, откъм запад, в най-високата му част. Изключително интересна, на два етажа. Единият, наподобява сводеста кръгла отшелническа килия. Сталактитите, и другите варовити образувания ѝ придават неповторим вид. Другият-сводест, на около 2 м надолу, малко по-голям, в който се предполага, че са се крили старите хайдути. Координати N 42.723292, E 26.386328.

„Хайдушката пещера“ - друга природна забележителност, разположена на около 300 м от връх Песченик, малко под билото, между Смаилов полугар и Косматовец, в рядка дъбова гора, до два камъка. Трудно откриваема - входът е естествено замаскиран от тревите и

камъните. Намира се на 2 м в земята надолу. Има форма на колиба с размери 2 на 2 метра и тясно двуметрово продължение.

Площ: 3.0 хектара

Местоположение:

Област: Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** гр. Сливен

Документи за обявяване:

Заповед No.1422 от 24.06.1969 г., бр. 79/1969 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-568 от 12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на пещери

Режим на дейности:

1. Забранява се да се секат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения
2. Забранява се пашата на какъвто и да е добитък и през всяко време
3. Забранява се да се преследването на дивите животни, птиците и техните малки и развалянето на гнездата и леговищата им
4. Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък и пръст, с което се провежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения
5. Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин, сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите
6. Забранява се извеждането на интензивни и голи главни сечи
7. Разрешава се воденето на санитарна сеч и изваждане престарелите дървета с влошени декоративни качества

Природна забележителност „Халката“

„Халката“ се намира на територията на ПП Сините камъни и е един от най-посещаваните туристически обекти, както за любители на природата, така и за спорт /планинско-бягане/. През вековете това скално образувание е родило множество легенди, които и до днес представляват интерес за посетителите му. До скално образувание Халката се стига сравнително лесно - за около половин час пеша от долната спирка на лифта. Пътеката се вие в плавно изкачване през рехава гора.

Площ: 1.02 хектара

Местоположение: координати N 42.708213, E 26.349197, намира се на 540 м н.в.

Област: Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** гр. Сливен

Документи за обявяване:

Заповед No.1422 от 24.06.1969 г., бр. 79/1969 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-436 от 18.06.2007 г., бр. 61/2007 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на скално образувани

Режим на дейности:

1. Забранява се да се секат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения

2. Забранява се пашата на какъвто и да е добитък и през всяко време
3. Забранява се да се преследването на дивите животни, птиците и техните малки и развалянето на гнездата и леговищата им
4. Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък и пръст, с което се провежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения
5. Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин, сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите
6. Забранява се извеждането на интензивни и голи главни сечи
7. Разрешава се воденето на санитарна сеч и изваждане престарелите дървета с влошени декоративни качества

Природна забележителност „Острова на Тунджа“

Природна забележителност „Острова на Тунджа“ се намира в землището на с. Гавраилово, част от брега на р. Тунджа. Опазването на такива зони и територии с ценна покрайречна растителност – върба, бяла /*Populus alba*/ и черна топола /*Populus nigra*/ са важна част от съхраняването на цялото биоразнообразие за района. Местообитанията на черна топола, както и самия вид драстично намаляват през последните десетилетия, така че тя е значима за опазване в българската природа /не е желателно да се добива и сече в цяла България/. Такива дървета са местообитания на много птици и други видове животни. Територията се препокрива с защитена зона от Натура 2000 „Река Тунджа 1“.

Площ: 2.0 хектара

Местоположение: имот № 14275.49.815, координати N 42.619078, E 26.208762.

Област: Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** с. Гавраилово

Попада на територията на РИОСВ Стара Загора - бул. "Стара Планина " № 2

Документи за обявяване:

Заповед № 1635 от 27.05.1976 г., бр. 50/1976 на ДВ

Цели на обявяване:

1. Опазване на група тополови дървета - 20 бр.

Режим на дейности:

1. Забранява се сеченето, кастренето и повреждането на дърветата, а също така и изкореняването на всякакви растения
2. Забранява се пашата на добитък през всяко време
3. Забранява се преследването на диви животни, птици и техните малки и развалянето на гнездата или леговищата им
4. Забранява се разкриването на кариери за всякакви инертни и други материали, увреждането или изменението на естествения облик на местността, включително и на водните течения
5. Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин на скалните и земни образувания, на сталактитите и други формации в пещерите
6. Забранява се извеждането на интензивни и голи главни сечи
7. Забранява се всякакво строителство
8. Разрешава се извеждането на санитарна сеч и отсичането на престарели и с влошени декоративни качества дървета

1. Фауна

Освен интересни растителни видове могат да се срещнат и представители на животинския свят, а именно, към орнитофауната са включени: обикновен мишелов /*B. buteo*/, малък

ястреб */Accipiter nisus/*, папуняк */Upupa epops/*, голям пъстър кълвач */Dendrocopos major/*, малък пъстър кълвач */Dryobates minor/*, поен дрозд */Turdus philomelos/*, черешарка */Coccothraustes coccothraustes/*, южен славей */Luscinia megarhynchos/*, елов певец */Phylloscopus collybita/*, земеродно рибарче */Alcedo atthis/*, авлига */Oriolus oriolus/*, червеногърба сврачка */Lanius collurio/*, царски орел */Aquila heliaca/*, сокол орко */Falco subbuteo/*, голям синигер */Parus major/*, тръстиково шаварче */Acrocephalus arundinaceus/*, зеленоножка */Gallinula chloropus/*, голяма бяла чапла */Ardea alba/*, черноглава овесарка */Emberiza melanocephala/*. Други видове, част от тях с консервационно значение са: лалугер */Spermophilus citellus/*, видра */Lutra lutra/*, пъстър пор */Vormela peregusna/*, язовец */Meles meles/*, див заек */Lepus europaeus/*, чакал */Canis aureus/*, лисица */Vulpes vulpes/*, белогръд таралеж */Erinaceus concolor/*, къртица */Talpa europaea/*, обикновена полевка */Microtus arvalis/*, червенокоремна бумка */Bombina bombina/*, жаба дървесница */Hyla arborea/*, голяма водна жаба */Pelophylax ridibundus/*, зелена крастава жаба */Bufo viridis/* и др.

Защитени зони

Защитена зона „Адата-Тунджа“

Защитена зона „Адата-Тунджа“ е обявена по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици и заема части от земеползването по поречието на р. Тунджа. Подходяща за орнитотуризм, фотосесии и обучения на ученически и студентски групи. Екосистемите в зоната след проучванията и мониторинга им се определят като значими, с голямо биоразнообразие, което от своя страна е изключително важно за развитието на туризма в Община Сливен и неговите алтернативни форми на реализиране /като интернационален/.

Площ: 5636.61 хектара

Местоположение:

1. **Област:** Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** гр. Сливен, с. Гергевец, с. Глуфишево, с. Желю войвода, с. Камен, с. Крушаре, с. Мечкарево, с. Панаретовци, с. Самуилово, земи по поречието на р. Тунджа.

Карта и подробни данни от проучвания и докладване към ЕК на:
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002094&siteType=BirdsDialective>

2. Област: Ямбол, Община: Тунджа, Населено място: с. Дражево, с. Завой, с. Кабиле, с. Хаджидимитрово

Попада на територията на следните на РИОСВ Стара Загора

Документи за обявяване: Заповед No.РД-556 от 05.09.2008 г., бр. 84/2008 на ДВ 2-1-2094-556-2008

Документи за промяна: Промяна в режима на дейностите със Заповед No.РД-85 от 28.01.2013 г., бр. 10/2013 на ДВ

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Голям маслинов присмехульник (*Hippolais olivetorum*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бъбрица (*Anthus campestris*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Няма лебед (*Cygnus olor*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Малка бекарина (*Lymnocyptes minimus*), Средна бекарина (*Gallinago gallinago*), Малък зеленоног водобегач (*Tringa stagnatilis*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Режим на дейности:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
2. Забранява се залесяването на ливади, пасища, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
4. Забранява се добиването на инертни материали от река Тунджа;
5. Забранява се подмяната на крайречните гори от местни дървесни видове с неместни такива на разстояние до 50 м от границите на водните обекти;
6. Забранява се депонирането на отпадъци;
7. Забранява се корекция на речните корита извън населените места, отводняване и пресушаване на разливи и други влажни зони.
8. Забранява се използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
9. Забранява се косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

Заплахи: нерегламентирано отсичане на дървесна растителност, разрушаване на бреговете на река Тунджа с прекомерно и нерегламентирано изземване на инертни материали /пясък чакъл/. Това води до разрушаване на основното местообитание на видовете птици и други животни. Отрицателно действащите фактори влошават числеността на популациите и довеждат до намаляването им. Отсичането на дърветата, разораването на пасищата и

незаконните кариери са предпоставки за промяна на речното корито, нивото на подпочвените води, което води до наводнения и влошаване качеството на питейната вода.

Защитена зона „Каменски баир“

Защитена зона „Каменски баир“ се намира северно от с. Камен като включва в своята територия земеделски земи, основно пасища, които са подходящи местообитания на много ценни видове като лалугер, пъстър пор, царски орел, чиято популация е намаляла през последните десетилетие и е необходимо тяхното възстановяване като интересни видове от българската природа.

Площ: 1651.65 хектара

Местоположение:

Област: Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** гр. Сливен, с. Гергевец, с. Камен, с. Крушаре, с. Тополчане

Карта и подробни данни от проучвания и докладване към ЕК на:
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002059&siteType=BirdsDiverse>

Попада на територията на РИОСВ Стара Загора - бул."Стара Планина " № 2

Документи за обявяване:

Заповед No.РД-750 от 24.10.2008 г., бр. 97/2008 на ДВ 2-1-2059-750-2008

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитанията на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстикова блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Турилик (*Burhinus oedicnemus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехулник (*Hippolais olivetorum*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Режим на дейности:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
2. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;

3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
4. Забранява се добив на полезни изкопаеми по открит способ;
5. Забранява се изграждането на съоръжения за производство на електроенергия посредством силата на вятъра.

Заплахи – евентуални такива са промяна предназначението на земята, браконьерство, реализирането на инвестиционни намерения в района.

Защитена зона „Котленска планина“

Защитена зона „Котленска планина“ се простира на голяма територия, като от Община Сливен обхваща само част от землищата на с. Стара река, с. Ичера и с. Раково. По-голямата част от нейната територия е в землищата на Община Котел.

Категория: ЗЗ по директивата за местообитанията

Код: BG0000117

Площ: 69058.92 хектара

Карта и подробни данни от проучвания и докладване към ЕК на: <http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000117&siteType=Habitat Directive>

Местоположение:

1. Област: Бургас, Община: Сунгурларе, Населено място: с. Дъбовица, с. Садово
2. Област: Сливен, Община: Котел, Населено място: гр. Котел, с. Боринци, с. Братан, с. Градец, с. Дъбова, с. Жеравна, с. Катунисце, с. Кипилово, с. Малко село, с. Медвен, с. Нейково, с. Стрелци, с. Тича, с. Филаретово, с. Ябланово
3. Област: Сливен, Община: Сливен, Населено място: с. Ичера, с. Раково, с. Стара река
4. Област: Търговище, Община: Омуртаг, Населено място: с. Звездица
5. Област: Шумен, Община: Върбица, Населено място: гр. Върбица, с. Божурово, с. Крайгорци, с. Чернооково

Попада на територията на РИОСВ Стара Загора, Бургас и Шумен.

Документи за обявяване:

Решение № 611/16.10.2007 г., бр. 85/2007 на ДВ

Описание:

Котленска планина се намира в централния дял на Източна Стара планина. Границите ѝ се определят от реките Тича на север до вливането ѝ в язовир Тича, Стара река на запад и Луда Камчия на юг. На изток достига до Върбишкия проход между село Берово и град Върбица, продължава по пътя гр. Върбица - село Бяла река, като включва и язовир Тича. От главното било на планината към долините на реките Тича и Луда Камчия се спускат множество ясно оформени второстепенни била със стръмни склонове и дълбоки врязани долове и суходолия. Теренът е стръмен и силно пресечен. Районът е сравнително слабо населен, главно по периферията, в долините на реките. Около две трети от територията на планината е покрита с първични широколистни гори, главно от мизийски бук *Fagus toesiaca*/, на места примесен с обикновен габър *Carpinus betulus*/. По-ограничено разпространение имат горите от горун *Quercus dalechampii*/ на места примесен с обикновен габър *C. betulus*/ и келяв габър *Carpinus orientalis*/, смесените дъбови гори от цер *Quercus cerris*/ и благун *Quercus frainetto*/. В западната част на планината е установено малко находище на естествени смесени гори от бяла ела *Abies alba*/ и обикновен бук *Fagus sylvatica*/. Вторичните гори и храсталаци от келяв габър имат силно ограничено

разпространение в района. Останалата част от територията е заета от открити пространства, използвани за пасища и селскостопански земи. В пасищата преобладават три типа тревни съобщества: мезофилни, ксеромезофилни и ксеротермни тревни съобщества. Една значителна част от откритите пространства, в това число и земеделските площи са възникнали вторично, на мястото на стари гори. Влажните зони и поречията на реките заемат една сравнително малка част от територията на мястото. Единствената влажна зона в планината е язовир Тича, който няма обраствания с блатна растителност. По високите части на планината се срещат варовикови скали и карстови образувания, разпръснати из целия район (Недялков, 1984; Бондев, 1991; Георгиев, 1993). В Котленска планина има 24 защитени територии – резерват, защитени местности и природни забележителности, които обхващат едва 1.3% от територията ѝ. Повечето от защитените територии са обявени за опазване на характерен ландшафт. Резерват “Орлицата” е обявен през 1984 г. за опазване на първични букови гори, редки грабливи птици и уникален карстов ландшафт. Около 16% от територията на Котленска планина е определена за КОРИНЕ място през 1998 г., поради европейското му значение за опазването на редки и застрашени местообитания, растения и животни, включително птици. През 1997 г. територията е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място /ОВМ/.

Местообитания:

Характеризира се с 16 типа местообитания, като в землищата на селата от Община Сливен са само шест, които са описани подробно по-долу. Другите местообитания в зоната може да се видят на Националния информационен портал за Натура 2000 в България:

1. **9130** - Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*. Състоянието на горите по параметър склопеност е благоприятно. Биологията на дървесния вид – бук не позволява съществуването на отворени пространства в склопа. Короните на дърветата, след извеждане на сеч реагират бързо при осветяване и покриват площта. Горите включени в местообитанието се намират при надморски височини над 900 метра. Средната склопеност е 0.8-0.9. Състава на първия дървесен етаж е доминиран от обикновения бук *Fagus sylvatica*. Горите са монодоминантни, като с единично се срещат шестил *Acer platanoides* и обикновен габър *Carpinus betulus*. Горите в местообитанието са с неравномерен строеж по възраст от 30 до 150 години. Средната възраст е около 80 години. С намаляването на интензивността на дърводобива и на водените възобновителни сечи се очертава тенденцията за увеличаването и. На някои места се наблюдава едновъзрастни дървостои с по-интензивна сеч, което не благоприятства за устойчивото развитие на гората. Горите на възраст над 150 години, които покриват изискванията за гори във фаза на старост са над 10 % от площта на местообитанието в рамките на зоната, но в землищата на Община Сливен не попадат. Стопанисваните гори са с хомогенен строеж, като само част от тях могат да покрият изискванията от минимум 10 бр. стари дървета на хектар. Разновъзрастните насаждения са предимно в не стопанисваните части или в гори, в които дълго време не са водени сечи. Полигоните на местообитанието, които отговарят на изискванията на този параметър не заемат достатъчно площ за даване на благоприятна оценка. Интензивните сечи, както и оформянето на гората с едновъзрастна структура повлиява отрицателно върху природозащитния статус на защитената зона. Видовият състав в направените фитоценологични описания е типичен за местообитанието. В състава се срещат типичните за съобществата видове. Заплаха за поддържане на благоприятното състояние на тези гори има планирането и извеждането на

краткосрочно-постепенна сеч. В резултат на извеждането и се наблюдава процес на нарушаване на естествената структура и хомогенизиране на насажденията. Извеждането на тази сеч върху големи площи от буковите гори в миналото е основната причина за подмладяването им. Големи участъци от планинските склонове са с напълно подмладени гори и променена екологична среда.

2. **9150** - Термофилни букови гори /*Cephalanthero-Fagion*/. Състоянието на горите по параметър склопеност е благоприятно. Състава на първия дървесен етаж е доминиран от обикновения бук *Fagus sylvatica*. С едичнично участие се срещат *Quercus daleshampii*, *Quercus frainetto*, *Coryllus colurna*, *Tilia platyphyllos*, *Prunus avium*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus excelsior*. Наличието на други дървесни видове създава предпоставки за промяна на състава на местообитанието при възникване на естествени природни нарушения или при водене на сечи. Участието на бука в картираните насаждения е повече от 60 %. Горите в местообитанието са с неравномерен строеж по възраст от 80 до 130 години. Средната възраст е над 80 години и има тенденция да се увеличава. Горите във фаза на старост заемат малки изолирани площи локализирани в труднодостъпни скалисти места. Тези насаждения са с разнообразен дървесен състав и са преход към местообитание 9180. Насажденията на възраст под 140 години са с по-големи площи. Те са разположени в стопанисвани гори. За постигане на благоприятна оценка е необходими подбор на допълнителни площи и налагане на забрана за водене на сечи в тях. По този параметър оценката е благоприятна. Разновъзрастните насаждения са предимно в не стопанисваните части или в гори, в които дълго време не са водени сечи. Броят на дърветата с един клас на възраст над средната за насажденията е достатъчен в по-голяма част от площите. Основна заплаха е планирането и извеждането на краткосрочно-постепенна сеч. В резултат на извеждането и се наблюдава процес на настаняване на обикновения габър и изместване на бука от състава на насажденията. В младите гори, получени в резултат на краткосрочно постепенна сеч габъра преобладава в състава. Прилагането на тази сеч води до изравняване на структурата на насажденията. Планирането и извеждането на краткосрочно-постепенна сеч, води до намаляване на площта на местообитанието. Замяната на бука с габър е неблагоприятна тенденция и от чисто стопанска гледна точка. За подобряване на структурата е необходимо да се намали негативното въздействие от прилагането на краткосрочно-постепенната сеч. Подходящи лесовъдски системи са групово постепенната и неравномерно постепенната сечи с по-дълъг възобновителен период – 40 години.
3. **9170** - Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*. Тези гори заемат голяма площ в зоната. Формират обширни горски комплекси на северни изложения и в долните части на склоновете. Бъдещето увеличение на площта на местообитанието ще се реализира за сметка на загиването на иглолистните в изкуствено създавани култури и възстановяване на автохтонната растителност. Установената площ е много по-висока от референтната за зоната. Състоянието на горите по параметър склопеност е оценено като благоприятно. Средното проективно покритие на дървесния етаж е 70 %. Дъбовите дървета са със семенен и издънков произход. С по-ниска склопеност са горите в които има извеждани възобновителни сечи. Състава на първия дървесен етаж е доминиран от зимния дъб *Quercus daleshampii* и обикновения габър *Carpinus betullus*. В дървесния етаж участват още: *Fagus sylvatica*, *Acer platanoides*, *Acer*

pseudoplatanus. Средната възраст на гората е оценена на 80 години. По-голяма част от дървостойките са със семенен произход, на възраст над 120 години. В това местообитание са включени и млади гори, доминирани от обикновения габър, които са получени в резултат на изведени сечи. Горите във фаза на старост не могат да покрият изискването за минимална площ от над 10 % от площта на местообитанието в защитената зона. В насажденията, в които не са водени интензивни стопански мероприятия, структурата на дървостойките е разновъзрастна. Тези площи заемат над 60% от общата площ на местообитанието и по този параметър може да бъде дадена благоприятна оценка. На база на извършените наблюденията в процеса на теренните посещения, може да се направи заключението че горите от това местообитание се стопанисват доста интензивно. Основната сеч, която се води е краткосрочно-постепенната. Извеждането и върху големи площи, независимо от доброто семенно възобновяване не води до превръщане на насажденията. Липсата на отгледни мероприятия за елиминиране на ролята на конкурентната издънкова растителност и осветяване на семенния подраст води до възобновяване с издънки. С всяка следваща ротация, участието на габъра и други храстови видове се увеличава и състоянието на насажденията се влошава. Извеждане на възобновителни сечи при установяване на семенно възобновяване. Най-подходяща сеч за дъбовите гори е постепенно-котловинната сеч. Реда и начина за изсичане на зрелия дървостой при нея създава благоприятни условия за развитие на семенния подраст.

4. **9180*** - Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове. Съставът на първия дървесен етаж е разнообразен, като с различно съотношение се срещат видовете: *Fagus sylvatica*, *Acer pseudoplatanus*, *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior*, *Corylus colurna*, *Quercus daleshampii*, *Tilia platyphyllos*, *Sorbus torminalis*. Горите в местообитанието са с неравномерен строеж по възраст от 80 до 150 години. Средната възраст е около 100 години. Насажденията, които формират горите на местообитанието са разположени на труднодостъпни места и почти не са ползвани от човека. Местообитанието заема недостъпни терени. Горите се развиват без човешка намеса и в тях не се провеждат стопански мероприятия. Представяват пионерни съобщества, формирани върху сипеи и стръмни скални склонове. Над 10 % от площта отговаря на критериите за гори във фаза на старост. Местообитанието включва нестопанисвани, разновъзрастни гори. Върху цялата площ има дървета с по-висока от средната за насаждението възраст.
5. **91BA** – Мизийски гори от обикновена ела. Състава на първия дървесен етаж е доминиран от обикновената ела *Abies alba*. Горите са монодоминантни, като с едичнично се срещат *Acer pseudoplatanus*, *Carpinus betulus* и *Fagus sylvatica*. Склопеност 0,8. Горите в местообитанието са с хомогенен строеж и сравнително едновъзрастни - 80 години. В находището не се водят сечи и тенденцията е средната възраст да се увеличава. В рамките на картирания полигон няма гори, които да отговарят на изискванията за гори във фаза на старост. Горите са със сравнително хомогенна структура и възраст до 100-120 години. Поради резерватния режим на насажденията, състоянието по този параметър ще се подобрява.
6. **91M0** - Балкано-панонски церово-горунови гори. Състоянието на горите по параметър склопеност е оценено като благоприятно. Средното проективно покритие на дървесния етаж е 60-70 %. Дъбовите дървета са с издънков произход и имат суховършия. С по-ниска склопеност са горите в които има извеждани възобновителни

сечи. Сравнително ниското проективно покритие е свързано със снеголом от 2011 година. Част от дърветата са повалени и с изпочупени клони. Състава на първия дървесен етаж е доминиран от цера *Quercus cerris* и благуна *Quercus frainetto*. Средната възраст на гората е оценена, на 70 години. Дървостоя е с издънков произход, структура на първия дървесен етаж е опростена, с равномерен склоп и еднаква възраст на дърветата.

Защитена зона „Гора Блатец“

Защитена зона „Гора Блатец“ се намира западно от с. Блатец като една от малкото останали гори от летен дъб, бряст и ясен характерни за Великата Българска гора /*Silva Magna Bulgarica*/. Поради интензивното селско стопанство през последните 100 години тази вековна гора е изсечена или опожарена. В момента тук там се срещат единични или групи дървета по полето около р. Тунджа.

Тип: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Код: BG0000567

Площ: 47.85 хектара

Местоположение: координати N42.62924 E26.50574

Област: Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** с. Блатец

Карта и подробни данни от проучвания и докладване към ЕК на:
[http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000567&siteType=Habitat Directive](http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000567&siteType=HabitatDirective)

Попада на територията на следните РИОСВ: Стара Загора

Документи за обявяване: Решение № 122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на ДВ

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, видове и техните популации предмет на защитената зона;
2. Подобряване структурата и функциите на природно местообитание 91F0;
3. Подобряване местообитанията на двата вида сухоземни костенурки;
4. При необходимост подобряване на състоянието и възстановяване на типа природно местообитание или видовете и техните популации в зоната.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. **Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР:** 91F0 Крайречни смесени гори от летен дъб /*Quercus robur*/, бряст /*Ulmus laevis*/ и ясен /*Fraxinus excelsior*/ или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*);
2. **Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:** 2.2.1. Земноводни и Влечуги – Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*); 2.2.2. Безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*).

Режим на дейности:

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
2. Движение на мотоциклети, АТВ, УТВ, и бъгита извън пътищата,
3. Търсене и проучване на подземни богатства;
4. Постоянно съхраняване и депониране на отпадъци;

5. Промяната на начина на трайно ползване, разораването, засаждането на неместни видове;
6. Използване на пестициди;
7. Употреба на минерални торове;
8. Премахване на характеристиките на ландшафта;

Заплахи: Незаконна сеч или законна сеч с голям интензитет, която е допустима по Горскостопански план. Масово или частично съхнене на дървесна растителност поради намалени водни количества и спад в подпочвените води в района. Нападение от насекоми и гъбички, поради недостиг на хранителни вещества и вода. Браконьерство на дивеч. Изземване на костенурки от местообитанието им и транспортиране до други места с цел развлечение, медицина или употребата им като храна. Палеж на единични или групи дървета.

Защитена зона „Гора Желю войвода“

Защитена зона „Гора Желю войвода“ се намира северозападно от с. Желю войвода като една от малкото останали гори от летен дъб, бряст, явор и ясен, характерни за Великата Българска гора */Silva Magna Bulgarica/*. Дъбовете са около 80 годишни, с благоприятно състояние спрямо доклада към ЕК от 2011 г., няма отделни стари дървета. Поради интензивното селско стопанство през последните 100 години тази вековна гора е изсечена или опожарена. В момента рядко се срещат единични или групи дървета по полето около р. Тунджа. Подходящи местообитания за алтернативен туризъм или отглеждане на дивеч. Срещнат се много животински видове – бръмбар рогащ, обикновен сечко, жълтокоремна бумка, червенкоремна бумка, пойни птици – синигери, кос, сойка и много други, хищни птици; змии, костенурки, таралежи, чакали, лисици, порови и др.

Горите са нискоствъблени и издънкови, резултат от неправилно водени сечи в миналото. Почвата е средно богата алувиална, дълбока и свежа, върху мергел. Потвърдено е природно местообитание 91F0 – подтип три. Лесната достъпност го прави уязвим – установени са незаконни сечи и паша на добитък. Сухата и паднала маса се изнася. Няма гори във фаза на стареене и стоящи мъртви дървета. Наблюдава се добро възобновяване.

Код: BG0000554

Карта:

<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000554&siteType=Habitat Directive>

Площ: 71.99 хектара

Местоположение:

Област: Сливен, Община: Сливен, Населено място: с. Желю войвода

Попада на територията на РИОСВ Стара Загора.

Документи за обявяване:

Решение № 122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на ДВ

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, видове и техните популации предмет на защитената зона;
2. Подобряване структурата и функциите на природно местообитание 91F0;
3. Подобряване местообитанията на двата вида костенурки;

4. При необходимост подобряване на състоянието и възстановяване на типа природно местообитание или видовете и техните популации в зоната.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР:
91F0 Крайречни смесени гори от летен дъб */Quercus robur/*, бряст */Ulmus laevis/* и ясен */Fraxinus excelsior/* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*);
2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:
Земноводни и Влечуги – Червенокоремна бумка */Bombina bombina/*, Пъстър смок */Elaphe sauromates/*, Шипоопашата костенурка */Testudo hermanni/*, Обикновена блатна костенурка */Emys orbicularis/*; Безгръбначни – Бръмбар рогач */Lucanus cervus/*.

Режим на дейности:

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
2. Движение на мотоциклети, АТВ, УТВ, и бъгита извън пътищата,
3. Търсене и проучване на подземни богатства;
4. Постоянно съхраняване и депониране на отпадъци;
5. Промяната на начина на трайно ползване, разораването, засаждането на неместни видове;
6. Използване на пестициди;
7. Употреба на минерални торове;
8. Премахване на характеристиките на ландшафта;

Заплахи: Незаконна сеч или законна сеч с голям интензитет, която е допустима по Горскостопански план. Масово или частично съхнене на дървесна растителност поради намалени водни количества и спад в подпочвените води в района. Нападение от насекоми и гъбички, поради недостиг на хранителни вещества и вода. Браконьерство на дивеч. Изземване на костенурки от местообитанието им и транспортиране до други места с цел развлечения, медицина или употребата им като храна. Палеж на единични или групи дървета. Използването на земята за земеделие или пашуване на домашни животни.

Защитена зона „Гора Тополчане“

Защитена зона „Гора Тополчане“ се намира източно от с. Тополчане като една от малкото останали гори от летен дъб, бряст, явор и ясен, клен, мекиш характерни за Великата Българска гора */Silva Magna Bulgarica/*. Поради интензивното селско стопанство през последните 100 години тази вековна гора е изсечена или опожарена. В момента рядко се срещат единични или групи дървета по полето около р. Тунджа. Подходящи местообитания за алтернативен туризъм.

Дъбовете в защитената зона са с преобладаващо покритие и склопеност 6, възраст около 70 годишни, с благоприятно състояние спрямо доклада към ЕК от 2011 г., няма отделни стари дървета и мъртва дървесина. Срещнат се много животински видове – бръмбар рогач, обикновен сечко, жълтокоремна бумка, червенокоремна бумка, пойни птици – синигери, кос, сойка и много други, хищни птици; змии, костенурки, таралежи, чакали, лисици, порови и др.

Горите са нискостъблени и издънкови, резултат от неправилно водени сечи в миналото. Почвата е средно богата сива горска, средно мощна и влажна, върху мергел. Потвърдено е природно местообитание 91FO – подтип три. Лесната достъпност го прави уязвим –

установени са незаконни сечи и паша на добитък. Сухата и паднала маса се изнася. Няма гори във фаза на стареене и стоящи мъртви дървета. Наблюдава се слабо възобновяване, но с преобладаващи други дървесни видове като явор и др.

Тип: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Код: BG0000553

Карта:

[http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000553&siteType=Habitat Directive](http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000553&siteType=HabitatDirective)

Площ: 66.58 хектара

Местоположение:

Област: Сливен, Община: Сливен, Населено място: с. Тополчане
Попада на територията на РИОСВ Стара Загора

Документи за обявяване:

Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник 2-2-553-122-2007

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, видове и техните популации предмет на защитената зона;
2. Подобряване структурата и функциите на природно местообитание 91F0;
3. Подобряване местообитанията на двата вида костенурки;
4. При необходимост подобряване на състоянието и възстановяване на типа природно местообитание или видовете и техните популации в зоната.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. **Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР:**

91F0 Крайречни смесени гори от летен дъб */Quercus robur/*, бряст */Ulmus laevis/* и ясен */Fraxinus excelsior/* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*);

2. **Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:**

Земноводни и Влечуги – Червенокоремна бумка */Bombina bombina/*, Пъстър смок */Elaphe sauromates/*, Шипоопашата костенурка */Testudo hermanni/*, Обикновена блатна костенурка */Emys orbicularis/*; Безгръбначни – Бръмбар рогач */Lucanus cervus/*.

Режим на дейности:

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
2. Движение на мотоциклети, АТВ, УТВ, и бързите извън пътищата,
3. Търсене и проучване на подземни богатства;
4. Постоянно съхраняване и депониране на отпадъци;
5. Промяната на начина на трайно ползване, разораването, засаждането на неместни видове;
6. Използване на пестициди;
7. Употреба на минерални торове;
8. Премахване на характеристиките на ландшафта;

Заплахи: Незаконна сеч или законна сеч с голям интензитет, която е допустима по Горскостопански план. Масово или частично съхнене на дървесна растителност поради

намалени водни количества и спад в подпочвените води в района. Нападение от насекоми и гъбички, поради недостиг на хранителни вещества и вода. Браконьерство на дивеч. Изземване на костенурки от местообитанието им и транспортиране до други места с цел развлечение, медицина или употребата им като храна. Палеж на единични или групи дървета. Използването на земята за земеделие или пашуване на домашни животни.

Защитената зона „Гребенец“

Защитената зона отчасти се припокрива със защитена територия ПП Сините камъни, но площта ѝ обхваща по-голяма територия. В зоната се намират единадесет типа местообитания, които са разположени както на горски така и земеделски площи.

Код: BG0000420

Категория: 33 по директивата за местообитанията

Карта и подробни данни от проучвания и докладване към ЕК на:
[http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000420&siteType=Habitat Directive](http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000420&siteType=HabitatDirective)

Площ: 9884.53 хектара

Местоположение:

1. **Област:** Сливен, **Община:** Котел, **Населено място:** с. Мокрен, с. Седларево
 2. **Област:** Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** с. Блатец, с. Глушник, с. Горно Александрово, с. Драгоданово, с. Калояново, с. Сотиря, с. Тополчане, с. Трапоклово
 3. **Област:** Ямбол, **Община:** Стралджа, **Населено място:** гр. Стралджа, с. Зимница
- Попада на територията на РИОСВ Бургас и Стара Загора**

Документи за **обявяване:**
Решение № 122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на ДВ

Заплахи, които оказват отрицателно въздействие върху природозащитното състояние на видовете и местообитанията в зоната: събиране на животни /костенурки, птици и др./, скитащи кучета и котки, браконьерски лов, обрастване на ливади, поради липса на пашуване; несъобразени сечи с различните местообитания, незаконни сечи, разораване на пасища, пожари в горите и пасищата, залесяване с инвазивни /неместни/ видове или местни, но неподходящи за това местообитания, почистване на растителност от бреговете на реките, поради недобро управление на реките при определяне на рисковете от наводнения и др.

При анализ от Доклада към ЕК /2012 г./ за картиране и определяне на природозащитното състояние на видовете, както и на типовете местообитания се извличат следните изводи:

Типове местообитания и тяхното природозащитно състояние през 2012 г.:

1. Местообитание тип **4090** Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета. Общата площ на местообитанието в зоната е 63,75 ха, т.е. 0,64 % от защитена зона „Гребенец“. Местообитанието се отнася към подтип 1 Мизийски съобщества от теснолистно сграбиче (*Astragalus angustifolius*) в комплекс с подтип 2 Севернотракийски трагакантни бодливи храстчета (*Astragalus aitosensis*). Между 10% и 50% от площта на полигоните на местообитанието е заета от фрагментирани (малки) съобщества на местни дървесни, храстови и тревни видове. Покритие на ценозите е 40%, което е неблагоприятно от природозащитна състояние. Природното местообитание се характеризира с 13 броя типични видове: Бранзов житняк

/Agropyron brandzael, *Alyssum tortuosum*, Обикновена лазаркиня */Asperula cynanchical*, Теснолистно сграбиче */Astragalus angustifolius*/, Айтоски клин */Astracantha aitosisis*/, Садина */Chrysopogon gryllus*/, Белизма */Dichantium ischaemum*/, Мирсинитска млечка */Euphorbia myrsinites*/, *Koeleria splendens*, Дребноплодна люцерна */Medicago minimal*, Меликс */Melica ciliata*/, Коиоло */Stipa capillata*/, мащерка */Thymus striatus*/.

2. Местообитание **тип 6210** Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco Brometalia*) (*важни местообитания за орхидеи). Общата площ е 525,27 ха, т.е. 5,31% от цялата защитена зона „Гребенец“. В съобществата доминират */Dichantium ischaemum*/, */Chrysopogon gryllus*/ и */Stipa capillata*/.
3. Местообитание **тип 62A0** Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества. В съобществата доминират: Синя чублица */Satureja coerulea*/, */Koeleria spp.*/ и коиоло */Stipa spp.*/.
4. Местообитание **тип 6430** Хидрофилни съобщества от високи треви в равнини и планинския до алпийския пояс. Представено с обща площ от 3,19 ха в 33 „Гребенец“. Характеризира се с голям брой типични видове – 14: горска пищялка */Angelica sylvestris*/, *Carex pendula*, Нарязанолистна лугачка */Dipsacus laciniatus*/, *Echinochloa crus-galli*, влакнеста върбовка */Epilobium hirsutum*/, хвоц */Equisetum ramosissimum*/, див коноп */Eupatorium cannabinum*/, бяло еньовче */Galium album*/, *Glechoma hederacea*, *Lycopus europaeus*, *Lythrum salicaria*, мента */Mentha longifolia*/, къпина */Rubus caesius*/, коприва */Urtica dioica*/.
5. Местообитание **тип 7220** Извори с твърда вода с туфести формации. Местообитанието се характеризира с много беден видов състав. От списъка с типични видове растения е установен единствено *Cratoneuron filicinum*, а от типичните животни – *Gammarius balcanicus*. Съобразно данните от проведеното картиране, природно местообитание 7220 е представено с обща площ от 0,07 ха в 33 „Гребенец“.
6. Местообитание **тип 8210** Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове. Съобразно данните от проведеното картиране, природно местообитание 8210 е представено с обща площ от 3,97 ха в 33 „Гребенец“. Това се равнява на 0,04% от общата площ на защитената зона (9884,53 ха). Местообитанието е ново за зоната. В него са установени 3 типични видове висши растения: папрат */Ceterach officinarum*/, карамфил */Dianthus petraeus*/, меликс */Melica ciliata*/, както и различни видове мъхове и лишей.
7. Местообитание **тип 9170** Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*. Съобразно данните от проведеното картиране 2012 г., природно местообитание 9170 е представено в 33 „Гребенец“ с обща площ от 90,84 ха. Първия дървесен етаж е формиран от видове като – горун */Quercus dalechampii*/, летен дъб */Quercus robur*/,

габър /*Carpinus betulus*/, бук /*Fagus sylvatica*/. Преобладава участието на *Quercus dalechampii*. За всички обследвани полигони то е над 8 от 10. Оценка по този параметър – благоприятно състояние. Преобладаваща възраст 50 г /между 30-90 г./. Няма гори във фаза на старост. Няма наличие на един клас на възраст по-голяма от средната. Тези два показателя са с неблагоприятно състояние.

8. Местообитание **91Е0** Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior*. Обща площ от 10,05 ха в ЗЗ „Гребенец”. Местообитанието се отнася към Подтип 3. Крайречни върбово-тополови гори. Първият дървесен етаж е съставен от върба /*Salix alba*/ с участие 8. Участват още: черна топола /*Populus nigra*/ и бряст /*Ulmus minor*/.
9. Местообитание **91М0** Балкано-панонски церово-горунови гори. Площ 1581,18 ха. Първият дървесен етаж е формиран от видове като - *Acer campestre*, *Carpinus betulus*, *Carpinus orientalis*, *Fagus sylvatica*, *Fraxinus ornus*, *Pinus nigra*, *Poa nemoralis*, *Quercus cerris*, *Quercus dalechampii*, *Quercus frainetto*, *Quercus petraea*, *Quercus pubescens*, *Sorbus torminalis*. Преобладава участието на *Quercus cerris* и *Quercus frainetto*. Картирани са гори във фаза на старост, заемащи площ по-малка от 10%. Природно местообитание 91М0 в ЗЗ „Гребенец” е с обща оценка неблагоприятно-лошо състояние /2012 г./. Това се дължи на младата възраст на горите /50 г./ от местообитанието, липсата на гори във фаза на старост и на мъртва дървесина. Всички тези условия ограничават развитието на растителните видове. Отделно установената макар и неголяма паша на територията на това местообитание, влошава още повече средата и води до образуването на ерозия. Установена е сукцесия с келяв габър.
10. Местообитание **91S0** Западнопонтийски букови гори. Площ от 1,10 ха. Основният вид от първия дървесен етаж източен бук /*Fagus orientalis*/ има участие над 6. Освен него участват и следните видове: *Fagus sylvatica*, *Carpinus betulus*, *Tilia tomentosa*. Местообитание 91S0 *Западнопонтийски букови гори е ново за ЗЗ „Гребенец”. То проявява типичната си структура и видов състав. Общата оценка „неблагоприятно-лошо състояние” се дължи на същата оценка по следните параметри: „Средна възраст на първия дървесен етаж”, „Гори във фаза на старост”, „Количество мъртва дървесина”, „Наличие на стари дървета с поне един клас на възраст над средната на насаждението”. За да се подобри природозащитното състояние по тези параметри, не бива да се допуска сеч и извличане на дървесина.
11. Местообитание **91АА** Източни гори от космат дъб. Обща площ от 1453,31 ха. Преобладава участието на келяв габър /*Carpinus orientalis*/ и космат дъб /*Quercus pubescens*/. Участието на *Quercus pubescens* в по-голямата част от местообитанието е над 5 в първия дървесен етаж. Възрастта варира от 25 до 80, като преобладаващите насаждения са 65 годишни. Природно местообитание 91АА в ЗЗ „Гребенец” е с обща оценка неблагоприятно-незадоволително състояние. Това се дължи на младата възраст на горите от местообитанието, липсата на гори във фаза на старост и на мъртва дървесина. Условията, върху които се развива това местообитание са неблагоприятни – стръмни южни склонове, плитки почви, показване на скални късове върху повърхността на почвата.

Природозащитно състояние на безгръбначни животни в зоната:

1. Разпространение на вида Еленов рогач /*Lucanus cervus*/ - четири находища на вида, благоприятно състояние, както и наличие на стари и сухи дървета.
2. Голям буков сечко /*Morimus asper funereus*/ от картирането 2012 г. не са регистрирани случаи, но е възможно да не е открит поради малкото теренни обходи, които са

задължителни при методиката на изследване на подходящата площ. Наличие на сухи и стари дървета, което е благоприятно за развитие на вида.

3. Обикновен паракалоптенус */P. caloptenoides/* е друг целеви вид безгръбначно животно, което е включено в списъка за опазване в защитената зона. Четири находища са картирани през теренната работа 2012 г.
4. Алпийската розалия */Rosalia alpina/* - бръмбар от сем. Сечковци не е открит при картирането 2012 г., но е констатирано наличие на сухи и стари дървета, което е благоприятно за развитие на вида.

Природозащитно състояние на земноводни и влечуги в зоната:

1. Червенокоремна бумка */Bombina bombina/* - по време на теренните проучвания през 2012 г. е установено едно находище на вида с 2 възрастни екземпляра. Природозащитното състояние е неблагоприятно за вида, както и е намален водния запас в защитената зона.
2. Пъстър смок */Elaphe sauromates/* - среща се основно в югоизточна България, не е отровен. Няма данни до 2012 г. за откриване на вида в зоната, но има много благоприятни местообитания в южната част на зоната, където вида при по-задълбочени теренни проучвания и обходи би се наблюдавал.
3. Обикновена блатна костенурка */Emys orbicularis/* - вида не е наблюдаван по време на проучването през 2012 г. като само 6 % от местообитанията са пригодни за целевия вид. Сушите през последните години променят водния запас на водните площи и оттам се променя и числеността на популацията на видовете зависещи от влажност и вода. Конкурентен вид е червенобузата костенурка, която се използва за отглеждане в домашни условия. Изоставянето на екземпляри във водоеми, реки и др. от гражданите довежда до намаляване на българския вид блатна костенурка. При невъзможност за отглеждане на домашните любимци не ги оставяйте в дивата природа, тъй като това не са наши видове и влияят върху здравето и жизнения цикъл на дивите животни, разпространени в природата на България. Потърсете някой друг да се грижи за тях.
4. Шипобедрена костенурка */Testudo graeca/* - един от двата вида сухоземни костенурки разпространени в България. Видът е срещан и оценен с няколко мъжки и женски екземпляра по време на проекта 2012 г., но при проучването е установено и браконьерство на вида, което не влияе благоприятно върху общото състояние на популацията на вида. Промяна на местообитанията /разораване на пасища/, както и изземването на костенурки от дивата природа намалява тяхното разпространение и численост в дългосрочен план.
5. Южен гребенест тритон */Triturus karelinii/* - по време на полевите изследвания 2012 г. видът не е установен в зоната. Природозащитното състояние е неблагоприятно-незадоволително.

Природозащитно състояние на бозайници /без прилепи/ в зоната:

1. Вълк */Canis lupus/* - местообитанията са подходящи за разпространение на вида. През 2012 г. са трасирани няколко участъка като са наблюдавани 2 екземпляра. Проучването е през летния сезон, което означава че не може да се изследват и наличието на следи на вълци. Има устни данни за отстреляни индивиди в тези участъци, което означава че има териториални вълци като глутница, както и евентуална двойка обитаваща района. Видът е заплашен от браконьерски лов.

2. Европейски лалугер */Spermophilus citellus/* - среща се в открити пространства. При полево изследване (картиране) на целевия вид са картирани 12 потенциални местообитания. В 7 от тях са установени находища (лалугерови колонии). Регистрирани са активни дупки. Природозащитното състояние на вида е благоприятно.
3. Пъстър пор */Vormela peregusna/* - изключително рядък и красив бозайник за природата на България. По време на картирането през 2012 г. не са регистрирани данни на вида в зоната при непосредствени обходи и фотокапани. Има събрани данни от теренни експерти, които съобщават за наблюдения на вида в периода 2005-2008 г.
4. Видра */Lutra lutra/* - спорадично срещана в защитената зона, вероятно без постоянно присъствие и размножаване. Хранителната база е малка.

Природозащитно състояние на целеви видове прилепи в зоната:

1. Пещерен дългокрил */Miniopterus schreibersii/* - видът се среща в няколко находища в България, но по време на проучването 2012 г. не е констатиран в защитена зона „Гребенец“ както като зимуващ, така и като присъстващ по време на размножителния летен сезон. Няма достатъчно научни данни за вида в изследваната зона.
2. Дългоух нощник */Myotis bechsteinii/* - В зоната не са установени находища на вида. Причината е недостатъчно информация, поради което състоянието определяме като неблагоприятно. Липсата на хралупати и стари дървета влияе неблагоприятно за разпространението на вида, което се оценява като неблагоприятно природозащитно състояние.
3. Остроух нощник */Myotis blythii/* - В зоната не са установени находища за зимуване на вида поради недостатъчна информация и теренни проучвания. В известните летни находища в зоната са били установени общо 5 екземпляра, което е благоприятно по природозащитно състояние, относно показател „численост в находищата на размножаване“. Установени са общо 2 находища в зоната. Площта на потенциално най-благоприятните местообитания е оценена на 41.9 ha.
4. Дългопръст нощник */Myotis sappacini/* - площта като най-благоприятно състояние в зоната е оценена на 4,1 ха. По време на картирането през 2012 г. не са установени находища на вида, както и зимуващи такива. Поради недостатъчно информация и теренни обходи състоянието се определя като неблагоприятно за вида в зоната.
5. Трицветен нощник */Myotis emarginatus/* - Площта на потенциално най-благоприятните местообитания е оценена на 133.2 ha. Не са установени летни находища, както и екземпляри в познатите зимни такива по време на теренно проучване 2012 г.
6. Голям нощник */Myotis myotis/* - площта като най-благоприятно състояние в зоната е оценена на 20,4 ха. По време на картирането през 2012 г. не са установени находища на вида, както и зимуващи такива. Поради недостатъчно информация и теренни обходи състоянието се определя като неблагоприятно за вида в зоната.
7. Южен подковонос */Rhinolophus euryale/* - Площта на потенциално най-благоприятните местообитания е оценена на 3.4 ha. Не са установени зимни и летни находища през 2012 г. При картирането на прилепи е необходимо повече теренни обходи, които при докладването не са достатъчни за намиране и оценяване на природозащитния статус.

8. Голям подковонос /*Rhinolophus ferrumequinum*/ - няма данни за установяване на вида 2012 г- зимни и летни находища, поради недостатъчно информация. Площта е 79,8 ха.
9. Малък подковонос /*Rhinolophus hipposideros*/ - Площта на потенциално най-благоприятните местообитания е оценена на 17 ха. Не са установени зимни находища. Установено е едно лятно находище с един екземпляр в него.
10. Подковонос на Мехели /*Rhinolophus mehelyi*/ - площта като най-благоприятно състояние в зоната е оценена на 5,2 ха. По време на картирането през 2012 г. не са установени находища на вида, както и зимуващи такива. Поради недостатъчно информация и теренни обходи състоянието се определя като неблагоприятно за вида в зоната.

Защитена зона „Сините камъни – Гребенец“

Защитена зона по Директива на птиците. Припокрива се частично с територията на „ПП Сините камъни“. Опазва местообитания на редки, ценни и значими видове. Голяма част е покрита с горска територия, за това е важно нейното правилно стопанисване /извеждане на сечи в горите/ с цел опазване на биоразнообразието и правилното управление на защитената зона, част от европейската мрежа Натура 2000. Зоната е очарователна с нейното голямо биоразнообразие от орнитофауна.

Тип: Защитена зона по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици.

Код: BG0002058

Площ: 15844.64 хектара

Местоположение:

1. **Област:** Сливен, **Община:** Котел, **Населено място:** с. Мокрен
2. **Област:** Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** гр. Сливен, с. Блатец, с. Бяла, с. Въглен, с. Глушник, с. Ичера, с. Калояново, с. Сотиря, с. Тополчане

Карта и подробни данни от проучвания и докладване към ЕК на:
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002058&siteType=BirdsDirective>

Попада на територията на РИОСВ Бургас и Стара Загора

Документи за **обявяване:**

Заповед No.РД-834 от 17.11.2008 г., бр. 108/2008 на ДВ

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Скален орел (*Aquila*

chrysaetos), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Планински кеклик (*Alectoris graeca*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Червеногръба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Хвойнов дрозд (*Turdus pilaris*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Информация от проект: "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", теренни обходи 2013-2014 г."

Гнездящи видове установени при обходите, които не обхващат само целевите. Видовете са с вероятно, възможно или сигурно гнездене в зоната: Малък маслинов присмехулник /*Hippolais pallida*/, Полско врабче /*Passer montanus*/, Черногушо ливадарче /*Saxicola torquata*/, Червеногръдка /*Erithacus rubecula*/, Ястребогушо коприварче /*Sylvia nisoria*/, Дългоопашат синигер /*Aegithalos caudatus*/, Буков певец /*Phylloscopus sibilatrix*/, Белоопашат мишелов /*Buteo rufinus*/, Черен кълвач /*Dryocopus martius*/, Обикновена чинка /*Fringilla coelebs*/, Гривяк /*Columba palumbus*/, Зелен кълвач /*Picus viridis*/, Обикновен мишелов /*Buteo buteo*/, Горска чучулига /*Lullula arborea*/, Сойка /*Garrulus glandarius*/, Градинско коприварче /*Sylvia borin*/, Голям синигер /*Parus major*/, Обикновена чинка /*Fringilla coelebs*/, Червеногръба сврачка /*Lanius collurio*/, Горска зидарка /*Sitta europaea*/, Кос /*Turdus merula*/, Домашна червеноопашка /*Phoenicurus ochruros*/, Пъстър скален дрозд /*Monticola saxatilis*/, Обикновено конопарче /*Carduelis cannabina*/, Алпийски бързолет /*Tachymarptis melba*/, Сиво каменарче /*Oenanthe oenanthe*/, Червеногуша мухоловка /*Ficedula parva*/, Полубеловрата мухоловка /*Ficedula semitorquata*/, Ръждивогушо ливадарче /*Saxicola rubetra*/, Зеленика /*Carduelis chloris*/, Обикновено конопарче /*Carduelis cannabina*/, Голям пъстър кълвач /*Dendrocopos major*/, Имелов дрозд /*Turdus viscivorus*/, Сирийски пъстър кълвач /*Dendrocopos syriacus*/, Буков певец /*Phylloscopus sibilatrix*/, Горска дърволазка /*Certhia familiaris*/, Голям ястреб /*Accipiter gentilis*/.

Наблюдение от стационарни точки: Ориенталско каменарче /*Oenanthe isabellina*/, Белоопашат мишелов /*Buteo rufinus*/, Царски орел /*Aquila heliaca*/, Обикновен мишелов /*Buteo buteo*/, Качулата чучулига /*Galerida cristata*/, Селска лястовица /*Hirundo rustica*/, Малък ястреб /*Accipiter nisus*/, Черен щъркел /*Ciconia nigra*/, Малък креслив орел /*Aquila pomarina*/, Полска чучулига /*Alauda arvensis*/, Жълта овесарка /*Emberiza citrinella*/

Режим на дейности:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
2. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;

3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади.

Заплахи: браконьерски сечи или несъобразени с местообитанието и видовете гнездящи в зоната сечи, пожари, браконьерски лов, изнемване на малки птици от гнездата, разораване на пасища, образуване на сметища, използване на отрови и др.

Защитена зона „Керменски възвишения“

Код: BG0000418

Площ: 2107.81 хектара

Местоположение:

1. **Област:** Сливен, **Община:** Нова Загора, **Населено място:** с. Коньово
2. **Област:** Сливен, **Община:** Сливен, **Населено място:** гр. Кермен, с. Биково, с. Младово

Карта и подробни данни от проучвания и докладване към ЕК на:
<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000418&siteType=Habitat Directive>

Попада на територията на РИОСВ Стара Загора

Документи за обявяване: Решение № 122/02.03.2007 г., бр. 21/2007 на ДВ

Документи за промяна: Промяна в площта - увеличаване с Решение № 811 от 16.11.2010 г., бр. 96/2010 на ДВ

Местообитания:

1. **1530* Панонски солени степи и блата** - Общата площ на местообитанието в границите на зоната е 176,98 ха. Най-честите видове, формиращи ценози в пониженията, в които се е задържала по-дълго време вода са: мента *Mentha pulegium*, *Bolboschoenus maritimus*, персийска детелина *Trifolium resupinatum*, перестолистен кокеш *Scorzonera laciniata* и други. Зоната има съществено значение за опазването на приоритетното за Европейската общност природно местообитание 1530* в България.
2. **62A0 Източни субсредиземноморски тревни съобщества**
При картиране 2012 г. природно местообитание 62A0 е установено на площ от 275,40 ха (13,06% от 2107,81 ха). В защитена зона "Керменски възвишения" доминантния вид в съобществата, отнасящи се към местообитание 62A0 е белизма *Dichanthium ischaemum*, като съдоминанти са установени мащерка *Thymus striatus* и *Koeleria nitidula*. Като се изключи по-голямото количествено участие на *Koeleria nitidula* и присъствието на коило *Stipa capillata*, в защитената зона не са установени другите видове, придаващи характерния облик, формиращи съответната растителност и характерни за местообитанието в този район на България. Не е типично спрямо доминиращите видове, неблагоприятно природозащитно състояние на местообитанието. От посочените типични видове са установени: бяло подъбиче *Teucrium polium*, садина *Chrysopogon gryllus*, коило *Stipa capillata*, Ничичиева млечка *Euphorbia nicicana*, Мирсинитска млечка *Euphorbia myrsinites*, луковична ливадина *Poa bulbosa*, планински мирзлив бурен *Sideritis montana*, люцерна *Medicago minima*, мащерка *Thymus striatus*. Растителността по хълмовете на Керменските възвишения съдържа приемлива част от типичните видове за местообитание 62A0, но типичността и представителността на местообитанието се

оценяват с ниска степен. Обрастването с храсти, основно от драка */Paliurus spinachristi/*, е в различна степен в различните участъци на полигоните заети от местообитание 62A0 в защитената зона.

Видове: Червенокоремна бумка */B. bombinal/* - намерени екземпляри по време на теренните обходи 2012 г, Пъстър смок */E. sauromates/* – няма установени индивиди 2012г, Обикновена блатна костенурка */Emys orbicularis/* – не е установена през 2012 г, Шипобедрена сухоземна костенурка */Testudo graeca/* - открити 5 екземпляра през 2012 г., Шипоопашата сухоземна костенурка */Testudo hermanni/* - 1 екземпляр е наблюдаван през 2012 г., лалугер */Spermophilus citellus/* - наблюдавани дупки, колонии и индивиди през 2012 г., пъстър пор */Vormela peregusna/* - наблюдаван е един индивид от овчар в пасище 2012 г. в защитената зона, голяма е вероятността вида да обитава тази територия, тъй като е намиран и в ЗЗ "Река Тунджа 1". Природозащитният статус на видовете в зоната е в незадоволително състояние поради малкото теренни обходи и анализ на информацията.

Други видове, които могат да се видят в защитената зона са обикновен мишелов, качулата чучулига, яребица, таралеж, чакал, лисица и много други.

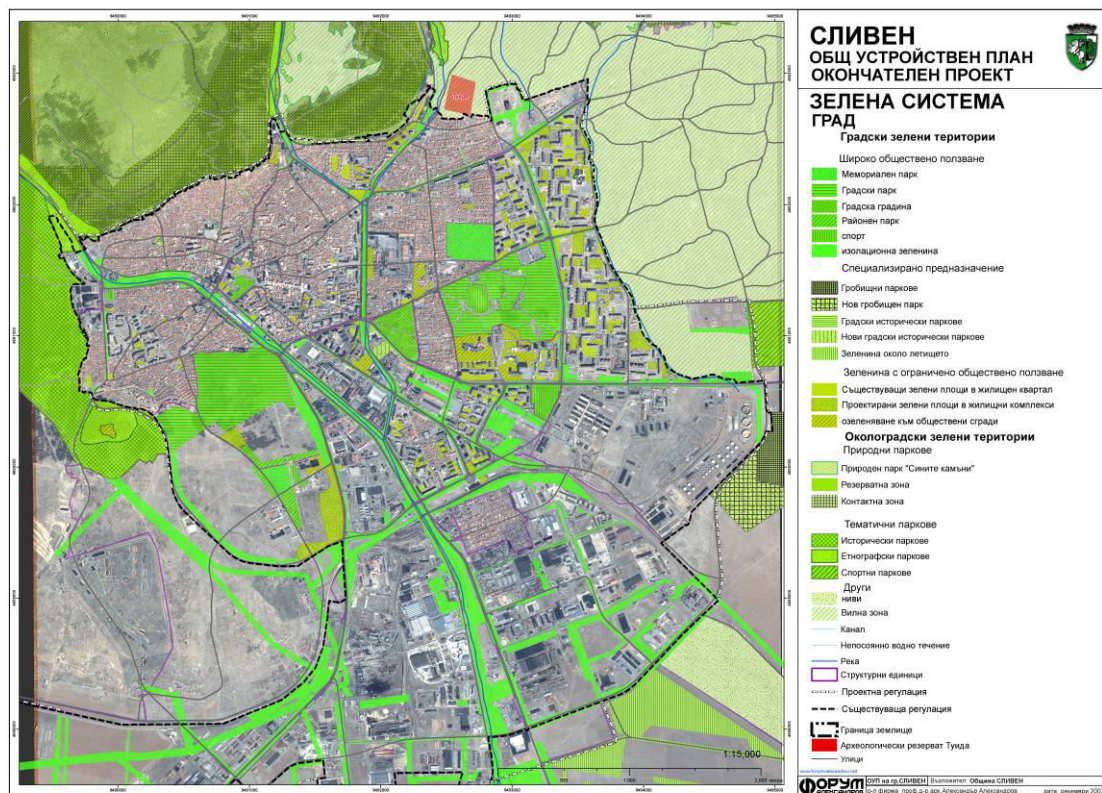
Заплахи: пожари; изораване; браконьерство; складиране на отпадъци – животински остатъци, торове, битови, строителни и отпадъци от селското стопанство; охраствяване с драка.

3.5. ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ

Неотменен компонент при създаването на здравословна жизнена среда в градовете е изграждането на тяхната зелена система. Тя включва дървесната и храстовата растителност на крайпътните градски магистрали, градски градини, скверове и цветни фигури. Отделните зелени площи, в различните части на населеното място се свързват в единна зелена система, която обхваща целия град. Тя от своя страна има определено естетическо и климатично въздействие в рамките на населеното място. Зелените площи имат изключително важно значение за осигуряване на места за отдых и развлечения на населението, подобряване на градския климат, намаляване на шума, запрашеността и на вредните газове в атмосферата.

Зелената система на гр. Сливен е неразделна част от плановото му решение и обемно-пространствено изграждане. Тя въздейства пряко за подобряване на условията за обитаване и труд и ограничава негативните санитарно-хигиенни фактори - шум, замърсена атмосфера, електромагнитни и радиационни излъчвания, подобрява температурния баланс, микроклимата и други.

Зелената система на гр. Сливен обхваща изградените зелени площи в централната градска част, градските паркове, зелената по поречието на реките Асеновска, Селишка и Новоселска, линейното озеленяване по комуникационните транспортни артерии, охранителните зелени пояси покрай промишлените предприятия. Град Сливен е озеленен град.

Развититето и поддържането на зелените площи в община Сливен се осъществява чрез изпълнението на Програма за развитие, поддържане и опазване на зелената система на гр. Сливен, която е стара и не е актуализирана. Това налага Община Сливен в най-кратки срокове предприеме действия по изготвянето на нова Програма.

Видове зелени площи:

Зелени площи за широко обществено ползване

Тези зелени площи образуват гръбнака на Зелената система на града. Това са всички градини, паркове и скверове. Зелените площи за широко обществено ползване изпълняват много важна функция. В тях се извършва ежедневиият отдих на населението и имат важна екологична роля и естетическо въздействие. Те обслужват и най-уязвимата част от населението подрастващото поколение, майките с детските колички и възрастните хора. Тези паркови площи е необходимо да имат 5-7 минутен изохрон на достъпност. Тези паркови площи трябва да имат различна тематична насоченост и да са структурирани равномерно в чертите на урбанизираната територия. Друг важен аспект е степента на изграденост на тези площи. За да изпълняват целия диапазон от функции, с които са натоварени, е необходимо изградеността им да е много висока.

Зелени площи за ограничено ползване

Зелените площи за ограничено ползване формират най-широко застъпеното „изпълващо” озеленяване и създават най-разнообразна среда за спорт, забавления и рекреация. В тези

площи се включват всички терени с дворно озеленяване, собственост на частните физически и юридически лица. Това са зелените площи във всички имоти с жилищна и обществено обслужваща функция. Тези терени представляват интерес, дотолкова, доколкото изпълняват екологична функция и подобряват микроклимата. Особено важни за тази категория зелени площи са междублоковите пространства. Те отчасти компенсират липсата на паркови площи за широко обществено ползване, придават чувство за "мащаб" в панелните комплекси и изпълняват важни рекреационни функции за живущите в комплексите.

Други зелени площи за ограничено ползване са тези в здравните и учебни заведения и зелените площи около обществените сгради.

Озеленяването в обектите на общественото обслужване, обектите на здравеопазването и образуването изисква допълнителни мерки за изпълнение, за да достигне необходимото състояние.

Зелени площи със специфично предназначение

В тези зелени площи се включват мемориални паркове, гробищните терени, ботанически градини, дендрариуми, лапидариуми, зоокътове и зоологически градини.

Улично озеленяване

Това озеленяване е свързващо звено във всяка Зелена система. От функционална гледна точка, уличното озеленяване обвързва всички елементи и зелени площи в една обща система от публични пространства и места за отдих.

Освен функционалният аспект, екологичната роля на уличните дървета е незаменима. Тези насаждения са органически необходима съставна част от градския ландшафт и спомагат за създаването и поддържането на условия за една нормална, здравословна жизнена среда.

ТЕРЕНИ В РЕГУЛАЦИЯ

Градски парк / Хамам баир и парк „Юнак”/	82,00 ха
Градска градина	5,80 ха
Съществуващи зелени площи	120,72 ха
В.т.ч.зелени площи заети от метални гаражи	28,3 ха
Гробищни паркове /Новоселски и Клуцохорско/	12,28 ха
В дворове на обществени сгради	18,53 ха
Покрай реки и пътища	63,36 ха
Градски исторически паркове /Орлето/	0,21 ха
Общо:	220,45 ха

ТЕРЕНИ ИЗВЪН РЕГУЛАЦИЯ

Природен парк „Сини камъни”	1063,00 ха
СО „Изток”	812,73 ха
СО „Селището и Гаговец”	115,25 ха
СО „Рамануша“	159,70 ха
Новите гробища	53,00 ха

Обща площ за поддържане

1043,00 дка

представително поддържане	117,00 дка
оптимално поддържане	204,40 дка
средна степен на поддържане	321,00 дка
частично поддържане	400,60 дка
Тревни площи	847,63 дка
Жив плет	17600,00 м ²
Декоративни храсти и дървета	80500,00 м ²
Рози	4575,00 м ²
Цветя	900,00 м ²
Алеи и детски площадки	30011,00 м ²

Зелената система е част от пространствения организъм на града, осигуряваща комплексното подобряване на жизнените условия посредством своите урбанистични, екологични и рекреационни функции. Тя е връзката между отделните елементи и устройствени зони на градския организъм с обкръжаващата го природна среда.

Близостта на природен парк „Сини камъни” го прави елемент на тази система въпреки, че неговата роля е преди всичко екологична и като среда за седмичен, годишен и по-малко за ежедневен отдих.

Проблемите в развитието на зелената система са някои „законосъобразни” и икономически посегателства както върху съществуващите, така и на предвидените планови територии за озеленяване. Изграждането на търговски и др. обекти в зелените площи, в някои случаи е довело до пълното им унищожаване. Монтираните в междублоковите пространства ламаринени гаражи, както и неблагоприятностроените покриви на подземните гаражи

влошават естетическия и рекреационен ефект на средата. Периодично се унищожават озеленени площи при изграждане или ремонтни работи по техническата инфраструктура. Голяма част от съществуващите поливни водопроводи са провокирани при извършването на строителни или ремонтни работи в самите площи или в близост до тях. Липсата на собствени водоизточници и драстичното поскъпване на питейната вода, води до оскъпяване на поддържането на зелените площи.

3.6. БЕЗСТОПАНСТВЕНИ ЖИВОТНИ И ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ

Важно място при описанието на околната среда на Сливен, при анализа на състоянието на елементите и компонентите на средата, както и при формиране на бъдещата визия на населеното място, трябва да се отдели на наличието на безстопанствени животни по улиците и на мерките, които се предприемат в това отношение.

Популацията на безстопанствените кучета се състои от изоставени, изгубени, родени на улицата и домашни кучета, оставени на обществени места без надзор, които водят до рискове за населението, като се създава опасност от пренасяне на заразни и паразитни болести, нападения, ухапвания и предизвикване на пътнотранспортни произшествия, замърсяване на околната среда. Безстопанствените кучета създават дискомфорт, провокиран от шума и предизвикват страх сред гражданите.

Неоспорим и доказан факт е, че наличието на животни по улиците е вследствие на безотговорно отношение на собствениците на домашните животни и на обществото като цяло, но така също е и в резултат на редица фактори на средата, които благоприятстват сериозния брой животни по улиците. Това силно компрометира привлекателността на града за бизнеса, за туризма, заплашени са здравето и безопасността на жителите и посетителите на гр. Сливен. От тук може да се наблюдава и търси косвената връзка на уличните животни със заболяемостта от ехинококоза(кучешка тения); КПИ - кърлежовопреносими инфекции; регистрирани инциденти с нападнати пешеходци, отлив на бизнеса от някои квартали на града и пр.

В продължение на десетилетия, в страната проблемът с безстопанствените животни еназрявал до степен ескалация на реакциите в някои населени места. В различни периоди въпросът е или силно negliжиран, или са предприемани крайни мерки по ликвидиране на животните.

В началото на 2008 г. е приет първия в България Закон за защита на животните (ДВ, бр.13 от 08.02.2008 г.), който въвежда съвременни, научно-обосновани методи за справяне с безстопанствените кучета, които са препоръчани и в резултат на дългогодишни проучвания от страна на Световната здравна организация. Законът предвижда работа по програми за залавяне, кастрация, обезпаразитяване, ваксинация срещу бяс и връщане по местата на залавяне на животните или настаняването им в приюти. Особено внимание се обръща на дълготрайните мерки за контрол и регистрация на домашните любимци, тъй като е ясна и категорична връзката между безотговорното отглеждане и липсата на контрол върху домашните кучета и големия брой на бездомните кучета.

Програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на територията на Община Сливен. (приета с Решение № 216 от 05.06. 2008 г. на Общински съвет – Сливен)

Програмата е разработена в съответствие със съществуващата нормативна уредба, визираща както преките, така и косвените проблеми, генерирани от свръхпопулацията на скитащи кучета в населените и извън населените територии.

➤ **Цели на програмата**

На база достиженията на световната наука, собствения дългогодишен опит, детайлен анализ на съществуващото състояние и специфичните местни условия и нужди, целите са:

- Да се постигне нов, по-усъвършенстван и съвременен подход, способстващ за установяване на трайна тенденция за намаляване на броя на безстопанствените кучета на територията на Община Сливен.
- Синхронизиране с изискванията поставени в нормативната уредба на Република България.

➤ **Задачи на програмата**

- Овладяване популацията на бездомните кучета по формулата "Улавяне, обезпаразитяване, кастриране и връщане на място"
- Изграждане на общински приют за бездомни животни
- Организация, структуриране и действие на общински приют за бездомни животни

➤ **Мерки за постигане целите на програмата**

1. Кастрация, обезпаразитяване, ваксинация срещу бяс, трайна маркировка и връщане по места на неагресивни и здрави безстопанствени кучета.

1. Обработка на безстопанствените кучета в приюти, стационарни или подвижни амбулатории (съгласно чл. 40 , ал. 4 от Закона за защита на животните (ЗЗЖ).
2. Обработка на безстопанствените кучета за тригодишен гратисен период, съгласно § 5 от ЗЗЖ. Приоритетно се обработват женски кучета.
3. Обработката се извършва на принципите на масова кастрация по райони и във връзка с молби и сигналите на граждани.
4. Обработката на безстопанствените кучета се извършва съгласно райониране на града в зависимост от местоположението и особеностите на района, както следва:
 - Централна градска част
 - Периферия на централната градска част
 - Жилищни комплекси
 - Квартали
 - Селски и крайградски райони
5. Залавянето на безстопанствени кучета се извършва съгласно чл. 42, ал. 1 от ЗЗЖ.
6. Транспортирането на кучетата се извършва в клетки и съгласно изискванията на чл. 42, ал.2 от ЗЗЖ
7. Настаняването на безстопанствени кучета се извършва съгласно изискванията на чл. 46 от ЗЗЖ.
8. За настанените в приют кучетата се спазват изискванията на чл. 47. ал. 1, 2, 3, 6, 7, 8 от ЗЗЖ.

2. Евтаназия на неизлечимо болни и доказано агресивни безстопанствени кучета.

1. Неизлечимо болни животни се подлагат на евтаназия, съгласно чл. 179, ал. 3, т. 1 от ЗВМД и чл. 45 ал. 8 от ЗЗЖ.
2. Доказано агресивни кучета, участвали в инцидент с ухапване на човек се подлагат на евтаназия съгласно чл. 179, ал. 3, т. 4 от ЗВМД.

3. Задомяване на безстопанствени кучета

1. Екипът, който работи в приюта, разработва и прилага система за информирание на гражданите за животните, които се предлагат за отглеждане съгласно чл. 41, ал. 6 от ЗЗЖ.
2. Организирант се публични мероприятия за задомяване на безстопанствени кучета с прякото участие на неправителствени организации.

4. Регистрация и надзор на безстопанствените кучета.

1. Регистрацията се извършва от всички амбулатории и приюти, които обработват безстопанствени кучета. На всяко обработено куче се издава ветеринарномедицински паспорт, който се предоставя на отговорното по надзора лице.
2. Регистрацията се извършва в приюта чрез поддържане на регистър, в който се вписват задължително следните данни за обработените кучета:
Идентификационен номер
Отличителни белези на животното – пол, цвят, възраст, големина
Дата и място на залавяне
Дата на обработката
Дата и място на връщане
Отговорно по надзора физическо или юридическо лице
3. Надзор на обработените кучета се извършва съгласно чл. 49 и чл. 50 от ЗЗЖ.

5. Регистрация на домашни кучета

1. Регистрацията на домашни кучета се извършва съгласно чл. 174 от ЗВМД.
2. Отдел „Екология“ поддържа регистър на домашните кучета. Регистърът е изготвен съгласно Наредба за притежаване и отглеждане на кучета на територията на Община Сливен.
3. Таксата за домашни кучета се събира от Дирекция "Местни данъци и такси" при Община Сливен.
4. Собствениците на кучета с поставен микрочип не заплащат такса за 1-та година от неговото регистриране, съгласно чл. 39, от ЗЗЖ.
5. Организирант се кампании за обработване и регистрация на кучетата, отглеждани на открито (дворни кучета в покрайнините на града и ромските квартали, вилните зони, строежи, паркинги, предприятия и др.). В кампаниите участват общината и неправителствени организации за защита на животните /НОЗЖ/.

6. Популяризиране на ползите от кастрацията на домашни кучета.

1. Организирант се кампании за разясняване на ползата от кастрацията чрез брошури, медийна кампании и др.
2. Презентации на ЗЗЖ, организирани от неправителствени организации за защита на животните /НОЗЖ/.
3. Съвместна работа с ветеринарните лекари по квартали.

7. Контрол върху изискванията за отглеждане на домашни кучета

- Контролът върху изискванията за отглеждане на домашни кучета се извършва съгласно ЗЗЖ, ЗВМД и чл. 22(1) от Наредбата за притежаване и отглеждане на кучета на територията на Община Сливен.

8. Кампании за подобряване чистотата на градската среда

- Определяне на места за разходка на кучета.

В изпълнение на Програмата община Сливен е сключила договор с фирма за предоставяне на услуги с предмет "Намаляване на популацията на бездомните кучета" по формулата „Улавяне, обезпаразитяване, кастриране и връщане на място”. Основните дейности по Договора включват улавяне, обезпаразитяване външно и вътрешно, ваксиниране срещу бяс, кастриране на мъжки и женски кучета, маркиране с чип и ушна марка, връщане на място, евтаназия на агресивни и болни кучета и прибиране на трупове на умрели кучета и котки. Обработката на бестопанствените кучета става на принципите на масова кастрация по райони и във връзка с молби и сигнали на граждани. През 2021 г. дейността се извършва от фирма „Привет” ЕООД.

Данните в следващата таблица показват броя на кастрираните кучета за периода 2018-2020 г.

година	кастрирани		Евтаназии рани	трупове на котки	трупове на кучета	залавяне със спец. транспорт	обща стойност в лева с ДДС
	женски	мъжки					
2018	218	195	23	178	137	47	53 666.00
2019	268	188	35	219	158	45	61 781.00
2020	248	195	4	216	123	49	57 241.00

Община Сливен поддържа регистър на домашните кучета. В следващата таблица са посочени данни за периода 2018 – 2021 г.

година	2018	2019	2020	2021
брой регистрирани домашни кучета	146	133	52	24

Община Сливен е изградила площадка за свободно движение на домашни кучета. Площадката е с площ 4 700 кв. м. и се намира на юг от парк "Юнак".

Необходимо е да се изградят още такива площадки на територията на гр. Сливен, за да се създават все по-добри условия за собствениците на домашни кучета. Създавайки по този начин мрежа от места за свободно разхождане и игра на домашните кучета, общината от една страна ще изпълни нормативното задължение да осигури маркирани и обособени места за разхождане на домашни кучета (Наредба № 23 от 17 май 2002 г. за профилактика и борба с болестта бяс при животните, обн. ДВ. Бр.55 от 4 Юни 2002 г.), а от друга да осигури добри условия за домашните кучета извън дома на собственика, без с това да се нарушава спокойствието и комфорта на останалите граждани.

Към настоящия момент Община Сливен е проектирала и е извършила реконструкция на съществуваща сграда общинска собственост за целите на Приют за бестопанствени кучета. Общината търси организация, която да експлоатира бъдещия приют, но по

настоящем има само предложение от любители да бъде създаден кастрационен център за бездомни кучета и котки.

В началото на 2021 г. беше приета Националната програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на територията на Република България.

Програмата има за цел установяване на дългосрочни и ефективни мерки, които ще доведат до овладяване на популацията на безстопанствените кучета на територията на страната чрез:

а) прилагане на механизмите за ефективен контрол и намаляване на популацията на безстопанствените кучета на територията на страната, предвидени в българското законодателство;

б) прилагане на механизмите за ефективен контрол на отглеждането, развъждането и търговията с кучета, предвидени в българското законодателство;

в) повишаване културата на отглеждане на домашни кучета и насърчаване на тяхната кастрация и регистрация.

С прилагането на Националната програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на територията на Република България се очакват следните резултати:

- Намаляване на броя на безстопанствените кучета и установяване на траен контрол върху тяхната популация на територията на страната;
- Намаляване на рисковете от разпространението на заболявания, пренасяни от безстопанствените кучета;
- Увеличаване на информираността, отговорността и активността на гражданите при отглеждане на домашни кучета.

Изводи и препоръки:

- Община Сливен работи по овладяване популацията на бездомните кучета по формулата "Улавяне, обезпаразитяване, кастриране и връщане на място", като е сключила договор за дейността с фирма изпълнител.
- Община е изградила площадка за свободно движение на домашни кучета.
- Община следва да изгради още площадки за свободно движение на домашни кучета на територията на града, за да създаде мрежа от места покриващи цялата територия на града.
- Общината поддържа регистър на домашните кучета на територията на община Сливен
- Общината е реконструирала сграда по проект за целите за общински приют за бездомни кучета. Към настоящия момент приюта не се експлоатира, тъй като общината търси организация, която да извършва дейността и да го стопанисва.
- Във връзка с Националната програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета Община Сливен следва да изготви нова Програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета, която да бъде в унисон с новите изисквания и постановки.
- Общината следва да предприеме мерки за решаването на проблема с бездомните котки и други безстопанствени животни.

3.7. ОТПАДЪЦИ

Законът за управление на отпадъците (ЗУО) въведе т.нар. *йерархия на управление на отпадъците*, която определя приоритетния ред при управление на отпадъците от гледна точка на най-добрата възможност за опазване на околната среда, предотвратяване на вредните въздействия върху нея и ефективно използване на ресурсите. ЗУО определя пет възможни начина за третиране на отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

Целите на националната политика за управление на отпадъците и ефективното използване на ресурсите са посочени в националните нормативни и програмни документи за отпадъците. ЗУО и наредбите по прилагането му поставят конкретни количествени цели, които общините следва да изпълнят поетапно до 2035 г. както следва:

- най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци, а именно:
 - 31 декември 2021 г. – 51 на сто;
 - 31 декември 2022 г. – 52 на сто;
 - 31 декември 2023 г. – 53 на сто;
 - 31 декември 2024 г. – 54 на сто;
 - 31 декември 2025 г. – 55 на сто
- най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло), а именно:
 - до 31 декември 2025 г. – най-малко до 50 на сто от общото им тегло;
 - до 31 декември 2030 г. – най-малко до 30 на сто от общото им тегло.

Целите се изпълняват от общините в РСУО, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната регионална система.

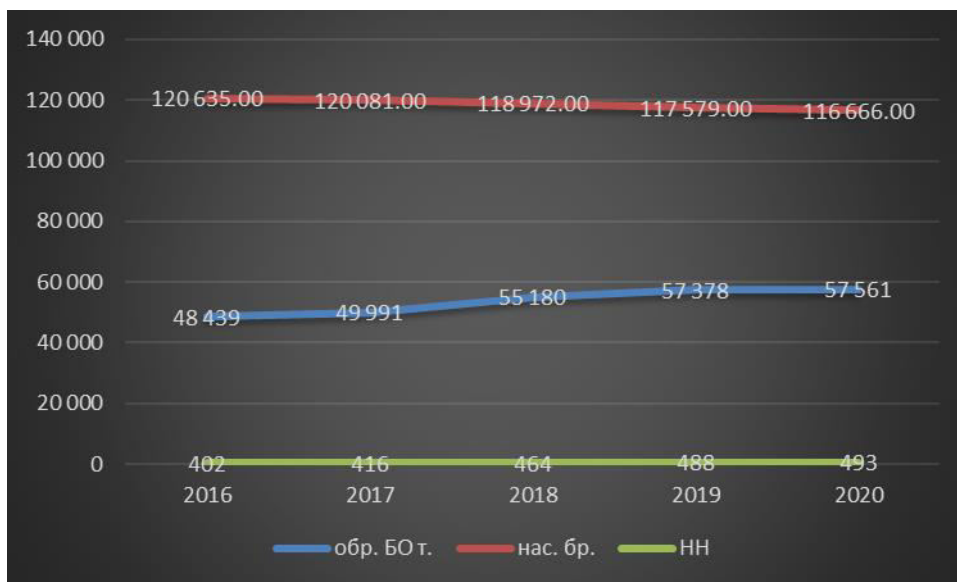
На основание чл.52 от Закон за управление на отпадъците (ЗУО) Община Сливен е разработила Програма за управление на отпадъците на територията на община Сливен 2021-2028 г.

Програмата за управление на отпадъците на територията на община Сливен 2021-2028 г. е секторна програма и е неразделна част от настоящата програма за опазване на околната среда на община Сливен. По-долу са представени основните констатации, изводи и препоръки. Подробна информация се съдържа в Програмата за управление на отпадъците на територията на община Сливен 2021-2028 г.

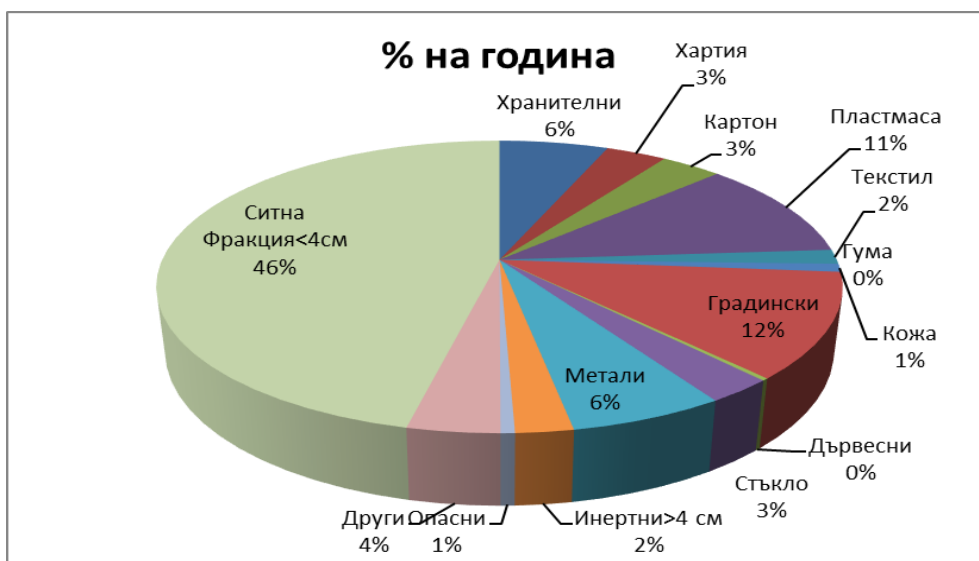
3.7.1. Количество и състав на отпадъците

Изготвените анализи на количествата и морфологичния състав на отпадъците, генерирани в община Сливен, тенденциите и прогнозите за периода до 2028 г. очертават необходимите мерки, които общината следва да предприеме.

3.7.1.1. Битови отпадъци

Морфологичен състав на отпадъците средно за община Сливен (%)

Източник: Обобщен финален доклад „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“ - проект на Българо-Швейцарска програма за сътрудничество

- Годишните количества генерирани битови отпадъци на територията на община Сливен от 2016 г. до 2020 г. се увеличават. Населението на общината намалява за периода 2016-2020 г., но годишната норма на натрупване на отпадъци на човек от населението се увеличава.
- За периода 2016 г.-2020 г. нормата на натрупване за община Сливен бележи ръст, но въпреки това остава с по-благоприятна стойност от средната за страната.
- Анализите за периода 2016 г.-2018 г. показват, че община Сливен изпълнява целите за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци, а не е изпълнила целите за рециклиране на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали.
- Общината следва да планира и изпълни мерки за намаляване на депонираните и увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци, за да изпълни европейските и национални цели за отпадъците за предстоящия период до 2028 г. в съответствие със ЗУО и Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците.

3.7.1.2. Строителни отпадъци

В община Сливен, както в повечето общини в страната, не е организирана регулярна система за разделно събиране на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности на домакинствата.

Община Сливен има сключено споразумение с "НЕНОВСКИ-2015" ЕООД за събиране, оползотворяване и обезвреждане на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата. Дружеството притежава Решение за дейност с отпадъци - Регистрационен документ издаден от РИОСВ – Стара Загора.

Транспортирането се извършва по заявка със специализирани превозни средства и контейнери с различен обем.

Приемат се с 50% отстъпка от цената за оползотворяване и обезвреждане транспортирани от притежателят им строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата в количество до 1 тон в рамките на 1 една календарна година .

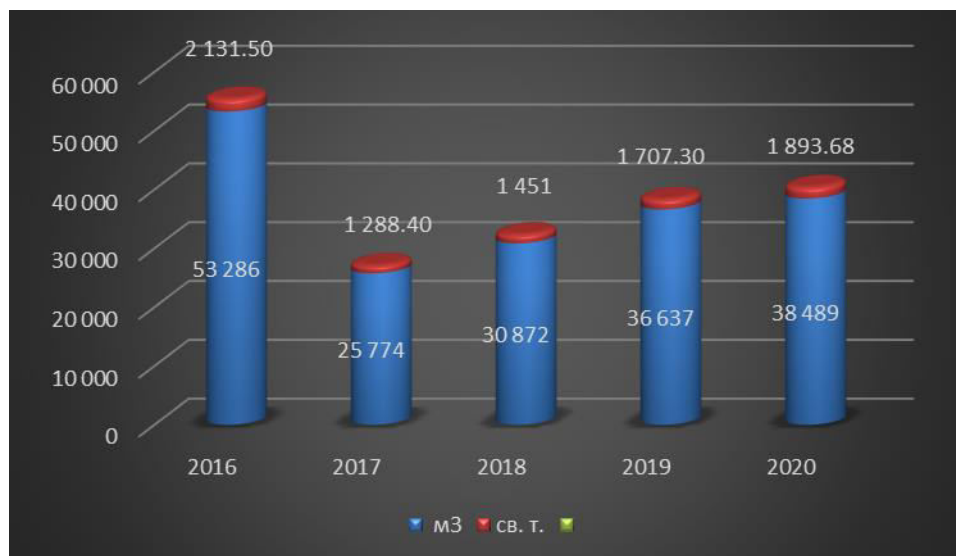
Количеството строителни отпадъци приети за третиране на площадката на "НЕНОВСКИ-2015" ЕООД за 2019г. са 1 167 т. , за 2020 г. - 524 т.

За да подобри йерархията на управление на този поток отпадъци и да намали количествата на строителните отпадъци в потока смесени битови отпадъци, които ще се транспортират за депониране до регионалното депо Ямбол, препоръчително е община Сливен да направи следното:

- Препоръчително е община Сливен да предприеме допълнителни действия за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности, в резултат на което да се постигне намаляване на количествата на депонираните смесени битови отпадъци и подобряване на техния състав от гледна точка на извличане на рециклируеми отпадъци.
- Препоръчително е общината да обсъди възможностите за рециклиране на общинско ниво или на регионален принцип на отпадъците от строителния бранш с други съседни общини и строителния бизнес, както и възможностите за повторно използване на селективно разрушени сгради.

3.7.1.3. Отпадъци от утайки от ПСОВ

На територията на община Сливен има една функционираща пречиствателна станция за отпадъчни води на град Сливен. Количествата на утайките от дейността на ПСОВ Сливен за периода 2016 г.– 2020 г. са посочени в следващата диаграма.

Към настоящия момент обезводнените утайки от ПСОВ се обезвреждат чрез депониране. След реконструкцията на ПСОВ и изграждане на метан-танковете количеството на утайки на изхода на станцията намалява.

Алтернатива за оползотворяването на утайките е използването им за рекултивация на нарушени терени. Оползотворяването на утайките в земеделието е перспективна алтернатива, но за нейното прилагане е нужна целенасочена дългосрочна дейност за информиране на потенциални земеделски ползватели, подготовка, планиране и осъществяване. Утайките получени от ГПСОВ Сливен имат добри характеристики за съвместно депониране с твърди битови отпадъци, но тази алтернатива не е водеща и не съответства на йерархията на управление на отпадъците.

С въведените отчисления за депониране по ЗУО се увеличават значително текущите разходи за депониране и депонирането трябва да бъде използвано само частично до преминаване на процедурите и проучванията за оползотворяване на утайките най-вече за рекултивация на нарушени терени в района на община Сливен.

Отговорността за оползотворяване на утайките е на регионалния ВиК оператор Сливен.

- Препоръчително е „В и К - Сливен“ ООД заедно с община Сливен да анализират възможността и предприемат мерки в дългосрочен план да се оползотворят утайките, а депонирането да се минимизира по изключение.

3.7.2. Инфраструктура за управление на отпадъци

3.7.2.1. Инфраструктура за битовите отпадъци

Основните изводи и препоръки за състоянието на инфраструктурата за събиране, транспортиране и третиране на битовите, строителните отпадъци и отпадъци от утайки от

ПСОВ са основата за формулиране на препоръките за развитието на тази инфраструктура и на съответните мерки в програмата за управление на отпадъците:

- Община Сливен осигурява необходимите съдове и техника за извозване на смесените битови отпадъци чрез възлагане на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване на смесените битови отпадъци по реда на ЗОП. Доскоро съдовете и техниката не бяха достатъчни, поради което общината предприе мерки съвместно с изпълнителя на услугите за сметосъбиране и сметоизвозване за осигуряване на необходимата като качество и количество инфраструктура при прилагане на оптимална честота на транспортиране на отпадъците, които към момента са достатъчни.
- Общината е осигурила контейнери и техника за разделно събиране и извозване на битовите отпадъци от опаковки чрез сключване на договор с организация за оползотворяване „Екобулпак България“ АД, която осигуряват за своя сметка необходимата инфраструктура.
- Както в почти всички общини в страната, общината не е осигурила съдове за разделно събиране на други битови биоотпадъци (градински, хранителни и други). Препоръчително е осигуряване на съдове и въвеждането на система за разделно събиране на биоотпадъци с оглед намаляване на количеството извозвани и депонирани на регионалното депо от тези потоци отпадъци след осигуряване на съответната инсталация.
- С въвеждането в експлоатация на клетка №1 на регионалното депо Ямбол в началото на 2016 г., което отговаря на най-високите европейски стандарти и обслужва община Сливен и другите четири общини от РСУО, се осигурява капацитет за обезвреждане на смесените битови отпадъци за депониране най-малко до 2025 г., а заедно с останалия терен на депото - и за изграждане впоследствие на клетка №2. Община Сливен съвместно с другите общини от Регионалното сдружение следва да предприеме действия по възлагане на проектиране и изпълнение на клетка №2 преди изчерпване капацитета на клетка №1.
- Община Сливен заедно с другите общини от РСУО Ямбол на регионален принцип е осигурила до 2026 г. сепарираща инсталация за предварително третиране на смесените битови отпадъци преди депонирането им. Инсталацията е разположена на регионално депо Ямбол и в нея се сепарират полезните компоненти от потока на смесените битови отпадъци, а така също чрез допълнително сортиране се сортират за предаване за рециклиране и оползотворяване разделно събраните чрез системата на цветните контейнери отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло.
- Общината е осигурила мобилен пункт за събиране на опасни отпадъци от бита и провежда два пъти годишно кампании сред населението за събиране на опасни отпадъци от бита.
- Общината е осигурила площадка за препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност и такива с неустановен характер, които се съхраняват в “Б-Б” кубове. Общината следва да предприеме действия за кандидатстване по ОПОС и ПУДООС при наличие на проекти за унищожаване на препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност и такива с неустановен характер, които се съхраняват в “Б-Б” кубове.
- Площадка за разделно събрани отпадъци от бита е осигурена от общината на територията на град Сливен чрез сключване на договор с фирма, притежаваща разрешителни по ЗУО.

- На територията на община Сливен има и други пунктове за изкупуване на битови рециклируеми отпадъци, но в общината не постъпва информация за количествата предадени за рециклиране отпадъци и тези пунктове не се регистрират в общината, съгласно изискванията на ЗУО.
- Община Сливен има разработен и одобрен работен проект за изграждане на компостираща инсталация за зелени отпадъци.
- Общината следва да предприеме действия съвместно с други общини от регионалното сдружение за осигуряване на инфраструктура и начини за оползотворяване и рециклиране на хранителните отпадъци.

3.7.2.2. Инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване

- Община Сливен има сключено споразумение с фирма за събиране, оползотворяване и обезвреждане на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата.
- Общината следва да предприеме действия самостоятелно и съвместно с други общини за осигуряване на инфраструктура и начини за оползотворяване и рециклиране на строителните отпадъци.

3.7.2.3. Инсталации и съоръжения за третиране на утайките от ПСОВ

Утайките от ПСОВ Сливен се третират в модерно утайково стопанство, включващо и метан-танкове. Към настоящия момент обезводнените утайки се обезвреждат чрез депониране на изсушителни полета в района на ПСОВ, събират се и се депонират в района на станцията. Основен проблем е липсата на място за депониране и липса на практично решение за оползотворяване на утайките.

През 2020 г. е започната реконструкция на утайковото стопанство на ПСОВ Сливен, която следва да приключи през 2020 г. Реконструкцията включва: Изграждане на сграда за обработка на утайки. Доставка и монтаж на механични съгъстители за ИАУ, центрофуги за обезводняване на анаеробно стабилизирана утайка. Реконструкция на Утайкоуплътнител. Изграждане на силос за стабилизирана утайка. Доставка и монтаж на ко-генератор - 160 kW. Изсушаване на обезводнената утайка от ПСОВ Сливен. Изграждане на Парникова конструкция за соларна изсушителна инсталация. Реконструкция на изсушителни полета с цел използването им за временно депо за изсушена утайка. Монтаж на соларен изсушител за 10 000 т/г. с 25 % СВ.

С реконструкцията на ПСОВ Сливен ще се намали обема на утайките, ще се улесни понататъшното им третиране, ще се повиши оползотворяемостта им. Формираните неопасни утайки могат да бъдат оползотворени за рекултивация, в земеделието и в горското стопанство.

Необходимо е ВиК операторът заедно с общината да намери решения за най-ефективното оползотворяване на утайките, като се преустанови тяхното депониране.

3.7.3. Закриване и рекултивация на депа с преустановена експлоатация и нерегламентирани сметища

- Община Сливен е извършила рекултивация на общинското депо за неопасни отпадъци в края на 2015 г.
- Общината е възложила мониторинг на околната среда на закритото депо за неопасни отпадъци на външен специализиран изпълнител.
- С въвеждане на организирано сметосъбиране на 100%, в общината изхвърлянето на битови отпадъци на нерегламентирани места е сведено до минимум. Община Сливен има финансов ресурс за своевременното почистване на замърсени с отпадъци терени.

3.7.4. Съществуващи схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците

- Организираната система за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци обхваща 100% от територията на община Сливен.
- Въведени са схеми за разделно събиране на повечето потоци битови отпадъци. Общината е осигурила услуги за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата, масово разпространени отпадъци, площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, включително едрогабаритни отпадъци. Община Сливен е сключила договорни споразумения с организации за оползотворяване и лица с разрешителни по ЗУО за прилагане на схеми за разделно събиране на четири от шестте групи масово разпространени отпадъци - Отпадъци от опаковки от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло, ИУЕЕО, НУБА и ИУМПС.
- Община Сливен осъществява с договор предварително третиране на смесени битови отпадъци в инсталация за сепариране .
- Общината обаче не е въвела схеми за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците.
- Община Сливен има сключено споразумение с фирма за събиране, оползотворяване и обезвреждане на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата.

3.7.5. Финансиране на управление на отпадъците

- Принципът „замърсителят плаща” не се прилага изцяло при определяне на такса битови отпадъци. В зависимост от въведените на национално ниво методики за определяне на такса битови отпадъци, община Сливен ще предприеме действия с цел по-пълно прилагането на принципа и справедливо заплащане на услугите от страна на всички групи генератори на отпадъци.
- Събираемостта на приходите от такса битови отпадъци е висока. Въпреки това приходите от такса битови отпадъци в община Сливен са значително по-ниски от средствата, които общината изразходва за управлението на отпадъците. Този факт показва, че общината следва да преразгледа политиката за определяне на такса битови отпадъци, така че да покрива разходите и да разширява и подобрява услугите, свързани с управление на отпадъците.

- В структурата на разходите най-висок дял имат разходите за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци. Размерът на заплащаните отчисления по чл. 64 от ЗУО нараства значително през анализирания период, тъй като годишната норма на натрупване на отпадъци на човек от населението се увеличава. Това се дължи на променящите се потребителски навици и начин на живот на домакинствата и на дейността на промишлени предприятия, търговски обекти и заведения. В същото време размерът на отчисленията за един тон отпадъци нараства всяка година. Общината трябва да предприеме мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци и нарастване на количествата разделно събрани, рециклирани и оползотворени отпадъци, за да намали разходите за отчисления за депониране.

3.7.6. Прогнози.

Прогнозата за образуваните битови отпадъци в община Сливен за периода 2021-2028 г. е изготвена въз основа на два компонента:

- Демографска прогноза за периода 2021-2028 г.
- Норма на натрупване на отпадъци на 1 жител и прогноза за нарастването ѝ.

За периода 2016 г. – 2020 г. нормата на натрупване на смесените битови отпадъци и разделно събраните отпадъци се характеризира с ръст. За целите на прогнозата се прави допускането, че тя ще се стабилизира в резултат от мерките за предотвратяване образуването на отпадъци, които община Сливен следва да предприеме във връзка с изпълнението на програмата за управление на отпадъците.

Подробните прогнози са представени в Приложение към ПУО.

- Прогнози относно постигане на целите за рециклиране на битовите отпадъци, съгласно чл.31, ал.1, т.3 и т.4 от ЗУО
Изготвените прогнози показват, че община Сливен следва да изпълни заложените цели за рециклиране на битовите отпадъци, като предприеме действия за увеличаване делът на разделно събраните отпадъци от общия поток смесени битови отпадъци.
- Прогнози относно постигане на целите за намаляване на количествата битовите отпадъци на депата съгласно чл.31, ал.1, т.6 от ЗУО
Изготвената прогноза показва, че община Сливен следва да постигне заложените цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата като предприеме действия:
 - предотвратяване образуването на зелени отпадъци от общински озеленени площи, чрез мулчиране на място;
 - изграждане на инсталация за компостиране на зелени отпадъци;
 - проучване възможността за третиране на хранителните отпадъци на регионален принцип или в инсталации в региона;
 - събиране на строителните отпадъци от домашни ремонти и предаването им за третирането на специализирани площадки за такива

- По експертна оценка количествата на образуваните строителни отпадъци не се очаква да се променят значително, тъй като общинският план за развитие на общината не предвижда по-голямо развитие на строителния бранш от сегашното му състояние.
- Не се очаква увеличаване на посочените количества утайки от ПСОВ до 2028 г., тъй като прогнозите за населението за община Сливен не показват ръст, от което зависи и количеството на утайките.

3.8. ШУМ

Въздействие на шума върху човека.

Шумът и шумовото “замърсяване” на околната среда представляват един от големите екологични проблеми на нашето време. От физична гледна точка шумът представлява звук, състоящ се от тонове, чиито честоти и интензитет имат случаен характер. От хигиенна гледна точка шум е всеки звук, който действа неблагоприятно върху здравето, нарушава отдиha, смущава контакта на човека с околната среда.

Шумът е един от основните физични фактори с неблагоприятно въздействие върху населението и водещ до акустичен дискомфорт в околната среда особено в големите градове. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Не случайно законодателството в областта на защита от шума в околната среда урежда проблемите, свързани с разработването на мерки за избягване, предотвратяване и намаляване на вредното въздействие на шума, целящи чрез тяхното осъществяване защита на човешкото здраве и околната среда, както и осигуряване на качество на живот на населението

Развитието на промишленото производство, интензивното развитие на пътническите, товарните и въздушните транспортни средства и масовият градски транспорт, са източници на шум, които предизвикват сериозни смущения върху хората. Шумът оказва въздействие върху:

- централната нервна система – преумора, смущения в психиката и паметта, главоболие, нарушен сън, увреждане на слуха, раздразнителност, смущения в цветоусещането, нарушения при оценката на разстояния;
- вегетативната нервна система - усилен съдов тонус, циркулаторни прояви;
- сърдечно-съдовата система - повишено кръвно налягане, нарушен сърдечен ритъм;
- дихателната система – ускорено и повърхностно дишане;
- храносмилателната система - забавено преминаване на храната през храносмилателните органи, различни по вид и степен увреждания на стомаха;
- ендокринната система – промени в количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма;
- слуха – при над 80 dB настъпва невъзвратимо увреждане на слуховия анализатор, а при над 120 dB – пълна глухота, която понякога настъпва изведнъж.

Действащ като стресов фактор, шумът атакува почти всички органи и системи. Индивидуално оценено, въздействието на шума най-често се представя като: предизвиква раздразнение, главоболие, пречи на съня и почивката, затруднява възприемането на речта, пречи на умствената работа.

3.8.1. Нормативна уредба в областта на шума в околната среда, методи и оценка:

Необходимостта от контрол и управление на шума в урбанизираната среда са дефинирани в:

- Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно оценката и управлението на шума в околната среда;
- Закон за защита от шума в околната среда (ДВ, бр. 74 / 13.09.2005 г., в сила от 01.01.2006 г., посл. изм. и доп.бр. 101 от 27.11.2020 г.).
- Наредба № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението;
- Наредба № 54 от 13 декември 2010 г. на МЗ и МОСВ за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (обн., ДВ, бр. 3 от 2011 г.);
- Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха. (обн.ДВ, бр. 11/2004 г., посл. изм. ДВ. бр.37/08.05.2007г.).
- Утвърдена Програма за мониторинг на шума в урбанизираната територия на град Сливен.

Във връзка с изискванията на Закон за защита от шума в околната среда Министерът на околната среда и водите, Директорите на РИОСВ или упълномощени от тях длъжностни лица осъществяват превантивен, текущ и последващ контрол върху инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложения № 4 към чл. 117 от Закона за опазване на околната среда. Същият закон регламентира компетенциите на държавните органи както следва:

- Министерта на здравеопазването организира извършването на измерването, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум. На регионално ниво контролът се извършва от РЗИ град Сливен.
- Министерта на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения. На регионално ниво контролът се извършва от РИОСВ град Стара Загора.
- Министерта на вътрешните работи, чрез определени от него служби осъществява контрол върху пътните превозни средства, движещи се по пътищата, по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда.
- Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите, по отношение на шума излъчван по време на строителството, упражняват контрол за спазване изискванията на този закон в тихите зони и урбанизираните територии, организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми.

При необходимост от извършване на измерване на нивото на шума контролът по се

осъществява съвместно с регионалните органи на Министерството на здравеопазването.

3.8.2. Оценката на шумовото натоварване в урбанизираната територия.

Оценката на шумовото натоварване в урбанизираните територии се извършва съгласно изискванията на „Методика за определяне броя, разположението и разпределението на пунктовете за мониторинг на шума, както и периодичността на измерванията и/или изчисленията на шумовите нива”, утвърдена от МЗ, 2007 г., в съответствие с посочените методи в Наредба № 6 от 2006 г. на МЗ и МОСВ за показатели за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението” (обн. ДВ, бр. 58 от 2006 г).

Показателите за шум са както следва:

Lден, който се отнася до показателя за шум през деня;

Lвечер, който се отнася до показателя за шум вечерта;

Lнощ, който се отнася до показателя за шум през нощта;

L24, който се отнася до показателя за шум през периода ден-вечер-нощ.

Дневният период трае от 7 часа сутринта до 7 часа вечерта (12 часова продължителност). Вечерният период трае от 7 часа вечерта до 11 часа вечерта (4 часова продължителност). Нощният период трае от 11 часа вечерта до 7 часа сутринта (8 часова продължителност).

Мониторингът се извършва по показател L - (усреднено еквивалентно) дневно ниво на шума, определящ степента на дискомфорт през дневния период на денонощието (7.00-19.00 ч.).

Съгласно изискванията на Наредба № 54 от 13.12.2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда се разработват мониторингови програми за контрол на шума в урбанизираните територии и са уточнени броя пунктове.

Мониторингът и оценката на шума в околната среда в Община Сливен се извършва от Регионална здравна инспекция (РЗИ) в 20 пункта. РЗИ извършва измервания на шума, причинен от битови дейности и уличния трафик, които са основните източници на шум.

Описание и разпределение на контролните пунктове:

1. Пунктове разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик (30% от общия брой):

*контролен пункт №1 – ул. „Братя Миладинови” срещу спирка на „Розова градина”;

*контролен пункт №2 – бул. „Бургаско шосе”, кръстовище до Танковата бригада;

*контролен пункт №3 – бул. „Цар Симеон”, спирката до VIII ОУ;

*контролен пункт №4 – ул. „Г. С. Раковски” срещу бившия ресторант „Флора”;

*контролен пункт №5 – ул. „П. Хитов”, до образцова аптека;

**контролен пункт №6 – бул. „Ст. Стамболов”, пазара на кв. „Българка”.*

2. Пунктове разположени върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт трафик (10% от общия брой):

**контролен пункт №7 кв. „Даме Груев” – изток до бл.6;*

**контролен пункт №8 кв. „Надежда” – изток до мелницата.*

3. Пунктове разположени върху територии с промишлени източници на шум и производствено складови територии и зони (30% от общия брой):

**контролен пункт №9 – „Миролио - България” АД на спирката пред Миролио;*

**контролен пункт №10 – кв. „Надежда” до „Вини” ЕАД входа на „Вини”;*

**контролен пункт №11 – кв. „Дружба”, търговско складова база „Еделвайс” до бл.2;*

**контролен пункт №12 – магазин „Била”, кръстовището откъм жилищните блокове;*

**контролен пункт №13 – бул. „Тракия”, цех за безалкохолни;*

**контролен пункт №14 – ул. „Асеновско дефиле” към Памукова мелница.*

4. Пунктове разположени върху територии, подлежащи на усилен шумозащита-жилищни зони (30% от общия брой):

Жилищни зони и територии с неутежнен акустичен режим:

**контролен пункт №15 – ул. „Ропотамо”, кв. „Ново село”;*

**контролен пункт №16 – кв. „Дружба”, бл.17 – градинката;*

**контролен пункт №17 – кв. „Република” между блоковете.*

4.2. Зони за обществен и индивидуален отдих:

**контролен пункт №18 – Градска градина – тенис кортове.*

4.3. Зони на лечебни заведения:

**контролен пункт №19 – МБАЛ „Д-р „Иван Селимински“ АД.*

5. Тихи зони извън урбанизираните територии:

**контролен пункт №20 – Сливенски минерални бани – центъра.*

За всеки контролен пункт на замерване са отчетени: интензивността и структурата на транспортните потоци, вида и състоянието на пътното покритие, наклон на улицата, вида на застрояване, етажност на сградите, брой на пътните платна, наличие на озеленяване и влиянието на метеорологичните фактори по време на мониторинга.

Резултати от проведения мониторинг на транспортен шум:

Оценката е направена при сравнение на измерените нива с граничните стойности посочени в Наредба № 6 от 2006 г. на МЗ и МОСВ за показатели за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението” (обн. ДВ, бр. 58 от 2006 г.).

Данните за шумовите нива на контролните пунктове са представени в Таблица 1.

Таблица 1

Пункт (вид, адрес)	Изчислен на стойност	Норма	Над/в нормата
	Еквивалентно ниво на шума dB(A)	Гранична стойност dB(A)	
I. Пунктове върху територии, принадлежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета			
1. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик			
КП №1 – ул. „Братя Миладинови” с/у спирка на „Розова градина”	66,0	60,0	6,0
КП №2 – бул. „Бургаско шосе” кръстовище до танковата бригада	66,4	60,0	6,4
КП №3 – бул. „Цар Симеон” спирката до VIII у-ще	66,9	60,0	6,9
КП №4 – ул. „Г. С. Раковски” срещу ресторант „Флора”	65,8	60,0	5,8
КП №5 – ул. „П. Хитов” до образцова аптека	64,1	60,0	4,1
КП №6 – бул. „Ст. Стамболов” пазара на кв. „Българка”	65,6	60,0	5,6
2. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт			
КП №7 кв. „Даме Груев” – изток до бл.6	66,8	65,0	1,8
КП №8 кв. „Надежда” – изток до мелницата	62,1	65,0	
3. Пунктове разположени върху територии с промишлени източници на шум и производствено складови територии и зони			
КП №9–„Миролио – България” АД на спирката пред Миролио	66,5	70,0	
КП №10– кв. „Надежда” до „Вини” ЕАД входа на „Вини” КП №11– кв.„Дружба” търговско складова база „Еделвайс” до бл.2	69,3	70,0	
КП №12–м-н „Била” кръстовището откъм жилищните блокове	51,1	70,0	
КП №13–бул. „Тракия” цех за безалкохолни	65,3	70,0	
КП №14–ул. „Асеновско дефиле” към Памукова мелница	61,4	70,0	
	61,3	70,0	
4.Пунктове разположени върху територии, подлежащи на усилен шумозащитно-жилищни зони			
4.1. Жилищни зони и територии с неутежнен акустичен режим			
КП №15 – ул. „Ропотамо” кв. „Ново село”	54,6	55,0	
КП №16 – кв. „Дружба” бл.17 – градинката	53,6	55,0	
КП №17 – кв. „Република” между блоковете	53,9	55,0	
4.2. Зони за обществен и индивидуален отдих			
КП №18 – Градска градина тенис кортове	52,5	45,0	7,5
4.3. Зони на лечебни заведения			
КП №19 – МБАЛ „Ив. Селимински” АД двора	46,9	45,0	1,9

4.4. Тихи зони, извън урбанизираните територии			
КП №20 – Сливенски минерални бани	47,2	40,0	7,2
Общ брой на пунктовете с нивата над нормата	10		

КП*- Контролен пункт

Източник: РЗИ - Сливен

Анализ на резултатите от мониторинга на транспортния шум:

Мониторинга на уличния шум в гр. Сливен е проведен през месец октомври. Извършени са 120 измервания в 20 контролни пункта. Извършените измервания показват, че допустимите шумови нива са превишени в 10 бр. от контролните пунктове, което представлява 50 % от общия брой. Запазва се броят на контролните пунктове от предходната година, в които има превишение на нормата.

Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива през 2020 година

Таблица 2

Град	Общ брой пунктове	Разпределение на шумовите нива по диапазони (в брой пунктове)							
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)	над ГС*
Сливен	20	7	2	10	1				10

ГС* - гранична стойност

Източник: РЗИ - Сливен

Тенденции

Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива в урбанизираните територии за периода 2015-2020 г., в брой пунктове

Таблица 3

Година	Общ брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в брой пунктове						
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)
2015	20	6	2	3	6	3	0	0
2016	20	7	1	2	10	0	0	0
2017	20	8	0	2	10	0	0	0
2018	20	7	1	4	8	0	0	0
2019	20	7	3	3	7	0	0	0
2020	20	7	2	10	1	0	0	0

Източник: РЗИ - Сливен

През 2020 година се наблюдава запазване на броя пунктове с регистрирани шумови нива в диапазона под 58 dB(A). Намалява броя пунктове с регистрирани шумови нива в диапазона 58-62 dB(A), като по-съществено е намаляването в диапазона 68-72 dB(A). Увеличава се броя на пунктовете в диапазона 63-67 dB(A).

Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива за периода 2015 ÷ 2020 г., в %

Таблица 4

Година	Общ брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в %						
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)
2015	100,00%	30	10	15	30	15	0	0
2016	100,00%	35	5	10	50	0	0	0
2017	100,00%	40	0	10	50	0	0	0
2018	100,00%	35	5	20	40	0	0	0
2019	100,00%	43	12	17	48	0	0	0
2020	100,00%	41	17	40	22	0	0	0

Източник: РЗИ - Сливен

Изводи:

Анализът на данните от проведеня контрол на уличния шум за 2020г. показва запазване на относителния дял на наднормените шумови нива, но продължава да бъде нарушен акустичния комфорт в определени части на града.

Препоръки за намаляване на шума:

С цел създаване на устойчивост за постигане на благоприятна и здравословна акустична среда, следва да продължи прилагането на разнообразни архитектурно-градоустройствени, хигиенни, технически, организационни, пътно-строителни, лесозащитни и други мероприятия.

Предприети мерки от Община Сливен за подобряване на акустичното състояние:

Подобряване системата на градския транспорт чрез обновяване на автобусния парк.

Използване на създадената синя зона с цел ограничаване на достъпа до центъра на града на частни автомобили.

Изграждане на автомобилни паркинги в близост до централните райони на града. Извършени са озеленителни мероприятия.

3.8.3. Контрол на промишлените източници по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда.

Съгласно *ЗЗШОС*, обектите трябва да осъществяват дейността си по начин, който да не допуска излъчване на шум в околната среда над граничните стойности, регламентирани в *Наредба №6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда*. През 2012г. със Заповед № РД-613/08.08.2012г. на министъра на околната среда и водите е актуализирана и утвърдена „Методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне нивото на шума в мястото на въздействие”, в която са актуализирани термини и определения и е въведен раздел „Оценяване на неопределеността от измерването”.

Гранични стойности на показателите за шум, съгласно Наредба №6

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях		Еквивалентно ниво на шума в dB(A)		
		ден	вечер	нощ
1.	Жилищни зони и територии	55	50	45
2.	Централни градски части	60	55	50
3.	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
4.	Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
5.	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
6.	Производствено-складови територии и зони	70	70	70
7.	Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
8.	Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35
9.	Зони за научноизследователска и учебна дейност	45	40	35
10.	Тихи зони извън агломерациите	40	35	35

Съгласно изискванията на *ЗЗШОС*, РИОСВ е компетентния орган за контрол на промишлените източници на шум.

Като екологичен фактор, шумът винаги присъства в жизнената среда на човека. Законът за защита от шума в околната среда (*ЗЗШОС*) предвижда опазването на околната среда от шум да се постига чрез разработване и прилагане на мерки за избягване, предотвратяване или намаляване на шума. Дейността на РИОСВ-Стара Загора обхваща контрола, организацията на измерването, оценката и управлението на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения. През 2020 г., съгласно графика за извършване на контролни измервания на нивата на шум излъчван от промишлени източници, са проверени 4 обекта по утвърдена от МОСВ методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлени предприятия и определяне нивото на шума в мястото на въздействие. Контролирани са обекти, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Под засилен контрол са именно тези, които се намират в близост до жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части от денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Основната цел е ограничаването и намаляването на вредното въздействие на шума, излъчван в околната

среда, с цел подобряване качеството на живот на населението. Контролните измервания на нивата на шум са извършени съвместно от експерт на РИОСВ-Стара Загора и Регионална лаборатория-Стара Загора към ИАОС. За отчетната 2020 г. са извършени проверки приоритетно на обекти с издадени комплексни разрешителни, със задължения за провеждане на собствен мониторинг на шум. Контролирани са обекти, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Основната цел е ограничаването и намаляването на вредното въздействие на шума, излъчван в околната среда, с цел подобряване качеството на живот на населението. Контролът и приоритетите по отношение на фактор шум в най-голяма степен са свързани с осигуряване на здравословни условия на живот на населението и опазване на околната среда. Анализът от контролната дейност показва съответствие с регламентираните в Наредба №6/26.06.2006 г. гранични стойности на показателите на шум

През 2020г. не са стартирани административно наказателни процедури по фактор шум.

Според изискванията на ЗЗШОС за агломерациите (населено място с население над 100 000 жители) се разработват и одобряват стратегически карти за шум в околната среда. Според последното преброяване на населението през 2011 г. град Сливен е с население под 100 000 жители и по тази причина Община Сливен попада извън задължението да изработва стратегическа карта за шум.

Анализ на пропуските

Анализът на пропуските води до извода, че компетентните институции все още считат, че шумът в околната среда не допринася значително за отрицателни последици върху здравето на населението. В същото време се запазва тенденцията към нарастване на пътните потоци от превозни средства. Голяма част от пътните настилки са в лошо техническо състояние. Няма изградени шумозащитни прегради.

Източници на шум

Интензивният автомобилен трафик е основния фактор, който има ефект върху акустичната среда в град Сливен. Шумът от пътния трафик е директно свързан с интензивността на трафика, скоростта и структурата на потока превозни средства, типа и качеството на пътната настилка, местоположението на дадения път и характера на терена на заобикалящата среда. Различните типове пътни настилки имат значителен ефект по отношение на нивата на шум.

Вторият по важност фактор е шумът, генериран от местни източници на шум. Този шум се генерира от търговски предприятия, увеселителни заведения и сервизни центрове, които се намират в близост до жилищните сгради.

Изводи и препоръки

- Големите промишлени обекти имат малко влияние върху акустичната обстановка в град Сливен. Анализът на информацията за разглеждания период показва, че обектите отговарят на нормативните изисквания.
- Повечето от обектите са разположени в промишлените зони или се намират далеч от жилищните райони. Известен брой от тези обекти не функционират

или работят със занижен капацитет.

- Шумът от производствените предприятия се контролира от компетентните органи и е обект на ограничителен режим чрез условията, заложиени в Комплексните им разрешителни;
- Основните източници на промишлен шум в община Сливен са малките производствени обекти и обекти за услуги, които са разположени в жилищните райони, в пряка близост до жилищните сгради, например: дърводелски цехове, цехове за PVC дограми, сервизи, авторемонтни работилници, бензиностанции, автомивки и др., които допринасят за съществуващия дискомфорт в населените места от общината.

Следните препоръки могат да се имат в предвид по отношение на намаляването на шума в град Сливен:

- Подобряване на системата на градския транспорт (обновяване на обществения транспорт).
- Избягване на транзитния трафик, особено на тежкотоварни превозни средства;
- Увеличаване обхвата на синята зон и създаване на зелени зони с цел ограничаване на достъпа до центъра на града на частни автомобили, освен по отношение на няколко категории (напр. живущи).
- Изграждане на автомобилни паркинги в близост до централните райони на града.
- Оптимизиране на трафика в Община Сливен (намаляване на скоростта и др.).
- Извършване в срок на ремонт на пътните настилки. Поддръжка на пътните настилки в добро състояние.
- Изграждане на шумозащитни прегради и зелени площи с многогодишна растителност.
- В процеса на проектиране да се осигури защита от шум и достигане на граничните стойности в помещенията на жилищните и обществените сгради при спазване на изискванията на Наредба № 4 от 27.12.2006 г. за ограничаване на вредния шум чрез шумоизолиране на сградите при тяхното проектиране и за правилата и нормите при изпълнението на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство.

3.9. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА И ВЛИЯНИЕ ОТ НЕЙОНИЗИРАНИ ЛЪЧЕНИЯ

3.9.1. Йонизиращи лъчения

Радиационната обстановка в регионите се формира от естествения радиационен фон, от отложените на земната повърхност техногенни радионуклиди, които водят до повишаване на гама фона и съответно до увеличение на дозата от външното облъчване на населението.

Според препоръките на Международната агенция за атомна енергия, биологичният ефект от равномерното външно облъчване на човешкия организъм с йонизираща радиация се характеризира в най-пълна степен с величината на годишната индивидуална (еквивалентна) доза.

Радиационният фон в страната се характеризира със стойностите на мощността на еквивалентната гама доза.

Радиационната обстановка в РБългария основно се обуславя от дейността на уранодобивната и уранопереработвателната промишленост, функционирането на атомната електроцентрала “Козлодуй”, дейността на топлоелектроцентралите с твърдо гориво, производството и употребата на фосфорни торове.

Специфичен момент във формирането на радиационната обстановка представлява радиоактивното замърсяване на територията на страната като следствие от аварията на Чернобилската електроцентрала.

Във връзка с всичко това се определят основни цели, които по същество са водещи и в действията на общините по проблема, а именно:

- Да се сведе облъчването на населението до възможния минимум, на базата на единна стратегия и политика за радиационна защита;
- Да се насърчи участието на обществеността при обсъждането и вземане на решения по екологични въпроси, свързани с опасността от облъчване с йонизиращи лъчения.

За региона на община Сливен се правят системни наблюдения на радиационния фон в село Блатец и град Кермен. В общината няма регистрирани екстремни стойности, с големи отклонения от естествения радиационен фон за региона – 0,023 mR/ h.

В района на град Сливен са разположени и се използват:

- Открити радиоактивни източници за радиоактивна диагностика;
- Радиоактивни източници за излъчване на алфа лъчи в неутрализатори на статично електричество, монтирани в лакозаливни отделения на дървопереработвателни предприятия.
- Радиоактивни източници, излъчващи алфа лъчи в пожароизвестителни датчици и инсталации;
- Радиоактивни източници, излъчващи гама лъчи, монтирани в гамадефектоскопи.

Най-малко веднъж годишно същите подлежат на контрол от РДВР, РЗИ, РИОСВ-Стара Загора.

Резултатите от систематичните изследвания на пунктовете от общината за разглеждания период показват наличието на “динамично равновесие” или нормален за района радиационен гама фон за районите на пунктовете.

Регионът на община Сливен включва територии с обекти от бившия уранодобив.

По отношение радиационната обстановка град Сливен има особена характеристика, предопределена от съществуващия рудник Сливен, с експлоатационен период 1962-1980 година.

Районът на рудника попада в чертите на природен парк “Сините камъни”, във вилна зона на града, в непосредствена близост до града.

През 1998 г. с постановление № 74/27.03.1998 г. на Министерски съвет цялата организация на дейностите по ликвидиране на последствията от уранодобива е възложена на „Екоинженеринг РМ“ ЕООД София.

През 2004 г. от Института по почвознание „Н. Пушкиров“ е изготвен работен проект за техническа и биологическа рекултивация на рудник „Сливен“ по силата на договор за обществена поръчка между „Екоинженеринг РМ“ ЕООД София и ИП „Н. Пушкиров“.

Изготвеният проект е съгласуван със заинтересованите ведомства – МОСВ, МЗГ и НЦРРЗ към МЗ. Извършена е техническа ликвидация. Все още не е извършена техническа и биологична рекултивация на рудник “Сливен”.

Компетентен орган имащ отношение към радиологичния мониторинг на повърхностни и подземни води и почви в района на гр.Сливен е Изпълнителната агенция по околна среда към МОСВ (ИАОС).

По отношение мониторинга на питейните води, компетентни органи са ВиК Сливен и РЗИ Сливен.

3.9.2. Нейонизиращи лъчения

Нейонизиращите лъчения включват голям брой фактори: електростатично поле, постоянно магнитно поле, свръхвисокочестотни електрически и магнитни полета, радиочестотни електромагнитни вълни, свръхвисокочестотни електромагнитни вълни, инфрачервено лъчение, видима светлина, ултравиолетово лъчение, лазерни лъчения и др.

Изкуствени източници на електромагнитни лъчения са електрическите далекопроводни мрежи, радио и телевизионни предаватели и ретранслатори, и навигационни станции, подстанции за високо напрежение, високочестотни генератори, сушилни и др.

Независимо от направените изследвания и разработки през последните 20 години, йонизиращите лъчения все още са един от най-малко проучените фактори на средата с неблагоприятно въздействие върху човека, с недостатъчно изяснени механизми на биологичните им ефекти.

В основни линии биологичното действие се определя от честотата на електромагнитните полета, от които зависи проникващото им действие в организма. Счита се, че основните процеси, свързани с действието на високочестотното електромагнитно поле са индуцираните в тъканите йонни токове високочестотни колебания на йоните.

Въпросът за механизма на биологичното действие на високочестотните електромагнитни полета все още се проучва. Биологичният ефект на радиочестотните електромагнитни полета се изразява главно в изменения на функциите на централната и вегетативната нервна система, сърдечносъдовата, кръвотворната и др. Профпатолозите определят радиовълнова болест при продължително излагане на високочестотни електромагнитни полета най-вече в работната среда. Регламентират се допустими стойности за интензитета и енергийния поток на електромагнитните полета.

В рамките на НАСЕМ функционира подсистема „Нейонизиращи лъчения“, чиято цел е да осигурява своевременна и достоверна информация за източниците на електромагнитни

лъчения в околната среда, за електромагнитното замърсяване в населените места, над обработваемите земи, в защитени природни обекти с цел осъществяване на оперативен контрол, изготвяне на оценки на анализи, прогнози за електромагнитните замърсявания, което да обслужва централните и местните органи при вземане на решения. Подсистемата организира контрола на електромагнитните замърсявания около всички хигиенно и екологично значими източници на електромагнитни полета в околната среда, разположени на територията на страната. Подсистемата все още е в процес на създаване на база данни.

По региони, респективно на територията на общината тази дейност се изпълнява от РЗИ и РИОСВ.

Нейонизиращите лъчения в обществени сгради и урбанизирани територии са фактори на жизнената среда и подлежат на контрол.

Базовите станции на мобилните оператори и радиопредавателните кули, като източници на нейонизиращи лъчения са обекти с обществено предназначение и подлежат на регистрация и държавен здравен контрол.

В Регистъра на обектите с обществено предназначение на РЗИ – Сливен са регистрирани 187 обекти източници на електромагнитни полета (ЕМП). Разпределението им по собственици и общини е представено в Таблица №1.

Регистрирани обекти в РЗИ – Сливен, източници на нейонизиращи лъчения:

Таблица №1

Общини	Брой станции на мобилни оператори	Разпределение на обектите източници на ЕМП, според собственика				
		„А1 България” ЕАД	„Виваком” АД	„Теленор груп” ЕАД	„Нуртс Диджитълс” ЕАД ”	„Булсатком” ЕАД
Сливен	115	48	22	37	2	6

Източник: РЗИ - Сливен

Регионална здравна инспекция Сливен провежда мониторинг и контрол на обектите източници на нейонизиращи лъчения от 2014г.

Цели на мониторинга:

- 1. Установяване съответствието на нивата на електромагнитните полета с действащите норми и изисквания на Наредба № 9 от 1991г. на Министерство на здравеопазването за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно- защитни зони около излъчващи обекти (обн., ДВ, бр. 35 от 1991г.);*
- 2. Оценка на риска и неблагоприятното влияние на нейонизиращите лъчения, като фактор на жизнената среда върху здравето на населението.*

Обект на мониторинга:

- 1. Измервания на обекти, източници на нейонизиращи лъчения, които са разположени в близост до детски, учебни и лечебни заведения, които попадат или са разположени по*

границите на хигиенно-защитната зона.

2. Измервания в околната среда на 10% от всички обекти, източници на нейонизиращи лъчения, разположени на територия с голяма концентрация и население и жилищни сгради.

В област Сливен антените на мобилните оператори са разположени по следния начин:

- * 60 - в райони с голяма концентрация на население;
- * 42 - в райони с малка концентрация на население;
- * 85 - извън населени места.

През 2020 г. е планиран и осъществен мониторинг на 20 базови станции на мобилни оператори, от които 10 разположени в близост до детски и учебни заведения и 10 в райони с голяма концентрация на население и жилищни сгради.

Постановка и методи:

Съгласно изготвения график през месец октомври 2020 г. екип от РЗИ –Стара Загора извърши измерване на определените от РЗИ – Сливен антени на мобилни оператори за интезитет на електрическото поле и плътност на мощност, съгласно „Методика за измерване и оценка на ЕМП в населената околност на предавателни антени към системи за мобилни връзки”, „Сборник методи за хигиенни изследвания”, НЦХМЕХ, том IV, както и за спазване изискванията на чл. 5, ал.1 от Наредба № 9/1991г. на МЗ за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващите обекти.

Използвани технически средства за контрол:

Проведените измервания са извършени с измерител на мощност NARDA, модел NBM 520 сериен №С-0011 със сонда EF 0391 сер. №А-0090.

Резултатите от проведените измерванията са регистрирани в Протоколи за контрол на електромагнитни полета.

Резултати:

- 1. Стойности на ЕМП в обществени сгради – детски заведения и училища в гр. Сливен:**
Таблица №2

№	Свързани източници на ЕМП	Описание на мястото на измерване	Апаратура	Отстояние от източника на излъчване до мястото на измерване Хоризонтално, L [m]	Отстояние от източника на излъчване до мястото на измерване Вертикално, Δh [m]	Момент на стойността на интензитета на електрическо поле E [V/m]	Средна стойност на интензитета на електрическото поле за 6 min интервал E [v/m]	Момент на стойността на плътността на мощността S [μW/cm ²]	Средна стойност на плътността на мощността за 6 min интервал S [μW/cm ²]	Пределно допустимо ниво E [V/m]	Пределно допустимо ниво S [μW/cm ²]
1	5434	ж.к. „Дружба“ СУ "Константин Константинов" зала 07, ет.4	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	22			0,2	0,1		10

2	5434	ж.к. „Дружба“ СУ "Константин Константинов" пред входа	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	32			0,1			10
3	5434	ж.к. Дружба ДГ Еделвайс в двора - югоизток	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	32			0,2	0,2		10
4	5434	ж.к. Дружба ДГ Еделвайс етаж 2, тераса	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	28			0,4	0,1		10
5	5434	ж.к. Дружба ДГ Еделвайс пред входа на сградата	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	32			0,1			10

6	5434	ж.к. Дружба ДГ Еделвайс, етаж 2 втора група	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	52	28			0,1	0,1		10
7	SLV0071	кв. Сини камъни 12 ОУ Елисавета Багряна, етаж 2 кабинет БЕЛ	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	58	27			0,1	0,1		10

8	SLV0001	кв. Речица, ул. Й. Йовков №27, ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" баскетболно игрище в двора	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	60	24			0,1			10
9	SLV0001	кв. Речица, ул. Й. Йовков №27, ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" вход на училище	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	24			0,2	0,2		10
10	SLV0001	кв. Речица, ул. Й. Йовков №27, ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"- двор пред вход на училище	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	20	24			0,3	0,2		10
11	SLV0001	кв. Речица, ул. Й. Йовков №27, ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" етаж 4, стая 41	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	14			0,2	0,1		10
12	SLV0001	кв. Речица, ул. Т. Асенов №13, ДГ "Здравец" двор	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	70	24			0,1			10

13	SLV0001	кв. Речица, ул. Т. Асенов №13, ДГ "Здравец" етаж 1, занималня група "Мики Маус"	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	60	21			0,1			10
14	SLV0001	кв. Речица, ул. Т. Асенов №13, ДГ "Здравец"-Вход от двор на училището	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	24			0,1			10
15	SLV0071	кв. Сини камъни 12 ОУ Елисавета Багряна - спортна площадка	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	32			0,3	0,2		10
16	SLV0071	кв. Сини камъни 12 ОУ Елисавета Багряна вход на училище	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	58	32			0,6	0,3		10
17	5146	сектор 3 ул. Александър Екзарх №2, Детска градина Мак етаж 2 занималня "Мечо пух"	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	200	43			0,1	0,1		10
18	5146	сектор 3 ул. Александър Екзарх №2, Детска градина Мак етаж 2 занималня група "Мики Маус"	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	200	43			0,1			10
19	5146	СЕКТОР 3 ул. Александър Екзарх №2, Детска градина Мак пред вход на сградата	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер.№С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	200	43			0,1	0,1		10

20	5146	сектор 3 ул. Александър Екзарх №2, Детска градина Мак-до влакче	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	200	43			0,5	0,2		10
21	SLV0066	ул. Дели Ради №45, ДГ Звездица вход на двора	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	55	40			0,1	0,1		10
22	SLV0066	ул. Дели Ради №45, ДГ Звездица източен вход	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	40			0,1	0,1		10
23	SLV0066	ул. Дели Ради №45, ДГ Звездица, етаж 2, занималня на група Смехорани	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	25	36			0,1	0,1		10
24	SLV0066	ул. Дели Ради №45, ДГ Звездица, етаж 2, тераса на група Смехорани	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	25	36			0,4	0,2		10
25	5146	ул. Й. Щросмайер №9, Начално училище Васил Левски -двор	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	90	43			0,4	0,2		10
26	5146	ул. Й. Щросмайер №9, Начално училище Васил Левски-занималня	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	110	43			0,1	0,1		10

27	5146	ул. Одрин №5, Детска ясла №14 двор бесебка	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	160	43			0,1			10
28	5146	ул. Одрин №5, Детска ясла №14 етаж 2, 4 група тераса	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	160	39			0,1			10
29	5146	ул. Одрин №5, Детска ясла №14 южен вход	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	160	43			0,1			10
30	5146	ул. Одрин №5, Детска ясла №14, етаж 2 група 4 занималня	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	160	39			0,1	0,1		10
31	BS3746	ул. Хилендар № 12, Детска ясла 12 в двор до ограда	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	28			0,1			10

32	BS3746	ул. Хилендар № 12, Детска ясла 12 пред входа на сградата	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	27			0,1			10
33	BS3746	ул. Хилендар № 12, Детска ясла 12, етаж 2, 3-та група занималня. До отворен прозорец	Измерител на мощност NARDA, модел NBMS20 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	25			0,1	0,1		10

34	BS3746	ул. Хилендар № 12, Детска ясла 12, тераса изток, етаж 2	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер. №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	25			0,2	0,2	10
----	--------	---	---	----	----	--	--	-----	-----	----

Източник: РЗИ - Сливен

През 2020 година са извършени 24 измервания в детски и учебни заведения и 44 измервания на открито – дворове и тераси към тях.

Както и през предходните години при пределно допустимо ниво /ПДН/ от 10 $\mu W/cm^2$ няма установени превишения при нито едно от извършените измерванията.

2. Стойности на ЕМП измерени в райони с голяма концентрация на население в гр. Сливен:

Таблица №3

№	Свързани източници на ЕМП	Описание на мястото на измерване	Апаратура	Отстояние от източника на излъчване до мястото на измерване Хоризонтално, L [m]	Отстояние от източника на излъчване до мястото на измерване Вертикално, Δh [m]	Моментна стойност на интензитета на електрическо поле E [V/m]	Средна стойност на интензитета на електрическо поле за 6 min интервал E [v/m]	Моментна стойност на плътността на мощността S [$\mu W/cm^2$]	Средна стойност на плътността на мощността за 6 min интервал S [$\mu W/cm^2$]	Предельно допустимо ниво E [V/m]	Предельно допустимо ниво S [$\mu W/cm^2$]
1	SLV002	Кв. Даме Груев бл.14 вх. А юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер. №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	55	47			0,1	0,1		10

2	5177	ж.к. Даме Груев бл.11, вх. Д и вх. Е сектор А/А*-магазин	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер. №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	60	31			0,2	0,1		10
3	5177	ж.к. Даме Груев бл.12, вх.б	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер. №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	91	31			0,1	0,1		10

4	5177	ж.к. Даме Груев бл.23, вх .А	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	94	31			0,3	0,2		10
5	МБС3044	кв. Стоян Займов бл.78 юг магазин	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	86	40			0,4	0,2		10
6	МБС3044	кв. Стоян Займов бл.78 юг сектор С паркинг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	40			0,1	0,1		10
7	5064	сектор 1 кв. Клуцохор, бл.14 вх. Б север	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	65	30			0,1	0,1		10

8	5064	сектор 1 кв. Клуцохор, бл.14, вх.В север	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	30			0,1	0,1		10
9	5064	сектор 1 кв. Клуцохор, детска площадка до бл.12	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	20	30			0,1	0,1		10
10	SLV0008	сектор 1/1* кв. Младост, бл.9, вх.А паркинг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	33			0,3	0,1		10

11	SLV0066	Сектор 1/1* ул. Д. Топалов №3	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	80	45			0,1	0,1		10
12	SLV0066	сектор 1/1* ул. Д. Топалов №1	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	45			0,2	0,1		10
13	5064	сектор 2 кв. Клуцохор, бл.12, вх. А ЗАПАД	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	30			0,1	0,1		10

14	5064	сектор 2 кв. Клуцохор, бл.13 вх. В изток	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	65	30			0,3	0,2		10
15	SLV0008	сектор 2/2* автобусна спирка кв. Младост	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	55	33			0,3	0,2		10
16	SLV0008	сектор 2/2* кв. Младост, паркинг зад бл.9	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	33			0,3	10		
17	5064	Сектор 3 кв. Клуцохор, бл.11, вх А юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	65	30			0,1	0,1		10

18	5064	сектор 3 кв. Клуцохор, бл.12, вх.В север	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	30			0,1			10
19	SLV0066	сектор 3/3* кв. Даме Груев бл.35 вх. А север	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	45			0,1	0,1		10

20	SLV0066	сектор 3/3* кв. Даме Груев бл.35, вх. В север	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	65	45			0,1	0,1		10
21	SLV0008	сектор 3/3* кв. Младост до бл.7, вх. В	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	33			0,8	0,6		10
22	SLV0008	сектор 3/3* кв. Младост, бл.9, вх. В юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	55	33			0,3	0,6		10
23	5011	сектор А/А* кв. Българка бл.19, вх.А- запад	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	100	46			0,1	0,1		10
24	5011	сектор А/А* кв. Българка бл.20, вх. В юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	60	46			0,1	0,1		10

25	МБС3039	Сектор А/А* Сини камъни бл.10, вх. Е	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	84	33			0,3	0,1		10
26	МБС3039	Сектор А/А* Сини камъни, бл.16, вх. Г	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	33			0,3	0,1		10
27	МБС3038	сектор А/А1 кв. Клуцохор бл.19 вх. Г юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	35			0,1	0,1		10
28	МБС3038	сектор А/А1 кв. Клуцохор бл.19, вх. А юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	85	35			0,1			10
29	МБС3044	сектор А/А1 кв. Стоян Займов бл.66	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	87	40			0,4	0,3		10
30	5011	сектор В/В* вход търговски център кв. Българка	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	50	46			0,1	0,1		10
31	5011	сектор В/В* кв. Българка вход на магазин Кауфланд	Измерител на мощност NARDA, модел NBM520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	120	46			0,1			10

32	МБС3039	Сектор В/В* Кв. Сини камъни- магазини	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	84	33			0,1	0,1	10
33	МБС3039	Сектор В/В* кв. Сини камъни, паркинг зад бл.15	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	33			0,2	0,1	10
34	МБС3044	сектор В/В* кв. Стоян Займов бл.84, вх. А	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	87	40			0,1	0,1	10
35	МБС3038	сектор В/В1 кв. Клужохор бл.11, вх.б	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	85	35			0,1	0,1	10
36	МБС3038	Сектор В/В1 кв. Клужохор вход фитнес център	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	60	35			0,1		10
37	МБС3039	Сектор С/С* кв. Сини камъни-паркинг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	33			0,4	0,3	10
38	5011	Сектор С/С* кв. Българка бл.31 вх. В юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	80	46			0,1		10

39	5011	Сектор С/С* кв. Българка бл.31, вх. Д север	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	110	46			0,6	0,3		10
40	5011	сектор С/С* кв. Българка бл.34 вх. Б-юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	46			0,1			10
41	5011	сектор С/С* кв. Българка бл.34, вх. Б север	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	60	46			0,1	0,1		10
42	МБС3039	Сектор С/С* кв. Сини камъни, паркинг пред бл.15	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	84	33			0,3	0,2		10
43	5177	сектор С/С* ул. "Димо Хаджидимов"№ 2	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	40	31			0,1	0,1		10

44	МБС3038	сектор С/С1 кв. Клуцохор бл.6, вх. Б изток	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	85	35			0,1			10
45	МБС3038	сектор С/С1 кв. Клуцохор бл.6, вх. Г юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	60	35			0,1	0,1		10

46	МБС3038	сектор С/С1 кв. Клуцохор магазин за строителни материали	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	60	35			0,1		10
47	SLV013	Сектор С1 паркинг кв. Българка, бл.16	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	45			0,3	0,3	10
48	SLV013	сектор С1 кв. Българка, бл.13, вх. Е запад	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	55	45			0,1	0,1	10
49	SLV002	сектор С1 кв. Даме Груев бл.14 вх. Б юг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	47			0,2	0,1	10

50	SLV013	сектор С2 кв. Българка паркинг	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	45			0,2	0,1	10
51	SLV013	сектор С2 кв. Българка, бл.17, вх. А изток	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	55	45			0,2	0,2	10
52	SLV002	сектор С2 кв. Даме Груев междублоково пространство от бл.16	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	47			0,1	0,1	10

53	SLV002	сектор С2 кв. Даме Груев спортна площадка	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	55	47			0,4	0,2	10
54	SLV013	сектор С3 кв. Българка, бл.15	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	55	45			0,4	0,2	10
55	SLV002	сектор С3 ул. Никола Аджема №2	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	55	47			0,1	0,1	10

56	SLV002	сектор С3 ул. Никола Аджема №6	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	47			0,3	0,1	10
57	МБС3044	тротоар бул." Илинденско въстание" сектор В/В*	Измерител на мощност NARDA, модел NBМ520 сер- №С-0011 със сонда EF 0391 сер.№А-0090	30	40			0,1	0,1	10

Източник: РЗИ - Сливен

В таблица 3 са представени данните от извършените 114 измервания на открити части в райони с голяма концентрация на население от различни разстояния до излъчвателя на ЕМП в гр. Сливен.

Както през предходните години, така и през 2020 г. няма установено превишаване при извършените измерванията на пределно допустимото ниво от 10 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ (микроват на квадратен сантиметър).

Измерените стойности на различни разстояния от излъчвателя на ЕМП са в хигиенно допустимите норми, съгласно Наредба №9–1991г. и не представляват риск за здравето на обитателите в близките сгради.

Изводи:

1. Измерените стойности на електромагнитните полета на базови станции за мобилна комуникация на територията на град Сливен, отговарят на приетите в Република България хигиенни норми.
2. Обследваните антени на мобилни оператори не представляват здравен риск за населението, живеещо или пребиваващо в близост до тях.

Анализът от мониторинга и контрола на обектите източници на нейонизиращи лъчения е публикуван на електронната страница на Регионална здравна инспекция – Сливен.

3.10. ВЛИЯНИЕ НА ГЛОБАЛНИТЕ КЛИМАТИЧНИ ПРОМЕНИ, ПРИРОДНИ РИСКОВЕ, РИСКОВИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ

На базата на проведените дългогодишни инструментални наблюдения върху средната годишна температура на въздуха и на валежите в страната специалистите по измененията на климата на територията на страната са стигнали до извода, че за България тенденцията през следващите десетилетия е към затопляне, намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, увеличаване на честотата на екстремни метеорологични явления, увеличаване на случаите с проливни валежи, увеличаване на броя на дни с гръмотевични бури и градушки в по-хладни месеци - през април и септември, увеличаване на броя на засушаванията, намаляване на дебелината на снежната покривка, ускоряване на снеготопенето. За България най-значими са нарастванията на случаите с валеж между 5 и 10 литра за денонощие и тези над 40 литра за денонощие. Намаляването на валежните количества ще доведе до промяна на водните ресурси. При най-песимистичните сценарии се очаква понижаване на речния отток в страната до 40- 50%. Високите температури на въздуха, в съчетание с валежния дефицит през летния сезон, ще доведе до повисоки стойности на транспирацията и евапотранспирацията през този период от годината. Всичко това ще увеличи риска от засушаване. Климатичните фактори определят количеството на водните ресурси и динамика на това количество на територията на страната и в частност на територията на област Сливен за една календарна година, или за по-дългосрочен период. С помощта на разработения климатичен модел е установено, че за този регион на България до 2050 г. има тенденция към намаляване валежите, а от там и на водните ресурси. Същевременно намаляването на валежите е свързано и с тенденцията към затопляне на климата. Според изчисления индекс на уязвимост от климатичните промени за районите (NUTS 2) за целия ЕС, Югоизточен регион попада в четвърта група с висока уязвимост. Най-чувствителните сектори към климатичните изменения са селското стопанство, туризмът, управлението на водните ресурси и горският фонд. Влиянието на глобалните климатични промени е най-отчетливо при средните годишни температури и средните годишни валежи. Сравнението на температурата през 2017 г. за Югоизточен регион спрямо средната температура за базисния период 1961-1990 г. показва продължаваща тенденция за покачване на средната годишна температура. През 2017 г. аномалията на средната 90 годишна температура на въздуха в административните области на региона варира от +0,9-1,0°C до +1,1-1,2°C (за териториите с н.в. до 800 m). За област Сливен отклонението на средната годишна температура на въздуха (в оС) през 2017 г. спрямо климатичните норми 1961-1990 г. е 1,1-1,2°C. Най-топъл, с най-големи положителни

отклонения на средномесечната температура на въздуха от нормата, е месец март. Най-студеният месец е януари, с най-големи температурни аномалии. През 2017 г. повече валежи спрямо нормата са паднали във всички области на ЮИР. В област Сливен отклонението е 120-140%. Най-дъждовният месец е октомври, с валежи средно 2.5-3 пъти повече от месечната норма. Най-сух е месец август. Климатичните сценарии за България са разработени в НИМХ-БАН в рамките на проекта СЕСІІА. Проведени са симулации на регионалния климат за два интервала за бъдещето - за "близко бъдеще" (2021-2050 г.) и "далечно бъдеще" (2071-2100 г.), за да се установят тенденциите (т.е. изменението спрямо сегашния референтен климатичен период 1961-1990 г.) за средната годишна температурата на въздуха и средната годишна валежна сума. По отношение на температурата за ЮИР, както и за цялата страна, се очаква увеличение на средногодишната температура, като това увеличение е с около 1.5- 2 оС за близкото и между 2.5 и 3.5оС за далечното бъдеще. При годишните валежи също се очаква увеличение на валежите през първия период. През втория период е възможно тенденцията да се промени и в отделни части да се стигне до намаляване на валежите. През последните години се увеличава честотата на природните бедствия. Наблюдавани са серия от бедствени ситуации, свързани главно с развитието на мощни конвективни бури, които предизвикват сериозни материални щети и човешки жертви, в редица райони на България. Последици от тези процеси са и зачестилите наводнения. В пределите на ЮИР са определени райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) според ПУРБ на Черноморския и Източнобеломорски райони. Данните от МОСВ, ИАОС и БДДР позволяват групирането на общините в ЮИР по дял на територията под заплаха. В общо 13 общините ЮИ регион се счита, че няма заплаха от наводнения, но в община Сливен съществува значима опасност от наводнения в част от поречието на река Тунджа. Необходимо е проектиране на съответни защитни диги. Югоизточният регион се характеризира с умерено до ниско развитие на свлачищните процеси. Най-засегнати територии от свлачища се наблюдават по морския бряг северно от гр. Бургас и в планинската част на Източна Стара планина. С най- малко площи с развити свлачищни процеси е низинната и ниска част на региона. Обработените от ИАОС данни по отношение на площта на регистрираните свлачища към края на 2017 г. подреждат областите в страната в 8 групи. Област Сливен се 91 числи към трета група, със сравнително по-малко площи, засегнати от свлачищни процеси. Активизацията на свлачищата е пряко свързана с климатичните промени и най-вече с интензивните валежи. Изсичането на гори, разположени непосредствено до планински пътища също създава предпоставки за свлачища и срутища. В община Сливен са регистрирани седем свлачища (предимно в землището на с. Бяла), едното от които активно. Проблемно е последно регистрираното през 2015 г. свлачище в землището на с. Сотиря, което е активно и за укрепването му са необходими 300 000 лв. За превенция и противодействие на свлачищни процеси са заделени средства и по Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020 г.". Община Сливен изпълнява проект „Укрепване свлачище SLV 20.07613-09 на територията на ДПЛУИ - селище Качулка”, с финансовата подкрепа на ОП „Околна среда” 2014-2020 г. Изпълнението му е приключило през 2020 година. Одобрени за финансиране са 29 обекта, на които ще бъдат извършени проучвателни, проектни и строително-монтажни работи с обща индикативна стойност 63 018 267 лв. Бенефициенти на безвъзмездната финансова помощ са Агенция "Пътна инфраструктура" и редица общини, между които и община Сливен. Общините и АПИ кандидатстват самостоятелно с проектни предложения в МОСВ. Максималният срок за изпълнение на проектите е 37 месеца, от които 32 за физическото изпълнение на дейностите.

Цялата територия на общината е включена в програмата за защита от градушки чрез активно въздействие върху градоносните облаци. Идентифицирането на териториите с вероятно разпространение на предвидими природни бедствия, главно наводнения, свлачища, пожари и др. и регламентиране на необходимите превантивни мерки е постоянна и неотменна грижа на всяка община.

Мерки за борба срещу изменението на климата

Съгласно Националния план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г. (Трети Национален план за действие по изменение на климата) съществен аспект при координирането на дейностите по изменение на климата на национално ниво е отчитането на специфичната роля и функциите на общините. Дейностите за борба с изменението на климата в почти всички сектори имат местно измерение – било поради връзката им с плановете и програмите на общинско ниво, или поради това, че се изпълняват чрез местни проекти.

Националният план за действие поставя на общините определени отговорности по изпълнението на мерките в различните сектори на икономиката, като най-съществени са мерките за общините в сектор „Енергетика“ и сектор „Отпадъци“.

Основната отговорност за общинското управление на енергетиката, която се явява основен източник на емисии на парникови газове е на местните власти. Общинското планиране на енергийната ефективност е задължително и според новия Закон за енергийна ефективност.

Правилното планиране на енергийната ефективност на общинско ниво, както и провеждането на информационни мероприятия за разясняване на ползите от енергийната ефективност е едно от основните задължения на община Сливен по отношение на борбата срещу изменението на климата.

Община Сливен следва да изпълнява и Програма за обновяване на жилища, административни и комунални сгради, с цел увеличаване на енергийната ефективност.

Задълженията на община Сливен включват още въвеждане на енергоспестяващи съоръжения за улично осветление и в обществени сгради, както и други мерки за подобряване на енергийната ефективност.

Община Сливен приема и решения за създаване и одобряване на устройствени планове и техни изменения за територията на общината по Закона за устройство на територията (ЗУТ), както и стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината. Издаваните решения е необходимо да отразяват всички европейски изисквания за развитие на местните общности.

Друг съществен аспект от мерките насочени към изменението на климата, които се предприемат от община Сливен е управлението на депата за отпадъци в съответствие с действащите нормативни изисквания в областта на околната среда.

4. УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ

4.1. Структура на Община Сливен. Отговорности и задачи

Община Сливен разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на плана за действие към Програмата за опазване на околната среда 2021-2028 г.

Към 2021 г. Общинска администрация – Сливен е със следната структура:

КМЕТ

ЗАМЕСТНИК-КМЕТ „Финанси и общинска икономика“

ЗАМЕСТНИК–КМЕТ „Хуманитарни дейности“

ЗАМЕСТНИК–КМЕТ „Икономическо развитие“

ЗАМЕСТНИК–КМЕТ “Устройство на територията и строителството“

СЕКРЕТАР

Главен архитект

Секретар “МКБШМН”

Секретар “МКБТХ”

Отдел “Вътрешен одит”

Отдел “Предварителен контрол”

I. ОБЩА АДМИНИСТРАЦИЯ

Дирекция “Правна”

Отдел “Правно-нормативно обслужване”

Отдел “Обществени поръчки”

Дирекция “Административно-информационно обслужване”

Отдел “Информационно осигуряване”

Отдел “Административно обслужване и ЦАО”

Отдел “Техническо осигуряване и обслужване на администрацията”

Отдел “Обслужване на общинския съвет”

Дирекция “Счетоводство и контрол”

Отдел “Счетоводство”

Отдел “Методология и контрол”

Самостоятелни отдели

Отдел “Бюджет”

Отдел “Човешки ресурси”

Отдел “Сигурност и управление при кризи”

II. СПЕЦИАЛИЗИРАНА АДМИНИСТРАЦИЯ

Дирекция “Местни данъци и такси”

Отдел “Отчитане на приходи и разходи и обслужване на данъкоплатци”

Отдел “Контрол по събиране на местните данъци и такси”

Дирекция “Устройство на територията”

Отдел “Териториално устройство и архитектура”

Отдел “Кадастър и регулация”

Дирекция “Общинска инфраструктура”

Дирекция “Образование, култура и връзки с обществеността”

Дирекция “Социални дейности, здравеопазване и спорт”

Самостоятелни отдели

Отдел "Общинска икономика и защита на потребителя"

Отдел "Екология"

Отдел "Строителен контрол"

Отдел "Общинска собственост"

Отдел "Гражданска регистрация"

Отдел "Общинско развитие, проекти и програми"

Отдел "Международно сътрудничество и инвестиции"

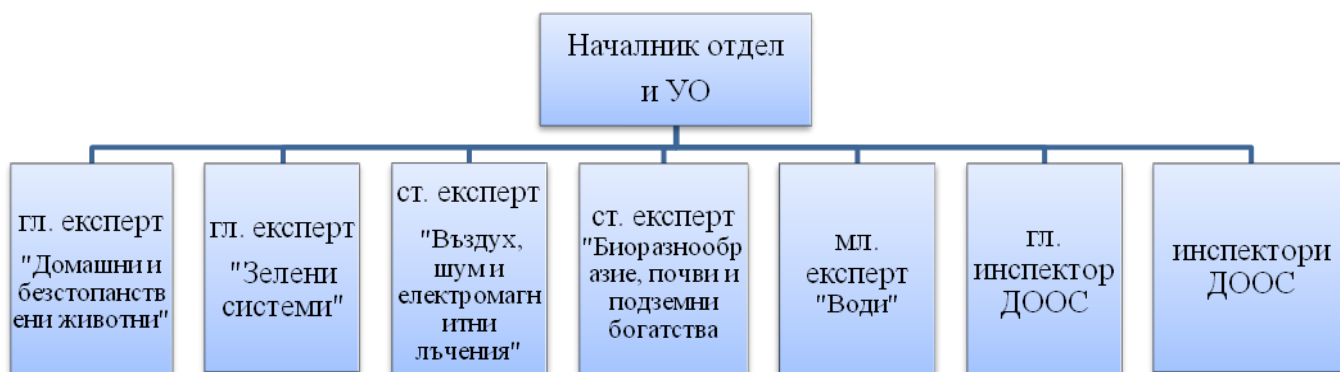
Работата на общинската администрация се подпомага от:

- ОП „Озеленяване и Гробищни паркове“
- ОП „Градска мобилност“
- ОП „Общински пазари“
- ОП „Обреден комплекс“
- „Общинска охрана СОТ“ ООД
- „Пътнически превози“ ООД

Настояща структура на отдел "Екология"

В структурата на Община Сливен отдел „Екология“ е самостоятелен отдел, на пряко подчинение на Заместник-кмет „Устройство на територията и строителството“.

В структурата на отдел „Екология“, съгласно утвърдено щатно разписание на Община Сливен са включени следните длъжности: началник отдел, главни експерти – 2, старши експерти-2, младши експерт-1. Към отдела са причислени главен инспектор-1, инспектори-5 и главен специалист-1 от Други дейности по „Опазване на околната среда“ и главен експерт други дейности по „Икономика“-1. Началник отдел „Екология“ ръководи цялостната дейност на отдела и е на пряко подчинение на Заместник-кмет по „Устройство на територията и строителството“ на Община Сливен.

Функции на отдела

Ръководи, планира и осъществява дейности и контрол по законосъобразността на прилагане на Закона за опазване на околната среда, другите специализирани закони по опазване на околната среда и наредбите, свързани с тях в т.ч. дейностите по: управление на отпадъците, управление качеството на атмосферния въздух, управление на водите; дейности по регистрация на животни и контрол по ограничаване популацията на безстопанствените животни; дейности по изграждане, поддържане и опазване на озеленените площи на територията на общината.

В действителност, квалификацията на експертите по екология доста надхвърлят минималните изискванията по отношение на тази длъжност. Експертите по екология притежават университетски дипломи, преминали са специализации в областта на опазването на околната среда или имат някои допълнителни квалификации в сферата на екологията.

Към отдел "Екология" са причислени шест инспектори от Други дейности „Опазване на околната среда“. Същите контролират изпълнението на договора по сметоизвозване и почистване на обществените места в града, както и осъществяват контрол по *Наредба управление на отпадъците на територията на община Сливен*, съставят констативни протоколи, свързани с опазване на околната среда. Двама от тях са определени за контрол и актосъставяне по ООС.

Обучителни курсове за експертите

Всички служители преминават периодично обучителни курсове за повишаване квалификацията си

Укрепването на капацитета на експертите по екология следва да бъде обект на постоянни грижи и актуализиране.

Приоритетни действия за институционално развитие

- 1) Проучване за оценка на капацитета на персонала
- 2) Проучване за оценка на нуждите от обучение
- 3) Обучителни курсове

4.2. Управленски фактори

Управлението на Община Сливен се осъществява съобразно Конституцията и законите на Република България.

Общинският съвет е местният законодателен орган. Той определя политиката за изграждане и развитие на общината и осъществява контрол при нейното провеждане.

Местният орган на изпълнителната власт е кметът. Неговата работа се подпомага от общинската администрация.

Към Общинския съвет са сформирани 12 постоянни комисии:

1. Комисия по нормативна уредба, законосъобразността на актовете на ОбС и контрол на изпълнение на решенията на Общинския съвет.
2. Комисия по общинска собственост и местно самоуправление.
3. Комисия по европейска интеграция, международно сътрудничество и партньорски инициативи.
4. Комисия по финанси, бюджет, икономическо развитие.

5. Комисия по инвестиционна политика и устройство на територията.
6. Комисия по образование, наука, култура и вероизповедания.
7. Комисия по здравеопазване, социална и жилищна политика.
8. Комисия за децата, младежта и спорта.
9. Комисия по оперативен контрол.
10. Комисия по опазване на околната среда, туризъм, селско и горско стопанство.
11. Комисия за установяване на конфликт на интереси.

В комисията по опазване на околната среда, туризъм, селско и горско стопанство се разглеждат предложенията, становищата по различни екологични проблеми на експертите от отдел “Екология”, наредбите, които те изготвят и предлагат на Общинския съвет за приемане.

Наредбите, които са предложени за приемане и актуализиране от отдела са: „Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Сливен”, “Наредба за озеленените площи и декоративната растителност” и „Наредба за притежаване, отглеждане, контрол и регистрация на животни на територията на Община Сливен”

Експертите от екологичния отдел работят в сътрудничество с Областна администрация - Сливен, РИОСВ - Стара Загора, Басейнова дирекция Източно-беломорски район Пловдив, РЗИ, ВиК, Регионално управление по горите, Държавно горско стопанство-Сливен, Природен парк “Сините камъни”, Областна дирекция на земеделие, Общинска служба земеделие и гори МВР, РС ПБЗН, БАБХ и др..

Община Сливен участва в регионално сдружение „Регионален център за управление на отпадъците, Ямбол“ съвместно с общини Нова Загора, Ямбол и Тунджа и Стралджа. Председател на сдружението е кмета на община Сливен.

Качеството на атмосферния въздух на територията на град Сливен се наблюдава чрез автоматична измервателна станция, разположена в близост до Бургаско шосе.

Качеството на повърхностните води се наблюдава от Басейнова дирекция Източно-беломорски район Пловдив, РИОСВ – Стара Загора, а на питейните води – от РЗИ – Сливен.

4.3. Услуги, предоставяни от общината, свързани с ООС.

1.3.1. Административни услуги.

1. Обявяване на Уведомления за инвестиционни предложения във връзка издаване на Решение за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС от РИОСВ.
2. Обявления на съобщения на Басейнова Дирекция ИБР Пловдив/МОСВ
3. Обявления на задание за издаване на комплексни разрешителни
4. Издаване на разрешителни за ползване на лечебни растения и биологични ресурси
5. Разрешения за премахване на дълготрайна дървесна и храстова растителност във връзка със стандарта за въвеждане в добрите земеделски практики на земеделските земи
6. Разрешения за премахване, преместване или окастряне на дълготрайна дървесна и храстова растителност и озеленени площи във връзка със строителство на сгради, съоръжения, пътища и други обекти на техническата инфраструктура
7. Разрешения за премахване, преместване или окастряне на дълготрайна дървесна и храстова растителност за изсъхнали дървета и храсти, както и за тези, чието

- състояние застрашава безопасността на движението или сигурността на гражданите, сградите и благоустройствените фондове;
8. Регистрация на домашни кучета
 9. Регистрация на пчелни семейства
 10. Издаване на разрешително за ползване на воден обект
 11. Издаване на разрешително за водовземане от повърхностен воден обект
 12. Издаване на разрешително за водовземане на минерални води
 13. Издаване на разрешение на юридически лица за депониране на отпадъци
 14. Разглеждане на сигнали и жалби на физически и юридически лица

4.3.2. Третиране на отпадъци.

- 1.1. „Сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане чистотата на местата за обществено ползване в Община Сливен” - извършва се от ДЗЗД “ГРИЙН ПАРТНЕРС – БКС” .
- 1.2. „Предоставяне на услуги по предварително третиране (сепариране) на битови отпадъци и сортиране на разделно събрани рециклируеми отпадъци на общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа” – извършва се от „СОРТ КОМЕРС “ ЕООД.
- 1.3. „Експлоатация, мониторинг и поддръжка на Регионално депо за неопасни отпадъци на общини Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа ” - извършва се от ДЗЗД „Регионално депо Ямбол“

4.3.3. Озеленяване

„Поддържане озеленени площи, тротоарни насаждения и самозалесени междублокови пространства на територията на град Сливен” – извършва се от ОП „Озеленяване и гробищни паркове”, Община Сливен

4.3.4. Воснабдяване, канализация, и пречистване на отпадните води.

Дейността се извършва от “В и К” ООД, Сливен, със седалище – гр.Сливен, ул.”б^{-та} септември” №27.

4.3.5. Безстопанствени животни

"Намаляване на популацията на бездомните кучета" по формулата „Улавяне, обезпаразитяване, кастриране и връщане на място”. През 2021 г. дейността се извършва от фирма „Привет” ЕООД.

1.4. Административен капацитет

- Възложените с нормативната уредба правомощия и задължения на кмета на общината са обезпечени чрез функциите на административните звена в общинската администрация. Разпределението на функциите е ясно и няма припокриване на функции в хоризонтален и във вертикален аспект.

- Изпълнението на почти всички възложени функции е на много добро ниво. Общината има капацитет за разработване и изпълнение на нормативни и планови документи и големи инфраструктурни проекти, по опазване на околната среда.
- Квалификацията на служителите с функции за опазване на околната среда е на много добро ниво. Материално-техническа обезпеченосте на добро ниво. Периодично се извършват обучения на служителите. Необходимо е да се подобри материално-техническото обезпечаване на дейността на отдела чрез осигуряване на нови компютри със съвременен софтуер скенери и принтери, както и да се прилагат ежегодни мерки за развитие на квалификацията на експертите чрез осигуряване на обучения.
- Информационното обезпечаване в общината е на добро равнище. Общината е въвела регистър на инвестиционните предложения, регистър за водоползване, регистър на домашните любимци и др.. Документооборотът и обменът на информация се осъществяват по два начина – по електронен път и по-рядко на хартиен носител. Основните документи, в това число планове и програми, документи във връзка с определяне на цени на такси и услуги и заплащане на такси, решения на Общинския съвет, договори с външни изпълнители, отчети за дейността и други са достъпни в локалната компютърна мрежа и достъп до тях имат всички служители на общината.

2. ИНФОРМИРАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ПО ВЪПРОСИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Община Сливен има дългогодишен опит и устойчива практика за информиране на обществеността. Общината поддържа на интернет страницата си добре структурирана и богата на информация секция „Околна среда“ <https://mun.sliven.bg/okolna-sreda>, в която публикува разнообразни данни относно различни аспекти по опазване на околната среда.

- Новини
- Нормативни документи
- Заповеди
- Програми
- Отпадъци
- Въздух
- Води
- Шум
- Нейонизиращи лъчения
- Зелена система
- Бездомни животни и домашни любимци
- Процедури по ОВОС, КР и СЕВЕЗО
- Биоразнообразие
- Подземни богатства
- Защитени територии и Натура 2000
- Почви

Този систематизиран подход улеснява достъпа на гражданите до полезна информация. Общината прилага много добри практики за информирание на гражданите относно всички услуги, които предоставя, директно или чрез външни организации.

3. ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ

През 2019 г. дейността на общината е насочена към осигуряване изпълнението на приоритетите, целите и мерките, заложен в програмата за икономическо развитие, плана за финансово оздравяване и ефективното управление на финансовите ресурси.

Изпълнението на основните параметри на бюджета за 2019 г. се характеризира със следното:

I. ПРИХОДИ

Постъпленията от приходи, общо са в размер на 96 568 714 лв., като уточнения годишен план за приходите е изпълнен 80 на сто при 79,4 на сто за 2018 г.

1. Общински приходи.

1.1. Годишният план за приходите от местни данъци е изпълнен на 104,3 на сто, като е отчетено увеличение спрямо 2018 г. с 8,8 на сто, в т.ч.:

1.1.1. Данък върху недвижимите имоти: изпълнение на годишната задача 96,9 на сто, увеличение спрямо 2018 г. с 4,9 на сто. Събрани са вземания от предходни години в размер на 1 375 000 лв. при 1 196 000 лв. за 2018 г.

1.1.2. Данък върху превозните средства: изпълнение на годишната задача 110,1 на сто, като е отчетено увеличение спрямо предходната година с 10,9 на сто. Спрямо отчета за 2018 г. са събрани в повече 498 000 лв., като за текущи задължения, са събрани в повече 531 000 лв., за недоборите, са събрани в по-малко 33 000 лв.

Намаленият размер на събраните по-малко просрочени задължения, се дължи основно на обстоятелството, че от 2016 г., при извършване на годишните технически прегледи на МПС, от пунктовете за ГТП започна стриктното спазване разпоредбата от ЗМДГ – „заплащането на данъка е условие за редовност при годишния технически преглед на превозното средство”, а от дирекция „МДТ” безусловно се спазва разпоредбата на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс за погасяване на задълженията по реда на възникването им.

1.1.3. Данък при придобиване на имущество по дарение и по възмезден начин: изпълнение на годишната задача – 112,1 на сто, увеличение спрямо 2018 г. с 15,8 на сто.

1.1.4. Патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници: изпълнение на годишната задача – 103,7 на сто.

От 01.01.2017 г. е въведен нов данък – данък върху таксиметров превоз на пътници. През 2019 г. са платени 119 000 лв. или с 44 600 лв. повече от 2018 г. През 2018 г. са платени 74 000 лв. за превоз през 2019 г.

Платеният през 2018 г. патентен данък, е в размер на 140 000 лв.

1.1.5. Туристическия данък: изпълнение на годишната задача – 110 на сто, увеличение с

13,8 на сто в сравнение с 2018 г.

За подобряване събираемостта на недоборите, през 2019 г. са издадени 2 486 акта за установяване на задължения, при издадени през 2018 г. 2 323 акта. За принудително изпълнение, през същия период са образувани 1 178 изпълнителни дела, при образувани през 2018 г. 1 765 броя.

Спрямо 2018 г., издадените актове и образуваните изпълнителни дела през 2019 г., представляват съответно 107 % и 67 %.

1.2. Значителна част (16,9% при 13,5% за 2018 г.) от приходите на общината заемат неданъчните приходи, които възлизат на 16 361 112 лв. (12 173 058 лв. за 2018 г.) или 65,5 на сто спрямо предвидения за годината план, в т.ч.:

1.2.1. Приходи и доходи от собственост: изпълнение на годишната задача 108,6 на сто, увеличение спрямо миналата година с 9,2 на сто. Увеличава се относителният дял в обема на приходите – 4,9 на сто за 2019 г., 4,8 на сто за 2018 г., 4,1 на сто за 2017 г.

1.2.2. Общински такси, общо: изпълнение на годишната задача 85,9 на сто, увеличение спрямо 2018 г. с 3,6 на сто. Планът за такса за битови отпадъци е изпълнен на 91,6 на сто, като е отчетено увеличение спрямо събраната през 2018 г. такса с 6,2 на сто. Спрямо 2018 г., за текущите задължения за такса за битови отпадъци, са събрани в повече 40 000 лв. За недоборите, са събрани в повече 175 000 лв.

1.2.3. Приходи от продажба на нефинансови активи: изпълнението на годишната задача е 2 817 319 лв. или 23,9 на сто от плана и представляват 2,9 на сто от размера на общите приходи, докато по план са предвидени с относителен дял 9,8 на сто. Отчетено е увеличение спрямо предходната година с 18,2 на сто (434 198 лв.).

2. Взаимоотношенията на общината с Централния бюджет - трансфери

/субсидии/ са изпълнени 100 на сто от годишния план, в т.ч.:

- обща субсидия за делегирани от държавата дейности - увеличение спрямо 2018 г. с 15,1 на сто;
- обща изравнителна субсидия – увеличение спрямо 2018 г. с 0,9 на сто;
- целева субсидия за капиталови разходи – увеличение спрямо 2018 г. със 7,7 на сто;
- целеви трансфери за предотвратяване и ликвидиране на последици от бедствия и аварии – 99 159 лв.;
- целеви трансфери за компенсаци на безплатни и по намалени цени пътувания на ветерани от войните и военноинвалиди; субсидии за вътрешноградски транспорт, учащи, възрастни граждани; безплатен превоз на ученици до 16 г. общо в размер на 1 930 520 лв.;
- възстановени са в Централния бюджет 339 115 лв., в т.ч. 50 050 лв. – компенсаци за транспорт на деца и ученици до 16 г. възраст, 458 лв. - компенсаци за пътувания по вътрешноградския и автомобилния междуселищен транспорт, 176 720 лв. - неусвоени средства за обект „Реконструкция на кръстовище бул. "Братя Миладинови" - бул. "Хр. Ботев" - бул. "Георги Данчев" - бул. "Бургаско шосе" - ул. "Радой Ралин" (п.в. "Розова градина)", 111 887 лв. – неусвоени средства за обект „Отваряне на ул. „Г.С.Раковски ””.

3. Трансфери между бюджетни сметки, бюджети и сметки за средства от Европейския съюз:

- получени трансфери в размер на 2 999 153 лв., в т.ч.: отчисления, на основание Закона за управление на отпадъците, по програмата на Министерство на труда и социалната политика за осигуряване на заетост, Министерство на образованието и

науката, Министерство на културата, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Областна администрация Сливен и др.;

- предоставени трансфери в размер на 2 099 802 лв., в т.ч. 1 990 146 лв. на община Ямбол за РИОСВ на основание Закона за управление на отпадъците, 102 500 лв. - Държавен и Куклен театър, 5 250 лв. - Сливенска професионална гимназия по строителство и геодезия "Арх. Георги Козаров", 1906 лв. – РЦППО гр. Сливен за обучение на деца със специални образователни потребности на ресурсно подпомагане;
- предоставени трансфери по сметки за средства от Европейския съюз – 76 лв.;
- получени трансфери от ПУДООС – 34 923 лв.

4. Временни безлихвени заеми.

Отчетеният отрицателен нетен размер на временните безлихвени заеми между бюджетите и сметки за средства от Европейския съюз представлява превишение на предоставените над възстановените заеми.

5. Финансиране на бюджетното салдо.

Отчетени са погашение на главницата по общински ценни книжа – облигации (-1 950 000 лв.); погашение на главницата по краткосрочен заем от „Фонда за органите на местното самоуправление в България – ФЛАГ” ЕАД (-354 236 лв.) и др.

II. РАЗХОДИ

Бюджетните разходи за 2018 г. са в размер на 96 568 714 лв. Годишният план за разходите е изпълнен на 80 на сто.

Изпълнението на бюджета (80 на сто) е в по-малко от утвърдения план с 24 116 997 лв. при неизпълнение от 23 437 849 лв. за 2018 г.

Разходите за делегираните от държавата дейности (63 944 204 лв.) са изпълнени 85,9 на сто и представляват 66,2 на сто от общия обем на разходите. Планът за разходите за финансиране на местни дейности и дофинансиране на делегираните от държавата дейности (32 624 510 лв.) е изпълнен на 70,5 на сто.

Неизпълнението на плана за приходите от продажба на нефинансови активи (план 11 800 000 лв.; отчет 2 817 319 лв., в т.ч. ДДС върху продажбите и ЗКПО) ограничава финансирането на капиталовата програма, текущите ремонти, разходите за издръжка.

1. Изпълнението на разходите по икономически елементи е както следва:

1.1. Разходи за персонал – работната заплата, възнагражденията, социалните и здравни осигуровки на заетите в бюджетните заведения и дейности са в размер на 57 508 982 лв. при 48 274 269 лв. за 2018 г., т.е. увеличение с 19,1 на сто. Тези разходи представляват 59,6 на сто от общия обем на разходите, извършени за отчетния период.

1.1.1. Заплати на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения - увеличението е с 6 296 262 лв. или 17,8 на сто.

Има нарастване във всички функции:

- „Общи държавни служби” – увеличение със 155 083 лв. Основни причини за това са: увеличаване на минималната месечна работна заплата от 01.01.2019 г., увеличение на основни месечни заплати на служителите в дейност „Общинска администрация” от 01.03.2019 г. и увеличение на основни заплати на кметове и кметски наместници от 01.12.2018 г.;
- „Отбрана и сигурност“ – увеличение с 3 448 лв. Основната причина е увеличаване на минималната месечна работна заплата от 01.01.2019 г.;

- „Образование” – увеличение с 5 006 152 лв. Основните причини за това са: увеличаване на минималната месечна работна заплата от 01.01.2019 г., увеличаване на основните работни заплати на педагогическите специалисти от 01.01.2019 г., съгласно Наредба № 4/20.04.2017 г. за нормиране и заплащане на труда на МОН (20% увеличение на минималната основна работна заплата на педагогическите специалисти), откриване на две нови целодневни групи и увеличаване на персонала в ДГ „Минзухар” с. Крушаре от м. септември 2019 г., отчитането на разходите за Младежки дом в тази функция (през 2018 г. тези разходи се отчитаха във функция „Икономически дейности и услуги”) и намаление на средствата за заплати в дейност „Международни програми и споразумения, дарения и помощи от чужбина”;
- „Здравеопазване” – увеличение с 349 266 лв. Основните причини за това са: увеличаване на минималната месечна работна заплата от 01.01.2019 г., увеличаване на основните работни заплати от 01.07.2019 г. на персонала в дейностите „Детски ясли, детски кухни и яслени групи в детска градина” и „Здравен кабинет в детски градини и училища” (КТД между кмета на общината и синдикалните организации);
- „Социално осигуряване, подпомагане и грижи” – увеличение с 243 252 лв. Основните причини за това са: увеличаване на минималната месечна работна заплата от 01.01.2019 г., намаление на числеността на персонала в Домашен социален патронаж през 2018 г., закриване на Преходно жилище от 01.07.2019 г., намаляване на капацитета и числеността на Домове за възрастни хора с увреждания – Качулка от 01.07.2019 г. и капацитета на звено „Майка и бебе” от 01.08.2019 г. и увеличение на капацитета и числеността на Центровете за социална рехабилитация и интеграция от 01.03.2019 г.;
- „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда” – увеличение с 43 892 лв. Основните причини за това са: увеличаване на минималната месечна работна заплата от 01.01.2019 г., увеличаване на основните работни заплати от 01.03.2019 г. на служителите в дейностите „Други дейности по жилищното строителство, благоустройството и регионалното развитие” и „Други дейности по опазване на околната среда”;
- „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело” – увеличение с 206 506 лв. Основни причини за това са: увеличаване на минималната месечна работна заплата от 01.01.2019 г., увеличаване на числеността: с по една щатна бройка в Регионална библиотека „Сава Доброплодни” и Регионален исторически музей „Д-р Симеон Табаков” от 01.01.2019 г. и в Художествена галерия „Димитър Добрович” от 01.07.2019 г., с 4 щатни бройки в Симфоничен оркестър от 01.07.2019 г.;
- „Икономически дейности и услуги” – увеличение с 87 960 лв. Основните причини за това са: увеличаване на минималната месечна работна заплата от 01.01.2019 г., увеличаване на основните работни заплати от 01.03.2019 г. на служителите в дейност

„Други дейности по икономиката“.

1.1.2. Други възнаграждения и плащания за персонала – увеличението е с 1 324 549 лв. или 28,1 на сто. Изпълнението на годишната задача по видове разходи и тяхното изменение спрямо съпоставимия период на 2018 г. е както следва:

1.1.2.1. Други възнаграждения и плащания за нещатен персонал нает по трудови правоотношения - изпълнение на годишната задача – 83,5 на сто. Увеличението спрямо 2018 г. е с 42,5 на сто – 533 785 лв. . Основни причини:

- увеличаване на минималната месечна работна заплата от 01.01.2019 г. и увеличение на възнагражденията в дейностите „Държавни и общински служби и дейности по изборите”, „Програми за временна заетост” и „Личен асистент”;
 - намаление в дейностите „Общински съвет” и „Обредни зали и домове”.
- 1.1.2.2. Други възнаграждения и плащания за персонал по извънтрудови правоотношения - изпълнение на годишната задача – 83,2 на сто. Увеличението спрямо 2018 г. е със 17,9 на сто – 114 482 лв. Различия:
- увеличение – основно в дейностите „Държавни и общински служби и дейности по изборите”, „Общинска администрация”, „Детски градини”, „Неспециализирани училища, без професионални гимназии”, „Център за подкрепа за личностно развитие”, „Програми за временна заетост”, „Клубове на пенсионера, инвалида и др.”, „Други дейности по жилищното строителство, благоустройството и регионалното развитие”, „Чистота”,
„Други дейности по културата”, „Управление, контрол и регулиране на дейностите по транспорта и пътищата” и „Други дейности по икономиката”;
 - намаление – основно в дейностите „Други изпълнителни и законодателни органи”, „Домове за възрастни хора с увреждания”, „Озеленяване”, „Спортни бази и спорт за всички”, „Други служби и дейности по селско и горско стопанство, лов и риболов” и „Други дейности по туризма”.
- 1.1.2.3. Изплатени суми от СБКО, за облекло и други на персонала, с характер на възнаграждение - изпълнение на годишната задача – 88,8 на сто. Увеличението спрямо 2018 г. е с 27,5 на сто – 380 272 лв. Основни различия:
- увеличение основно в дейностите „Общинска администрация”, „Детски градини”, „Неспециализирани училища, без професионални гимназии”, „Център за подкрепа за личностно развитие”, „Ресурсно подпомагане”, „Детски ясли, детски кухни и яслени групи в детска градина”, „Здравен кабинет в детски градини и училища”, „Домашен социален патронаж”, „Център за настаняване от семеен тип”, „Домове за стари хора”,
„Домове за възрастни хора с увреждания”, „Центрове за социална рехабилитация и интеграция”, „Дневни центрове за лица с увреждания”, „Спортни бази и спорт за всички”,
„Оркестри и ансамбли”, „Музеи, худ. галерии, паметници на културата и етногр. комплекси с национален и регионален характер”, „Общински пазари и тържища” и „Други дейности по икономиката”;
 - намаление основно в дейностите „Озеленяване” и „Обредни домове и зали”.
- 1.1.2.4. Обезщетения за персонала, с характер на възнаграждение - изпълнение на годишната задача – 73,3 на сто. Увеличението спрямо 2018 г. е с 22 на сто – 276 343 лв. Различия:
- увеличение – в дейностите „Общинска администрация”, „Общински съвет”,
„Отбранително-мобилизационна подготовка, поддържане на запаси и мощности”,
„Неспециализирани училища, без професионални гимназии”, „Здравен кабинет в детски градини и училища”, „Центрове за обществена подкрепа”, „Домове за стари хора”,
„Домове за възрастни хора с увреждания”, „Защитени жилища”, „Други дейности по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”, „Озеленяване”,

„Спортни бази и спорт за всички” и „Музеи, худ. галерии, паметници на културата и етногр. комплекси с национален и регионален характер”;

- намаление – основно в дейностите „Детски градини”, „Специални групи в детски градини за деца със СОП”, „Подготвителна група в училище”, „Спортни училища”,

„Общежития”, „Център за подкрепа за личностно развитие”, „Домашен социален патронаж”, „Център за настаняване от семеен тип”, „Дневни центрове за лица с увреждания”, „Оркестри и ансамбли”, „Библиотеки с национален и регионален характер” и „Други дейности по икономиката”.

1.1.3. Задължителни осигурителни вноски от работодатели – увеличение спрямо 2018 г. с 1 613 902 лв. или 19,8 на сто.

1.2. Разходите за издръжка са в размер на 29 523 293 лв. Годишната задача за издръжката е изпълнена на 80,3 на сто. В сравнение с 2018 г. (33 610 964 лв.) разходите за издръжка се намаляват с 12,2 на сто. Изпълнението на годишната задача за разходите с най-голям относителен дял и тяхното изменение спрямо съпоставимия период на 2018 г. е както следва:

1.2.1. Храна – изпълнение на годишната задача – 86,1 на сто. Намалението спрямо 2018 г. е с

2,9 на сто – 82 371 лв. Дейности с по-голям относителен дял (отчет над 50 000 лв.):

- „Детски градини” – намаление с 124 454 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 14 744 лв. при 8 525 лв. към 31.12.2018 г.;

- „Неспециализирани училища, без професионални гимназии” – увеличение с 98 516 лв.;

- „Детски ясли, детски кухни и яслени групи в детска градина” – намаление с 13 216 лв. Има промяна в отчетения брой деца 752 към 31.12.2019 г. и 626 към 31.12.2018 г. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 12 389 лв. при 8 994 лв. към 31.12.2018 г.;

- „Домашен социален патронаж” – намаление с 63 719 лв. Има съществена промяна в отчетения брой обслужвани лица на 307 за 2019 г. и 364 за 2018 г. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. и 31.12.2018 г. са 0 лв.;

- „Център за настаняване от семеен тип” – увеличение с 3 740 лв. Отчетеният брой обслужвани лица е увеличен с 6;

- „Домове за стари хора” – увеличение с 31 354 лв. Отчетеният брой обслужвани лица е намален с 3;

- „Домове за възрастни хора с увреждания” – намаление с 23 142 лв. Отчетеният брой обслужвани лица е намален със 17. Няма осчетоводени задължения към 31.12.2018 г. и 31.12.2019 г.

1.2.2. Материали – изпълнение на годишната задача – 66,6 на сто, увеличение с 6,9 на сто –

129 588 лв. спрямо 2018 г. Дейности с по-голям относителен дял (отчет над 50 000 лв.):

- „Общинска администрация” – увеличение с 16 474 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 3 244 лв., към 31.12.2018 г. – 0 лв.;

- „Детски градини” – увеличение с 44 614 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г. са 0 лв., 5 472 лв. към 31.12.2019 г.;

- „Неспециализирани училища, без професионални гимназии” – намаление със 183 546 лв.;

- „Домове за възрастни хора с увреждания” – увеличение с 12 163 лв. Няма осчетоводени задължения към 31.12.2018 г. и 31.12.2019 г.;

- „Други дейности по жилищното строителство, благоустройството и регионалното

- развитие” – намаление с 18 690 лв.;
- „Озеленяване” – увеличение с 26 196 лв.;
 - „Музеи и художествени галерии с регионален характер” – увеличение с 15 740
л
 - в.; - „Други дейности по културата” – увеличение с 51 697 лв.
- 1.2.3. Вода, горива и енергия - изпълнение на годишната задача – 82,9 на сто, намаление с 2,1 на сто – 76 918 лв. спрямо 2018 г. Дейности с по-голям относителен дял (отчет над 50 000 лв.):
- „Общинска администрация” – увеличение с 3 090 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 22 917 лв. и са намалени спрямо тези към 31.12.2018 г. – 30 303 лв.;
 - „Детски градини” – намаление с 60 084 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 19 944 лв. при 20 721 лв. към 31.12.2018 г.;
 - „Подготвителна група в училище” – увеличение с 5 777 лв.;
 - „Неспециализирани училища, без професионални гимназии” – намаление с 39 036
л
 - в.; - „Други дейности по образованието” – увеличение с 1 252 лв.;
 - „Детски ясли, детски кухни и яслени групи в детски градини” – намаление с
24

509 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 7 385 лв., към 31.12.2018 г. – 2

637 лв.;

- „Домашен социален патронаж” – намаление с 3 334 лв. Няма осчетоводени задължения към 31.12.2018 г. и към 31.12.2019 г.;

- „Център за настаняване от семеен тип” – увеличение с 2 271 лв.;

- „Домове за стари хора” – увеличение с 11 259 лв. Няма осчетоводени задължения;

- „Домове за възрастни хора с увреждания” – намаление с 7 485 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г. и 31.12.2019 г. са 0 лв.;

- „Водоснабдяване и канализация” – намаление с 50 088 лв.;

- „Осветление на улици и площи” – увеличение с 37 925 лв.;

- „Спортни бази за спорт за всички” – намаление със 17 078 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г. са 1 978 лв. при 4 999 лв. към 31.12.2019 г.

1.2.4. Разходи за външни услуги – изпълнение на годишната задача – 79 на сто, намаление с 21,7 на сто – 3 596 169 лв. спрямо 2018 г. Дейности с по-голям относителен дял (отчет над 100 000 лв.):

- „Общинска администрация” – намаление с 37 927 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 4 807 лв. и са намалени спрямо тези към 31.12.2018 г. с 3 755 лв.;

- „Други дейности по вътрешната сигурност” – увеличение със 119 306 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 403 лв. при 0 лв. към 31.12.2018 г. Отчитат се основно разходите по договора за охрана с „Общинска охрана и СОТ” ЕООД;

- „Превантивна дейност за намаляване на вредните последствия от бедствия и аварии” – увеличение със 70 109 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. и 31.12.2018 г. са 0 лв.;

- „Ликвидиране на последици от стихийни бедствия и производствени аварии” – увеличение с 41 310 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 30 195 лв. при 8 200 лв. към 31.12.2018 г.;

- „Детски градини” – намаление с 3 892 лв. Осчетоводени задължения към 31.12.2018 г. – 142 лв., 2 326 лв. към 31.12.2019 г.;

- „Неспециализирани училища, без професионални гимназии” – увеличение с 106 772 лв.;

- „Други дейности по образованието” – увеличение с 6 151 лв.;

- „Други дейности по здравеопазването” – намаление с 31 945 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г. и 31.12.2019 г. са 0 лв.;

- „Дневни центрове за лица с увреждания” – увеличение с 10 238 лв.

Осчетоводените задължения са 0 лв.;

- „Водоснабдяване и канализация” – намаление със 115 003 лв. Основно се отчитат разходи свързани със съдебни дела;

- „Осветление на улици и площи” – намаление с 585 585 лв. Осчетоводените изискуеми задължения към 31.12.2018 г. и към 31.12.2019 г. – 0 лв.;

- „Други дейности по жилищното строителство, благоустройството и регионалното развитие” – увеличение с 40 755 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2019 г. са 1 350 лв. при 0 лв. към 31.12.2018 г.;

- „Озеленяване” – увеличение с 5 194 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г.

- и 31.12.2019 г. са незначителни. От 2017 г. основните дейности се извършват от ОП „Озеленяване”/ОП „Озеленяване и гробищни паркове”;
- „Чистота” - намаление с 2 809 036 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г. и 31.12.2019 г. са 5 631 лв.;
 - „Управление на дейностите по отпадъците” – намаление с 130 166 лв. Няма осчетоводени задължения;
 - „Други дейности по културата” – увеличение с 63 522 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г. и 31.12.2019 г. са незначителни;
 - „Други дейности по селско и горско стопанство, лов и риболов” – увеличение с 48 769 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г. са 86 170 лв. при 1 877 лв. към 31.12.2019 г.;
 - „Управление, контрол и регулиране на дейностите по транспорт и пътища” – намаление с 309 608 лв. Осчетоводените задължения са 0 лв.;
 - „Служби и дейности по поддържане, ремонт и изграждане на пътища” – намаление със 171 155 лв. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г. и 31.12.2019 г. са 0 лв.
- 1.2.5. Текущи ремонти – изпълнение на годишната задача – 60,2 на сто, намаление спрямо миналата година с 43,5 на сто. Осчетоводените задължения към 31.12.2018 г. са 185 195 лв. са намалени спрямо тези към 31.12.2019 г. – 0 лв.

Увеличението е във функции: „Здравеопазване” – 9 830 лв.; „Социално осигуряване, подпомагане и грижи” – 19 581 лв.; „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело” – 1 534 лв.

Намалението е във функции: „Общи държавни служби” – 9 582 лв.; „Отбрана и сигурност” – 155 842 лв.; „Образование” – 123 002 лв. (основно ремонт на детски градини и училища); „Жилищно строителство, БКС и опазване на околната среда” – 462 423 лв. (основно в дейност „Изграждане, ремонт и поддръжка на уличната мрежа” – 177 006 лв. и

„Други дейности по жилищното строителство, благоустройството и регионалното развитие” – 288 172 лв.); „Икономически дейности и услуги” – 118 034 лв. (основно за текущ ремонт на общински пътища).

- 1.2.6. Субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия – за текуща дейност – изпълнение на годишната задача 99,6 на сто (1 283 127 лв.), увеличението спрямо 2018 г. е многократно. Разплатени са компенсации за покриване на загуби, реализирани при изпълнение на услугата при икономически неизгодни условия, съгласно чл. 9 от Договор № 71/14.02.2018 г. за обществен превоз на пътници с "Пътнически превози" ЕООД – 803 816 лв.

- 1.2.7. Други разходи за лихви – изпълнение на годишната задача 100 на сто (1 021 413 лв.), намалението спрямо 2018 г. е 19,1 на сто. Разплатени са лихви за забавени плащания – съдебни и извънсъдебни споразумения.

2. Изпълнението на разходите по функции е както следва:

- 2.1. За функция „Общи държавни служби” са извършени разходи за 7 221 711 лв. при 5 725 090 лв. през 2018 г. В сравнение с 2018 г. разходите са увеличени с 26,1 на сто. Годишния план за разходите е изпълнен на 82,9 на сто. Отчетените разходи представляват 7,5 на сто от общия обем на разходите, при 6,3 на сто през 2018 г.

Основните причини за увеличението са посочени по-горе в текста, освен това

има увеличение на капиталовите разходи с 66 577 лв.

2.2. За функция „Отбрана и сигурност” са извършени разходи за 1 932 929 лв., в т .ч. за издръжка 1 601 098 лв., при 1 918 391 лв. през 2018 г. в т .ч. за издръжка 1 523 449 лв. Годишния план за разходите е изпълнен на 85 на сто. Отчетените разходи представляват 2 на сто от общия обем на разходите, при 2,1 на сто през 2018 г.

Основните причини за намалението са посочени по-горе в текста. Отчетено е намаление на капиталовите разходи със 88 949 лв.

2.3. За функция „Образование” са извършени разходи общо 48 014 689 лв. при 41 439 860 лв. за 2018 г. В сравнение със съпоставимия период на 2018 г. разходите са нараснали с 15,9 на сто. Годишния план за разходите е изпълнен на 86,6 на сто, при 87,9 на сто през 2018 г. Отчетените разходи за образованието представляват 49,7 на сто от обема на разходите на общината.

Има увеличение на капиталовите разходи с 638 168 лв.

Финансирането на общинските училища се осъществяваше при спазване на изискванията на чл. 39, ал. 1 от ПМС № 344/21.12.2018 г. (средствата са предоставяни в срок до 7 работни дни от получаването им от централния бюджет).

Учебните заведения прилагати системата на „делегирани бюджети ” са осигурили от стопанска дейност (наеми на имущество и земеделски земи, услуги и др.) и дарения собствени приходи за 308 052 лв. при 229 308 лв. за 2018 г.

2.4. За функция „Здравеопазване” са отчетени разходи за 4 101 647 лв., което в сравнение с 2018 г. е увеличение с 31,7 на сто. Годишния план за разходите е изпълнен на 71,1 на сто. Отчетените разходи за здравеопазването представляват 4,2 на сто от общия обем на разходите.

Основните причини за увеличението са посочени по-горе в текста, освен това има увеличение на капиталовите разходи с 557 936 лв.

2.5. За функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи” са извършени разходи за 8 237 212 лв. при 7 699 268 лв. за 2018 г., увеличение със 7 на сто. Годишният план за разходите е изпълнен на 81,6 на сто. Относителният дял на разходите за социални дейности е 8,5 на сто от общия обем на разходите.

В 14 заведения с капацитет 684 места са обслужени 671 лица, в Домашен социален патронаж се обслужват 307 лица.

Основните причини за увеличението са посочени по-горе в текста, освен това има увеличение на капиталовите разходи с 48 776 лв.

2.6. За функция „Жилищно строителство, БКС и опазване на околната среда” са отчетени разходи за 15 024 548 лв. при 20 431 038 лв. за 2018 г.

За някои основни дейности, изпълнението на планираните разходи е както следва:

-дейност „Чистота”: 94,3 на сто от годишната задача;

-дейност „Осветление на улици и площади”: 93,5 на сто от годишната задача;

-дейност „Изграждане, ремонт и поддържане на уличната мрежа” – 87,4 на сто от годишната задача.

Основните причини за различията с 2018 г. са посочени по-горе в текста, отчетено е намаление на капиталовите разходи с 1 158 271 лв.

2.7. За функция „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело” са извършени разходи за 6 242 787 лв. като за 2018 г. са 4 644 469 лв., увеличението е с 34,4 на сто.

Годишната задача за разходите е изпълнена на 72,5 на сто. Относителния дял на разходите за функцията представлява 6,5 на сто от общия обем на разходите, при 5,1 на сто за 2018 г.

Културните институти, второстепенни разпоредители със самостоятелни бюджети, осигуриха от стопанска, концертна дейност и дарения собствени приходи в размер на 104 902 лв. при 90 949 лв. за 2018 г.

Финансирани са мероприятия от културния календар на община Сливен за 2019 г. – Майски празници на културата „Сливенски огньове”, Международен детски фолклорен танцов фестивал, Национален фестивал на детската книга, Национален фестивал за млади

изпълнители на популярна музика „Цветен камертон”, културни прояви свързани с празника на града – Димитровден, Коледни и Новогодишни празници и др.

Трансферите за културните институти – Държавен и Куклен театър, се осигуряваха до размера на реализираните собствени приходи на общината – 102 500 лв.

Основните причини за увеличението са посочени по-горе в текста, освен това има увеличение на капиталовите разходи с 904 445 лв.

2.8. За функция „Икономически дейности и услуги” са отчетени разходи за 4 235 684 лв. при 3 494 835 лв. за 2018 г. Разходите са увеличени с 21,2 на сто. Годишния план за разходите е изпълнен на 75,7 на сто. Относителния дял на тези разходи представлява 4,4 на сто от общия обем на разходите за общината.

За някои основни дейности, изпълнението на планираните разходи е както следва:

- дейност „Управление, контрол и регулиране на дейностите по транспорта и пътищата” – 887 966 лв., като е изпълнена 68,4 на сто от годишната задача;
- дейност „Служби и дейности по поддържане, ремонт и изграждане на пътищата” – 229 628 лв., като е изпълнена 24 на сто от годишната задача.

Основните причини за намалението са посочени по-горе в текста, освен това има увеличение на капиталовите разходи с 150 795 лв.

2.9. За функция „Разходи некласифицирани в другите функции” са отчетени разходи за 1 557 507 лв. при 1 834 760 лв. за 2018 г. Разходите са намалени с 15,1 на сто. Годишния план за разходите е изпълнен на 81,5 на сто.

По основната дейност „Разходи за лихви”, изпълнението на планираните разходи е 1 554 287 лв., като е изпълнена 97,3 на сто от годишната задача.

III. КАПИТАЛОВ БЮДЖЕТ

През 2019 г. са извършени общо капиталови разходи за 13 733 042 лв. Инвестиционната програма на общината е изпълнена на 53,3 на сто, в т.ч.:

1. По източници:

- целева субсидия – 989 826 лв., изпълнение – 42,4 на сто;
- сметки за средства от ЕС – 4 187 603 лв., изпълнение – 97,5 на сто;
- собствени средства – 4 170 349 лв., изпълнение – 43,2 на сто;
- други източници (ПУДООС, Решения и постановления на Министерски съвет,

преходни остатъци от предходни години, допълващ стандарт за материална база за дейности от функция „Образование”, дарения) – 4 094 930 лв., изпълнение – 45 на сто;
- общински облигации – 290 334 лв., изпълнение – 83,8 на сто.

2. По видове разходи:

- за основен ремонт – 8 770 228 лв., изпълнена е 73,3 на сто от годишната задача;
- за придобиване на ДМА – 4 838 357 лв., като е изпълнена 35,6 на сто от годишната задача;
- за придобиване на НМДА – 124 457 лв., изпълнена е 61,3 на сто от годишната

3

задача

3. По функции:

- функция „Общи държавни служби” – 162 237 лв., изпълнена е 43,6 на сто от

годишната задача;

- функция „Отбрана и сигурност” – 372 132 лв., изпълнена е 80,7 на сто от годишната задача;
- функция „Образование” – 4 958 942 лв., изпълнена, е 65,8 на сто от годишната задача;
- функция „Здравеопазване” – 575 687 лв., изпълнена е 40,9 на сто от годишната задача;
- функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи” – 598 524 лв., като е изпълнена 70,2 сто от годишната задача;
- функция „Жилищно строителство, БКС и опазване на околната среда” – 5 101 762 лв., като е изпълнена 46,3 на сто от годишната задача;
- функция „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело” – 1 279 769 лв., като е изпълнена 40,9 на сто от годишната задача;
- функция „Икономически дейности и услуги” – 683 989 лв., изпълнена е 70,8 на сто от годишната задача.

IV. ОБЩИНСКИ ДЪЛГ

Към 01.01.2019 г. общинският дълг възлиза на 29 379 236 лв.

За издължаване на поетите задължения по краткосрочен заем от „Фонда за органите на местното самоуправление в България – ФЛАГ” ЕАД и дългосрочен общински дълг чрез емисия на общински ценни книжа – облигации през 2019 г. са изплатени общо 2 840 330 лв., в т.ч. за „Фонда за органите на местното самоуправление в България – ФЛАГ” ЕАД – 354 236 лв. главница, 4 457 лв. лихви и 600 лв. такси; общински ценни книжа – облигации – 1 950 000 лв. главница, 528 417 лв. лихви и 2 620 лв. такси.

Към 31.12.2019 г. общинският дълг възлиза на 27 075 000 лв.

За 2019 г. съотношението на плащанията по дълга към средногодишния размер на собствените приходи и общата изравнителна субсидия за последните три години е 8,3 на сто, при нормативно допустими 15 на сто.

V. СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС

Наличностите по сметките за средства от ЕС (общо) към 01.01.2019 г. са в размер на 3 606 787 лв. Постъпилите средства за 2019 г. са в размер на 6 247 744 лв.

Разходите, извършени за отчетния период са в размер на 7 497 893 лв. Наличността в края на периода е в размер на 2 356 638 лв.

VI. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА КОНТРОЛИРАНИ ОТ ОБЩИНАТА ЛИЦА ПО ЧЛ. 137, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ /ЗПФ/.

Към 31.12.2019 г. няма контролирано от общината лице, което попада в подсектор

„Местно управление” и чийто операции и средства не са включени в общинския бюджет (Общински съвет – Сливен - Решение № 10/19.12.2019 г. за приемане на краен ликвидационен баланс и пояснителен доклад към баланса на „Център за кожно- венерически заболявания – Сливен” ЕООД – в ликвидация).

VII. СЪЩЕСТВЕНИ СДЕЛКИ И ОПЕРАЦИИ ПО ЧЛ. 137, АЛ. 1, Т. 3 ОТ ЗПФ

Липсва отчетна информация за съществени сделки и операции на общината и на разпоредителите с бюджет по бюджета на общината, които нямат пряк касов ефект върху бюджета на общината.

VIII. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГНОЗИТЕ ПО ЧЛ. 82, АЛ. 3 ОТ ЗПФ:

1. Общински сметки за средствата от Европейския съюз:

-трансфери между бюджети и сметки за средства от ЕС (нето): прогноза от 20.03.2018 г. (Решение № 1047/29.03.2018 г. на ОбС Сливен) – -5 000 лв.; уточнен план бюджет 2019 г. – -7 000 лв.; отчет бюджет 2019 г. – -76 лв.;

-временни безлихвени заеми между бюджети и сметки за средства от ЕС (нето): прогноза от 20.03.2018 г. (Решение № 1047/29.03.2018 г. на ОбС Сливен) – 860 300 лв.; уточнен план бюджет 2019 г. – -178 163 лв.; отчет бюджет 2019 г. – -999 299 лв.

2. Динамика и състояние на общинския дълг и на дълга, гарантиран от общината:

-получени заеми: прогноза от 20.03.2018 г. (Решение № 1047/29.03.2018 г. на ОбС Сливен) – 1 452 600 лв.; уточнен план бюджет 2019 г. – 0 лв.; отчет бюджет 2019 г. – 0 лв.;

-погашения по заеми: прогноза от 20.03.2018 г. (Решение № 1047/29.03.2018 г. на ОбС Сливен) – -7 390 000 лв.; уточнен план бюджет 2019 г. – -7 304 236 лв.; отчет бюджет 2019 г. – -2 304 236 лв.

3. Приходи, разходи и останали показатели по чл. 14 от ЗПФ за контролираните от общината лица, които попадат в подсектор „Местно управление” и чиито операции и средства не са включени в общинския бюджет – Приложение № 7.
4. Финанси на контролираните от общината дружества и други лица, включително информация за прогнозните приходи, разходи и инвестиции, очакваната динамика и състоянието на техния дълг, финансови резултати, очакван размер на дивидента за общината, прогнозни стойности за субсидии, капиталови трансфери и други предоставяни от общината средства, изпълнение на проекти по програми на Европейския съюз - Приложение № 8.
5. Липсва информация за очакван ефект върху показателите на общинските финанси, включително за лицата по т. 3 и 4 от публично-частни партньорства и концесии за срока на прогнозата и до края на действието на съответните договори, както и от други съществени, извършени или планирани сделки и операции на общината и нейните подведомствени разпоредители, които нямат пряк касов ефект върху бюджета на общината за периода на прогнозата.

ФИНАНСИРАНЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

В съответствие с разпоредбите на ЗУО и ЗМДТ, управлението на отпадъците, включително тези в обхвата на правомощията на общините, се извършва при съблюдаване на принципа „Замърсителят плаща“.

Принципът „Замърсителят плаща” е заложен в Договора за създаване на Европейската общност (чл.174). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
- разходите за опазване на околната среда и човешкото здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- разходите за събиране, предварително съхраняване, третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на първоначалния причинител или настоящия или предишния притежател на отпадъците.

Принципите „замърсителят плаща” и „разширена отговорност на производителя” се реализират чрез административни разпоредби и икономически инструменти. Населението и бизнесът заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци чрез различни икономически инструменти, като напр. плащане при изхвърляне, което е пряко свързано с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци.

Финансирането на управлението на отпадъците в община Сливен се осъществява основно чрез такса битови отпадъци. Общината използва и възможностите за безвъзмездно финансиране за проекти на общината в сектор отпадъци.

Такса битови отпадъци в община Сливен е регулирана в Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Сливен, приета с Решение № 792/27.02.2003 г. на Общинския съвет, с последващи изменения и допълнения (посл.доп. Реш. № 461/28.01.2021год..).

Таксата се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистота на териториите за обществено ползване.

Таксата се определя в левове на база данъчната оценка на имотите на физическите лица и по-високата между данъчната оценка и отчетната стойност на имотите на предприятията.

Таблица 1. Размер на такса битови отпадъци (2021 г.)

	За жилищни имоти в земл. Сливен 1,05 %	За жилищни имоти в земл. ост . нас. места 1,05 %	За нежилищни имоти в земл. Сливен 2,0%	За нежилищни имоти в земл. ост . нас. места 3,10 %
осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци; събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата за обезвреждането им за сметосъбиране и сметоизвозване	0,42	0,72	0,80	1,24
проучване, проектиране, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битовите отпадъци или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по ЗУО	0,40	0,69	0,77	1,19
почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии на населените места, предназначени за обществено ползване	0,23	0,39	0,43	0,67

ЗМДТ изисква размерът на таксата да се определя според количеството на битовите отпадъци, а когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци, размерът на

таксата се определя на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет.

Община Сливен определя такса битови отпадъци на база данъчната оценка на ползваните имоти от гражданите и фирмите. Във връзка с прилагането на принципа „замърсителят плаща“ Община Сливен предоставя възможност за определяне на таксата на база количество на битовите отпадъци.

За имоти според количеството на битовите отпадъци, съобразно районите с организирано сметосъбиране и сметоизвозване, съгласно заповедта на кмета за определяне границите на районите и видът на предлаганите услуги по чл.62 от ЗМДТ, таксата се определя според количеството на битовите отпадъци, съобразно броя на съдовете за съхранението им и кратността на сметоизвозване. За един контейнер тип „Бобър“, за една година и при кратност на сметоизвозване на битовите отпадъци един път седмично, таксата е 4 627 лв. За имоти в райони, посочени в заповедта, с кратност на събиране по-голяма от един път седмично, таксата се умножава по съответната кратност. Лицата, декларирали ползването на съдове за количество на битовите отпадъци, заплащат и такса за почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии на населените места, предназначени за обществено ползване

Приходите на община Сливен от такса битови отпадъци за периода 2016-2020 г. са представени в долната таблица.

Таблица 2. Приходи от такса битови отпадъци

	2016	2017	2018	2019	2020
Общо приходи от местни данъци и такси (лв)	-	25 691 000	24 759 000	18 285 000	17 977 000
Общо приходи от такса битови отпадъци (лв.):	2 961 000	2 918 000	3 450 000	3 665 000	4 035 000
В т.ч. от:					
физически лица (домакинства)	1 541 000	1 497 000	1 763 000	1 772 000	2 214 000
юридически лица	1 420 000	1 421 000	1 687 000	1 893 000	1 821 000

Източник: Община Сливен

През 2020 г. приходите от такса битови отпадъци представляват 22.44% от общо приходите от такси.

Таблица 3. Структура на постъпленията от ТБО по групи задължени лица

Източник	2016	2017	2018	2019	2020
физически лица (домакинства)	52%	51%	51%	48%	55%
юридически лица	48%	49%	49%	52%	45%

Източник: Община Сливен

В община Сливен делът на приходите от домакинствата в общите приходи от такса битови отпадъци е малко по голям от този на бизнеса. Данните показват, че за разглеждания период общината демонстрира стремеж към по-пълно прилагане на принципа „замърсителят плаща“ и към намаляване на т.нар. крос-субсидиране на разходите на домакинствата от страна на бизнеса.

Събираемостта на ТБО от задължените лица е много висока както от домакинствата, така и от фирмите. Този факт е положителен, като се има предвид, че общината ще се нуждае от сериозни средства за прилагане на редица мерки, вкл. инвестиционни, за подобряване управлението на отпадъците и постигане на нормативно определените количествени цели за отпадъците в периода на новата програма за управление на отпадъците до 2028 г.

Таблица 4. Равнище на събираемост на приходите от такса битови отпадъци (%)

	2018	2019	2020
Равнище на събираемост - общо	80%	81%	80%

Източник: Община Сливен

Общите разходи за управление на отпадъците през последните 5 години са представени в следващата таблица.

Таблица 5. Разходи за управление на отпадъците (лв.)

	2016	2017	2018	2019	2020
Общо разходи за управление на отпадъците	6 566 000	9 353 000	8 031 087	8 537 162	10 466 554
В т.ч. за:					
- за осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други (лв.)	0,00	0,00	0,00	29 280,00	4 120,00
- за събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им (лв.)	2 432 000	5 168 000	3 513 236,00	3 547 025,00	4 076 284,64
- за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци (лв.)	1 962 985	1 154 737	1 788 967	1 728 795,00	2 062 099,48
- за отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците (лв.)	981 015	1 132 263	1 550 806	1 838 360,00	2 559 948,18
- за почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии	1 190 000	1 898 000	1 178 078	1 193 702,00	1 764 101,52

	2016	2017	2018	2019	2020
от населените места, предназначени за обществено ползване (лв.)					

Източник: Община Сливен

Фигура 1. Структура на разходите за управление на отпадъците 2020 г.

В структурата на разходите за управление на отпадъци най-висок е дялът на разходите за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци. Много висок и непрекъснато нарастващ е дялът на разходите за отчисления по чл.64 от ЗУО за депониране на отпадъци. Съгласно Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г.), размерът на отчисленията за депониране по чл.60 и чл. 64 от ЗУО са прогресивно нарастващи в годините. Съответно разходите на общината нарастват през анализирания период, тъй като годишната норма на натрупване на отпадъци на човек от населението се увеличава. Това се дължи на променящите се потребителски навици, и начин

на живот на домакинствата, краткия живот на предметите и на дейността на промишлени предприятия, търговски обекти и заведения. Като се има предвид, че до 2022 г. и всяка следваща година отчисленията за депониране на отпадъци ще достигнат 95 лв./тон, общината ще трябва да включи в програмата мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци и нарастване на количествата разделно събрани, рециклирани и оползотворени отпадъци, за да намали разходите за отчисления за депониране.

Таблица 6. Разходи по управлението на отпадъците на 1 жител (2016-2020 г.)

	2016	2017	2018	2019	2020
Средно - България	71,01	77,66	87,81	89,86	-
Сливен	54,43	77,89	67,50	72,61	89,71

Източник: НСИ, Община Сливен

Таблица 7. Степен на покриване на разходите за управление на отпадъците с приходи от такса битови отпадъци

	2016	2017	2018	2019	2020
Средно - България	0,91	0,97	1,13	1,02	-
Община Сливен	0,45	0,31	0,43	0,43	0,38

Източник: НСИ, Община Сливен

В община Сливен приходите от такса битови отпадъци не покриват разходите за управление на отпадъците. Тенденцията е трайна през анализирания период и не съвпада със средното за страната, където преобладаваща величина са приходите. Това означава, че генераторите на отпадъци не заплащат пълните разходи за управление на битовите отпадъци, поради което общината субсидира управлението на битови отпадъци от други източници. В следващите години ще е необходимо да нарастват приходите от такса битови отпадъци, за да се покрият разходите за инвестиции и оперативните разходи за експлоатация на новоизградените съоръжения. Общината трябва да преразгледа начинът на определяне и размера на такса БО, така че да осигури пълно покритие на разходите за дейностите по отпадъци.

Въз основа на направения анализ са изведени следните **основни изводи и препоръки**:

- Принципът „замърсителят плаща“ не се прилага изцяло при определяне на такса битови отпадъци. В зависимост от въведените на национално ниво методики за определяне на такса битови отпадъци, община Сливен ще предприеме действия с цел по-пълно прилагането на принципа и справедливо заплащане на услугите от страна на всички групи генератори на отпадъци.
- Събираемостта на приходите от такса битови отпадъци е висока. Въпреки това приходите от такса битови отпадъци в община Сливен са значително по-ниски от средствата, които общината изразходва за управлението на отпадъците. Този факт показва, че общината следва да преразгледа политиката за определяне на такса битови отпадъци, така че да покрива разходите и да разширява и подобрява услугите, свързани с управление на отпадъците.
- В структурата на разходите най-висок дял имат разходите за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци. Размерът на заплащаните отчисления по чл. 64 от ЗУО нараства значително през анализирания период, тъй като годишната

норма на натрупване на отпадъци на човек от населението се увеличава. Това се дължи на променящите се потребителски навици и начин на живот на домакинствата и на дейността на промишлени предприятия, търговски обекти и заведения. В същото време размерът на отчисленията за един тон отпадъци нараства всяка година. Общината трябва да предприеме мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци и нарастване на количествата разделно събрани, рециклирани и оползотворени отпадъци, за да намали разходите за отчисления за депониране.

Освен от такса битови отпадъци за община Сливен средствата изразходвани за опазване на околната среда се набират и по следните параграфи:

- От такси за добив на кариерни материали;
- Такси за притежаване на куче;
- Такси за извършване на административни услуги;
- Санкции, наложени на търговци и юридически лица за увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите норми и при неспазване на определените в разрешителните емисионни норми и ограничения.;
- Такси, съгласно Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услугите и предоставянето на права на територията на Община Сливен
- Глоби за нарушаване на изискванията на общински наредби;
- Безвъзмездна помощ за изпълнение на екологични проекти от донорски организации (НДФФ, ПУДООС, фондации и др.) и от оперативни програми
- Дарения от физически и юридически лица.

Разходите по изпълнение на дейности в областта на околната среда се планират дългосрочно – чрез плановете за действие по екологичните програми и ежегодно при подготовка на годишния бюджет.

Негативно въздействие върху разработването на проекти и работата върху мероприятия по опазване на околната среда, оказва невъзможността приходите в бюджета по съответното перо да покрият разходите за екология. Въпреки приетия размер на такси, глоби и санкции, средствата, постъпили от тях са недостатъчни.

IV. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT/

Един от основните етапи в стратегическото планиране е “анализът на средата”. Изводите от този анализ са важна предпоставка за осъществяване на по-нататъшните стъпки в процеса на стратегическо планиране – SWOT анализ, целеполагането и изготвянето на план за действие. Това наложи те да бъдат изложени в тази част по структуриран начин. Избран бе подходът основните изводи да се групират в две основни части:

- Достижения и силни страни, проблеми и слаби страни
- Възможности и заплахи.

SWOT представлява акроним на вътрешните за общината силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегически анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите "силни" и "слаби" страни. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ се диференцира на "възможности" и "заплахи".

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Природни дадености и ресурси • Добре развита железопътна мрежа • Добре структурирана техническа инфраструктура • Наличен опит за привличане на финансови средства • Опит и традиции в селското стопанство, в производството на текстил и др. • Регионално управление на отпадъците • Организирано сметосъбиране на 100% в община Сливен • Добре изградена като обхват водоснабдителна мрежа • За последните три години е постигнато съответствие с нормите за вредни вещества, както и на средногодишните нива на замърсителите по показатели $ФПЧ_{10}$ и SO_2. • Почвите в общината са в добро екологично състояние и по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители • Наличие на работещи документи, свързани с опазването на околната среда • Значителен горски фонд с добра репродуктивност, разнообразни функции и добро стопанисване 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатъчни финансови средства в общинския бюджет и в населението • Голям дял на неизползваните земеделски земи • Проблеми с недостига на питейна вода в някои населени места • Загуби на вода от водопреносната мрежа • Недостиг на квалифицирана работна ръка • Сравнително ниско ниво на доходите и висока степен на безработица • Частични нерегламентирани замърсявания с отпадъци около малките населени места. • Липса на компостираща площадка за третиране на зелени отпадъци

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> • По-активно прилагане мерките за енергийна ефективност за повишаване ефекта от прилагането им. • Изграждане на газоразпределителна мрежа на територията на нетоплофицираните квартали на гр. Сливен • Увеличаване броя на домакинствата в гр. Сливен, които са обхванати от системата за централната топлофикация. • Подобряване на мобилността на транспорта в общината • Завършване реконструкцията на ПСОВ „Сливен“ • Доизграждане на канализационната мрежа на агломерация Сливен • Проектиране на защитни диги от наводнения и укрепване на потенциални свлачища • Активно и ефективно използване на възможностите, които предоставят Европейските фондове, други международни програми и източници за финансиране на проекти в общината • Успешно прилагане на мерки на кръговата икономика • Общината е част от регион, който е обект на туризъм • Изграждане на компостираща инсталация за зелени отпадъци по аеробен способ. • Строителство и реконструкция на канализационната мрежа на Сливен • Изграждане на Пречиствателна станция за питейни води • Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда в страната. • Предприсъединителните фондове на Европейския съюз • Външни инвеститори • Разрешаване на проблеми с управлението на отпадъците в дългосрочен аспект. 	<ul style="list-style-type: none"> • Отсъствие на добре обмислена политика от страна на държавата за намиране на баланс между икономическите възможности на населението и глобалните екологични цели, респ. поетите национални ангажименти за намаление емисиите на CO2 с по-широко въвеждане мерките за енергийна ефективност и разширяване процеса на газификация на домакинствата. • Подценяване на необходимостта от идентифициране на териториите с вероятно разпространение на предвидими природни бедствия, главно наводнения, свлачища, пожари и др. • Верижна емиграция на населението • Финансова необезпеченост или забавяне на инвестиционни регионални проекти • Глобалното изменение на климата и попадането на страната в зоната на засушаване. • Неглижиране на регламентирането на необходимите превантивни мерки срещу последствията от климатичните промени • Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство. • Образуване на нерегламентирани сметища • Продължаваща тенденция на внос на стари автомобили.

Най силна и най-реалистична е връзката между слабите страни и възможностите. Те определят ограниченията на развитие на общината. Стратегията на развитие, която определя тази връзка може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни на общината. Основните задачи, върху които трябва, според нас, да се концентрира управлението на общината са:

- ✓ Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с инфраструктурата на общината, опазването на околната среда и повишаване потенциала на общината;

- ✓ Завършване и реализиране на проекти свързани с управлението на отпадъците и изграждане на клетка 2 на Регионално депо за неопасни отпадъци;
- ✓ Осигуряване на благоприятна среда за интензивно развитие на аграрния сектор;
- ✓ Оптимизиране на водоснабдителните системи в малките населени места.

V. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА СЛИВЕН

Визията за опазване на околната среда на община Сливен е основана на дълбокото убеждение на жителите на града да живеят в чист европейски град, уникални природни дадености и богато биоразнообразие. Желанието за висок жизнен стандарт е в унисон с развитието на чиста индустрия, възраждане на традициите в земеделското производство и разширяване на зелените площи.

Устойчивото развитие на Общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности на града и непрекъснатото развитие на компонентите на околната среда, като първостепенна задача е опазването на чистотата на атмосферния въздух, подобряване на водоснабдяването, почистването на населените места на територията на общината и опазване на екосистемите и биоразнообразието.

Общинската администрация провежда прозрачна политика по околната среда, редовно информира гражданите и търси тяхното съдействие при реализиране на екологичните проекти.

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на община Сливен според представите на населението и на общинското ръководство.

Визията на община Сливен е за развитие и поддържане на чиста, добре озеленена община, спазваща всички европейски норми за опазване на околната среда. Неразделна част от развитието на общината е запазването на защитените територии, което е трудна задача в условията на силно урбанизирана среда, в която трябва да се запази биоразнообразието, да се разшири зелената част. В съответствие с казаното дотук община Сливен формулира визията си за околна среда:

Община Сливен с чиста околна среда, здравословен начин на живот и социален просперитет чрез устойчиво икономическо развитие, екологично работещи производства и екологосъобразно селско стопанство

Реализацията на визията за околната среда на Община Сливен се свежда до постигане на:

- Задоволяване на населението с вода за питейно-битови нужди с необходимите качествени показатели, свеждане до минимум на аварийните ситуации и недостига на вода;
- Цялостно отвеждане на битовите и производствените отпадъчни води на градската ПСОВ и осигуряване необходимите качества на пречистените отпадъчни води при тяхното заустване;
- Осъществяване на мерки за опазване и подобряване на водната среда, поддържане на проводимостта и доброто естетическо състояние на районите около повърхностните водни тела – чрез прилагане на научно-техническите постижения при управление на водите.
- Осигуряване на условия за постигане на добро химично и екологично състояние на водните тела в общината;

- Възстановяване на водоземните съоръжения и осигуряване на реалните нужди от вода за напояване на зелени площи от подземни води, вкл. изграждането на водоспестяващи поливни системи;
- Поддържане на необходимата чистота по улиците, зелените площи и др. части на града, редовно събиране и извозване на отпадъците, поставяне на достатъчен брой съдове за събиране на отпадъци, намаляване до минимум броя на безстопанствените кучета на улиците и редовното поддържане на площите за обществено ползване чрез осъществяване на контролирани ДДД-обработки;
- Поддържане на зелените площи за широко обществено ползване и междублоковите пространства, изграждане на нови и поддържане в съответствие с нормативните изисквания на съществуващите съоръжения в детските площадки, поддържане на защитените територии;
- Целенасочено подобряване на качество на атмосферния въздух;
- Постигане на нормите за шумово натоварване в жилищните и „тихи“ зони;
- Опазване на уникалните природни дадености с видовото разнообразие в тях;
- Рационално използване на земите на територията на Общината и недопускане замърсяването на почвите, възстановяване и поддържане на почвеното плодородие;
- Непрекъснато усъвършенстване на управленската структура в Общината, продължаване на политиката на прозрачност на Общината;
- Спазване на нормативните изисквания по отношение на компонентите на околната среда, контрол по спазването им на територията на общината от Общинската администрация, поддържане на връзки с контролните и други органи – РИОСВ, Басейнова дирекция, РЗИ и др. институции, за решаване на възникнали проблеми.

VI. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Опазването и възстановяването на основните компоненти на околната среда са определящи дейности на Програмата, в която се определят конкретните мерки и подходи за устойчивото развитие на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата на Общината.

Мерките и използваните практики за тяхното реализиране е свързано с гарантирането на:

- съхраняване на природните ресурси на Общината в естествения им вид и създаване условия за устойчиво развитие на територията ѝ
- осъществяване на строг контрол върху потенциалните източници на замърсяване на компонентите на околната среда
- изграждане на капацитет и екологично отношение на населението за участието му при решаване на екологичните проблеми на общината
- интегрирани подходи при обвързване на въпросите касаещи околната среда, във всички останали сектори за постигане на стратегическите цели: устойчива общинска икономика, качествена жизнена среда и съхраняване и опазване на уникалната природа и околна среда.

За приоритизиране при изпълнение на целите на общинската програма за опазване на околната среда са използвани следните критерии:

- Влияние върху човешкото здраве
- Влияние върху качеството на живот на жителите и работещите в Общината

- Влияние върху развитието на икономиката на Общината
- Обществено мнение
- Изпълнение на национални програми, стратегии и законови разпоредби
- Степен на влияние и контрол на местните власти

В настоящият програмен период 2021 – 2028 г. особен акцент се поставя върху въвеждането и изпълнението на Директиви, Регламенти и мерки за привеждане на системата от дейности по опазване на околната среда в съответствие с европейските екологични стандарти. Решаването на многобройните проблеми ще се основава на принципите на устойчивото развитие, намаляване и предотвратяване на риска за човешкото здраве, възстановяване и съхраняване на качеството на основните елементи на околната среда, създаване на устойчиви регионални нисковъглеродни икономики. За целта на територията на общината трябва да се създадат оптимални условия за живот на населението, балансирано съотношение между компонентите на околната среда, здравето на човека и оползотворяване на местните ресурси за стабилно и ефективно икономическо развитие.

Генерална стратегическа цел

Общината да постигне стабилни темпове на икономически растеж, подобряване на качеството на живот и намаляване на риска за здравето на населението чрез осигуряване на благоприятна околна среда, запазване на биоразнообразието и устойчиво управление на околната среда.

Специфични стратегически цели

Формулираните по-долу специфични стратегически цели са базирани върху приоритетите на Община Сливен в областта на околната среда за следващите години, както и на формулираната визия за развитие на общината:

1. Подобряване качеството на атмосферния въздух

- 1.1. Редуциране замърсяването на атмосферния въздух чрез намаляване на емисиите на вредни вещества от промишлеността, автомобилния транспорт и битовия сектор
- 1.2. Усъвършенстване на системата за мониторинг качеството на атмосферния въздух
- 1.3. Изграждане на нисковъглеродна енергийна система в Общината, прилагане на мерки за енергийна ефективност в жилищни и обществени сгради.
- 1.4. Използване на алтернативни източници на енергия
- 1.5. Информираност на населението, повишаване на екологичната култура

2. Съвременен стандарт на живот чрез подобряване на ВиК инфраструктурата

- 5.1. Осигуряване на постоянни достатъчни количества питейна вода за всички населени места на територията на Община Сливен
- 5.2. Формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси.
- 5.3. Запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води
- 5.4. Рехабилитация и доизграждане на водоснабдителната система.
- 5.5. Добро управление на ПСОВ с интегрирани мерки за оползотворяване на утайките
- 5.6. Почистване на речните корита и деретата от отпадъци, изграждане на нови подхващания и реконструкция на съществуващите

VI. Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците

- 6.1. Предотвратяване и намаляване образуването на отпадъци
- 6.2. Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
- 6.3. Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците
- 6.4. Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците
- 6.5. Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци
- 6.6. Управление на специфични потоци отпадъци

VII. Опазване на почвите

- 7.1. Недопускане на замърсяване на почвите от интензивния автомобилен трафик и възникване на ерозионни и свлачищни процеси в защитените територии
- 7.2. Поддържане на актуални данни за почвени замърсявания с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, ако са констатирани такива, в защитени територии, паркове и земеделски земи
- 7.3. Създаване на условия за развитие на екоземеделие. Използване на обхванати от стърнища терени с оползотворяване генерираната биомаса за опазване на почвеното плодородие, преодоляване на последиците от засушаванията и възстановяване на влагозадържането на почвите за предотвратяване на кризисни наводнения.

5. Намаляване шумовото замърсяване

- 5.1. Намаляване шумовото замърсяване в населените места от стопански обекти
- 5.2. Намаляване шумовото замърсяване, предизвикано от транспорта

6. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие

- 6.1. Съхраняване и опазване на защитените територии и влажните зони
- 6.2. Осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси
- 6.3. Въвеждане на система от мерки за защита на горския фонд и предотвратяване на пожари предизвикани от запалвания на прилежащи стърнища.

7. Зелена система

- 7.1. Увеличаване на общата площ на зеленината за широко обществено ползване;
- 7.2. Поддържане на зелените площи за широко обществено ползване и в междублоковите пространства, поддържане на защитените територии.

8. Политика за управление на околната среда, интегрирана в дейностите на стопанските отрасли на местно ниво

- 8.1. Прилагане на превантивните инструменти за недопускане на замърсяване /ОВОС, ЕО, Разрешителни режими, ISO 14000 и др./
- 8.2. Развитие на екологично чисти земеделие и животновъдство
- 8.3. Запазване на околната среда в силно натоварените туристически райони

9. Овладяване на популациите на безстопанствените кучета

- 9.1. Чрез прилагане на комплекс от мерки да се овладеят популациите на безстопанствените кучета на територията на общината, постепенно да се намали техния брой до количества, гарантиращи безопасността и здравето на хората, комфорта на градската среда

10. Участие на обществеността при решаване на проблемите на околната среда

10.1. Повишаване на обществената култура и съзнание по проблемите на околната среда

10.2. Привличане на обществеността в процеса на вземане на решения и съставяне на екологична политика

11. Повишаване на екологичното образование на населението

11.1. Създаване на условия за включване на населението в инициативи по опазване на околната среда;

11.2. Запознаване на населението с най-актуалните насоки в сферата на опазването на околната среда.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на община Сливен за периода 2021-2028г. предвижда изпълнението на конкретни и целенасочени мерки по отделните компоненти на околната среда, с цел постигане на съответствие с действащите за норми и стандарти. Планът за действие не дублира вече приетите и прилагани специфични мерки за изпълнение, в т.ч. и мерките насочени към изменението на климата предвидени в плановете за действие към секторните стратегии и програми на община Сливен в областта на опазването на околната среда - *Актуализация на програма за намаляване на нивата на замърсителите в атмосферния въздух и достигане на установените норми за вредни вещества*, *Програма за управление на отпадъците на община Сливен*, *Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен*, *Програма за развитие, поддържане и опазване на зелената система*, *„Програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на община Сливен“*, *„Програма за енергийна ефективност“* и други, а изисква стриктното изпълнение на тези утвърдени мерки в съответствие с плановете, в които са разписани в детайли.

В допълнение в Плана за действие са включени някои общи мерки, които са важни за изпълнение, с цел постигане на съответствие с актуалните изисквания за опазване на околната среда. Към мерките в плана задължително се включват и мерките от другите действащи секторни програми, които са неразделни приложения към ПООС.

Съобразно принципите и политиките на Община Сливен, плана за действие може да бъде допълнен и/или променен от органът, който го приема при смяна на възгледите и приоритетните цели за изграждане на политиката за опазване на околната среда в Общината.

I. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Изпълнение на План за действие към действащата „Програма за намаляване на нивата на замърсителите в атмосферния въздух и достигане на установените норми за вредни вещества на община Сливен “ по отношение на замърсяването с ФПЧ ₁₀ и SO ₂ на атмосферния въздух	Общински бюджет	2021-2028 г.	Постигане на съответствие на концентрациите на ФПЧ ₁₀ и SO ₂ с пределно допустимите концентрации съгласно действащото законодателство.	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел „Екология“
Контрол на влиянието на индустриални източници върху атмосферния въздух	Държавен бюджет	2021-2028 г.	Намаляване на влиянието на индустриални източници върху атмосферния въздух	РИОСВ Отдел „Екология“

II. ВОДИ И ВОДНИ ОБЕКТИ.				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Изграждане на санитарно-охранителна зона около водоземните съоръжения на находището на минерална вода на Сливенски минерални бани	Общински бюджет	2021		Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Дирекция „Общинска инфраструктура“
Поддържане на регистър на издадените разрешителни за водоземане от минерална вода на находище		постоянен		Отдел „Екология“

II. ВОДИ И ВОДНИ ОБЕКТИ.				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
„Сливенски минерални бани”				
Почистване на речни русла. Почистване на участъци от реките с най-ниска проводимост.	Общински бюджет	ежегодно	Подобрен отток на водното течение, почистено дере от наноси, прораснала растителност и битови отпадъци Запазване и подобряване на състоянието на реките и превръщането им основен рекреационен елемент на града	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Сигурност и управление при кризи"
Поддържане на мостови съоръжения. Почистване на светли отвори на мостовите съоръжения.	Общински бюджет	ежегодно	Подобрен отток на водното течение, почистено дере от наноси, прораснала растителност и битови отпадъци	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Сигурност и управление при кризи"
Защита от вредното въздействие на водите. Контрол на състоянието на всички язовири в общината.		ежегодно	Предотвратяване на екологични бедствия.	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Сигурност и управление при кризи"

II. ВОДИ И ВОДНИ ОБЕКТИ.				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Поддържане на постоянен мониторинг на потенциално опасните язовири в общината.		постоянен	Предотвратяване на екологични бедствия.	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Сигурност и управление при кризи"
Контрол на влиянието на индустриални източници върху водите	Държавен бюджет	2021-2028 г.	Намаляване на влиянието на индустриални източници върху водите	РИОСВ Отдел „Екология“

III. ВОДОПРОВОДНА И КАНАЛИЗАЦИОННА СИСТЕМА				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Изграждане на нови и рехабилитация на стари В и К мрежи	ПУДООС	2028	Реконструирани В и К мрежи	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Строителен контрол"
Ремонт на водопроводи	Общински бюджет	постоянен	Намаляване загубите при доставката на питейна на вода	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Строителен"

III. ВОДОПРОВОДНА И КАНАЛИЗАЦИОННА СИСТЕМА				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
				контрол"
Ремонт на амортизирани участъци от канализационната мрежа	Общински бюджет	постоянен	Повишаване ефективността на отвеждане на отпадъчните води до ПСОВ	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Строителен контрол"
Проектиране и изграждане на канализационни мрежи и пречиствателни станции за отпадни води в населени места с екв. ж. между 2000 и 10 000.	ПУДООС	2028	Повишаване ефективността на отвеждане на отпадъчните води до ПСОВ	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Строителен контрол"
Реконструкция на утайковото стопанство на ПСОВ Сливен	ОС 1 Оперативна програма ООС	2023	Модернизирано утайково стопанство Намален обем на утайките, улеснено гъртиране, повишено оползотворяване	„ВиК Сливен“ ООД

IV. ПОЧВИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Изпълнение на План за действие към действащата „Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Сливен	Държавен бюджет Общински бюджет	2021-2028 г.	Минимизиране и, където е възможно, предотвратяване на вредното въздействие на деградационните процеси върху почвите, възстановяване на увредените и нарушени почви и тяхното устойчиво	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Сигурност и управление при кризи"

IV. ПОЧВИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
			управление, съответстващо на европейските и национални нормативни документи.	Отдел „Екология“
Контрол на влиянието на индустриални източници върху почвите	Държавен бюджет	2021-2028 г.	Намаляване на влиянието на индустриални източници върху почвите	РИОСВ Отдел „Екология“

V. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ.				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Поддържане на актуален регистър на билкозаготвителните пунктове на територията на общината.		ежегодно	Опазване на ресурсите от лечебни растения.	Отдел „Екология“
Изготвяне на годишни справки за издадени разрешителни за добив на лечебни растения.		ежегодно	Опазване на ресурсите от лечебни растения.	Отдел „Екология“
Ежегодно публикуване на информация за видовете лечебни растения поставени под специален режим на опазване съгласно заповедта на МОСВ и указания на РИОСВ		ежегодно	Опазване на ресурсите от лечебни растения.	Отдел „Екология“

V. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ.				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Извършване на ежегодни проверки за спазване на забраната за събиране на билки под специален режим на опазване както и за спазване на разрешените количества в разрешителния документ за добив		ежегодно	Опазване на ресурсите от лечебни растения.	Отдел „Екология“

VI. БИОРАЗНООБРАЗИЕ.				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Спазване на ограниченията за опазване на местообитанията и птиците в защитените зони в Общината обявени по Натура 2000	ОП ООС, ПУДООС	2028	Съхраняване на биоразнообразието в общината.	Отдел „Екология“
Изпълнение на Планове за управление на защитените територии.	ОП ООС, ПУДООС	2028	Осигуряване на добро състояние на защитените територии.	ПП „Сините камъни“ Община Сливен
Проучване на възможности за финансиране на проекти за опазване и подобряване на биоразнообразието в Общината	ОП ООС, ПУДООС	2028	Съхраняване на биоразнообразието в общината.	ПП „Сините камъни“ "Общинско развитие, проекти и програми"
Проучване на възможности за развитие на екологичен туризъм в общината.	ОП ООС, ПУДООС	2028	Развитие на екологичен туризъм	Отдел "Общинско развитие, проекти и програми"

Изграждане и поддържане на екопътеки	ОП ООС, ПУДООС	постоянен	Развитие на екологичен туризъм	ПП „Сините камъни“ Отдел "Общинско развитие, проекти и програми"
Осигуряване на възможност за подаване на сигнали от граждани свързани с нарушения на забраните в защитените зони сигнали за бедстващи животни и птици на територията на общината както и за подаване на предложения за развитие и опазване на биоразнообразието		постоянен	Съхраняване на биоразнообразието в Общината	Отдел „Екология“

VII. ЗЕЛЕНИ ЗОНИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Разработване на нова Програма за развитие, поддържане и опазване на зелената система	общински бюджет	2022		Отдел „Екология“
Паспортизация на растителността в гр.Сливен.	общински бюджет	2028	Поддържане на зелената система в общината	Отдел „Екология“

VII. ЗЕЛЕНИ ЗОНИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Поетапно предприемане на действия за обогатяване на растителността в жилищните квартали и медублоковите постранища.	Общински бюджет	ежегодно	Подобряване условията на обитаване за гражданите, основен фактор за по-ниски нива на шум и прах в жилищните зони.	ОП „Озеленяване и Гробищни паркове“
Поддържане на изградените зелени площи и паркове в града	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на зелената система в общината	ОП „Озеленяване и Гробищни паркове“
Оценка на състоянието на дърветата по главните булеварди, улици, паркове и места с голяма посещаемост от граждани.	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на зелената система в общината	Отдел „Екология“
Изготвяне на списък за намаляване обема на короните на дърветата или премахване на опасните дървета, създаващи предпоставка за инциденти.	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на зелената система в общината	Отдел „Екология“
Изграждане на изцяло или частично на квартални паркове.	Общински бюджет Оперативна програма	2028	Постигане на устойчивост и зелена система	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ ОП „Озеленяване и Гробищни паркове“
Създаване на ветрозащитни пояси	Общински бюджет	2028	Постигане на устойчивост и зелена система	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“

VII. ЗЕЛЕНИ ЗОНИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Проектиране и изграждане на нови поливни водопроводи	Общински бюджет	2028	Постигане на устойчивост и зелена система	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“

VIII. БЕЗСТОПАНСТВЕНИ ЖИВОТНИ И ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Разработване на нова Програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета, която да бъде в унисон с новите изисквания и постановки на Националната програма	Общински бюджет	2021	Намаляване на броя на безстопанствените кучета и установяване на траен контрол върху тяхната популация на територията на общината; Намаляване на рисковете от разпространението на заболявания, пренасяни от безстопанствените кучета; Увеличаване на информираността, отговорността и активността на гражданите при отглеждане на домашни кучета	Отдел „Екология“

VIII. БЕЗСТОПАНСТВЕНИ ЖИВОТНИ И ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Изпълнение на План за действие към „Програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на община Сливен “	общински бюджет	Постоянен 2021-2028 г.	Намаляване на броя на безстопанствените кучета и установяване на траен контрол върху тяхната популация на територията на общината; Намаляване на рисковете от разпространението на заболявания, пренасяни от безстопанствените кучета; Увеличаване на информираността, отговорността и активността на гражданите при отглеждане на домашни кучета	Отдел „Екология“
Поддържане на регистър на домашните кучета		постоянен	Намаляване на броя на безстопанствените кучета и установяване на траен контрол върху тяхната популация на територията на общината; Намаляване на рисковете от разпространението на заболявания, пренасяни от безстопанствените кучета; Увеличаване на информираността, отговорността и активността на гражданите при отглеждане на домашни	Отдел „Екология“

VIII. БЕЗСТОПАНСТВЕНИ ЖИВОТНИ И ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
			кучета	
Играждане на нови площадки за свободно движение на домашни кучета на територията на гр.Сливен	общински бюджет	2022 – 2028г.	Увеличаване на информираността, отговорността и активността на гражданите при отглеждане на домашни кучета	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“
Проучване възможността за извършване на кастрации на безстопанствени котки	общински бюджет НПО	2022 – 2028г.	Намаляване на броя на безстопанствените котки и установяване на траен контрол върху тяхната популация на територията на общината; Намаляване на рисковете от разпространението на заболявания, пренасяни от безстопанствените котки; Увеличаване на информираността, отговорността и активността на гражданите при отглеждане на домашни котки	отдел „Екология“ НПО

IX. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Изпълнение на План за действие към „Програма за управление на отпадъците на община Сливен“	Общински бюджет	2021-2028 г.	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване; Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда; Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда; Превръщане на обществеността в ключов	Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел „Екология“

IX. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
			фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците.	
Контрол на влиянието на индустриални източници	Държавен бюджет	2021-2028 г.	Намаляване на влиянието на индустриални източници	РИОСВ Отдел „Екология“

X. ШУМ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Подобряване на системата на градския транспорт (обновяване на общественя транспорт).	ОП Региони в растеж	2028	Намаляване на шума до предпочитаните нива.	Зам.кмет „Икономическо развитие“; Отдел "Общинска икономика и защита на потребителя"
Разширяване на синята и създаване на зелени зони с цел ограничаване на достъпа до центъра на града на частни автомобили, освен по отношение на няколко категории (напр. живущи).	Общински бюджет	2028	Намаляване на шума до предпочитаните нива.	Главен архитект;Зам.кмет „Икономическо развитие“; Отдел "Общинска икономика и защита на потребителя"

Х. ШУМ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Изграждане на автомобилни паркинги в близост до централните райони на града.	Общински бюджет	2028		Зам.кмет „Икономическо развитие“; Главен архитект;Отдел "Общинска икономика и защита на потребителя"
Оптимизиране на трафика (намаляване на скоростта и др.).	Общински бюджет	постоянен		Зам.кмет „Икономическо развитие“; Отдел "Общинска икономика и защита на потребителя"
Извършване в срок на ремонт на пътните настилки. Поддръжка на пътните настилки в добро състояние.	Общински бюджет	постоянен		Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ Отдел "Строителен контрол"
Изграждане на шумозащитни прегради и зелени площи с многогодишна растителност.	Общински бюджет	2028		Зам.кмет „Устройство на територията и строителство“ ОП"Озеленяване и Гробищни паркове"

Х. ШУМ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Избягване на транзитния трафик, особено на тежкотоварни превозни средства.	Общински бюджет	постоянен		Отдел "Общинска икономика и защита на потребителя"
Контрол на влиянието на индустриални източници	Държавен бюджет	2021-2028 г.	Намаляване на влиянието на индустриални източници	РИОСВ РЗИ Отдел „Екология“

XI. ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Контрол влиянието на източници на йонизиращи и нейонизиращи лъчения	Държавен бюджет	постоянен 2021-2028 г.	Намаляване на влиянието на индустриални източници	ИАОС РИОСВ РЗИ

XII. СМЕКЧАВАНЕ И АДАПТАЦИЯ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>

XII. СМЕКЧАВАНЕ И АДАПТАЦИЯ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Изпълнение на Плановите за действие към секторните програми в областта на опазване на околната среда - КАВ, Управление на отпадъците, Опазване на почвите, Рискове от наводнения, ОУП и др.	общински бюджет ОП ООС ПУДООС	постоянен	Смекчаване и адаптация към изменението на климата	Община Сливен

XIII. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕРКИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Публикуване на официалната интернет страница на общината на : 1. Уведомления за инвестиционно предложение - първо уведомяване. 2. Обществен достъп до информация по Приложение 2 чл.6 от Наредбата за ОВОС		постоянен	Повишаване ангажираността на обществеността по проблемите на околната среда	Отдел „Екология“
Хармонизиране на местната нормативна уредба с националното и европейско законодателство.	общински бюджет	постоянен	Усъвършенстване на местната нормативна уредба	Община Сливен
Актуализиране и изпълнение, както и ежегоден отчет на общинската програма за опазване на околната среда.	общински бюджет	2021-2028г.	Стратегия за опазване на околната среда и приобщаване на обществеността при изпълнението ѝ	отдел „Екология“

ХІІІ. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕРКИ				
<i>Мерки/Дейности</i>	<i>Източници на финансиране</i>	<i>Срок за реализация</i>	<i>Очаквани резултати</i>	<i>Отговорност за изпълнение</i>
Повишаване на административния капацитет на служителите от общината за управление на отпадъците и опазване на околната среда.	общински бюджет	постоянен	подобрен капацитет по опазване на околната среда.	кмет
Привличане на неправителствени организации с активни позиции за опазване на околната среда за изпълнение на съвместни проекти	общински бюджет	постоянен	Повишаване ангажираността на обществеността по проблемите на околната среда	отдел „Екология“
Оказване на съдействие при подготовка на проекти свързани с околната среда на НПО читалища учебни заведения различни фирми и организации		постоянен	Реализиране на екологични проекти в общината.	Дирекция "Образование, култура и връзки с обществеността" Отдел „Екология“
Повишаване на екологичната култура на населението – публикации в местната преса, интернет страница, презентирание на екологични дейности, мероприятия с екологична насоченост.	общински бюджет	постоянен	Повишаване ангажираността на обществеността по проблемите на околната среда	отдел „Екология“

VIII. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Целта на мониторинга е да отбелязва отклоненията от плана достатъчно рано, за да бъде възможно тяхното коригиране, преди последствията от тях да станат толкова сериозни, че да не могат да бъдат преодолени.

Това, което е важно в случая и не бива да бъде забравяно, е необходимостта мониторингът да бъде извършван достатъчно често, за да могат да бъдат коригирани отклоненията от направените планове. В практически порядък системата на мониторинга трябва да отговаря на поставените задачи.

Изпълнението на Програмата и постигане на планираните цели и действия, са задължение основно на отдел „Екология“, дирекция "Общинска инфраструктура", отдел „Строителен контрол“, отдел „Сигурност и управление при кризи“ и Отдел "Общинска икономика и защита на потребителя". Разпределението на задачите от плана за действие е задължение на Заместник-кмета по „Устройство на територията и строителство“ към съответните експерти по специалности и включване в Програмата на община Сливен за съответната година.

В съответствие с изискванията на Закона за опазване на околната среда до 30 март всяка година е необходимо Кметът да внася отчет за изпълнение на програмата пред Общинския съвет, който да бъде изпращан и в РИОСВ – Стара Загора. Настоящата Общинска програма за опазване на околната среда е отворен документ, който следва да бъде актуализиран при възникване на нови обстоятелства.

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

При планиране и провеждане на националната политика в областта на околната среда за Министерството на околната среда и водите водеща е позицията, че реализирането на тази политика е единствено възможно при пълно взаимодействие с местните власти, те са най-добре запознати със състоянието и проблемите на околната среда на територията на съответната община и решаващ е приносът им при разработване и прилагане на националната политика в областта на околната среда. Ето защо разработването на един важен документ като Общинска програма за опазване на околната среда е важна стъпка за ефективното прилагане на законодателството в областта на околната среда на местно ниво.